Yükseköğretime Bakış

2025

İZLEME VE DEĞERLENDİRME RAPORU

EĞİTİM-BİR-SEN
EĞİTİMCİLER BİRLİĞİ SENDİKASI
1992

YÜKSEKÖĞRETİME BAKIŞ 2025

İZLEME ve DEĞERLENDİRME RAPORU

Eğitim-Bir-Sen Yayınları: 133

Eğitim-Bir-Sen Adına Sahibi
Ali YALÇIN / Genel Başkan

Genel Yayın Yönetmeni
Muammer Karaman / Genel Başkan Yardımcısı

Proje Yöneticisi
Ali Deniz / Genel Başkan Yardımcısı

Yayın Kurulu
Ali Yalçın
Talat Yavuz
Mesut Öner
Abdülaziz Aydın
Muammer Karaman
Ramazan Çakırcı
Ali Deniz

tasarım. selim aytekin
baskı. semih ofset. 0312 341 40 75
baskı adedi. 3.000
baskı tarihi. 1. Baskı. Aralık 2025

Eğitim-Bir-Sen Genel Merkezi
Zübeyde Hanım Mahallesi Sebze Bahçeleri Caddesi No: 86 Kat: 14-15-16 Altındağ/ANKARA
Tel: (0312) 231 23 06 - Faks: (0312) 230 65 28
www.ebs.org.tr - e-posta: ebs@ebs.org.tr

Atıf için:
Yurdakul, S., Şahin-Demir, S. A. ve Varol, E. (2025). *Yükseköğretime Bakış 2025: İzleme ve değerlendirme raporu.* Eğitim-Bir-Sen Stratejik Araştırmalar Merkezi.

Bu raporda yer alan tespit, bulgu, görüş ve öneriler yazarlara ait olup Eğitimciler Birliği Sendikası'nın resmî görüşünü yansıtmaz.

YÜKSEKÖĞRETİME BAKIŞ 2025

İZLEME ve DEĞERLENDİRME RAPORU

Serkan Yurdakul
Sümeyye Ayyüce Şahin Demir
Elif Varol

TAKDİM

Eğitim sistemleri, yalnızca mevcut durumu yönetmekle sınırlı olmayan; aynı zamanda geleceği öngörmeyi, toplumsal ihtiyaçları doğru okumayı ve sürdürülebilir politikalar üretmeyi gerekli kılan çok boyutlu yapılardır. Bu sorumluluk, özellikle bireysel kazanımların ötesinde ülkenin ekonomik, sosyal ve kültürel kalkınmasını doğrudan etkileyen yükseköğretim alanında daha da belirgin hâle gelmektedir. Yükseköğretimde yaşanan niceliksel büyümenin niteliksel gelişimle desteklenmediği durumlarda, sistemin kırılganlıkları daha görünür hâle gelmektedir.

Türkiye'nin en büyük sivil toplum kuruluşu Eğitim-Bir-Sen olarak sendikal faaliyetlerimizi, yalnızca taleplerin dile getirildiği bir alan olarak değil; veriye dayalı analizlerin üretildiği ve politika geliştirme süreçlerine katkı sunulan bir sorumluluk zemini olarak ele alıyoruz. Bu anlayışın doğal bir sonucu olarak, 2017 yılından itibaren yayımladığımız *Yükseköğretime Bakış* raporlarıyla Türkiye yükseköğretim sistemini düzenli aralıklarla izlemeyi, değerlendirmeyi ve yapıcı öneriler geliştirmeyi temel bir sendikal görev olarak benimsedik.

Bu yıl dokuzuncusu yayımlanan *Yükseköğretime Bakış raporu*, mevcut durumu ortaya koymanın ötesinde; yükseköğretim sisteminin güçlü yönlerini görünür kılmayı, yapısal sorun alanlarını tespit etmeyi ve çözüm odaklı politika önerileri geliştirmeyi amaçlamaktadır.

Bu çalışmaların temel hedefi, yalnızca mevcut tabloyu betimlemek değil; yükseköğretim politikalarının daha katılımcı, daha şeffaf ve daha nitelikli bir zeminde şekillenmesine katkı sunmaktır. Yükseköğretim sisteminin izlenmesi ve değerlendirilmesi, kaynakların etkin kullanımı kadar akademik kalite, istihdam uyumu ve toplumsal beklentilerin karşılanması açısından da vazgeçilmez bir gerekliliktir.

Elinizdeki rapor, yıllar içinde oluşan kurumsal birikimin ve süreklilik arz eden izleme yaklaşımının yeni bir halkasını oluşturmaktadır. Veri temelli analiz anlayışıyla hazırlanan bu çalışmanın; yükseköğretim camiasına, karar alıcılara, araştırmacılara ve kamuoyuna önemli katkılar sunacağına inanıyorum. Türkiye yükseköğretim sisteminin daha güçlü, daha nitelikli ve daha sürdürülebilir bir yapıya kavuşmasına katkı sağlaması temennisiyle, raporun hazırlanmasında emeği geçen tüm araştırmacılara ve katkı sunan paydaşlara teşekkür ediyorum.

Ali Yalçın
Eğitim-Bir-Sen ve Memur-Sen
Genel Başkanı

ÖNSÖZ

Yükseköğretim, bireylerin yaşam fırsatlarını genişleten ve toplumların uzun vadeli kalkınma kapasitesini belirleyen temel kurumsal alanlardan biridir. Bu alanın yapısal dönüşümü, yalnızca niceliksel büyüme göstergeleriyle değil; erişim, kalite, eşitlik, istihdam uyumu ve akademik üretkenlik gibi çok boyutlu ölçütler üzerinden değerlendirilmelidir. Bu nedenle yükseköğretim sistemlerinin düzenli biçimde izlenmesi ve veriye dayalı analiz edilmesi, sağlıklı politika geliştirme süreçlerinin vazgeçilmez unsurları arasında yer almaktadır.

Eğitim-Bir-Sen olarak yükseköğretim alanına ilişkin sendikal yaklaşımımızı, yalnızca talepler ve sorunlar ekseninde değil; bilimsel veriye dayalı izleme ve değerlendirme çalışmaları üzerinden inşa etmeyi temel bir ilke olarak benimsiyoruz. Bu anlayış doğrultusunda 2017 yılından itibaren yayımladığımız *Yükseköğretime Bakış* raporlarıyla Türkiye yükseköğretim sistemini her yıl düzenli olarak ele alıyor; sistemin gelişimini, dönüşümünü ve karşı karşıya olduğu yapısal sorunları kapsamlı bir perspektifle analiz ediyoruz.

Bu yıl dokuzuncusu yayımlanan rapor serisi; yükseköğretime geçişten erişim ve katılıma, eğitimin çıktılarından akademik insan kaynağına, eğitim ortamlarından finansman yapısına kadar geniş bir çerçevede yapılandırılmıştır. Çalışmalarda MEB, YÖK, TÜİK, ÖSYM ve HMB gibi ulusal kurumların verileri ile UNESCO ve OECD gibi uluslararası kuruluşların göstergeleri birlikte kullanılarak, Türkiye yükseköğretim sisteminin hem ulusal bağlamdaki durumu hem de küresel eğilimlerle ilişkisi ortaya konulmaktadır. Bu yönüyle raporlar, betimleyici olmanın ötesinde karşılaştırmalı ve analitik bir değerlendirme zemini sunmaktadır.

Yıllar içinde oluşturulan bu izleme ve değerlendirme çerçevesi, yükseköğretim sisteminin güçlü yönlerini görünür kılarken; kaynak kullanımından akademik performansa, erişimdeki eşitsizliklerden istihdamla kurulan ilişkilere kadar birçok alandaki yapısal sorunları da açık biçimde ortaya koymaktadır. Her raporda yer verilen sonuç ve öneriler bölümü ise tespit edilen sorun alanlarına yönelik uygulanabilir ve yapıcı politika önerileri geliştirme amacını taşımaktadır.

Elinizdeki çalışma, *Yükseköğretime Bakış* rapor serisinin kurumsal sürekliliğini ve veri temelli yaklaşımını sürdürerek Türkiye yükseköğretim sisteminin güncel görünümüne dair kapsamlı bir değerlendirme sunmaktadır. Raporun; yükseköğretim camiası, politika yapıcılar, araştırmacılar ve tüm paydaşlar için güvenilir bir başvuru kaynağı olacağına ve daha nitelikli, kapsayıcı ve sürdürülebilir politikaların geliştirilmesine katkı sağlayacağına inanıyorum.

Bu vesileyle raporun hazırlanmasında emeği geçen araştırmacılara, veri paylaşımıyla katkı sunan kurumlara ve sürece destek veren tüm paydaşlara teşekkür eder; çalışmanın ülkemiz yükseköğretim sistemi için hayırlı olmasını temenni ederim.

Ali Deniz
Eğitim-Bir-Sen
Genel Başkan Yardımcısı

İçindekiler

Takdim 5
Önsöz 7
İçindekiler 9
Şekil, Tablo ve Harita Listesi 11
Kısaltmalar Listesi 16
Giriş 17
Yönetici Özeti 21

BÖLÜM A YÜKSEKÖĞRETİME GEÇİŞ 36

Gösterge **A1** Ortaöğretimden mezun öğrenci sayısı kaçtır? 38
Gösterge **A2** Yükseköğretime geçiş oranları nasıldır? 39
Gösterge **A3** Yükseköğretim kontenjan sayıları kaçtır? 41
Bölüm **A** Sonuç ve Öneriler 50
Bölüm **A** Kaynaklar 52

BÖLÜM B YÜKSEKÖĞRETİME ERİŞİM VE KATILIM 54

Gösterge **B1** Yeni kayıt öğrenci sayısı kaçtır? 56
Gösterge **B2** Yükseköğretim net okullaşma oranı kaçtır? 62
Gösterge **B3** Yükseköğretim öğrenci sayısı kaçtır? 65
Gösterge **B4** Açık ve uzaktan öğretim programlarındaki öğrenci sayısı kaçtır? 79
Gösterge **B5** Yükseköğretime katılımda cinsiyet oranı kaçtır? 82
Gösterge **B6** Yükseköğretimde engelli öğrenci sayısı kaçtır? 85
Gösterge **B7** Türkiye'de uluslararası öğrenci sayısı kaçtır? 86
Bölüm **B** Sonuç ve Öneriler 95
Bölüm **B** Kaynaklar 97

BÖLÜM C EĞİTİMİN ÇIKTILARI 98

Gösterge **C1** Nüfusun eğitimi ne düzeydedir? 100
Gösterge **C2** Yükseköğretim mezun sayıları nasıl değişmiştir? 106
Gösterge **C3** Yükseköğretim mezunlarının işsizlik ve istihdam oranları ne düzeydedir? 110
Bölüm **C** Sonuç ve Öneriler 117
Bölüm **C** Kaynaklar 119

BÖLÜM D ÖĞRETİM ELEMANLARI 120

Gösterge **D1** Türkiye'de öğretim elemanı sayısı kaçtır? 122
Gösterge **D2** Türkiye'de uluslararası öğretim elemanı sayısı kaçtır? 131
Gösterge **D3** MEB aracılığıyla yurtdışında burslu lisansüstü eğitimi alıp göreve başlayan kaç kişi var? 134
Bölüm **D** Sonuç ve Öneriler 136
Bölüm **D** Kaynaklar 137

BÖLÜM E **EĞİTİM ORTAMLARI** **138**

Gösterge **E1** Türkiye'deki yükseköğretim kurumu sayısı kaçtır? 140
Gösterge **E2** Kurum başına düşen öğrenci ve öğretim üyesi sayısı kaçtır? 142
Gösterge **E3** Öğretim elemanı ve üyesi başına düşen öğrenci sayısı kaçtır? 144
Gösterge **E4** KYK yurt kapasitesi ne kadardır? 151
Gösterge **E5** Yeşil Kampüs sıralaması nasıldır? 153
Bölüm **E** Sonuç ve Öneriler 155
Bölüm **E** Kaynaklar 156

BÖLÜM F **YÜKSEKÖĞRETİMİN FİNANSMANI** **158**

Gösterge **F1** Bütçenin ve GSYH'nin ne kadarı yükseköğretim harcamalarına ayrılmaktadır? 160
Gösterge **F2** Öğrenci başına ne kadar harcama yapılmaktadır? 165
Gösterge **F3** Ekonomik sınıflandırmaya göre yükseköğretim bütçe dağılımı nasıldır? 170
Gösterge **F4** Öğrenciler ne tür kamu desteği almaktadır? 173
Bölüm **F** Sonuç ve Öneriler 174
Bölüm **F** Kaynaklar 175

BÖLÜM G **ÜNİVERSİTELERİN AKADEMİK VE YENİLİKÇİLİK PERFORMANSI** **176**

Gösterge **G1** Türkiye'nin uluslararası akademik yayın performansı ne durumdadır? 178
Gösterge **G2** Türkiye adresli bilimsel dergilerin uluslararası sıralaması ne durumdadır? 182
Gösterge **G3** Türkiye'nin dünya üniversiteleri sıralamalarındaki durumu nasıldır? 185
Gösterge **G4** Türkiye'nin yenilikçi ekonomiler arasındaki performansı ne durumdadır? 190
Gösterge **G5** Türkiye'nin patent performansı ne durumdadır? 193
Bölüm **G** Sonuç ve Öneriler 197
Bölüm **G** Kaynaklar 199

Şekil, Tablo ve Harita Listesi

Şekil	**A.1.1**	Cinsiyete ve okul türüne göre ortaöğretimden mezun olanların sayısında yaşanan değişim (2015-2024)	38
Şekil	**A.2.1**	Ortaöğretim son sınıfta üniversite giriş sınavına başvuran ve sonrasında bir yükseköğretim programına yerleşen öğrencilerin oranında yaşanan değişim (%) (2016-2025)	39
Şekil	**A.2.2**	Mezun olunan lise türüne göre üniversite giriş sınavına başvuran adaylar arasında bir yükseköğretim programına yerleşenlerin oranı (%) (2025)	40
Şekil	**A.3.1**	ÖSYS'ye başvuran ve yerleşen aday sayılarında yaşanan değişim (2016-2025)	41
Tablo	**A.3.2**	Kuruluş dalgalarına (dönemlerine) ve öğrenim düzeyine göre devlet yükseköğretim kurumlarının kontenjan sayıları (2023, 2024 ve 2025)	42
Şekil	**A.3.3**	Öğrenim düzeyine göre birinci dalga üniversitelerin kontenjan sayıları (2025)	44
Şekil	**A.3.4**	Öğrenim düzeyine göre ikinci dalga üniversitelerin kontenjan sayıları (2025)	45
Şekil	**A.3.5**	Öğrenim düzeyine göre üçüncü dalga üniversitelerin kontenjan sayıları (2025)	46
Tablo	**A.3.6**	Öğrenim düzeyine göre üniversitelerin açıköğretim programları kontenjan sayıları (2023, 2024 ve 2025)	47
Tablo	**A.3.7**	Yükseköğretim kurum türüne ve öğrenim düzeyine göre şehit ve gazi yakını, 34 yaş üstü kadın ve depremzede adaylara ayrılan kontenjan sayıları (2025)	47
Şekil	**A.3.8**	Yükseköğretimde önlisans programları kontenjanları ile yerleşen ve boş kalan kontenjan sayılarında yaşanan değişim (2021-2025)	48
Şekil	**A.3.9**	Yükseköğretimde lisans programları kontenjanları ile yerleşen ve boş kalan kontenjan sayılarında yaşanan değişim (2021-2025)	49
Şekil	**B.1.1**	Öğrenim düzeyine göre yeni kayıt yaptıran öğrenci sayılarında yaşanan değişim (2016-2025)	56
Şekil	**B.1.2**	Öğretim türüne göre yeni kayıt yaptıran öğrenci sayılarında yaşanan değişim (2016-2025)	57
Şekil	**B.1.3**	Öğrenim düzeyine göre yüz yüze öğretim programlarına yeni kayıt yaptıran öğrenci sayılarında yaşanan değişim (2016-2025)	57
Şekil	**B.1.4**	Eğitim ve öğretim alanları sınıflamasına göre önlisans düzeyinde yeni kayıt yaptıran erkek ve kadın öğrenci oranları (%) (2025)	58
Şekil	**B.1.5**	Eğitim ve öğretim alanları sınıflamasına göre lisans düzeyinde yeni kayıt yaptıran erkek ve kadın öğrenci oranları (%) (2025)	59
Tablo	**B.1.6**	Yükseköğretimde öğrenim düzeyi ile eğitim ve öğretim alanları sınıflamasına göre yeni kayıt yaptıran kadın ve erkek öğrencilerin oranlarının OECD ülkeleri ortalamaları ve Türkiye verisi (%) (2023)	60
Şekil	**B.2.1**	Cinsiyete göre yükseköğretimde net okullaşma oranlarında (%) yaşanan değişim (2016-2025)	62
Tablo	**B.2.2**	OECD ülkelerinde öğrenim düzeyine göre yükseköğretime yeni kayıt yaptıranların içerisinde kadınların payı (%) (2023)	64
Şekil	**B.3.1**	Öğrenim düzeyine göre toplam öğrenci sayılarında yaşanan değişim (2016-2025)	65
Şekil	**B.3.2**	Yükseköğretim kurum türü ve öğretim türüne göre toplam öğrenci sayılarında yaşanan değişim (2016-2025)	66
Tablo	**B.3.3**	Devlet yükseköğretim kurumlarında öğrenim düzeyi ve öğretim türüne göre öğrenci paylarında (%) yaşanan değişim (2015, 2020 ve 2025)	67
Tablo	**B.3.4**	Kuruluş dalgalarına (dönemlerine) ve öğrenim düzeyine göre devlet yükseköğretim kurumlarının öğrenci sayıları ve oranları (%) (2025)	67

Tablo	**B.3.5**	Ülkelere göre yükseköğretim öğrenci sayıları (2023)	68
Şekil	**B.3.6**	İllere göre devlet yükseköğretim kurumlarındaki öğrencilerin dağılımı (2025)	70
Şekil	**B.3.7**	Birinci ve ikinci dalga devlet yükseköğretim kurumlarının öğrenci sayıları (2025)	71
Şekil	**B.3.8**	Üçüncü dalga devlet yükseköğretim kurumlarının öğrenci sayıları (2025)	72
Şekil	**B.3.9**	Vakıf yükseköğretim kurumlarındaki öğrenci sayıları (2025)	73
Şekil	**B.3.10**	İllere göre vakıf yükseköğretim kurumlarındaki öğrencilerin oransal (%) dağılımı (2025)	74
Tablo	**B.3.11**	Yüz yüze en çok öğrencisi olan ilk 10 önlisans programına göre öğrenci sayıları (2025)	74
Tablo	**B.3.12**	Yüz yüze en çok öğrencisi olan ilk 10 lisans programına göre öğrenci sayıları (2025)	75
Tablo	**B.3.13**	En çok öğrencisi olan ilk 10 yüksek lisans programına göre öğrenci sayıları (2025)	76
Tablo	**B.3.14**	En çok öğrencisi olan ilk 10 doktora programına göre öğrenci sayıları (2025)	76
Şekil	**B.3.15**	Yüksek lisans düzeyinde erkek öğrencilerin eğitim ve öğretim alanlarına göre dağılımı (%) (2025)	77
Şekil	**B.3.16**	Yüksek lisans düzeyinde kadın öğrencilerin eğitim ve öğretim alanlarına göre dağılımı (%) (2025)	77
Şekil	**B.3.17**	Doktora düzeyinde erkek öğrencilerin eğitim ve öğretim alanlarına göre dağılımı (%) (2025)	77
Şekil	**B.3.18**	Doktora düzeyinde kadın öğrencilerin eğitim ve öğretim alanlarına göre dağılımı (%) (2025)	78
Şekil	**B.4.1**	Öğrenim düzeyine göre açıköğretim öğrenci sayılarında yaşanan değişim (2016-2025)	79
Şekil	**B.4.2**	Önlisans ve lisans öğrenci sayıları içinde açıköğretim öğrenci oranlarında yaşanan değişim (%) (2016-2025)	80
Tablo	**B.4.3**	Açıköğretim programı uygulayan üniversitelerde öğrenim düzeyine göre öğrenci sayıları (2025)	81
Tablo	**B.4.4**	Yükseköğretim kurum türü ve öğrenim düzeyine göre uzaktan öğretim öğrenci sayıları (2025)	81
Şekil	**B.5.1**	Yeni kayıt yaptıran ve mevcut önlisans ve lisans öğrencilerinin cinsiyet oranında yaşanan değişim (2016-2025)	82
Şekil	**B.5.2**	Yeni kayıt yaptıran ve mevcut lisansüstü öğrencilerinin cinsiyet oranında yaşanan değişim (2016-2025)	83
Tablo	**B.5.3**	OECD ülkelerinde öğrenim düzeyine göre yükseköğretimde kadın öğrencilerinin oranı (2023)	84
Tablo	**B.6.1**	Yükseköğretim kurum türüne ve cinsiyete göre engelli öğrenci sayıları (2024 ve 2025)	85
Tablo	**B.6.2**	En çok engelli öğrencisi olan 4 üniversite (2024 ve 2025)	85
Şekil	**B.7.1**	Türkiye'de uluslararası öğrenci sayısında yaşanan değişim (2016-2025)	86
Tablo	**B.7.2**	Yükseköğretim kurum türüne ve cinsiyete göre uluslararası öğrenci sayıları (2024 ve 2025)	87
Tablo	**B.7.3**	Öğrenim düzeyine ve cinsiyete göre uluslararası öğrenci sayıları (2024 ve 2025)	87
Tablo	**B.7.4**	Kuruluş dalgalarına göre devlet yükseköğretim kurumlarının uluslararası öğrenci sayıları ve toplam öğrenci içerisindeki payları (2022 ve 2023)	88
Tablo	**B.7.5**	İllere ve cinsiyete göre uluslararası öğrenci sayıları (2025)	89
Tablo	**B.7.6**	Dört bin ve üzeri uluslararası öğrencisi olan üniversiteler (2025)	90
Tablo	**B.7.7**	Geldikleri ülkelere göre Türkiye'deki uluslararası öğrencisi sayıları (2025)	91

Tablo	**B.7.8**	En çok uluslararası öğrencinin öğrenim gördüğü lisans programları (2025)	91
Tablo	**B.7.9**	OECD ülkelerinde uluslararası öğrencisi sayıları (2013, 2018 ve 2023)	93
Tablo	**B.7.10**	OECD ülkelerinde yükseköğretimde uluslararası öğrencisi payları (%) (2013, 2018 ve 2023)	94
Şekil	**C.1.1**	Cinsiyete, 25+ ve 25-34 yaş gruplarına göre yükseköğretim mezunu oranlarında (%) yaşanan değişim (2020-2024)	100
Şekil	**C.1.2**	Yaş gruplarına ve cinsiyete göre yükseköğretim mezunu oranları (%) (2023)	101
Şekil	**C.1.3**	Bölgelere ve cinsiyete göre 25+ ve 25-34 yaş gruplarında yükseköğretim mezunu oranları (%) (2024)	101
Şekil	**C.1.4**	15+ yaştaki nüfusun ortalama eğitim yılı (2015-2024)	102
Şekil	**C.1.5**	25-34 yaştaki nüfusun ortalama eğitim yılı (2015-2024)	103
Tablo	**C.1.6**	Bazı ülke ve bölgelere göre yükseköğretimde okul yaşam beklentisi (yıl) (2022)	104
Tablo	**C.1.7**	OECD ülkelerinde cinsiyete göre 25-34 yaş arası yükseköğretim mezunu oranlarında (%) yaşanan değişim (2019 ve 2024)	105
Şekil	**C.2.1**	Öğrenim düzeyine göre yükseköğretim mezun sayılarında yaşanan değişim 2014, 2019 ve 2024)	106
Şekil	**C.2.2**	Öğrenim düzeyine göre yükseköğretim mezunlarının cinsiyet oranlarında yaşanan değişim (2015-2024)	106
Şekil	**C.2.3**	Öğretim türüne göre yükseköğretim mezunu oranlarında (%) yaşanan değişim (2015-2024)	107
Şekil	**C.2.4**	Öğrenim düzeyine göre açıköğretimden mezun olanların cinsiyet oranlarında yaşanan değişim (2015-2024)	108
Şekil	**C.2.5**	Öğrenim düzeyine göre lisansüstü mezun sayılarında yaşanan değişim (2015-2024)	108
Tablo	**C.2.6**	En çok yüksek lisans ve doktora mezunu veren ilk on üniversite (2022, 2023 ve 2024)	109
Şekil	**C.3.1**	Eğitim düzeyine göre 15 yaş üstü işsizlik ve istihdam oranlarında (%) yaşanan değişim (2020-2024)	110
Şekil	**C.3.2**	Cinsiyete göre 15 yaş üstü yükseköğretim mezunlarının işsizlik ve istihdam oranlarında (%) yaşanan değişim (2020-2024)	111
Şekil	**C.3.3**	Bölgelere ve cinsiyete göre 15 yaş üstü yükseköğretim mezunlarının işsizlik ve istihdam oranlarında (%) yaşanan değişim (2024)	111
Tablo	**C.3.4**	OECD ülkelerinde 25-34 yaş arası cinsiyete göre yükseköğretim mezunlarının istihdam oranları (%) (2019 ve 2024)	113
Tablo	**C.3.5**	OECD ülkelerinde öğrenim düzeyine göre 25-64 yaş arası yükseköğretim mezunlarının istihdam oranları (%) (2024)	114
Şekil	**C.3.6**	OECD ülkelerinde 18-24 yaş arası ne eğitimde ne istihdamda (NEET) olanların oranlarında yaşanan değişim (%) (2019 ve 2024)	115
Şekil	**C.3.7**	Cinsiyete göre OECD ülkelerinde 18-24 yaş arası ne eğitimde ne istihdamda (NEET) olanların oranı (%) (2024)	116
Şekil	**D.1.1**	Öğretim elemanı sayısında yaşanan değişim (2016-2025)	122
Şekil	**D.1.2**	Yükseköğretim kurum türüne göre öğretim üyesi ve elemanı sayılarında yaşanan değişim (2016-2025)	123
Şekil	**D.1.3**	Yükseköğretim kurum türüne ve akademik ünvana göre öğretim üyesi sayılarında yaşanan değişim (2015, 2020 ve 2025)	123
Şekil	**D.1.4**	Yükseköğretim kurum türüne göre görev yapan öğretim üyesi ve öğretim elemanları içinde kadın öğretim üyesi ve öğretim elemanı oranında yaşanan değişim (%) (2016-2025)	124
Tablo	**D.1.5**	Birinci, ikinci ve üçüncü dalga devlet yükseköğretim kurumlarındaki öğretim üyesi sayıları ve toplam içerisindeki payları (%) (2024 ve 2025)	125
Tablo	**D.1.6**	En çok öğretim üyesinin görev yaptığı devlet ve vakıf yükseköğretim kurumlarında cinsiyete göre öğretim üyesi sayıları (2025)	126

Şekil	**D.1.7**	Birinci, ikinci ve üçüncü dalga devlet yükseköğretim kurumlarında kadın öğretim üyesi oranları (2025)	127
Şekil	**D.1.8**	Vakıf yükseköğretim kurumlarında kadın öğretim üyesi oranları (2025)	128
Şekil	**D.1.9**	Eğitim ve öğretim alanları sınıflamasına göre erkek öğretim üyesi oranları (%) (2025)	128
Şekil	**D.1.10**	Eğitim ve öğretim alanları sınıflamasına göre kadın öğretim üyesi oranları (%) (2025)	128
Şekil	**D.1.11**	OECD ülkelerinde yükseköğretimde kadın öğretim elemanı oranları (2023)	129
Şekil	**D.1.12**	OECD ülkelerinde yükseköğretimde 50 yaş ve üzeri öğretim elemanı oranları (2014 ve 2023)	130
Şekil	**D.1.13**	OECD ülkelerinde 30 yaş altı öğretim elemanı oranları (2023)	130
Şekil	**D.2.1**	Ünvanlarına göre uluslararası öğretim elemanı sayısında yaşanan değişim (2016-2025)	131
Şekil	**D.2.2**	Ünvanlarına göre uluslararası öğretim elemanı içinde kadın öğretim elemanı oranında yaşanan değişim (%) (2016-2025)	132
Tablo	**D.2.3**	Türkiye'de 15 ve üzerinde uluslararası öğretim üyesi çalıştıran üniversiteler (2025)	133
Tablo	**D.2.4**	Türkiye'de görev yapan uluslararası öğretim elemanlarının ülkelere göre dağılımı (2025)	133
Şekil	**D.3.1**	YLSY kapsamında öğrenimini tamamlayıp görev talep eden ve mecburi hizmetine başlayanların öğrenim düzeyine göre sayıları (2015-2024)	134
Şekil	**D.3.2**	Öğrenim düzeyine göre YLSY kapsamında yurtdışında öğrenim gören bursiyer sayıları (2021-2025)	135
Şekil	**E.1.1**	Yıllara göre yükseköğretim kurum sayılarında yaşanan değişim (1991-2025)	140
Şekil	**E.1.2**	Türkiye'de devlet üniversitelerinin kurulma dalgalarına göre sayıları (2025)	141
Tablo	**E.1.3**	Yükseköğretim kurum türüne göre birim sayıları (2025)	141
Şekil	**E.2.1**	Devlet ve vakıf yükseköğretim kurumları başına düşen ortalama öğrenci sayısında yaşanan değişim (2016-2025)	142
Şekil	**E.2.2**	Devlet ve vakıf yükseköğretim kurumları başına düşen öğretim üyesi sayısında yaşanan değişim (2016-2025)	143
Şekil	**E.2.3**	Kurulma dalgalarına göre devlet yükseköğretim kurumları başına düşen öğretim üyesi ve öğrenci sayıları (2025)	143
Şekil	**E.3.1**	OECD ülkelerinde yükseköğretimde öğretim elemanı başına düşen öğrenci sayıları (2023)	144
Şekil	**E.3.2**	Öğretim üyesi ve öğretim elemanı başına düşen öğrenci sayılarında yaşanan değişim (2016-2025)	145
Şekil	**E.3.3**	Öğretim üyesi başına düşen öğrenci sayısının birinci ve ikinci dalga devlet üniversitelerindeki dağılımı (2025)	146
Şekil	**E.3.4**	Öğretim üyesi başına düşen öğrenci sayısının üçüncü dalgada kurulan devlet üniversitelerindeki dağılımı (2025)	147
Şekil	**E.3.5**	Öğretim üyesi başına düşen öğrenci sayısının vakıf üniversitelerindeki dağılımı (2025)	148
Şekil	**E.3.6**	Eğitim ve öğretim alanları sınıflamasına göre önlisans düzeyinde öğretim üyesi ve öğretim elemanı başına düşen öğrenci sayıları (2025)	149
Şekil	**E.3.7**	Eğitim ve öğretim alanları sınıflamasına göre lisans düzeyinde öğretim üyesi ve öğretim elemanı başına düşen öğrenci sayıları (2025)	150
Şekil	**E.4.1**	Cinsiyete göre KYK yurt kapasitelerinde yaşanan değişim (2016-2025)	151
Şekil	**E.4.2**	KYK yurt ve yurt başına düşen öğrenci sayılarında yaşanan değişim (2016-2025)	152
Tablo	**E.5.1**	GreenMetric Dünya Üniversiteleri Sıralamasında ilk 10'a giren üniversiteler ile Türkiye'deki üniversitelerin sıralaması (2023 ve 2024)	154

Şekil	**F.1.1**	Gerçekleşen yükseköğretim bütçesinin GSYH'ye ve merkezi yönetim bütçesine oranında (%) yaşanan değişim (2016-2025)	160
Şekil	**F.1.2**	Kamunun yükseköğretim harcamalarında yaşanan değişim (milyon ₺) (2015-2024)	161
Şekil	**F.1.3**	OECD ülkelerinde yükseköğretim kurumlarına yapılan harcamaların GSYH içindeki payı (%) (2022)	162
Şekil	**F.1.4**	OECD ülkelerinde yükseköğretime yapılan kamu harcamalarının toplam devlet harcamaları içindeki payı (%) (2022)	162
Tablo	**F.1.5**	OECD ülkelerinde yükseköğretime yapılan harcamaların harcama kaynağına göre dağılımı (%) (2022)	164
Şekil	**F.2.1**	Devlet yükseköğretim kurumlarında yüz yüze öğrenci sayısında ve öğrenci başına yapılan harcamada (₺) yaşanan değişim (2015-2024)	165
Şekil	**F.2.2**	OECD ülkelerinde yükseköğretimde öğrenci başına yapılan harcama ($) (2022)	166
Şekil	**F.2.3**	Birinci ve ikinci dalga üniversitelere göre öğrenci başına yapılması öngörülen harcama (₺) (2025)	167
Şekil	**F.2.4**	Üçüncü dalga üniversitelere göre öğrenci başına yapılması öngörülen harcama (₺) (2025)	169
Şekil	**F.3.1**	Yükseköğretim bütçesinin ekonomik sınıflandırmaya göre dağılımında yaşanan değişim (%) (2016-2025)	170
Şekil	**F.3.2**	Merkezi bütçe yatırımlarından yükseköğretim yatırımlarına ayrılan payda (%) yaşanan değişim (2016-2025)	171
Şekil	**F.3.3**	OECD ülkelerinde yükseköğretim harcamaları içinde cari ve sermaye harcamalarının payı (%) (2022)	172
Şekil	**F.4.1**	KYK'den öğrenim kredisi ve burs alan öğrenci sayılarında yaşanan değişim (2016-2025)	173
Tablo	**G.1.1**	Scopus verilerine göre Türkiye adresli uluslararası yayın sayıları (2015-2024)	178
Tablo	**G.1.2**	Scopus verilerine göre ülkelerin toplam uluslararası yayın sayılarına göre sıralamaları (2022, 2023 ve 2024)	179
Tablo	**G.1.3**	Scopus verilerine göre ülkelerin 1996-2024 yılları arası toplam uluslararası yayın sayılarına göre sıralamaları (2025)	180
Şekil	**G.1.4**	Scopus verilerine göre Türkiye'nin toplam uluslararası yayın sayısı ve ülke sıralamasında yaşanan değişim (2015-2024)	181
Şekil	**G.1.5**	Öğretim elemanı ve öğretim üyesi başına düşen uluslararası yayın sayısında yaşanan değişim (2015-2024)	181
Tablo	**G.2.1**	Yayın ve atıf sayıları ile etki değeri ortalamasına göre Clarivate Analytics Web of Science atıf veri tabanlarında (SCI, SSCI, AHCI) indekslenmekte olan Türkiye adresli bilimsel dergiler (2024)	183
Tablo	**G.2.2**	Scopus veri tabanına göre Türkiye adresli bilimsel dergilere ait veriler ve dünya sıralamaları (2024)	184
Tablo	**G.3.1**	Times Higher Education dünya üniversiteleri sıralaması (2026)	185
Tablo	**G.3.2**	ARWU dünya üniversiteleri sıralaması (2025)	186
Tablo	**G.3.3**	QS dünya üniversiteleri sıralaması (2026)	187
Tablo	**G.3.4**	URAP dünya üniversiteleri sıralaması (2024 ve 2025)	189
Tablo	**G.4.1**	Küresel İnovasyon Endeksine (GII) göre ülke sıralamaları (2025)	190
Tablo	**G.4.2**	Türkiye'nin Küresel İnovasyon Endeksine göre yıllar içindeki sıralaması (2016-2025)	191
Tablo	**G.4.3**	Ülkelere göre nüfusta bir milyon kişi başına düşen Ar-Ge personeli sayısı (2022)	192
Tablo	**G.5.1**	Toplam patent başvuru sayısına göre ülke sıralamaları (2019-2023)	193
Tablo	**G.5.2**	Menşeine göre PCT uluslararası patent başvuru sayıları (2020-2024)	194
Tablo	**G.5.3**	PCT uluslararası patent başvuru sayısına göre seçilmiş kurumların dünya sıralaması (2021-2024)	196

Kısaltmalar Listesi

ABD	Amerika Birleşik Devletleri
AHCI	Arts and Humanities Citation Index
AR-GE	Araştırma ve Geliştirme
ARWU	Dünya Üniversiteleri Akademik Sıralaması *Academic Ranking of World Universities*
AYT	Alan Yeterlilik Testi
bk.	Bakınız
CABİM	Cahit Arf Bilgi Merkezi
GII	Global Innovation Index
GSB	Gençlik ve Spor Bakanlığı
GSYH	Gayrisafi Yurtiçi Hâsıla
HMB	Hazine ve Maliye Bakanlığı
İTÜ	İstanbul Teknik Üniversitesi
KTÜ	Karadeniz Teknik Üniversitesi
KYK	Kredi ve Yurtlar Kurumu
MEB	Milli Eğitim Bakanlığı
NEET	Ne Eğitimde Ne İstihdamda *Not in Education, Employment, or Training*
MYO	Meslek Yüksekokulu
ODTÜ	Orta Doğu Teknik Üniversitesi
OECD	Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü *Organisation for Economic Co-operation and Development*
ÖSYM	Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi
ÖSYS	Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Sistemi
PCT	Patent İşbirliği Antlaşması *Patent Cooperation Treaty*
QS	Quacquarelli Symonds
SCI	Science Citation Index
SJR	SCImago Journal Rankings
SSCI	Social Sciences Citation Index
THE	Times Higher Education
TOBB ETÜ	TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi
TÜBİTAK	Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu
TZE	Tam Zamanlı Eşdeğeri
TYT	Temel Yeterlilik Testi
UNESCO	Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü *United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization*
URAP	Akademik Performansa Göre Üniversite Sıralaması *University Ranking by Academic Performance*
WIPO	Dünya Fikri Mülkiyet Örgütü *World Intellectual Property Organization*
WOS	Web of Science
YKS	Yükseköğretim Kurumları Sınavı
YLSY	Yurt Dışına Lisansüstü Öğrenim Görmek Üzere Gönderilecek Adayları Seçme ve Yerleştirme
YÖK	Yükseköğretim Kurulu

GİRİŞ

İşgücü piyasalarının daha fazla bilgi temelli gelişimi, yükseköğretimi hem bireysel kariyer basamakları hem de toplumsal kalkınma için kritik bir unsur haline getirmiştir. Öğrencilerin kişisel ilgi alanlarını iş piyasasının gereklilikleri ile mezuniyet sonrası istihdam olanaklarını da göz önünde bulundurarak yaptıkları tercihler, yükseköğretim programlarının arzını şekillendirirken; yükseköğretime erişimin artması, uzmanlık gerektiren mesleklere erişimi ve ekonomik büyümeyi doğrudan tetiklemektedir. Bu nedenle, yükseköğretime erişim süreçlerinin titizlikle incelenmesi, yalnızca mevcut talebi karşılamakla kalmayıp, uzun vadeli fırsat eşitliğini ve kapsayıcılığı destekleyen sağlam yükseköğretim politikalarının oluşturulması adına kritik bir önem taşımaktadır.

Yükseköğretim sistemine yapılan her yatırım, nitelikli insan kaynağı aracılığıyla bireysel ve toplumsal gelişime katkı sağlayarak ulusal refahın artışını desteklemektedir. Yükseköğretim sistemindeki dönüşümler ve sistem çıktıları, toplumsal ve bireysel gelişim düzeyinin güvenilir göstergelerindendir. Eğitim ile ekonomi arasındaki güçlü ilişki, ülkeleri hem toplumsal hem de ekonomik ilerleme için yükseköğretim politikaları geliştirmeye yönlendirmektedir. Dolayısıyla, yükseköğretim çıktıları başta olmak üzere yükseköğretime yapılan yatırımların ve uygulanan politikaların çok yönlü analizi, mevcut uygulamaların etkisini değerlendirmenin yanı sıra gelecekteki sosyal ve ekonomik perspektiflerin doğru bir şekilde planlanmasına rehberlik ederek kaynakların daha etkin kullanılmasını sağlamaktadır.

Yükseköğretim politikalarının objektif bir şekilde değerlendirilmesi için, hem yükseköğretime ilişkin verileri hem de uluslararası karşılaştırmaları bağımsız bir şekilde izlediğimiz *Yükseköğretime Bakış* rapor serisinin dokuzuncusu olarak hazırlanan *Yükseköğretime Bakış 2025: İzleme ve Değerlendirme Raporu*, başta karar alıcılar olmak üzere araştırmacılar, basın mensupları ve genel okuyucuların sistemin durumunu, eğilimlerini ve olası müdahale ve iyileştirme alanlarını görmelerine yardımcı olacaktır.

Amaç ve Kapsam

Yükseköğretime Bakış rapor serisinin temel amacı, Türkiye'de yükseköğretim sisteminin mevcut durumu ve eğilimlerini, uluslararası karşılaştırmalarla birlikte kapsamlı ve bütüncül bir şekilde veriye dayalı olarak incelemek ve değerlendirmektir. *Yükseköğretime Bakış 2025: İzleme ve Değerlendirme Raporu* yedi bölümden oluşmaktadır. Yükseköğretime geçiş; yükseköğretime erişim ve katılım; eğitimin çıktıları; öğretim elemanları; eğitim ortamları; yükseköğretimin finansmanı ile üniversitelerin akademik ve yenilikçilik performansı. Her bölümde çeşitli ve önemli sorulara cevap olacak göstergeler bulunmaktadır. Her bir gösterge ise ilgili veriler esas alınarak şekil veya tablolarla desteklenmiştir.

Yöntem

Bu raporda, nicel araştırma yöntemlerinden olan betimsel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Mevcut veriler ile eklenen veriler, stratejik olarak Türkiye'de yükseköğretim politikalarının oluşturulması ve geliştirilmesi sürecine katkı sağlama potansiyeli yüksek olanlar arasından seçilmiştir. Araştırma geçmişten günümüze meydana gelen eğilimleri de ele aldığından hem kesitsel hem de boylamsal araştırma niteliği taşımaktadır. Veri analizinde tablolama teknikleri ile şekiller kullanılmıştır. Kullanılan teknikler arasında başlıca oran istatistikleri, sıklık ve yüzde dağılımları, merkezi eğilim ölçüleri, kategoriler arası karşılaştırmalar için çapraz tablo analizleri yer almaktadır. Daha önceki raporlarda tablo ve şekillerdeki yıllar, öğretim yılının başlangıcını ifade etmekteyken, bu raporda değişikliğe gidilmiş ve öğretim yılının sonunu ifade edecek şekilde yeniden düzenlenmiştir. Örneğin, 2024-2025 öğretim yılına ait veriler, tablo ve şekillerde 2025 olarak gösterilmiştir. Mezuniyete ilişkin veriler ise öğretim yılının son yılı referans olarak alınmıştır. Yani 2023-2024 öğretim yılı sonunda mezun olanlar 2024 olarak gösterilmiştir. Dolayısıyla bu ve daha sonraki raporlarda hem öğretim yılına hem de mezuniyete ilişkin veriler, tablo ve şekillerde öğretim yılının son yılı referans alınarak gösterilecektir.

Yükseköğretime Bakış 2025: İzleme ve Değerlendirme Raporu içerisinde, göstergelerdeki veriler ağırlıklı olarak son beş/on yılı/öğretim yılını kapsayacak şekilde oluşturulmuştur. Bazı göstergelerde beşer yıllık periyotlar halinde üç tarih ele alınarak devam edilmiştir (2015, 2020 ve 2025). Bazı göstergelerde ise son öğretim yılına ilişkin veriler bir önceki öğretim yılına ilişkin verilerle birlikte verilmiştir. Önceki raporlarda olduğu gibi bu raporda da üniversiteler kuruluş yıllarına göre üç dalgaya ayrılarak ifade edilmiş ve bölünme sonucu yeni kurulan üniversitelerde bölündükleri üniversitenin kurulduğu dalgada gösterilmiştir. Bu kapsamda verilerin analizi iki aşamadan oluşmaktadır. İlk aşamada mevcut göstergelerde son durumun ortaya konması açısından veriler son beş/on yılı kapsayacak şekilde ve/veya beşer yıllık periyotlar (2015, 2020 ve 2025) halinde güncellenmiştir. Buna ilaveten yeni eklenen göstergelerde ulaşılabilen en eski tarihli veriye ulaşılarak görselleştirilmiştir. Daha sonra, güncellenen göstergelerle ilgili mevcut veriler derlenmiş veya ilgili kurum ve kuruluşların yayınlanmış raporlarından ve web sitelerinden toplanmıştır. Bu süreçte kurum ve kuruluşlar ile çok çeşitli kaynaklardan veriler derlenmiş ve analize hazır hale getirilmiştir. İkinci aşamada ise, bu göstergelerin değerlendirilmesine uygun olan verilerin sunum ve analiz teknikleri güncellenerek seçilmiştir. Verilerin derlenmesinde ve analizinde orta-

ya çıkabilecek maddi hataların önlenmesi için araştırma ekibi tarafından analizlerin ve verilerin kontrol edilmesi sağlanmıştır. Araştırma ekibi tarafından analiz/yorumlama aşamasında tutarsız gözüken veriler tespit edilip yeniden gözden geçirilmiş ve son olarak da metnin iç tutarlığını sağlamak için son okuma ve tashih sürecinde tablo/şekil ile ana metin karşılaştırılmıştır.

Temel Veri Kaynakları

Yükseköğretime Bakış raporlarında kullanılan ve güncellenen veriler çok çeşitli kaynaklardan elde edilmiştir. Temel veri kaynağını; 1997-2012 yılları arası Ölçme Seçme ve Yerleştirme Merkezi (ÖSYM)'nin her yıl yayımladığı Yükseköğretim İstatistikleri Kitabı verileri ile Yükseköğretim Kurulu (YÖK)'nun web sitesindeki Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sisteminden derlenen veriler oluşturmaktadır. Bunun yanı sıra Milli Eğitim Bakanlığı (MEB, 2025) tarafından yıllık olarak yayımlanan Milli Eğitim İstatistikleri, Gençlik ve Spor Bakanlığı (GSB) Yüksek Öğrenim Kredi ve Yurtlar Kurumu (KYK) Genel Müdürlüğünden elde edilen veriler, Hazine ve Maliye Bakanlığı (HMB) web sitesinden elde edilen veriler, Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK) web sitesinden elde edilen resmi veriler ile *Yükseköğretime Bakış 2024: İzleme ve Değerlendirme* raporundaki diğer veriler güncellenerek birçok göstergede kullanılmıştır. Ayrıca Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK)'nun veri tabanı kullanılarak işsizlik ve istihdam istatistikleri, eğitim harcamaları istatistikleri, yaş grupları ve bölgelere göre eğitim istatistikleri ile adrese dayalı nüfus kayıt sistemi verilerine erişilmiştir. Verilerin büyük bir çoğunluğu çeşitli açık kaynaklardan derlenmiş olup MEB ve açıköğretim programı uygulayan üniversitelerden de veriler talep edilmiştir.

Uluslararası karşılaştırmalar için raporda kullanılan başlıca veri kaynakları, Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü (OECD, 2025)'nün her yıl düzenli olarak yayımladığı *Bir Bakışta Eğitim Raporu* ile Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu (UNESCO, 2025)'nun İstatistik Enstitüsü web sitesi olmuştur. Dünya Fikri Mülkiyet Örgütü (WIPO, 2025b) patent başvuru istatistikleri ile Küresel İnovasyon Endeksi raporu (WIPO, 2025a); SCIMAGO ve ULAKBİM veritabanları/verileri ülkelerin ve üniversitelerin akademik ve yenilikçilik performansını ortaya koymak üzere yararlanılan başlıca veri kaynakları arasında yer almıştır. Ayrıca, Times Higher Education (THE) dünya üniversiteleri sıralamaları, Academic Ranking of World Universities (ARWU), QS World Universities Rankings, ODTÜ Enformatik Enstitüsü (URAP) Laboratuvarı dünya ve Türkiye üniversiteleri sıralamaları verileri kullanılmıştır.

Kaynaklar

MEB. (2025). *Millî eğitim istatistikleri: Örgün eğitim 2024–2025.* Millî Eğitim Bakanlığı.

OECD. (2025). *Education at a glance 2025: OECD indicators.* OECD Publishing. https://doi.org/10.1787/1c0d9c79-en

UNESCO. (2025). *UNESCO Institute for Statistics.* UIS Data Browser. https://databrowser.uis.unesco.org/

WIPO. (2025a). *Global innovation index 2025: Innovation at a crossroads.* WIPO Publishing. https://www.wipo.int/web-publications/global-innovation-index-2025/assets/80937/2000EN%20Global%20Innovation%20Index%202025%20-%20Full%20-%20v8.pdf

WIPO. (2025b). *Intellectual property statistics.* WIPO Publishing. https://www3.wipo.int/ipstats/ips-search/patent

YÖNETİCİ ÖZETİ

BÖLÜM A: Yükseköğretime Geçiş

Ortaöğretimden 2024 yılında 1 milyon 150 bin 911 öğrenci mezun olurken bu öğrencilerin 360 bin 81'i mesleki ve teknik ortaöğretimden mezun olmuştur. 2016 yılında ortaöğretim son sınıfta üniversite giriş sınavına başvuran her iki öğrenciden biri, bir yükseköğretim programına yerleşirken bu oran 2021 yılına kadar düşüş eğilimine girmiş ve şimdiye kadarki en düşük yerleşme oranı gerçekleşmiş, her dört yeni mezundan biri yerleşmiştir. 2025 yılında ortaöğretim son sınıfta üniversite giriş sınavına başvuranların %28,2'si bir yükseköğretim programına yerleşmiştir. 2021 yılı hariç son on yıldaki en düşük yerleşme oranı 2025 yılında gerçekleşmiştir. Son iki yılda lisans ve önlisans düzeyinde yerleşen lise son sınıf düzeyindeki öğrencilerin oranında gözle görülür bir düşüş söz konusudur.

2016 yılında ÖSYS'ye başvuran aday sayısı 2 milyon 256 bin 367, yerleşen aday sayısı 961 bin 864 iken 2025 yılında başvuran aday sayısı 2 milyon 560 bin 649, yerleşen aday sayısı ise 778 bin 298 olarak gerçekleşmiştir. 2025 yılında yerleşen aday sayısı son 10 yılın en düşük seviyesinde gerçekleşmiştir. Yükseköğretim Kurulu (YÖK)'nun 2022 yılından itibaren YKS'de önlisans ve lisans programlarını tercihte 150 ve 180 olan TYT ve AYT baraj puanları uygulamasını kaldırması 2022 ile 2024 yılları arasında başvuran aday sayısının orantısız bir şekilde artmasına neden olmuştur.

Devlet yükseköğretim kurumlarında 2023 yılında -açıköğretim hariç- 393 bin 134 olan kontenjan sayısı 2024 yılında 82 bin 329 azaltılarak 310 bin 805'e, 2025 yılında da 38 bin 408 azaltılarak 272 bin 397'ye düşürülürken toplamda ise 2023 yılında 730 bin 308 olan kontenjan sayısı 2024 yılında 149 bin 928 azaltılarak 580 bin 380'e 2025 yılından da 90 bin 784 azaltılarak 489 bin 596'ya düşürülmüştür. Dolayısıyla son iki yıl içerisinde devlet yükseköğretim kurumlarının toplam kontenjan sayısı yaklaşık üçte biri oranında (%33) azaltılmıştır. İkinci dalgada kurulan 31 üniversitenin 17'sinde, üçüncü dalgada kurulan ve öğretim yapan 60 üniversitenin 30'unda önlisans kontenjan sayısı lisans kontenjan sayısından fazladır.

Açıköğretim programı kontenjan sayıları 2021 yılında toplamda 148 bin 800 iken 2024 yılına kadar artmış ve 178 bin 590 olarak gerçekleşmişken 2025 yılında yaklaşık 81 bin 440 düşürülerek 97 bin 150 olmuştur. Önlisans düzeyinde 73 bin 550, lisans düzeyinde ise 7 bin 890 düşüş söz konusudur. Bu açıköğretim programı kontenjanlarının %76'sı önlisans, %24'ü lisans kontenjanı olup %58'i Anadolu Üniversitesi, %27,5'i Atatürk Üniversitesi, %17'si İstanbul Üniversitesi ve %4,2'si ise Ankara Üniversitesi'ne aittir.

Bu yıl üçüncü defa tercih kılavuzunda depremzede öğrencilere, gazi ve şehit yakınlarına ve 34 yaş üzeri kadınlara yönelik özel bir kontenjan tanımlanmıştır. Şehit ve gazi yakınlarına vakıf yükseköğretim kurumlarında 4 bin 45 kontenjan, 34 yaş üstü kadınlar için ise devlet yükseköğretim kurumlarında 11 bin 682 kontenjan ayrılmıştır. 34 yaş üstü kadınlar için 2023 yılında 20 bin 842 ve 2024 yılında da 14 bin 452 kontenjan ayrılmışken 2025 yılında bu sayının

daha da azaltıldığı görülmektedir. 34 yaş üstü kadınların büyük bir çoğunluğunun aile hayatının olması dolayısıyla il dışındaki üniversitelere, hatta aynı ildeki genelde ilçelerde yer alan MYO'lara gitme eğiliminde olmamalarından kaynaklı olarak ayrılan bu kontenjanların dolmaması ve yerleşse bile kayıt yapmamaları söz konusudur. Dolayısıyla da YÖK bu kontenjanlarda azaltma yoluna gitmiştir. Depremzede adaylar için devlet yükseköğretim kurumlarında 5 bin 549, vakıf yükseköğretim kurumlarında 3 bin 592 olmak üzere toplamda 9 bin 141 kontenjan ayrılmıştır. Okul birincileri için devlet yükseköğretim kurumlarında ayrılan kontenjan ise 18 bin 486'dır.

2025 yılında ilk yerleştirmede önlisans düzeyinde boş kalan 18 bin 185 kontenjana kayıt yaptırmayanlar da eklenmiş ve ek yerleştirmede 66 bin 841 önlisans kontenjanı ilan edilmiş, sonrasında 41 bin 600'ü dolmuş ve 25 bin 241'i boş kalmıştır. Burada en dikkat çeken husus ilk yerleştirme sürecinde yerleşen 48 bin 656 adayın kayıt yaptırmamasıdır. Başka bir ifadeyle ilk yerleştirme sürecinde önlisans programlarına yerleşenlerin %16'sının kayıt yaptırmamış olmasıdır. Dolayısıyla YKS'de önlisans programlarına ilişkin baraj uygulamasının kaldırılması nedeni ile ilk yerleştirmede kontenjanlar dolmuş gibi görünse de yerleşenlerin önemli bir kısmının kayıt yaptırmaması ve ek yerleştirme sonrasında da önemli düzeyde kontenjanın boş kalması; baraj uygulamasının kaldırılmasının önlisans kontenjanlarının dolması üzerinde bir etkisinin olmadığını göstermektedir.

2025 yılında ilk yerleştirmede lisans düzeyinde boş kalan 35 bin 353 kontenjana kayıt yaptırmayanlarla da eklenmiş ve ek yerleştirme sürecinde 61 bin 261 lisans kontenjanı açıklanmış ve bu kontenjanların 18 bin 922'si dolmuş, 42 bin 339'u ise boş kalmıştır. Önceki yıllarda olduğu gibi burada da yine dikkat çeken en önemli husus ilk yerleştirmede yaklaşık 25 bin 908 adayın yerleştiği halde lisans programına kayıt yaptırmamasıdır.

BÖLÜM B: Yükseköğretime Erişim ve Katılım

2016 yılında önlisans düzeyinde 617 bin 732, lisans düzeyinde 789 bin 726 ve toplamda 1 milyon 407 bin 458 olan yeni kayıt öğrenci sayısı, 2025 yılında önlisans düzeyinde 858 bin 505, lisans düzeyinde 601 bin 918, toplamda ise 1 milyon 460 bin 423 olarak gerçekleşmiştir. 2016 yılında önlisans düzeyinde yeni kayıt yaptıran öğrencilerin toplam yeni kayıt yaptıranların içerisindeki payı %44 iken 2025 yılında bu pay %59'a yükselmiştir. 2024 yılında ilk yerleştirmede yükseköğretim kontenjanlarına yerleşen aday sayısı 987 bin 911 iken yükseköğretimde önlisans ve lisans programlarına yeni kayıt yaptıranların sayısının çok daha fazla (1.460.423) olmasının temel nedeni, sınavsız ikinci üniversite kapsamında açıköğretime yeni kayıt yaptıran öğrenci sayısının fazla olmasıdır.

Yüksek lisans düzeyinde bilişim ve iletişim teknolojileri ile mühendislik, imalat ve inşaat alanlarına yeni kayıt yaptıran erkek öğrencilerin oranları ile sosyal bilimler, gazetecilik ve enformasyon ile iş, yönetim ve hukuk alanlarına yeni kayıt yaptıran kadın öğrencilerin oranları OECD ülkeleri ortalamasına nazaran Türkiye'de daha düşüktür. Doktora düzeyinde yeni kayıt yaptıran öğrencilerin oranı bakımından OECD ülkeleri ortalaması Türkiye'den fazla olan alanlar, kadın öğrencilerde doğa bilimleri, matematik ve istatistik ile bilişim ve iletişim teknolojileri iken erkek öğrencilerde ise doğa bilimleri, matematik ve istatistik, bilişim ve iletişim teknolojileri ile sağlık ve refah alanlarıdır.

Önlisans ve lisans düzeyinde yeni kayıt yaptıran her 100 erkek öğrenciye karşılık 136 kadın öğrenci yeni kayıt yaptırmış ve yeni kayıt yaptıran önlisans ve lisans öğrencileri arasında kadın öğrencilerin sayısı en yüksek seviyede gerçekleşmiştir. 2023 yılında toplam öğrenci içerisinde kadın öğrencilerin sayısı erkek öğrencilerin sayısını geçmiştir. 2024/25 öğretim yılında her 100 erkek öğrenciye karşılık 114 kadın öğrenci öğrenim görmüştür. Dolayısıyla yükseköğretimden kadınlar daha fazla faydalanmakta olup her geçen yıl yükseköğretime geçişte kadın öğrenciler daha fazla kayıt yaptırmaktadır.

2024 yılında yükseköğretimde kadınlarda ve toplamda net okullaşma oranı bugüne kadarki en yüksek düzeyine ulaşmış olup kadınlarda %53,9, erkeklerde %41,5 ve toplamda ise %47,5 olarak gerçekleşmiştir. Erkeklerde net okullaşma oranının en yüksek seviyesi 2018 yılında gerçekleşmiş olup sonrasında 2025 yılına kadar düşüş trendine girmiştir. 2025 yılında ise hem kadınlarda hem de erkelerde net okullaşma oranları bir önceki yıla göre düşmüş olup erkeklerde %39,9, kadınlarda %53 ve toplamda ise %46,3 olarak gerçekleşmiştir. 2013 yılından itibaren kadınların net okullaşma oranı erkeklerin net okullaşma oranını geçmiş olup aradaki makas farkı kadınlar lehine her yıl artmaktadır. 2014 yılında kadın ve erkeklerin yükseköğretimde net okullaşma oranları arasındaki makas %2 puan iken 2025 yılında en yüksek seviyede gerçekleşerek %13,1 puan olmuştur. Dolayısıyla kadınlar yükseköğretimden daha fazla yararlanmaktayken erkeklerin yükseköğrenim talepleri giderek azalmaktadır.

2023 yılı verilerine göre Japonya (%46) ve Almanya (%48,6) hariç OECD ülkelerinde yükseköğretime lisans düzeyinde yeni kayıt yaptıranların içerisinde kadınların payı %50'nin üzerinde olup OECD ülkeleri ortalaması %55 iken Türkiye'nin bu oranı ise %54'tür. Dolayısıyla Türkiye'de ve OECD ülkelerinin çoğunda kadınların yükseköğrenim alma eğilimleri erkeklere oranla daha fazladır.

2024/25 öğretim yılında yükseköğretimde öğrenci sayıları önlisans düzeyinde 2 milyon 853 bin 313, lisans düzeyinde 3 milyon 536 bin 439, lisansüstü düzeyinde 445 bin 363 ve toplamda da 6 milyon 835 bin 115 olarak gerçekleşmiş olup bu toplam öğrenci sayısıyla yükseköğretim 2017 yılı öncesi öğrenci sayısına gerilemiştir. Vakıf yükseköğretim kurumlarında öğrenci sayısı 820 bin 769, açıköğretimde 2 milyon 688 bin 581, devlet yüz yüze eğitimde ise 3 milyon 325 bin 765'tir. Devlet yükseköğretim kurumlarında yaklaşık olarak her üç önlisans öğrenicisinden ikisi ve her üç lisans öğrencisinden biri açıköğretimde öğrenim görmektedir. 2025 yılı itibarıyla devlet yükseköğretim kurumlarında önlisans düzeyindeki öğrencilerin çoğunluğu açıköğretimde öğrenim görürken lisans düzeyindeki öğrencilerin çoğunluğu da yüz yüze öğretim programlarında öğrenim görmektedir.

2023 yılı verilerine göre dünyada en çok yükseköğretim öğrenci sayısı sırasıyla Çin (59 milyon 417 bin), Hindistan (42 milyon 780 bin), ABD (18 milyon 50 bin), Brezilya (10 milyon 297 bin), Endonezya (9 milyon 852 bin), Türkiye (6 milyon 950 bin) ve Meksika (5 milyon 193 bin) ülkelerindedir. Türkiye yükseköğretimdeki öğrenci sayısı bakımından dünyada 6. sırada, Avrupa'da ise birinci sırada yer almaktadır.

Türkiye'deki uluslararası öğrenci sayısı 2016 ile 2024 yıllarında her yıl 17 bin ile 41 bin arasında artarken 2025 yılında bu artış eğilimi durmuş ve geçen yıla göre sadece 753 uluslararası öğrenci artışı ile 337 bin 119'a yükselmiştir. Türkiye son on yılda yükseköğretimde uluslararası öğrenci sayısını 3,8 katına çıkarmış, 2025 yılında ise geçen yıla göre uluslararası öğrenci sayısını %0,2

artırmış olup geçen yılki %11,5'lik artış oranının kat ve kat altında kalmıştır. Dolayısıyla 2025 yılındaki %0,2'lik uluslararası öğrenci artış oranı, YÖK'ün hazırlamış olduğu Yükseköğretimde Uluslararasılaşma Strateji Belgesi 2024-2028 raporundaki 2025 yılında hedeflenen artış oranı olan %6,1'in çok gerisinde kalmıştır. 2024/25 öğretim yılında uluslararası öğrencilerin yüz yüze eğitim içerisindeki payı ise %8,1 olarak gerçekleşmiştir.

Türkiye'de öğrenim gören uluslararası öğrencilerin 54 bin 794'ü Suriye, 42 bin 969'u Azerbaycan, 37 bin 542'si Türkmenistan, 31 bin 486'sı İran, 12 bin 893'ü Kazakistan, 11 bin 556'sı Irak, 10 bin 900'ü Mısır, 8 bin 925'i Özbekistan, 8 bin 309'u Afganistan, 7 bin 123'ü Somali, 6 bin 682'si Yemen, 6 bin 55'i Ürdün, 5 bin 697'si Bulgaristan, 5 bin 393'ü Rusya, 5 bin 334'ü Filistin, 5 bin 333'ü Sudan, 5 bin 140'ı Endonezya ve 70 bin 988'i ise diğer ülke uyrukludur.

Türkiye 2023 yılına ilişkin uluslararası öğrenci sayısı ile OECD ülkeleri arasında 6. sırada iken OECD ülkelerindeki toplam uluslararası öğrenci içindeki payı ise %5,9'dur. Türkiye'nin 2024 ve 2025 yıllarına ilişkin uluslararası öğrenci sayıları dikkate alındığında, OECD ülkeleri arasındaki sıralamada yerini koruması muhtemeldir. Yükseköğretimde uluslararası öğrenci payı bakımından OECD ülkeleri ortalaması %7,4 olup Türkiye'nin yükseköğretimde uluslararası öğrenci payı ise %4,3'tür.

BÖLÜM C: Eğitimin Çıktıları

25+ yaş grubunda yükseköğretim mezunu oranı 2020 yılında erkeklerde %23,5, kadınlarda %19,1 olmak üzere toplamda %21,2 olarak gerçekleşirken 2024 yılına gelindiğinde erkeklerde %26,3'e, kadınlarda %23,1'e toplamda ise %24,7'ye yükselmiştir. 25-34 yaş grubunda yükseköğretim mezunu oranına bakıldığında 2020 yılında erkeklerde 36,3, kadınlarda 38,9 olmak üzere toplamda 37,6 iken 2024 yılında bu oran erkeklerde %39,9, kadınlarda %47,4 olmak üzere toplamda %43,6'ya yükselmiştir. Burada en önemli husus 25-34 yaş grubunda yükseköğretim mezunu kadınlar, erkeklerle aralarındaki makası her geçen yıl açmakta olup 2024 yılı itibarıyla bu makas farkı %7,5 puan olarak gerçekleşmiştir. 2020 yılında bu fark %2,6 puan iken 2024 yılına gelindiğinde yaklaşık üç katına çıkmıştır. 2024 yılında 25-34 yaş arası yükseköğretim mezunu oranı bakımından OECD ülkeleri ortalaması erkeklerde %42, kadınlarda %55 olmak üzere toplamda %48 olarak gerçekleşmiştir. Bu veriler göz önüne alındığında ilerleyen yıllarda yükseköğretimden mezun olma oranlarının kadınlar ve erkekler arasında kadınlar lehine daha da artarak gerçekleşeceği öngörülmektedir. Buna ilave olarak, ülkelere göre yükseköğretim mezunu oranlarına bakıldığında OECD ülkeleri arasında 25-34 yaş arası yükseköğretim mezunu oranlarını 2019 yılından 2024 yılına en çok artıran ülkeler İrlanda (%11 puan), Norveç (%10 puan), Lüksemburg (%10 puan), Türkiye (%9 puan), Birleşik Krallık (%8 puan) ve İsveç (%8 puan)'tir.

Önlisans düzeyinde yükseköğretim mezunu sayısı 2014 yılında 287 bin 830 iken 2019 yılında 310 bin 938 olmuş, 2024 yılına gelindiğinde ise 340 bin 855'e yükselmiştir. Lisans düzeyinde ise 2014 yılında 396 bin 681 iken 2019 yılına gelindiğinde 486 bin 200'e yükselmiş, 2024 yılında da 471 bin 7882"e düşmüştür. 2024 yılında önlisans düzeyinde 100 erkeğe karşılık 138 kadın, lisans düzeyinde ise her 100 erkeğe karşılık 137 kadın mezun olmuştur.

Yüksek lisans düzeyinde 2015 yılında 43 bin 713 kişi mezun olmuşken 2023 yılında ciddi bir artış yaşanarak 100 bin 280'e yükselmiş, 2024 yılında ise 92 bin 617'ye düşmüştür. Doktora düzeyinde mezun sayılarına bakıldığında; 2015 yılında 5 bin 192 kişi doktora düzeyinde mezun olurken 2024 yılında 14 bin 113'e yükselmiştir.

15 yaş üstü genel lise mezunlarının işsizlik oranı 2019 yılında %16,1 iken 2023 yılında %12,1'e; lise dengi meslek okul mezunlarının işsizlik oranı 2019 yılında %15,3 iken, 2023 yılında %10,1'e; yükseköğretim mezunlarının işsizlik oranı ise 2019 yılında %13,7 iken 2023 yılında %9,8'e gerilemiştir. Eğitim düzeyine göre istihdam oranlarına bakıldığında genel lise mezunlarının istihdam oranı 2019 yılında %45,5 iken, 2023 yılında %49,4'e; lise dengi meslek okul mezunlarının istihdam oranı 2019 yılında %55,2 iken, 2023 yılında %60,7'ye; yükseköğretim mezunlarının istihdam oranı 2019 yılında %68,4 iken, 2023 yılında %69,8'e yükselmiştir.

15 yaş üstü genel lise mezunlarının işsizlik oranı 2020 yılında %15,6 iken 2024 yılında %11,1'e; lise dengi meslek okul mezunlarının işsizlik oranı 2020 yılında %14,4 iken, 2024 yılında %9,5'e; yükseköğretim mezunlarının işsizlik oranı ise 2020 yılında %12,8 iken 2024 yılında %9,1'e gerilemiştir. Eğitim düzeyine göre istihdam oranlarına bakıldığında genel lise mezunlarının istihdam oranı 2020 yılında %41,8 iken, 2024 yılında %51'e; lise dengi meslek okul mezunlarının istihdam oranı 2020 yılında %52,7 iken, 2024 yılında %61'e; yükseköğretim mezunlarının istihdam oranı ise 2020 yılında %65,4 iken, 2024 yılında %70,4'e yükselmiştir.

Yükseköğretim mezunu kadınlarda işsizlik oranı 2020 yılında %16,8 iken 2024 yılında %13,1'e, erkeklerde ise 2020 yılında %10,1 iken 2024 yılında %6,1'e düşmüştür. Yükseköğretim mezunlarının cinsiyete göre istihdam oranlarına bakıldığında erkeklerde 2020 yılında %74,9 iken 2024 yılına gelindiğinde %80,6'ya kadınlarda ise 2020 yılında %54,6 iken, 2024 yılında %59,7'ye yükselmiştir.

2024 yılında 25-34 yaş arası yükseköğretim mezunlarının istihdam oranlarının OECD ortalaması kadınlarda %84, erkeklerde %90, toplamda ise %87'dir. Türkiye verilerine bakıldığında 25-34 yaş ara yükseköğretim mezunu kadınların istihdam oranı %62, erkeklerin %87, toplamda ise %74'tür. Türkiye'nin 2024 yılı verilerine göre 25-34 yaş arası yükseköğretim mezunu olan kadınların oranı erkeklerin oranından %7 puan daha fazla olmasına rağmen istihdam oranları %25 puan erkeklerin lehine olacak şekilde gerçekleşmiştir. Ancak 2024 yılı OECD ortalamasına bakıldığında bu istihdam farkı %6,3 puan olacak şekilde erkeklerin lehindedir. 2019 ve 2024 yılları arasındaki fark incelendiğinde, Türkiye'nin 25-34 yaş arası yükseköğretim mezunlarının istihdam oranı 2019'dan 2024 yılına erkeklerde %4 puan artarken, kadınlarda ise aynı oranda kaldığı; Türkiye 25-34 yaş arası yükseköğretim mezunlarının istihdam oranında OECD ülkelerinin gerisinde kalarak son sırada yer almaktadır.

OECD ülkeleri ortalaması bakımından 25-64 yaş arası önlisans düzeyinde mezun olanların istihdam oranı %83, lisans düzeyinde mezun olanların istihdam oranı %86, yüksek lisans düzeyinde mezun olanların istihdam oranı %90 ve doktora düzeyinde mezun olanların istihdam oranı %93'tür.

Türkiye'ye bakıldığında 25-64 yaş arası önlisans düzeyinde mezun olanların istihdam oranı %67, lisans düzeyinde mezun olanların istihdam oranı %77, yüksek lisans düzeyinde mezun olanların istihdam oranı %85 ve doktora düzeyinde mezun olanların istihdam oranı ise %92'dir. Türkiye'nin 25-64 yaş arası yükseköğretim mezunlarının tüm öğrenim düzeylerinde istihdam oranları, OECD ülkeleri ortalamalarının altında olup lisans ve yüksek lisans düzeylerinde OECD ülkeleri arasında en son sırada yer almaktadır.

OECD ülkeleri ortalamasına göre 18-24 yaş arası ne eğitimde ne istihdamda olanların (NEET) oranı 2019 ve 2024 yıllarında %14 olarak gerçekleşmiştir. Türkiye verilerine bakıldığında ise 18-24 yaş arası NEET oranı 2019 yılında %32 iken 2024 yılında da %31 olarak gerçekleşmiş ve OECD ülkeleri arasında en yüksek NEET oranına sahip ülke konumundadır. OECD ülkelerinde 18-24 yaş arası cinsiyete göre ortalama NEET oranlarına kadınlarda %15, erkeklerde ise %13 iken Türkiye'de kadınlarda %42, erkeklerde ise %22'dir.

BÖLÜM D: Öğretim Elemanları

2016 yılında 72 bin 740 öğretim üyesi bulunurken 2025 yılına gelindiğinde bu sayı 110 bin 752 olmuştur. Araştırma görevlisi sayısına bakıldığında 2016 yılında 47 bin 376 iken 2022 yılında en yüksek seviyeye ulaşmış ve 52 bin 497 olmuş 2025 yılına gelindiğinde de düşüş yaşanmış ve 39 bin 129 olmuştur. Öğretim görevlisi sayısına bakıldığında 2016 yılında 36 bin 52 iken 2025 yılında 35 bin 288 olarak gerçekleşmiştir. Toplam öğretim elemanı sayısı ise 2016 yılında 156 bin 168 iken 2025 yılında 185 bin 169 olarak gerçekleşmiştir. Son üç yılda özellikle araştırma görevliliği sayısında son on yılın en düşük seviyeleri gerçekleşmiştir ve düşmeye de devam etmektedir.

Devlet üniversitelerinde öğretim elemanı sayısı 2016 yılında 132 bin 366 iken 2025 yılında 153 bin 988, öğretim üyesi sayısı ise 2016 yılında 60 bin 384 iken 2025 yılında 92 bin 106 olmuştur. Vakıf ve Vakıf MYO'lara bakıldığında öğretim elemanı sayısı 2016 yılında 23 bin 802 iken 2025 yılında 31 bin 181'e, öğretim üyesi sayısı ise 2016 yılında 12 bin 356 iken 2025 yılına gelindiğinde 18 bin 646'ya yükselmiştir. Burada dikkat çeken en önemli husus devlet üniversitelerinde son üç yıldır öğretim elemanı sayılarında düşüş yaşanmasıdır.

Devlet üniversitelerinde 2016 yılında görev yapan öğretim elemanları arasında kadınların payı %42 iken 2025 yılında %45'e, 2016 yılında görev yapan öğretim üyeleri içinde kadın öğretim üyelerinin payı ise %35 iken 2025 yılında %41'e yükselmiştir. Vakıf ve vakıf MYO'larda görev yapan öğretim elemanları içinde kadın öğretim elemanlarının payı 2016 yılında %50 iken 2025 yılında %55'e, öğretim üyesi içerisinde kadın öğretim üyelerinin payı ise aynı yıllarda %40'tan %49'a yükselmiştir. Dolayısıyla vakıf yükseköğretim kurumlarında görev yapan hem öğretim elemanı hem de öğretim üyesi içinde kadın öğretim elemanı oranları devlet yükseköğretim kurumlarına göre daha yüksektir.

2023 yılında OECD ülkelerinde yükseköğretimde kadın öğretim elemanı oranı ortalaması %45'tir. Litvanya (%58), İzlanda (%56), Letonya (%55), Yeni Zelanda (%54), Finlandiya (%54) ve ABD (%52) en fazla kadın öğretim elemanı oranına sahip ülkeler olup bu ülkelerde kadın öğretim elemanı oranı %50'nin üzerindedir. Türkiye'de ise kadın öğretim elemanı oranı %46 olup OECD ülkeleri ortalamasının %1 puan üstündedir.

2023 yılında OECD ülkelerinde yükseköğretimde 50 yaş ve üzeri öğretim elemanı oranı ortalama %39 iken Türkiye'de bu oran %23'tür. Türkiye 50 yaş ve üzeri öğretim elemanı oranında en düşük orana sahip ikinci ülke konumundadır. OECD ülkelerinde 30 yaş altı öğretim elemanı oranı ortalaması %9 iken Türkiye'de ise bu oran %14'tür. Dolayısıyla Türkiye OECD ülkeleri arasında daha genç öğretim elemanı kadrolarına sahiptir.

Uluslararası öğretim elemanı sayısı 2016'da 3 bin 114 iken 2025 yılına gelindiğinde 2 bin 925; öğretim görevlisi sayısı 2016 yılında bin 851 iken 2025 yılında bin 424; öğretim üyesi sayısı 2016 yılında bin 132 iken 2025 yılında bin 289; araştırma görevlisi sayısı ise 2016 yılında 131 iken 2025 yılında 212 olarak gerçekleşmiştir. Ayrıca 2020 yılında en üst seviyeye ulaşan uluslararası öğretim elemanı sayısı 3 bin 325 olarak gerçekleşirken 2024 yılına kadar sürekli düşüş yaşamış ve 2 bin 906'ya gerilemiş, 2025 yılında ise bir miktar artarak 2 bin 925 olmuştur.

BÖLÜM E: Eğitim Ortamları

1991 yılında 28 devlet ve 1 vakıf olmak üzere toplamda 29 yükseköğretim kurumu bulunurken 2025 yılında ise 129 devlet ve 79 vakıf olmak üzere toplamda 208 yükseköğretim kurumu bulunmaktadır. Veriler göz önünde bulundurulduğunda son 8 yıl içerisinde yükseköğretim kurum sayısının –vakıf yükseköğretim kurumlarında bir artış, bir azalış değişimleri hariç- sabit kaldığı görülmektedir.

Devlet üniversitelerinde kurum başına düşen öğrenci sayısı 2016 yılında 28 bin 326 iken 2025 yılında 26 bin 187 olarak gerçekleşmiştir. Vakıf ve vakıf MYO'larda kurum başına düşen öğrenci sayısına bakıldığında 2016 yılında 6 bin 653 iken 2025 yılında ise 10 bin 523'e yükselmiştir.

Yükseköğretim kurumlarında öğretim elemanı başına düşen öğrenci sayısı OECD ülkeleri ortalaması 15'tir. Yükseköğretimde öğretim elemanı başına düşen öğrenci sayısı Yunanistan'da 49, Türkiye'de ve Belçika'da 22, İtalya'da 20, Avustralya'da 19, Meksika'da 18, Çekya'da 17 ve Yeni Zelanda'da 16 olup bu ülkeler OECD ülkeleri ortalamasının üstündedir. Yükseköğretimde öğretim elemanı başına düşen öğrenci sayısının en düşük olduğu ülkeler ise Lüksemburg (4), İzlanda (8) ve Norveç (9)'tir. Daha açık bir ifade ile Türkiye, OECD ülkeleri arasında öğretim elemanı başına düşen öğrenci sayısı en fazla olan ikinci ülke konumundadır. Bu durum halen yükseköğretim kurumlarında var olan öğretim elemanı açığının varlığını göstermektedir (Gür ve Yurdakul, 2020).

Birinci dalgada kurulan üniversitelerde öğretim üyesi başına düşen ortalama öğrenci sayısı 34, ikinci dalgada 41, üçüncü dalgada ise 33'tür. Burada dikkat edilmesi gereken husus birinci, ikinci ve üçüncü dalgada kurulan üniversitelerde öğretim üyesi başına düşen öğrenci sayılarında ciddi farklılaşmanın olmasıdır.

2015/16 öğretim yılında 164 bin 318 erkek, 286 bin 623 kadın olmak üzere toplamda 450 bin 941 kişilik KYK yurtlarında yükseköğretim öğrenci kapasitesi bulunurken 2024/25 öğretim yılında 365 bin 153 erkek, 631 bin 153 kadın olmak üzere toplamda 996 bin 306 yurt kapasitesi bulunmaktadır. Yıllara göre KYK yurtlarında özellikle kadın öğrenci kapasitesinde önemli ölçüde artışların olduğu görülmektedir. 2015/16 öğretim yılında yurt sayısı 592 ve yurt başına düşen öğrenci sayısı 762 iken, 2024/25 öğretim yılında toplam yurt sayısı 868'e yükselirken yurt başına düşen öğrenci sayısı da bin 148'e yükselmiştir.

2023 yılında GreenMetric Dünya Üniversiteleri Sıralamasında Türkiye'den 96 üniversite bu sıralamaya dâhil olurken 2024 sıralamasında bu sayı 118'e yükselmiştir. Türkiye'den 2024 GreenMetric Dünya Üniversiteleri Sıralamasında ilk yüze giren üniversiteler ise sırasıyla İTÜ (38.), Yıldız Teknik (59.) Erciyes (64.), Özyeğin (80.), Ege (82.), Yeditepe (88.) üniversiteleri ve ODTÜ (90.)'dür. Genel itibarıyla Türkiye'deki üniversiteler 2023 sıralamasına göre 2024'te sıralamalarını artırmış olup daha üst sıralarda yer almışlardır.

BÖLÜM F: Yükseköğretimin Finansmanı

2016 yılında gerçekleşen yükseköğretim bütçesinin merkezi yönetim bütçesine oranı %4,17 iken 2020 yılına kadar düşüş yaşanmış ve %3,24 olarak gerçekleşmiştir. 2021 ve 2022 yıllarında %3,5 olarak gerçekleşirken 2023 yılında da %3,03'e gerilemiş sonrasında ise 2024 yılında biraz artışla %3,51'e yükselmiş, yılında ise gerçekleşmesi öngörülen yükseköğretim bütçesinin merkezi yönetim bütçesine oranı %3,12 olarak hesaplanmıştır.

Yükseköğretim harcamaları, 2015 yılından 2024 yılına kadar sürekli olarak artış eğilimi göstermiş, 2015 yılında 21,47 milyar TL olan nominal yükseköğretim harcamaları, 2024 yılında 378,82 milyar TL olarak gerçekleşmiştir. 2024 yılı sabit fiyatlarıyla yükseköğretime yapılan kamusal harcamalar incelendiğinde ise 2015 yılından 2018 yılına kadar artış, 2019 ve 2020 yıllarında düşüş, sonrasında ise 2023 yılına kadar artış yaşanmıştır. 2024 yılı sabit fiyatlarıyla 2015 yılında 232,7 milyar TL olan yükseköğretime yapılan kamusal harcamalar, 2018'de 259,29 milyar TL, 2020 yılında 237,88 milyar TL, 2021 yılında 300,21 milyar TL, 2022 yılında 402,59 milyar TL, 2023 yılında ise 474,72 milyar TL olarak hesaplanmıştır.

GSYH içinde yükseköğretim kurumlarına yapılan harcamalarının payı OECD ülkeleri ortalaması %1,42'dir. Şili %2,49, ABD %2,31, Birleşik Krallık %2,08 ve Kanada %2,01 ile GSYH'lerinin içinden yükseköğretim kurumlarına yaptıkları harcamaların payı %2'nin üzerinde olan ülkelerken Lüksemburg %0,45, İrlanda %0,76 ve İtalya %0,96 ile GSYH'lerinin içinden yükseköğretim kurumlarına yaptıkları harcamalara ayırdıkları pay %1'in altında kalan ülkelerdir. Türkiye 2022 yılı verilerine göre, %1,31 ile OECD ülkeleri ortalaması olan %1,42'nin biraz altında bir oranda GSYH'si içinden yükseköğretim kurumlarına harcama yapmış bulunmaktadır.

Lüksemburg 54 bin $ ile OECD ülkeleri arasında yükseköğretimde öğrenci başına devlet harcamaları en fazla olan ülke olup OECD ülkeleri ortalaması 15 bin $'dır. Daha sonra sırasıyla İsviçre 33 bin $, Norveç 27 bin $, Danimarka ve İsveç 24 bin $, Avustralya 23 bin $ ve Belçika 22 bin $ ile OECD ülkeleri arasında yükseköğretimde öğrenci başına yapılan devlet harcamalarının en yüksek olduğu ülkelerdir. Buna karşın Meksika, Şili ve Yunanistan 4 bin $ ile OECD ülkeleri arasında yükseköğretimde öğrenci başına yapılan devlet harcamalarının en düşük olduğu ülkelerdir. Türkiye hem OECD ülkeleri ortalamasına hem de OECD ülkelerine göre 8 bin $ ile yükseköğretimde öğrenci başına devlet harcamaları nispeten daha düşük düzeydedir.

BÖLÜM G: Üniversitelerin Akademik ve Yenilikçilik Performansı

Türkiye'nin yayın sayıları özellikle 2019 yılından itibaren sürekli artış eğilimi göstermiştir. Türkiye'nin 2015 yılında toplam 45 bin 88 yayını bulunmakta olup bu yayınlarda uluslararası işbirliği payı %20,32 iken dünya içerisindeki payı ise %1,51'dir. 2024 yılında toplam yayın sayısı 82 bin 150'ye, bu yayınlardaki uluslararası işbirliği payı %31,93'e, bu yayınların dünya içerisindeki

payı ise %1,89'a yükselmiştir. Türkiye son yıllarda uluslararası yayın sayısını artırırken hem bu yayınlardaki uluslararası işbirliği payını hem de dünya içerisindeki payını artırma eğilimindedir.

Türkiye 2024 yılında bir önceki yıla göre uluslararası yayın sayısını sırasıyla Çin, Hindistan, Suudi Arabistan, ABD, Birleşik Krallık ve Güney Kore'den sonra en fazla artıran 7. ülkedir. İlk 30 ülke arasında üç ülke hariç diğer ülkeler yayın sayılarını bir önceki yıla göre artırmıştır. Çin uluslararası yayın sayılarını yıllar itibarıyla istikrarlı ve hızlı bir şekilde artırmış olup 2022 yılında 1 milyonu geçmiş, 2024 yılında da bir önceki yıla göre yaklaşık 140 bin artış göstererek 1 milyon 215 bin 824'e yükseltmiştir. Çin 2024 yılında en yakın rakibi olan ABD ve Hindistan'ın toplam yayın sayısından daha fazla yayın sayısına ulaşmış olup 2019 yılından itibaren uluslararası yayın sayısında da birinciliği ABD'den almıştır.

1996-2024 yılları arasında toplam uluslararası yayın sayısı en fazla olan ülke ABD olup yaklaşık 16 milyon 964 bin dokümana sahip olup doküman başına atıf sayısı bakımından 33,3 ile de 5. ülke konumuna sahiptir. Sonrasında 1996-2024 yılları arasında toplam uluslararası yayın sayısı en fazla olan 11 milyon 685 bin ile Çin, 5 milyon 89 bin ile Birleşik Krallık, 4 milyon 328 bin ile Almanya, 3 milyon 629 bin ile Japonya, 3 milyon 341 bin ile Hindistan, 2 milyon 920 bin ile Fransa, 2 milyon 700 bin ile İtalya ve 2 milyon 575 bin ile Kanada gelmektedir. Doküman başına atıf sayısı bakımından 38,1 ile İsviçre birinci sırada bulunurken, 37,6 atıfla Hollanda ikinci, 36,6 atıfla Danimarka üçüncü ve 34,8 atıfla İsveç dördüncü sırada yer almaktadır. Türkiye, 1996-2024 yılları arasında toplam uluslararası yayın sayısı bakımından 1 milyonu aşmış olup ülkeler arasında 18. sırada yer almaktayken, doküman başına atıf sayısı bakımından ise 15,2 ile de bir önceki yıl verilerine ilişkin sıralamasından bir sıra geriye düşerek 27. sırada yer almıştır. Türkiye'nin 1996-2024 yılları arasındaki doküman başına düşen atıf sayısı bakımından ülke sıralaması, toplam uluslararası yayın sayısına ilişkin ülke sıralamasına göre çok daha gerilerdedir.

Times Higher Education (THE) 2026 dünya üniversiteleri sıralamasında ilk 10'a bakıldığında THE 2024 ve 2025 sıralamalarında olduğu gibi ABD'den yedi ve İngiltere'den üç üniversite bulunmaktadır. THE 2022 sıralamasında ilk 500 içerisinde Türkiye'den 1, 2023 sıralamasında 3, 2024 sıralamasında 3, 2025 sıralamasında 3 ve 2026 sıralamasında da 4 üniversite yer almıştır. Türkiye'den THE 2026 sıralamasında yer alan üniversitelere bakıldığında; 301-350 arasında Koç, 351-400 arasında ODTÜ ve Sabancı, 401-500 arasında ise Boğaziçi üniversiteleri bulunmaktadır. 501-600 arasında İTÜ, 601-800 arasında Bilkent, Kadir Has ve Yıldız Teknik, 801-1000 arasında ise Abdullah Gül, Atatürk, Bahçeşehir, Çankaya, Hacettepe, İstanbul Medipol ve Özyeğin üniversiteleri yer almaktadır. Türkiye'den THE 2026 sıralamasına toplamda 109 üniversite katılmıştır. Burada dikkat çeken iki önemli husus bulunmaktadır. Birinci husus ilk 10 üniversite ile ilk 1000 içerisinde yer alan Türkiye'deki üniversitelerin öğretim elemanı başına düşen öğrenci sayıları incelendiğinde; önemli düzeyde Türkiye yükseköğretim sisteminin öğretim elemanı ihtiyacının olduğu görülmektedir. İkinci husus ise THE 2026 sıralamasında ilk 1000 içerisinde Türkiye'den yer alan 12 üniversitenin 7'si vakıf, 5'i ise devlet üniversitesidir.

Türkiye, Küresel İnovasyon Endeksi 2024'te 39 puanla 37. sırada yer alırken 2025'te 37,2 puanla sıralamasını 6 sıra düşürerek 43. sırada yer almıştır. Nüfusta bir milyon kişi başına düşen Ar-Ge personeli 9 bin 435 kişi ile en fazla olan ülke Güney Kore'dir. Nüfusta bir milyon kişi başına düşen Ar-Ge personeli sayısı 5 bin ve üzeri olan 19 ülke, 4 bin ile 5 bin arası olan 7 ülke, 3 bin ile 4 bin arası olan 4 ülke, 2 bin ile 3 bin arası olan 10 ülke ve bin ile 2 bin arası olan 10 ülke bulunmaktadır. Türkiye'de 2022 yılı verisine göre nüfusta bir milyon kişi başına 2 bin 479 Ar-Ge

personeli düşmekte olup ülkeler arasında 36. sırada yer almaktadır. Avrupa ülkelerinde nüfusta bir milyon kişi başına düşen Ar-Ge personeli ortalaması 3 bin 935 kişi olup Dünya genelinde ülkelerin ortalaması ise bin 420 kişidir.

2023 yılında dünya genelindeki doğrudan patent başvuru sayısı 2 milyon 858 bin olarak gerçekleşmişken, bu başvuruların %56'sı Çin tarafından yapılmış olup başvuru sayısı 1 milyon 587 bin 38'dir. Türkiye 8 bin 370 başvuru ile ülkeler arasında sıralamasını 2022'ye göre iki sıra yükselterek 14. sırada yer almıştır. Türkiye 2019 yılında patent başvuru sayısı bakımından ülkeler arasında 15. sırada yer alırken, 2020 yılında 14. sırada, 2021 yılında 15. ve 2022 yılında da 12. sırada yer almıştır. Dünyada en çok patent başvurusu yapan ilk dört ülkenin (Çin, ABD, Japonya ve Güney Kore) toplam patent başvurusu dünyadaki toplam patent başvurularının %87'sini oluşturmaktadır. Bu ise katma değeri yüksek teknoloji çıktılarının hangi ülkelerde daha yoğun olduğunun temel bir göstergesidir.

2024 yılında en çok PCT başvurusunun yapıldığı ülke 2020 ile 2023 yılları arasında olduğu gibi Çin'dir. 2024 yılı Çin menşeili PCT başvuruların sayısı 70 bin 160'tır. Daha sonra menşeine göre en çok PCT başvurusu yapan ülkeler sırasıyla ABD (54.087), Japonya (48.397), Güney Kore (23.851), Almanya (16.721), Birleşik Krallık (5.861) ve İsviçre (5.324)'dir. 2024 yılındaki toplam 273 bin 900 PCT başvurusunun %77,8'i ilk 5 ülke menşeilidir. Türkiye menşeili PCT başvuruları, 2024 yılında bin 985 olarak gerçekleşmiştir. Türkiye en çok PCT başvurusu yapan ülkeler arasında 2023 yılına göre sıralamasını bir sıra düşürmüş ve 15. sıraya gerilemiştir.

Sonuç ve Öneriler

- Ortaöğretim son sınıfta üniversite giriş sınavına başvuran adayların %16,1'i bir lisans programına, %10,6'sı bir önlisans programına %1,6'sı bir açıköğretim programına yerleşmiş ve toplamda başvuran öğrencilerin %28,2'si bir yükseköğretim programına yerleşmiştir. Ortaöğretimden yeni mezun olmuş öğrenciler için üniversiteye yerleşme oranı çok düşük düzeydedir. Dolayısıyla yükseköğretim sistemi içerisinde arz-talep dengesinde bir uyum sorunu yaşanmaktadır. Bu kapsamda yükseköğretim sistemine olan yüksek talebi karşılamaya yönelik gerekli kontenjan planlamaları yapılmalıdır.

- Devlet yükseköğretim kurumlarının son iki yıl içerisinde -açıköğretim hariç- toplam kontenjan sayısı yaklaşık üçte biri oranında (%33) azaltılmış olup toplamda 241 bin kontenjan düşürülmüştür. Kontenjanların düşürülmesinin en önemli nedenleri; ikinci öğretim programlarının kapatılması, ilk yerleştirmede kontenjanların dolmasına rağmen kayıt yaptırmayanların oldukça fazla olması dolayısıyla da dolaylı olarak kontenjanların boş kalması, mezuniyet sonrası istihdamla bağı zayıflamış veya ihtiyaçtan fazla mezun veren bölümlerin YÖK tarafından kapatılmasıdır. Dolayısıyla hem önlisans hem de lisans kontenjanlarının belirlenmesinde; üniversitelerin taleplerine göre değil, ulusal ve yerel düzeyde iş piyasasının gerçeklerine, ulaşım, barınma, beslenme gibi faktörleri de göz önünde bulundurarak öğrenci tercihlerine, üniversitelerin öğretim elemanı sayıları ile derslik, laboratuvar ve kapasitelerine, mesleklerin gelecek perspektiflerine göre kapsamlı analizler ve sonuçları göz önünde bulundurulmalıdır.

- Yükseköğretim programlarına ilk yerleştirme sürecinde 2022 yılından itibaren önlisans kontenjanlarının büyük bir çoğunluğu dolmaktadır. Bunun temel nedeni 2022 yılında baraj puanı uygulamasının kaldırılması dolayısıyla puanı hesaplanan her adayın tercih hakkının verilmesidir. İlk yerleştirme sürecinde 2024 yılında önlisansa yerleşen yaklaşık 134 bin

500 aday, 2025 yılında ise 48 bin 700 aday kayıt yaptırmamıştır. Dolayısıyla adayların, mezuniyet sonrasında işgücü piyasasında fırsat bulma, kamudaki istihdam olanakları gibi hususlara yönelik var olan kaygıları hala devam etmektedir. Bu kapsamda önlisans düzeyindeki kontenjanların arz-talep dengesine, değişen işgücü piyasası eğilimlerine ve ülkenin kalkınma hedeflerine yönelik analizler yapılarak önlisans düzeyindeki kontenjan planlaması yapılmalıdır.

- İlk yerleştirme süreci sonrasında lisans düzeyinde boş kalan kontenjanlar son üç yıldır artmakta olup 2025 yılında ilk yerleştirmede yaklaşık 25 bin 908 aday yerleştiği halde kayıt yaptırmamıştır. Dahası önceki yıllarda olduğu gibi hem ilk hem de ek yerleştirme süreci sonrasında hiç tercih edilmeyen programlar bulunmaktadır. Bazı programların başarı sırası istemesi, bazı programlarda ise adayların mezuniyet sonrası istihdam kaygıları, bu lisans programlarının boş kalmasında etkili olmaktadır. Dolayısıyla yükseköğretimde kaynakların daha verimli ve etkin kullanılması için lisans düzeyindeki kontenjanların arz-talep dengesi, işgücü piyasasının ihtiyaçları ve ülkenin kalkınma hedefleri de dikkate alınarak planlamaları yapılmalıdır.

- Lise son sınıfta bulunan öğrencilerin üniversiteye giriş sınavına başvurup herhangi bir yükseköğretim programına yerleşme oranları düşme eğilimindedir. Sınava başvuran son sınıf düzeyindeki bu öğrencilerin %71,8'i herhangi bir yükseköğretim programına yerleşememiştir. Dolayısıyla bu oran çok yüksek olup nedenleri araştırılmalı ve gerekli politika tedbirleri uygulanmalıdır.

- Yükseköğretimde kadınların okullaşma oranı erkeklerden %13,1 puan daha fazladır. Yükseköğretim sistemi içerisinde yeni kayıt yaptıran her 100 erkek öğrenciye karşılık 136 kadın kayıt yaptırmıştır. Mevcut yükseköğretim öğrencileri arasında ise kadınların sayısı erkeklerden fazladır. Dolayısıyla yükseköğretim imkânlarından kadınlar erkeklerden daha fazla oranda yararlanmaktadır. Buna karşın lisansüstü düzeyde yeni kayıt yaptıran her 100 erkek öğrenciye karşılık 99 kadın öğrenci kayıt yaptırmıştır. Bu kapsamda kadınların lisansüstü öğrenimlerini teşvik edici politikalar geliştirilmelidir.

- Engelli kadınların yükseköğretime olan talebi ya da yükseköğretime erişimi erkeklere oranla çok daha düşüktür. Buna ilave olarak engelli öğrenciler, yüz yüze programlarda ulaşım, barınma gibi temel ihtiyaçlarını karşılayamamasından dolayı genelde açıköğretim programları olan üniversiteleri tercih etmektedir. Bu kapsamda hem engelli kadınların yükseköğretime erişimini artıracak hem de engelli öğrencilerin yüz yüze programları tercih etmeleri için ulaşım, barınma gibi temel ihtiyaçlarını karşılayacak teşvik edici mekanizmalar geliştirilerek hayata geçirilmelidir.

- Türkiye'de öğrenim gören uluslararası öğrenci sayısı 2025 yılında bir önceki yıla göre %0,2 artışla 337 bini biraz geçmiştir. 2023 yılı verilerine göre Türkiye %4,3 ile yükseköğretim sistemi içerisindeki uluslararası öğrenci payı bakımından OECD ülkeleri arasında son sıralarda yer almasına karşın uluslararası öğrenci sayısı bakımından altıncı sıradadır. Buna karşın YÖK'ün Yükseköğretimde Uluslararasılaşma Strateji Belgesi 2024-2028 raporunda, 2025 yılında uluslararası öğrenci sayısındaki hedeflenen artış oranı %6,1 olup gerçekleşen %0,2 artış oranı çok düşük düzeyde kalmıştır. Buna ilave olarak Türkiye'ye en fazla Suriye, Azerbaycan, Türkmenistan, İran, Kazakistan, Irak ve Mısır ülkelerinden uluslararası öğrenci gelmekte olup AB ülkelerinden ise çok az sayıda öğrenci gelmektedir. Türkiye'nin uluslararası öğrenci sayısı bakımından Dünyada ilk sıralarda yerini alabilmesi için hem yükseköğretime yönelik talebi artırıcı politikalar geliştirmeli hem de uluslararası öğrencilerin çeşitliliğini artıracak teşvik edici mekanizmalar oluşturmalıdır.

- Türkiye'nin 25-34 yaş arası yükseköğretim mezunu oranı hızlı bir şekilde artma eğiliminde olup 2024 yılında %44'e yükselmiştir. Türkiye, 2019 yılından 2024 yılına 25-34 yaş arası yükseköğretim mezun oranını en fazla artıran (%9 puan) dördüncü ülke olmasına rağmen hala bu yaş grubunda OECD ülkeleri ortalaması olan %48'in altında bir yükseköğretim mezun oranına sahiptir. Bu nedenle Türkiye'de yükseköğretim mezun sayılarının artırılmasına yönelik politikalar gözden geçirilmeli ve mevcut politikalar iyileştirilmelidir.

- Ülkelere göre yükseköğretimde okul yaşam beklentisi Yunanistan'dan sonra en fazla olan ülke Türkiye (6,5 yıl)'dir. Dolayısıyla Türkiye'de yükseköğretime gidecek gençlerin ortalama olarak 6,5 yıl öğrenim görmesi beklenmektedir. Bunun birçok nedeni bulunmakla birlikte en önemlilerinin başında yükseköğretimdeki lisans süresinin 4 yıl olması gelmektedir. Yükseköğretimde okul yaşam beklentisi 5 yılın üzerinde 4 ülke, 4-5 yıl arasında olan 15 ülke, 3-4 yıl arasında olan 35 ülke bulunmaktadır. Bu veriler göz önüne alındığında yükseköğretimdeki lisans düzeyinde elverişli olan programların öğretim sürelerini azaltacak şekilde yeniden ele alınması dolayısıyla da bu programlardan daha kısa sürede mezun olunmasına yönelik çalışmalar başlatılmalıdır.

- Yükseköğretim sisteminin önemli çıktılarından birisi lisansüstü mezun sayılarıdır. Yıllar içinde lisansüstü mezun sayılarında yaşanan artış önemli olmakla birlikte, mevcut düzey hâlâ yeterli değildir. Bunun temel nedeni, nitelikli ve eğitimli insan gücünün ülkelerin ekonomik ve sosyal gelişimi açısından kritik bir rol oynamasıdır. Bu doğrultuda, Türkiye'de yükseköğretim sistemi içinde lisansüstü eğitimi teşvik eden ve destekleyen mekanizmaların güçlendirilmesi; bu alana yönelik etkili politikaların belirlenip uygulanması gerekmektedir.

- Türkiye son on yılda OECD ülkeleri içinde yükseköğretim mezunu oranını en fazla artıran ülkelerin arasında olmasına rağmen, bu oran hâlâ OECD ortalamasının altında kalmaktadır. Ayrıca, Türkiye'de doktora mezunlarının istihdam oranı OECD ortalamasına yakın olsa da önlisans, lisans ve yüksek lisans mezunlarının istihdam oranları bakımından OECD ortalamalarının oldukça gerisindedir. Bu nedenle, yükseköğretim mezunlarının istihdamını artırmaya yönelik politikalara öncelik verilmeli ve mevcut uygulamalar yeniden değerlendirilmelidir.

- OECD ülkeleri arasında 18-24 yaş arası eğitimde ve istihdam olmayan gençlerin (NEET) oranı en yüksek olan Türkiye'dir. Cinsiyete göre bu orana bakıldığında kadınların erkeklere göre yaklaşık iki kat yüksek bir NEET oranına sahip olduğu görülmektedir. Bu nedenle Türkiye'de ne eğitimde ne istihdamda olan gençlere yönelik gerekli analizler yapılmalı ve NEET oranını düşürecek politikalar oluşturulmalıdır.

- Üniversiteler düzeyinde kadın öğretim elemanı oranlarına bakıldığında hem üniversitelerin kuruluş dalgaları arasında yani birinci, ikinci ve üçüncü dalga üniversiteler arasında hem de bu kuruluş dalgaları içindeki önemli farklılıklar bulunduğu görülmektedir. Bu farklılaşmaların nedenleri derinlemesine incelenmelidir. Ayrıca, kadın öğretim üyesi oranının düşük olduğu bölgeler ve şehirler belirlenerek, bu durumun nedenleri analiz edilmeli ve kadın istihdamını artırmaya yönelik teşvik mekanizmaları geliştirilmelidir.

- Türkiye öğretim elemanı başına düşen öğrenci sayısında OECD ülkeleri ortalamasının üzerinde olup 2022 yılında OECD ülkeleri arasında 5. sıradayken 2023 yılı verilerine göre 2. sıraya yükselmiştir. Bu durum öğretim elemanı ihtiyacına yönelik çalışmaların yapılması ve bu ihtiyacın giderilmesine yönelik uygulamaların varlığını koruduğunu göstermektedir. Bu nedenle yıllardır var olan ve kronikleşen öğretim elemanı ihtiyacı sorununun çözümüne yönelik politikalar belirlenmeli ve uygulanmalıdır.

- Yükseköğretimdeki öğretim elemanı sayısı yetersizdir. Dolayısıyla ortaya çıkan personel ihtiyacına yönelik politikalar oluşturulmalı ve sürdürülmelidir. Hâlihazırdaki uygulamalar yeniden gözden geçirilirken, 50/d kapsamında çalışan araştırma görevlilerinin doktora eğitimini tamamlamalarının ardından kadroya geçiş imkânları sağlayan uygulamaya devam edilmelidir.

- Eğitim ve öğretim alanları sınıflamasına göre hem önlisans hem de lisans düzeyinde öğretim üyesi ve öğretim elemanı başına düşen öğrenci sayıları arasında büyük farklılaşmalar bulunmaktadır. Dolayısıyla bazı alanlarda öğretim elemanı ihtiyacı bulunurken bazı alanlarda ise tam tersi durum söz konusudur. Bu kapsamda eğitim ve öğretim alanları sınıflamasına göre öğretim elemanı ihtiyacı olan alanlar belirlenmeli ve ihtiyacın giderilmesine yönelik planlamalar yapılmalıdır.

- KYK yurtlarına başvuran öğrenci sayısındaki yıllık artış dikkate alınarak, ihtiyaçlara yönelik yeni yurtların planlanması ve inşa edilmesi gerekmektedir. Yapılması planlanan yurtların konumları ve kapasiteleri ise arz-talep dengesi doğrultusunda belirlenmelidir.

- Türkiye toplam devlet harcamaları içinde yükseköğretime yapılan kamu harcamalarının payı bakımından hem OECD ülkeleri ortalamasının oldukça üzerinde hem de OECD ülkeleri arasında en yüksek payı ayıran beşinci ülke konumundadır. Dolayısıyla Türkiye yükseköğretim sisteminde hem ulusal hem de uluslararası alanda performans ivmesini daha da nitelikli olarak artırması için yükseköğretime ayırdığı bütçeyi daha da artırmalıdır.

- Satın alma Gücü Paritesine göre Türkiye, hem OECD ülkeleri ortalaması olan 15 bin $'a göre hem de OECD ülkelerine göre 8 bin $ ile yükseköğretimde öğrenci başına devlet harcamaları nispeten daha düşük düzeydedir. Yükseköğretimde öğrenci başına yapılan devlet harcamaları artırılarak OECD ülkeleri ortalamasına yaklaştırılması hedeflenmelidir.

- Son on yılda merkezi yatırımlardan yükseköğretim yatırımlarına ayrılan payda düşüş ve artışlar yaşansa da 2016 ve 2017 yıllarında bu pay %7'nin üzerinde gerçekleşmiş, 2025 yılında ise %4,86 olarak hesaplanmıştır. Dolayısıyla merkezi yatırımlardan yükseköğretim yatırımlarına ayrılan pay daha da artırılmalıdır.

- Türkiye'nin uluslararası yayın sayıları artış ivmesine girmiş ve 2024 yılında toplam uluslararası yayın sayısı bakımından ülkeler arasında 15. sıradaki yerini korurken 1996-2024 yılları arasındaki toplam uluslararası yayın sayısı bakımından ise sırasını bir sıra yükselterek 18. sırada yer almıştır. Buna karşın 1996-2024 yılları arasındaki doküman başına atıf sayısı bakımından Türkiye'nin geçen yıla göre iki sıra gerileyerek 27. ülke konumunda olması, nitelikli yayın çıkarma noktasında yeteri kadar performans gösteremediğini ortaya çıkarmaktadır. Türkiye'nin yayın sayısındaki artışa paralel olarak daha nitelikli uluslararası yayınlar çıkarmasını sağlamak için yeni teşvik politikaları geliştirmeli ve uygulamalıdır.

- Türkiye'deki üniversitelerin dünya sıralamalarına bakıldığında, genel itibarıyla sıralamalardaki yerlerini yükselttiği görülürken, sıralamalarını yükselten üniversitelerin çoğunluğunu ise vakıf üniversiteleri oluşturmaktadır. Türkiye'nin son yıllardaki yayın sayılarındaki performansı da dikkate alındığında, başta araştırma üniversiteleri olmak üzere devlet yükseköğretim kurumlarının dünya sıralamalarında ilk 500 ve ilk 1000 içerisinde daha fazla sayıda yer alabilmeleri için yayın performanslarını daha da artırmak ve daha nitelikli uluslararası yayınlar çıkarmalarını sağlamak adına mevcut teşvik mekanizmaları revize edilmelidir.

- Üniversitelere ilişkin dünya sıralamaları incelendiğinde Türkiye yükseköğretim sisteminin önemli düzeyde öğretim elemanı ihtiyacının olduğu görülmektedir. Türkiye yükseköğretim sisteminin daha verimli işlemesi için öğretim elemanı ihtiyacının karşılanması gerekmektedir.

- Türkiye'nin ve yükseköğretim kurumlarının son yıllardaki patent ve PCT başvuru sayıları artış eğilimindedir. Türkiye menşeili patent ve PCT başvuru sayılarını daha da artırmak için yükseköğretime ve özel kurumlara yönelik yeni teşvik mekanizmaları geliştirilmelidir.

- Mevcut insan kaynakları politikalarının gözden geçirilmesi ve desteklenmesi, mevcut akademik araştırmanın da yeniden yapılandırılması ve daha fazla desteklenmesi gerekirken yükseköğretimin yeniden yapılandırılmasına da ihtiyaç duyulmaktadır.

BÖLÜM A

YÜKSEKÖĞRETİME GEÇİŞ

GÖSTERGE A1 Ortaöğretimden mezun öğrenci sayısı kaçtır?
GÖSTERGE A2 Yükseköğretime geçiş oranları nasıldır?
GÖSTERGE A3 Yükseköğretim kontenjan sayıları kaçtır?
BÖLÜM A Sonuç ve Öneriler

Yükseköğretime ilk kez girecek öğrencilerin çeşitli kaygıları yüzünden her yıl değişen çok farklı yükseköğrenim tercihleri, yükseköğretim programlarının arzını da etki etmektedir. Öğrencilerin bu kaygılarını ve seçimlerini anlamak, yükseköğretim sistemini ve kaynaklarını daha verimli kullanmak adına önem arz etmektedir.

Bu bölüm içerisinde, Türkiye'de ortaöğretimden mezun sayıları yıllar itibarıyla cinsiyete göre incelenecektir. Sonrasında Türkiye'de ortaöğretimden yükseköğretime geçiş oranları incelenecek ve ardından yükseköğretim kontenjanları detaylı olarak analiz edilecektir.

GÖSTERGE A1

ORTAÖĞRETİMDEN MEZUN ÖĞRENCİ SAYISI KAÇTIR?

Bu göstergede, yükseköğretimin öğrenci kaynağını oluşturan ortaöğretimden mezun sayıları cinsiyet ve okul türüne göre ele alınmış ve ayrıntılı olarak incelenmiştir.

2015 ile 2024 yılları arasında cinsiyete ve okul türüne göre ortaöğretimden mezun olanların sayısında yaşanan değişim Şekil A.1.1'de gösterilmiştir. Buna göre 2014/15 eğitim-öğretim yılı sonunda genel ortaöğretimden 229 bin 735 erkek, 248 bin 548 kız olmak üzere toplamda 478 bin 283 kişi mezun olurken, 2023/24 eğitim-öğretim yılı sonunda ise erkeklerde 343 bin 294, kızlarda 447 bin 536 ve toplamda 790 bin 830 kişi mezun olmuştur. Mesleki ve teknik ortaöğretimden 2015 yılında 239 bin 36 erkek, 232 bin 849 kız olmak üzere toplamda 471 bin 885 kişi mezun olurken, 2024 yılında ise 179 bin 485 erkek, 180 bin 596 kız olma üzere toplamda 360 bin 81 kişi mezun olmuştur. Ortaöğretimden 2015 yılında toplamda 950 bin 168 kişi mezun olurken 2024 yılında bu sayı 1 milyon 150 bin 911 olarak gerçekleşmiştir. Burada dikkat çeken hususlardan biri genel ortaöğretimden son yıllarda mezun olanların sayısı azalsa da yine de fazla olması, diğeri ise mesleki ve teknik ortaöğretimden mezun olanların

Şekil A.1.1 Cinsiyete ve okul türüne göre ortaöğretimden mezun olanların sayısında yaşanan değişim (2015-2024)

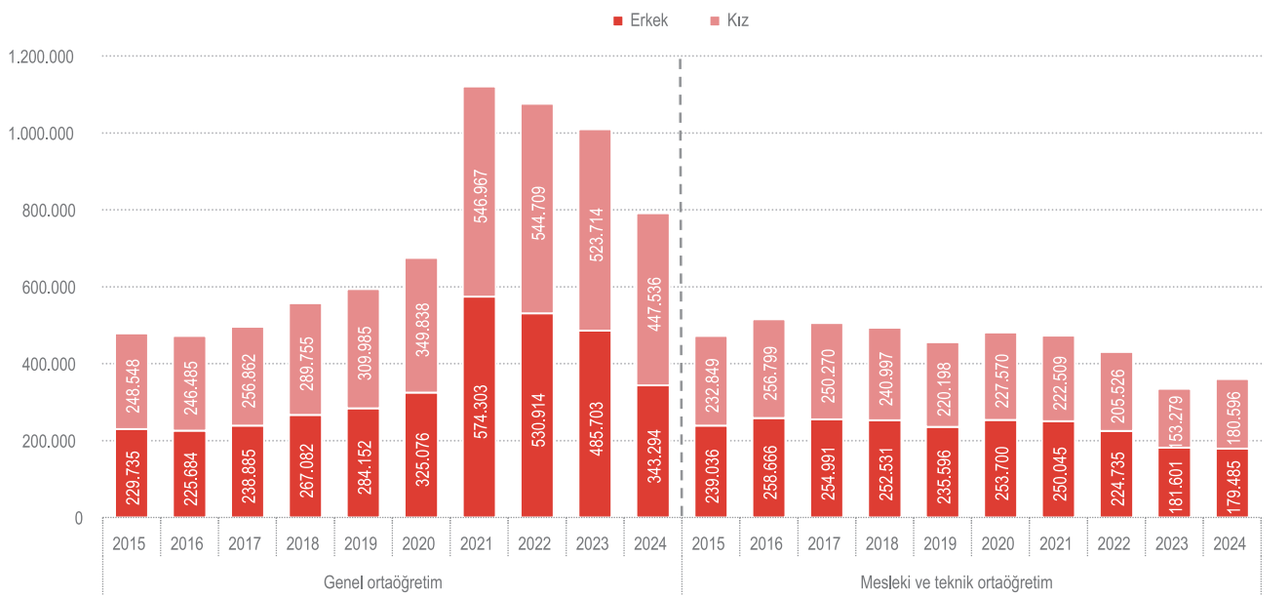

Kaynak: Muhtelif yıllarda yayınlanan MEB istatistikleri kullanılarak tarafımızca hazırlanmıştır.

Not: Açıköğretim öğrenci sayıları dâhildir. Din Öğretimi Genel Müdürlüğüne bağlı imam hatip liselerine ilişkin mezun sayıları, MEB istatistiklerinde mesleki ve teknik ortaöğretim mezun sayıları içinde gösterildiğinden burada da aynı şekilde gösterilmiştir.

sayısının yıllar itibarıyla azalma eğiliminde olmasıdır. Genel ortaöğretimden son yıllardaki mezun sayılarının fazla olmasının temel nedeni açıköğretimden mezun olanların sayısının fazla olmasıdır. Mesleki ve teknik ortaöğretimden mezun olanların sayısının yıllar itibarıyla azalmasının temelinde ise hem mesleki ve teknik ortaöğretimdeki hem de imam hatip liselerindeki öğrenci sayılarının son yıllarda düşüş eğiliminde olmasıyla birlikte erkek öğrencilerin sınıf tekrarı yapması veya okulu süresi içerisinde bitirememeleri gelmektedir. Dikkat çeken diğer bir husus ise mesleki ve teknik ortaöğretimden 2024 yılında mezun olan kızların erkeklerden fazla olmasıdır. Mesleki ve teknik ortaöğretimde cinsiyet oranı 81 olup (Yurdakul ve Şahin-Demir, 2025) her 100 erkek öğrenciye karşılık 81 kız öğrenci öğrenim görürken mezun bakımından kızların erkeklerden fazla olması, mesleki ve teknik ortaöğretimde erkelerin ortalama dört yıldan daha fazla kaldığını göstermektedir.

GÖSTERGE A2

YÜKSEKÖĞRETİME GEÇİŞ ORANLARI NASILDIR?

Bu gösterge altında Türkiye'de ortaöğretim son sınıfta üniversite giriş sınavına başvuran ve sonrasında bir yükseköğretim programına yerleşen öğrenci oranları ayrıntılı olarak incelenmiştir. Daha sonra ortaöğretimde okul türüne göre üniversite giriş sınavına başvuran adaylar arasında bir yükseköğretim programına yerleşenlerin oranları analiz edilmiştir.

Şekil A.2.1 Ortaöğretim son sınıfta üniversite giriş sınavına başvuran ve sonrasında bir yükseköğretim programına yerleşen öğrencilerin oranında yaşanan değişim (%) (2016-2025)

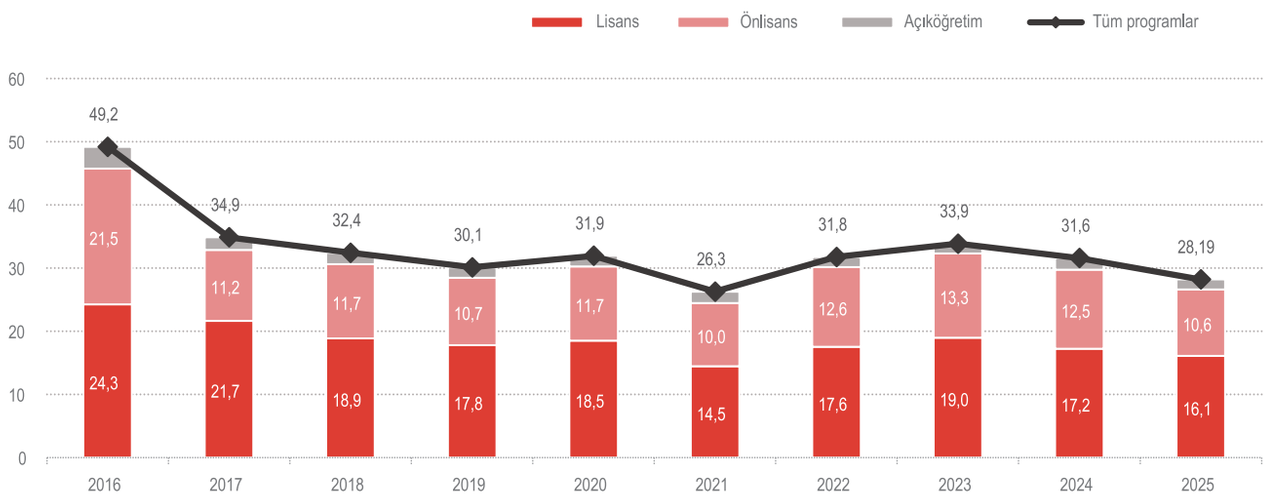

Kaynak: Muhtelif yıllarda yayınlanan MEB ve ÖSYM istatistikleri kullanılarak hazırlanan ve Yükseköğretime Bakış 2024'te yer alan şekil tarafımızca güncellenmiştir.

Şekil A.2.1'de 2016 ile 2025 yılları arasında ortaöğretim son sınıfta üniversite giriş sınavına başvuran ve sonrasında bir yükseköğretim programına yerleşen öğrencilerin oranında yaşanan değişim gösterilmiştir. Buna göre 2016 yılında ortaöğretim son sınıfta üniversite giriş sınavına başvuran her iki öğrenciden biri, bir yükseköğretim programına yerleşirken bu oran 2021 yılına kadar düşüş eğilimine girmiş ve şimdiye kadarki en düşük yerleşme oranı gerçekleşmiş, her dört yeni mezundan biri yerleşmiştir. 2017 yılında üniversite giriş sınavında meslek lisesi mezunlarına uygulanan kendi alanlarındaki önlisans programlarına sınavsız geçişin kaldırılmasından dolayı 2016 yılından sonra önlisans programlarına yerleşme oranı düşmüş dolayısıyla da genel yerleşme oranı düşmüştür. 2021 yılından sonra artış ve azalışlarla birlikte 2025 yılında ortaöğretim son sınıfta üniversite giriş sınavına başvuranların %28,2'si bir yükseköğretim programına yerleşmiştir. 2021 yılı hariç son on yıldaki en düşük yerleşme oranı 2025 yılında gerçekleşmiştir. 2016 yılında ortaöğretim son sınıfta üniversite giriş sınavına başvuran öğrencilerden %24,3'ü lisans, %21,5'i önlisans ve %3,5'i açıköğretim düzeyinde bir yükseköğretim programına yerleşirken 2025 yılında bu yerleşme oranları lisans düzeyinde %16,1'e, önlisans düzeyinde %10,6'ya ve açıköğretim düzeyinde de %1,6'ya gerilemiştir. Son iki yılda lisans ve önlisans düzeyinde yerleşen lise son sınıf düzeyindeki öğrencilerin oranında gözle görülür bir düşüş söz konusudur.

2025 yılında mezun olunan lise türüne göre üniversite giriş sınavına başvuran adaylar arasında bir yükseköğretim programına yerleşenlerin oranı Şekil A.2.2'de verilmiştir. Buna göre 2025 yılında üniversite giriş sınavına başvuran adaylar arasında bir yükseköğretim programına yerleşenlerin mezun oldukları lise türüne göre oranları sırasıyla en fazla sosyal bilimler lisesi (%51,9) özel fen lisesi (%47,5), fen lisesi (%45,4) ve yabancı dille öğretim yapan özel lise (%43,6) mezunu olanlar olup bu lise

türünden mezun olanların yerleşme oranları %43 ile %52 arasındadır. Lisans düzeyinde en fazla yerleşme oranı %42,7 ile özel fen lisesi mezunu olanlarda olup daha sonra sırasıyla %41,8 ile fen lisesi, %41,4 ile sosyal bilimler lisesi ve %31,3 ile yabancı dille öğretim yapan özel lise mezunu olanlardadır. Önlisans düzeyinde mesleki ve teknik Anadolu lisesi (%15,1) diğer meslek liseleri (%13,6), Anadolu lisesi (%13,3), özel lise (%10,9), mesleki eğitim merkezi (%10,9), özel temel lise (%10,2), yabancı dil ağırlıklı özel lise (%10,2), öğretmen liseleri (%10,2), imam hatip liseleri (%10,1) ve yabancı dille öğretim yapan özel lise (%10) mezunu olanlar en fazla yerleşme oranına sahip olup %10 ile %15,1 arasında değişmektedir. Açıköğretime en fazla yerleşme oranına sahip olanlar ise otelcilik ve turizm meslek lisesi (%12,8), sağlık meslek lisesi (%11,5), teknik lise (%11,5), ticaret meslek lisesi (%9,6) ve kız meslek lisesi (%9,3) mezunlarıdır.

Şekil A.2.2 Mezun olunan lise türüne göre üniversite giriş sınavına başvuran adaylar arasında bir yükseköğretim programına yerleşenlerin oranı (%) (2025)

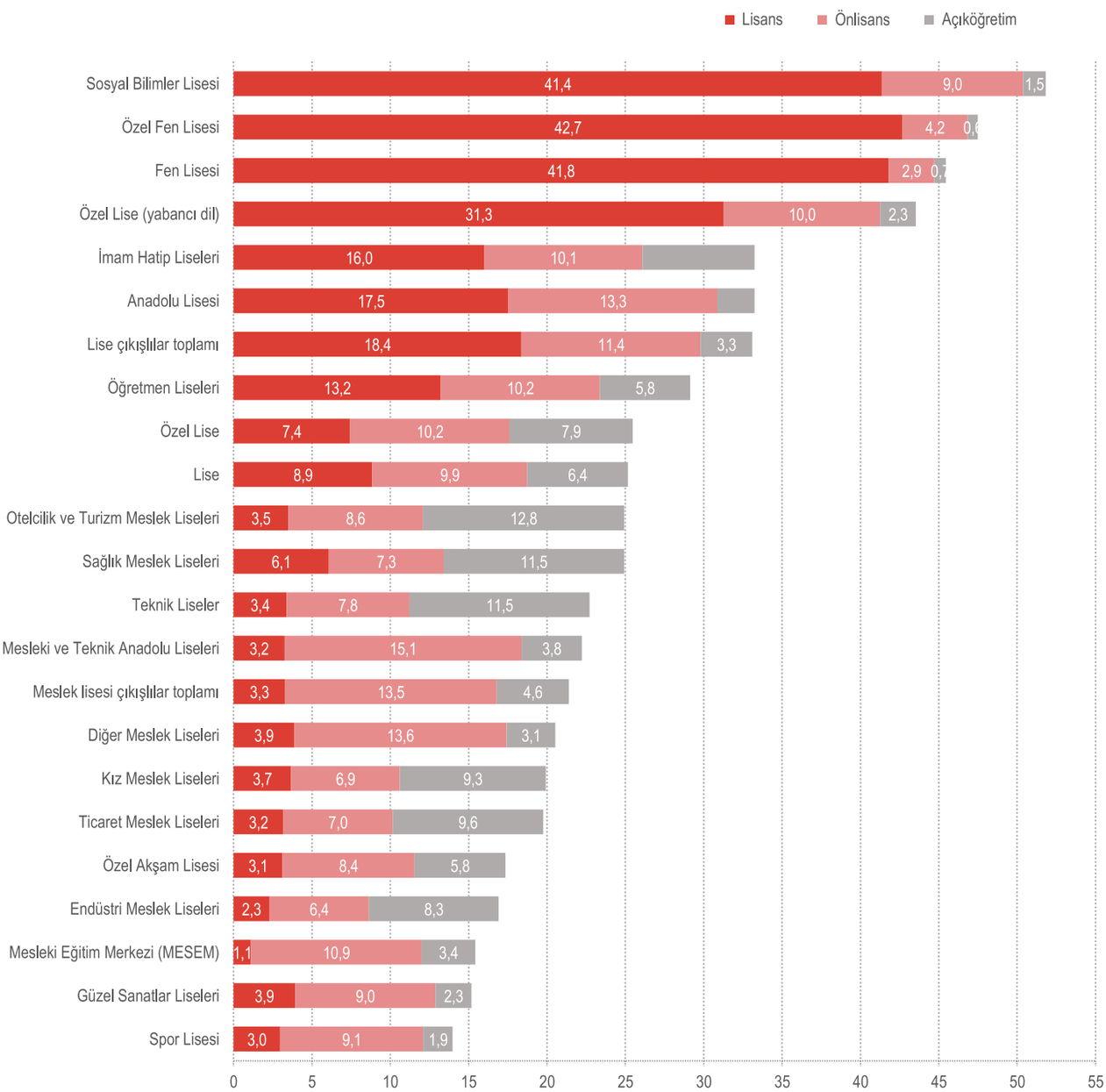

Kaynak: ÖSYM tarafından yayınlanan 2025 YKS yerleştirme sonuçlarına ilişkin sayısal bilgiler kullanılarak tarafımızca hazırlanmıştır.

GÖSTERGE A3

YÜKSEKÖĞRETİM KONTENJAN SAYILARI KAÇTIR?

Bu göstergede önce Yükseköğretim Kurumları Sınavı (YKS)'na başvuran ve yerleşen aday sayılarında yaşanan değişim ele alınmıştır. Sonrasında üniversitelerin kuruluş dalgalarına ve öğrenim düzeyine göre kontenjan sayılarında yaşana değişim ayrıntılı olarak incelenmiştir. Ardından öğrenim düzeyine göre üniversitelerin kontenjan sayıları analiz edilmiştir. Daha sonra ise açıköğretim kontenjanları ile şehit ve gazi yakını, 34 yaş üstü kadın ve depremzede adaylara ayrılan kontenjan sayıları detaylı olarak incelenmiştir. Son olarak yükseköğretimde önlisans ve lisans programlarının kontenjanları ile boş kalan kontenjan sayılarında yaşanan değişim ayrıntılı olarak analiz edilmiştir.

Şekil A.3.1 ÖSYS'ye başvuran ve yerleşen aday sayılarında yaşanan değişim (2016-2025)

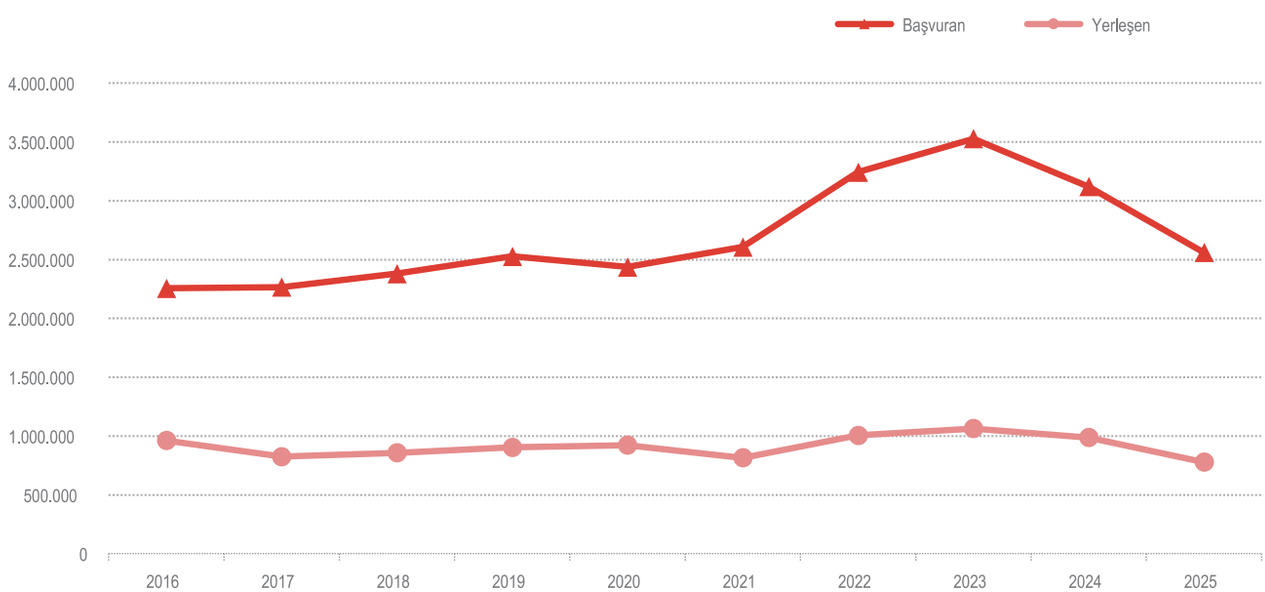

Kaynak: Muhtelif yıllarda yayınlanan MEB istatistikleri ile ÖSYM verileri kullanılarak hazırlanan ve Yükseköğretime Bakış 2024'te yer alan şekil tarafımızca güncellenmiştir.

Şekil A.3.1'de 2016 ile 2025 yılları arasında YKS'ye başvuran ve yerleşen aday sayılarında yaşanan değişim verilmiştir. 2017 ve öncesinde Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Sistemi (ÖSYS) bulunurken 2018 yılından itibaren YKS'ye geçilmiş olup 2016 yılında ÖSYS'ye başvuran aday sayısı 2 milyon 256 bin 367, yerleşen aday sayısı 961 bin 864 iken 2022 ve 2023 yıllarında hem başvuran sayıları hem de yerleşen sayıları bugüne kadar ki en yüksek seviyeye ulaşmıştır. Bu tarihlerde başvuran sayıları sırasıyla 3 milyon 243 bin ve 3 milyon 527 bin seviyelerini geçmiş yerleşen sayıları da 1 milyon 5 bin ve 1 milyon 63 bini geçmiştir. 2024 ve 2025 yıllarında ise hem başvuran hem de yerleşen aday sayılarında gözle görülür bir düşüş yaşanmış 2024 yılında başvuran aday sayısı 3 milyon 120 bin 870'e, yerleşen aday sayısı 987 bin 911'e, 2025 yılında da başvuran aday sayısı 2 milyon 560 bin 649'a, yerleşen aday sayısı ise 778 bin 298'e gerilemiştir. 2025 yılında yerleşen aday sayısı son 10 yılın en düşük seviyesinde gerçekleşmiştir. Yükseköğretim Kurulu (YÖK)'nun 2022 yılından itibaren YKS'de önlisans ve lisans programlarını tercihte 150 ve 180 olan TYT ve AYT baraj puanları uygulamasını kaldırması 2022 ile 2024 yılları arasında başvuran aday sayısının orantısız bir şekilde artmasına neden olmuştur.

Tablo A.3.2 Kuruluş dalgalarına (dönemlerine) ve öğrenim düzeyine göre devlet yükseköğretim kurumlarının kontenjan sayıları (2023, 2024 ve 2025)

	2023			2024			2025		
	Önlisans	Lisans	Toplam	Önlisans	Lisans	Toplam	Önlisans	Lisans	Toplam
1992 öncesi kurulan ve bölünen üniversiteler (1. dalga)	110.011	168.669	278.680	85.328	130.618	215.946	66.477	113.487	179.964
1992-1994 arası kurulan ve bölünen üniversiteler (2. dalga)	105.949	101.580	207.529	84.592	77.922	162.514	67.835	68.057	135.892
2006 ve sonrası kurulan üniversiteler (3. dalga)	121.214	122.885	244.099	99.655	102.265	201.920	82.887	90.853	173.740
Toplam	337.174	393.134	730.308	269.575	310.805	580.380	217.199	272.397	489.596

Kaynak: ÖSYM tarafından yayınlanan Yükseköğretim Kurumları Sınavı (YKS) yükseköğretim programları ve kontenjanları kılavuzları kullanılarak tarafımızca hazırlanmıştır.
Not: Açıköğretim kontenjanları dâhil değildir.

Tablo A.3.2'de 2023, 2024 ve 2025 yıllarında kuruluş dalgalarına (dönemlerine) ve öğrenim düzeyine göre devlet yükseköğretim kurumlarının kontenjan sayıları verilmiştir. Buna göre devlet yükseköğretim kurumlarında 2023 yılında -açıköğretim hariç- önlisans düzeyinde 337 bin 174 olan kontenjan sayısı 2024 yılında 67 bin 599 azaltılarak 269 bin 575'e, 2025 yılında ise 52 bin 376 kontenjan daha azaltılarak 217 bin 199'a düşürülmüştür. Lisans düzeyinde 2023 yılında 393 bin 134 olan kontenjan sayısı 2024 yılında 82 bin 329 azaltılarak 310 bin 805'e, 2025 yılında da 38 bin 408 azaltılarak 272 bin 397'ye düşürülürken toplamda ise 2023 yılında 730 bin 308 olan kontenjan sayısı 2024 yılında 149 bin 928 azaltılarak 580 bin 380'e 2025 yılından da 90 bin 784 azaltılarak 489 bin 596'ya düşürülmüştür. Dolayısıyla son iki yıl içerisinde -açıköğretim hariç- devlet yükseköğretim kurumlarının toplam kontenjan sayısı yaklaşık üçte biri oranında (%33) azaltılmıştır. Bu kontenjanların kuruluş dalgaları/dönemleri bakımından üniversitelere göre dağılımı incelendiğinde hem önlisans hem de lisans düzeyinde tüm kuruluş dalgalarında kontenjanların 2025 yılında azaltıldığı görülmektedir. 2024 yılından 2025 yılına birinci dalgada kurulan üniversitelerde kontenjanlar yaklaşık 36 bin azaltılarak 180 bine, ikinci dalgada kurulan üniversitelerde 26 bin 600 azaltılarak 135 bin 900'e ve üçüncü dalgada kurulan üniversitelerde 28 bin 200 azaltılarak 173 bin 700'e düşürülmüştür. Dolayısıyla 2025 yılında en çok kontenjan önlisans düzeyinde düşürülmüş olup lisans düzeyinde düşürülen kontenjanlar da oldukça yüksektir. 2024 yılında ciddi düzeyde kontenjanların düşürülmesinin en önemli nedenlerinin başında, 2024 yılından itibaren YÖK tarafından ikinci öğretim programlarının kapatılması gelirken diğer önemli bir nedeni ise 2025 yılında düşürülen kontenjanların nedeniyle aynı olup ilk yerleştirmede kontenjanların dolmasına rağmen kayıt yaptırmayanların oldukça fazla olması dolayısıyla da dolaylı olarak kontenjanların boş kalmasıdır. (bk. Şekil A.3.8 ve A.3.9). Buna ilaveten hem 2024 hem de 2025 yıllarında düşürülen kontenjanların nedenleri arasında mezuniyet sonrası istihdamla bağı zayıflamış veya ihtiyaçtan fazla mezun veren bölümler olmalarıdır.

2025 yılında öğrenim düzeyine göre birinci dalgada kurulan üniversitelerin kontenjan sayıları Şekil A.3.3'te gösterilmiştir. ÖSYM'nin 2025 yılı yükseköğretim programları ve kontenjanları kılavuzundan elde edilen verilere göre, toplamda en çok kontenjana sahip Anadolu (53.738), Atatürk (34.139), İstanbul (23.300) ve Ankara (14.198) üniversiteleridir. Bu üniversitelerin kontenjanlarının yüksek olmasının temel nedeni, açıköğretim programlarının bulunması ve bu programların kontenjanlarının yüksek olmasıdır (bk. Tablo A.3.6). Birinci dalgada kurulan diğer üniversitelerin hem önlisans hem lisans hem de toplam kontenjanları önemli düzeyde farklılaşmaktadır. Bu üniversiteler arasında sırasıyla en çok kontenjana sahip Selçuk (9.308), Akdeniz (8.373), Bursa Uludağ (7.925), Ege (7.342), Ondokuz Mayıs (7.333), Sivas Cumhuriyet (7.263), Marmara (7.158), Dokuz Eylül (6.783) ve Trakya (6.458) üniversiteleriyken en az kontenjana sahip Mimar Sinan Güzel Sanatlar (773), Boğaziçi (1.524), Konya Teknik (1.537), Samsun (1.604), Trabzon (2.280), Eskişehir Teknik (2.381), Malatya Turgut Özal (2.901) ve ODTÜ (2.970) üniversiteleridir. Açıköğretim programı uygulayan üniversiteler hariç birinci dalgada kurulan üniversitelerde en çok önlisans kontenjanı Selçuk (4.466), Bursa Uludağ (4.253) ve Akdeniz (4.055) üniversitelerindeyken en çok lisans

kontenjanı ise Marmara (5.769), Selçuk (4.842), Hacettepe (4.597) ve Dokuz Eylül (4.555) üniversitelerindedir. Açıköğretim programı uygulayan üniversiteler hariç birinci dalgada kurulan üniversitelerde önlisans kontenjan sayısı lisans kontenjan sayısından daha fazla olan üniversitelerin başında sırasıyla Kayseri, Bursa Uludağ, Gaziantep, Malatya Turgut Özal, Trakya ve Konya Teknik üniversiteleri gelmektedir.

Şekil A.3.4'te 2025 yılında öğrenim düzeyine göre ikinci dalgada kurulan üniversitelerin kontenjan sayıları gösterilmiştir. İkinci dalgada kurulan üniversitelerin kontenjan dağılımı hem önlisans hem lisans hem de toplamda önemli ölçüde farklılaşmaktadır. İkinci dalgada kurulan üniversiteler arasında en çok kontenjana sahip Aydın Adnan Menderes (7.694), Kocaeli (7.502), Çanakkale Onsekiz Mart (7.316), Manisa Celal Bayar (7.205), Muğla Sıtkı Koçman (7.022) ve Pamukkale (7.009) üniversiteleriyken en az kontenjana sahip Galatasaray (426), İzmir YTE (841), K.Maraş İstiklal (1.160), Gebze Teknik (1.187) ve Afyonkarahisar Sağlık Bilimleri (1.344) üniversiteleridir. İkinci dalgada kurulan üniversiteler arasında en çok önlisans kontenjanı Isparta Uygulamalı Bilimler (4.336), Aydın Adnan Menderes (3.991), Manisa Celal Bayar (3.870) ve Kocaeli (3.836) üniversitelerindeyken en çok lisans kontenjanı ise Pamukkale (3.819), Aydın Adnan Menderes (3.703), Kocaeli (3.666), Çanakkale Onsekiz Mart (3.598), Sakarya (3.580) ve Muğla Sıtkı Koçman (3.570) üniversitelerindedir. İkinci dalgada kurulan üniversiteler arasında önlisans kontenjan sayısı lisans kontenjan sayısından daha fazla olan üniversitelerin başında sırasıyla Isparta Uygulamalı Bilimler, Sakarya Uygulamalı Bilimler, Kütahya Dumlupınar, Tokat Gaziosmanpaşa, Harran, Zonguldak Bülent Ecevit, Manisa Celal Bayar, K.Maraş Sütçü İmam ve Hatay Mustafa Kemal gelmektedir.

2025 yılında öğrenim düzeyine göre üçüncü dalgada kurulan üniversitelerin kontenjan sayıları Şekil A.3.5'te verilmiştir. Üçüncü dalgada kurulan üniversitelerin kontenjan dağılımı da birinci ve ikinci dalgada kurulan üniversitelerde olduğu gibi önemli ölçüde farklılaşmaktadır. Buna göre üçüncü dalgada kurulan üniversiteler arasında en çok kontenjana sahip Burdur Mehmet Akif Ersoy (6.758), Necmettin Erbakan (5.204), Kastamonu (4.926), Giresun (4.828), Tekirdağ Namık Kemal (4.790), Düzce (4.669), Karabük (4.614), Yozgat Bozok (4.347), Sağlık Bilimleri (4.326), Ankara Yıldırım Beyazıt (4.215), Kırklareli (4.173), Erzincan Binali Yıldırım (4.156) ve Uşak (4.114) üniversiteleridir. Üçüncü dalgada kurulan üniversiteler arasında en çok önlisans kontenjanı Burdur Mehmet Akif Ersoy (3.683), Kastamonu (2.812), Giresun (2.811), Tekirdağ Namık Kemal (2.806) üniversitelerindeyken en çok lisans kontenjanı ise Necmettin Erbakan (3.834), Ankara Yıldırım Beyazıt (3.103), Burdur Mehmet Akif Ersoy (3.075), Sağlık Bilimleri (2.545), Düzce (2.514), İzmir Kâtip Çelebi (2.498), Karabük (2.409), Uşak (2.309) ve İstanbul Medeniyet (2.308) üniversitelerindedir. Üçüncü dalgada kurulan üniversiteler arasında önlisans kontenjan sayısı lisans kontenjan sayısından daha fazla olan üniversitelerin başında sırasıyla Bitlis Eren, Amasya, Hitit, Gümüşhane, Bingöl Tekirdağ Namık Kemal, Bilecik Şeyh Edebali, Giresun ve Kastamonu gelmektedir. Buna ilaveten üçüncü dalgada kurulan ve öğretim yapan 60 üniversitenin 30'unda önlisans kontenjan sayısı lisans kontenjan sayısından fazladır.

Şekil A.3.3 Öğrenim düzeyine göre birinci dalga üniversitelerin kontenjan sayıları (2025)

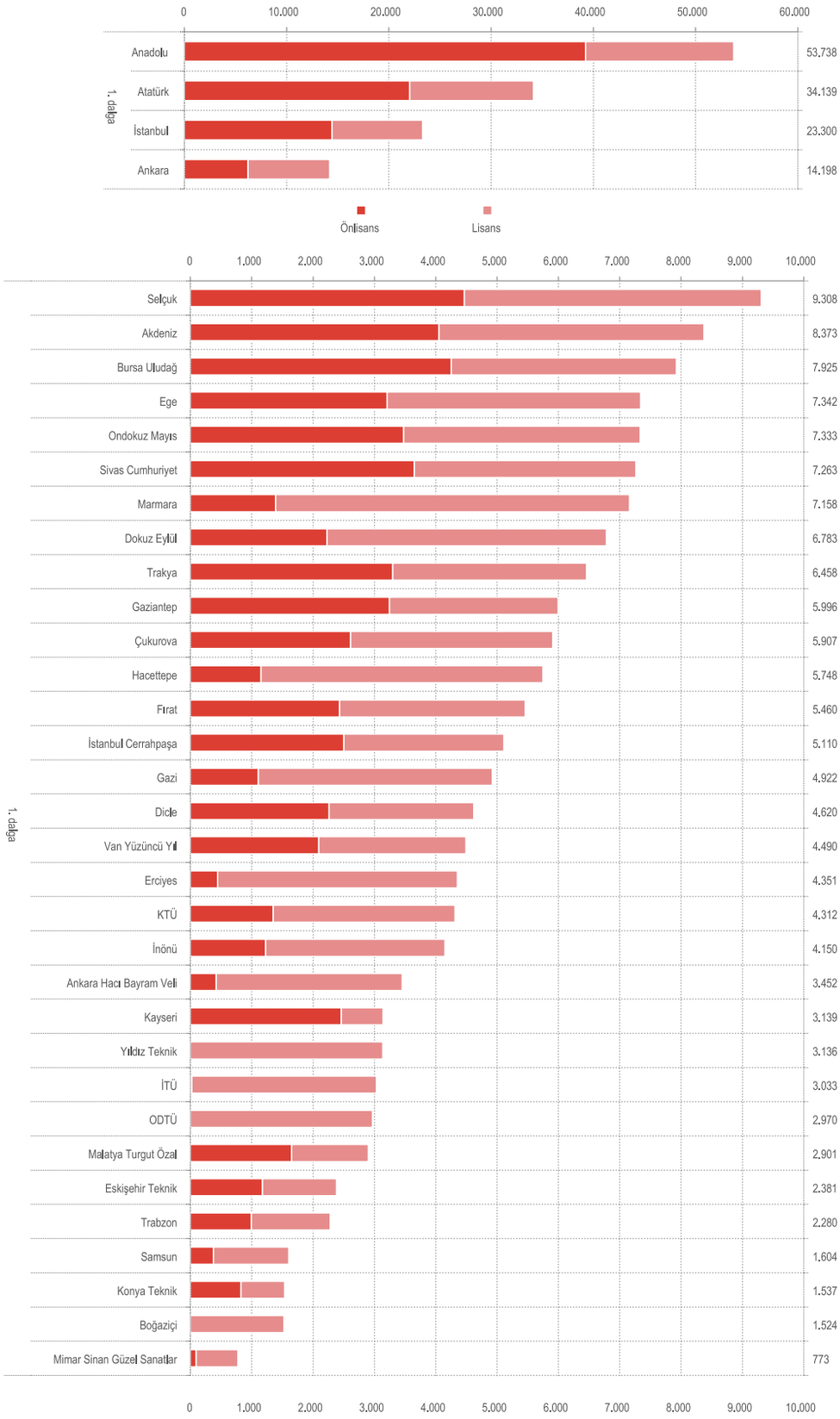

Kaynak: (ÖSYM, 2025b).

Şekil A.3.4 Öğrenim düzeyine göre ikinci dalga üniversitelerin kontenjan sayıları (2025)

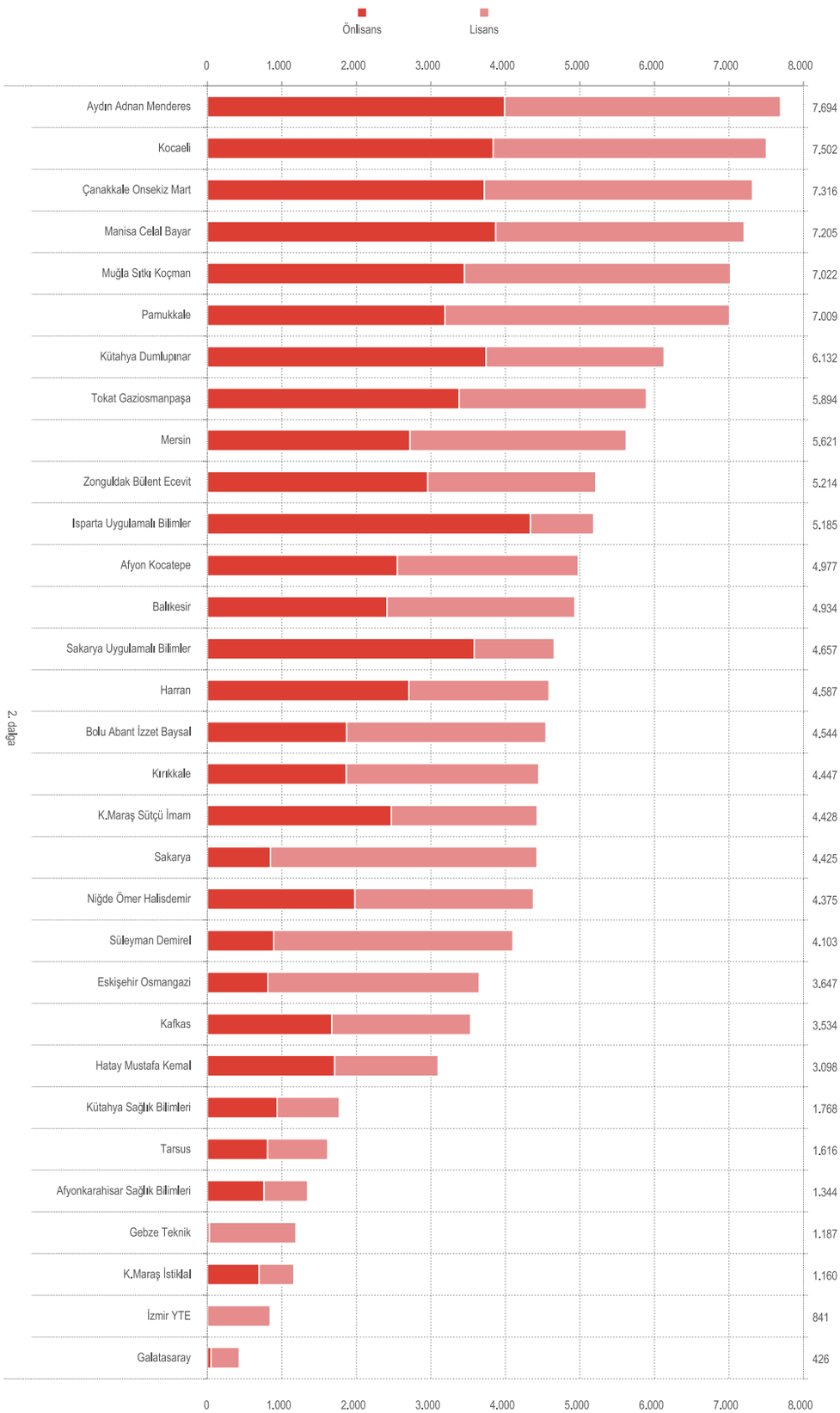

Kaynak: (ÖSYM, 2025b).

Şekil A.3.5 Öğrenim düzeyine göre üçüncü dalga üniversitelerin kontenjan sayıları (2025)

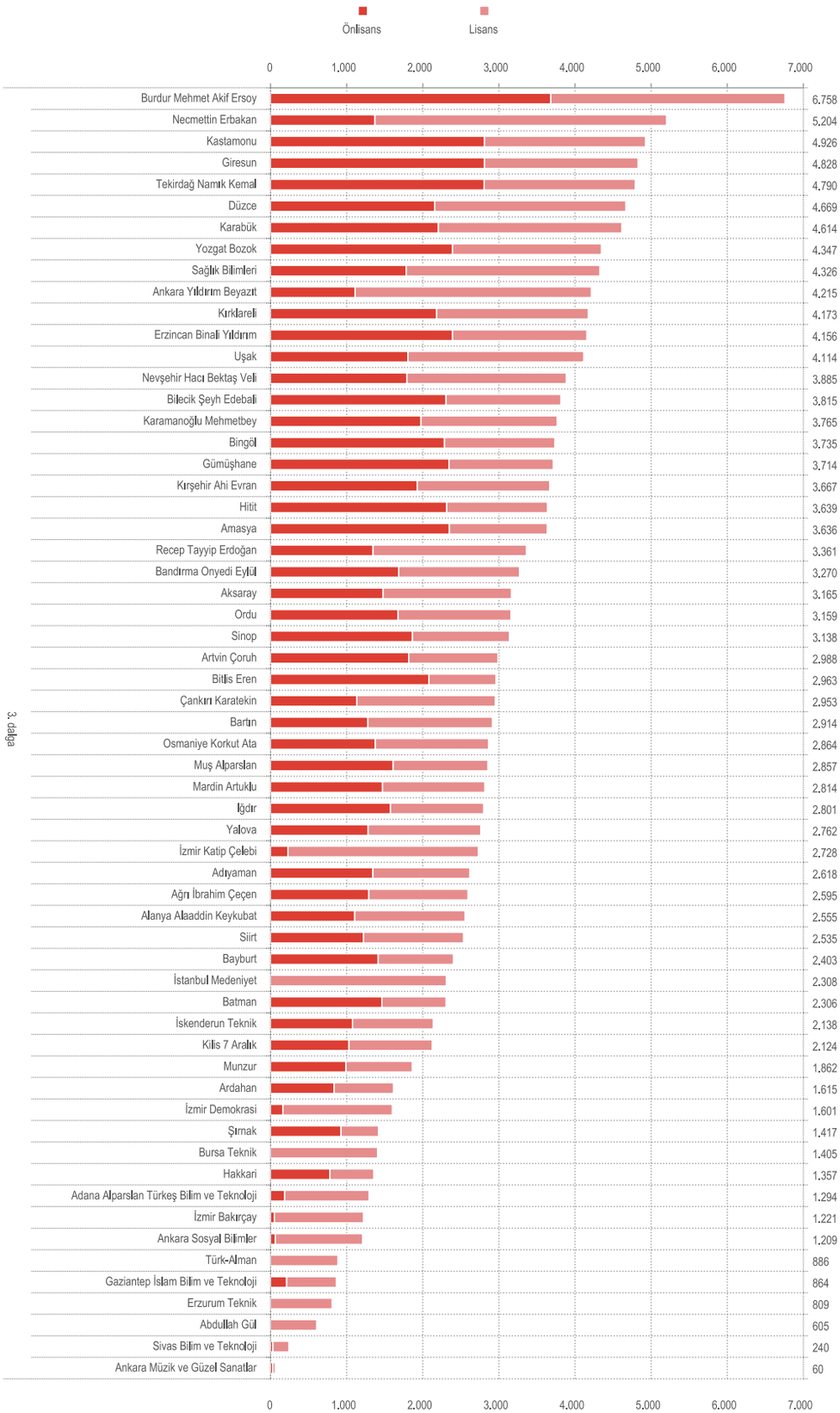

Kaynak: (ÖSYM, 2025b).

Tablo A.3.6 Öğrenim düzeyine göre üniversitelerin açıköğretim programları kontenjan sayıları (2023, 2024 ve 2025)

Açıköğretimi bulunan üniversiteler	2023			2024			2025		
	Önlisans	Lisans	Toplam	Önlisans	Lisans	Toplam	Önlisans	Lisans	Toplam
Anadolu	60.000	21.000	81.000	70.000	16.140	86.140	38.550	12.250	50.800
Atatürk	35.000	10.300	45.300	42.900	9.050	51.950	18.800	6.900	25.700
İstanbul	20.050	7.350	27.400	29.500	4.700	34.200	13.600	2.950	16.550
Ankara	3.500	800	4.300	5.100	1.200	6.300	3.000	1.100	4.100
Toplam	118.550	39.450	158.000	147.500	31.090	178.590	73.950	23.200	97.150

Kaynak: ÖSYM tarafından yayınlanan Yükseköğretim Kurumları Sınavı (YKS) yükseköğretim programları ve kontenjanları kılavuzları kullanılarak tarafımızca hazırlanmıştır.

2025 yılında öğrenim düzeyine göre üniversitelerin açıköğretim programları kontenjan sayıları Tablo A.3.6'da verilmiştir. Açıköğretim programı kontenjan sayıları 2021 yılında toplamda 148 bin 800 iken 2022 yılında 154 bin 933'e (Yurdakul ve Şahin-Demir, 2024), 2023 yılında 158 bine ve 2024 yılında da 178 bin 590'a yükselmişken 2025 yılında bir önceki yıla göre yaklaşık 81 bin 440 düşürülerek 97 bin 150 olmuştur. Önlisans düzeyinde 73 bin 550, lisans düzeyinde ise 7 bin 890 düşüş söz konusudur. 2023 yılında bu açıköğretim programı kontenjanlarının %75'i önlisans, %25'i lisans kontenjanıyken 2024 yılında %83'ü önlisans, %17'si lisans, 2025 yılında ise %76'sı önlisans, %24'ü lisans kontenjanı olmuştur. Bu kontenjanların %58'i Anadolu Üniversitesi, %27,5'i Atatürk Üniversitesi, %17'si İstanbul Üniversitesi ve %4,2'si ise Ankara Üniversitesi'ne aittir.

Tablo A.3.7 Yükseköğretim kurum türüne ve öğrenim düzeyine göre şehit ve gazi yakını, 34 yaş üstü kadın, depremzede aday ve okul birincilerine ayrılan kontenjan sayıları (2025)

	Devlet		Vakıf		Toplam		
	Önlisans	Lisans	Önlisans	Lisans	Önlisans	Lisans	Toplam
Şehit ve gazi yakını	0	0	1.797	2.248	1.797	2.248	4.045
34 yaş üstü kadın	7.048	4.634	0	0	7.048	4.634	11.682
Depremzede aday	2.686	2.863	1.487	2.105	4.173	4.968	9.141
Okul birincisi	8.984	9.502	0	0	8.984	9.502	18.486
Toplam	18.718	16.999	3.284	4.353	22.002	21.352	43.354

Kaynak: (ÖSYM, 2025b).

Tablo A.3.7'de 2025 yılında yükseköğretim kurum türüne ve öğrenim düzeyine göre şehit ve gazi yakını, 34 yaş üstü kadın ve depremzede adaylara yönelik ayrılan kontenjan sayıları gösterilmiştir. Bu yıl üçüncü defa tercih kılavuzunda depremzede öğrencilere, gazi ve şehit yakınlarına ve 34 yaş üzeri kadınlara yönelik özel bir kontenjan tanımlanmıştır. Depremden etkilenen illerde ikamet eden öğrenciler için, yaşadığı ilde bulunan devlet üniversitelerinde mevcut kontenjanlara ek %25 oranında kontenjanla, tüm vakıf üniversitelerin programlarında 1'er kontenjan ayrılmıştır. Şehit ve gazi yakınları için sadece vakıf yükseköğretim kurumlarında kontenjan ayrılmışken 34 yaş üstü kadınlara yönelik ise sadece devlet yükseköğretim kurumlarında kontenjan ayrılmıştır. 34 yaş üstü kadınlara yönelik ayrılan kontenjanlara başvurabilmek için ise daha önce yükseköğretim imkânlarından faydalanmamış olma şartı getirilmiştir. Bu kontenjanları tercih edenler kendi aralarında puan üstünlüğüne göre yerleştirilmekte olup genel kontenjanlardan ayrı tutulmaktadır. Buna göre şehit ve gazi yakınlarına vakıf yükseköğretim kurumlarında 4 bin 45 kontenjan, 34 yaş üstü kadınlar için ise devlet yükseköğretim kurumlarında 11 bin 682 kontenjan ayrılmıştır. 34 yaş üstü kadınlar için 2023 yılında 20 bin 842 ve 2024 yılında da 14 bin 452 kontenjan ayrılmışken 2025 yılında bu sayının daha da azaltıldığı görülmektedir. 34 yaş üstü kadınların büyük

bir çoğunluğunun aile hayatının olması dolayısıyla il dışındaki üniversitelere, hatta aynı ildeki genelde ilçelerde yer alan MYO'lara gitme eğiliminde olmamalarından kaynaklı olarak ayrılan bu kontenjanların dolmaması ve yerleşse bile kayıt yapmamaları söz konusudur. Dolayısıyla da YÖK bu kontenjanlarda azaltma yoluna gitmiştir. Depremzede adaylar için devlet yükseköğretim kurumlarında 5 bin 549, vakıf yükseköğretim kurumlarında 3 bin 592 olmak üzere toplamda 9 bin 141 kontenjan ayrılmıştır. Okul birincileri için devlet yükseköğretim kurumlarında ayrılan kontenjan ise 18 bin 486'dır.

Şekil A.3.8 Yükseköğretimde önlisans programları kontenjanları ile yerleşen ve boş kalan kontenjan sayılarında yaşanan değişim (2021-2025)

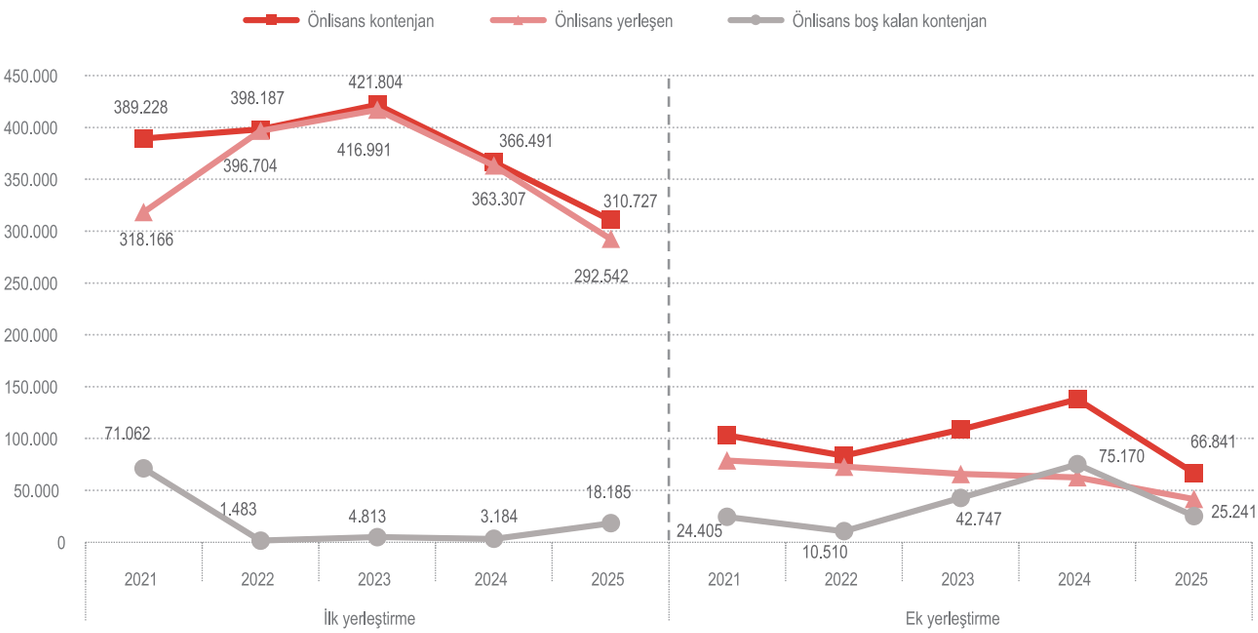

Kaynak: Muhtelif yıllarda yayınlanan ÖSYM yerleştirme ve ek yerleştirme sonuçlarına ilişkin sayısal bilgiler kullanılarak tarafımızca hazırlanmıştır.

Şekil A.3.8'de 2021 ile 2025 yılları arasında yükseköğretimde önlisans programları kontenjanları ile yerleşen ve boş kalan kontenjan sayılarında yaşanan değişim gösterilmiştir. Bilindiği üzere ilk yerleştirme süreci sonrasında boş kalan ve kayıt yaptırılmayan kontenjanlara ek yerleştirme imkânı verilmektedir. Buna göre 2021 yılında ilk yerleştirmede 389 bin 228 önlisans kontenjanın 318 bin 166'sı dolmuş ve 71 bin 62'si boş kalmıştır. Boş kalan bu kontenjanlara kayıt yaptırmayanlar da eklenmiş ve ek yerleştirmede ilan edilen 103 bin 160 önlisans kontenjanın 78 bin 755'i dolmuş ve 24 bin 405 kontenjan boş kalmıştır. 2025 yılında ise ilk yerleştirmede 310 bin 727 önlisans kontenjanın 292 bin 542'si dolmuş ve 18 bin 185'i boş kalmıştır. 2022 yılından itibaren ilk yerleştirme sürecinde önlisans kontenjanlarının büyük bir çoğunluğu dolmaktadır. Bunun temel nedeni ise 2022 yılından itibaren YKS'de önlisans ve lisans programlarının baraj puanı uygulamasının kaldırılması dolayısıyla puanı hesaplanan her adayın tercih hakkının verilmesidir. 2025 yılında ilk yerleştirmede boş kalan bu kontenjanlara kayıt yaptırmayanlar da eklenmiş ve ek yerleştirmede 66 bin 841 önlisans kontenjanı ilan edilmiş, sonrasında 41 bin 600'ü dolmuş ve 25 bin 241'i boş kalmıştır. Burada en dikkat çeken husus ilk yerleştirme sürecinde yerleşen 48 bin 656 adayın kayıt yaptırmamasıdır. Diğer bir ifadeyle ilk yerleştirme sürecinde önlisans programlarına yerleşenlerin %16'sının kayıt yaptırmamış olmasıdır. Dolayısıyla YKS'de önlisans programlarına ilişkin baraj uygulamasının kaldırılmasından kaynaklı olarak ilk yerleştirmede kontenjanlar dolmuş gibi görünse de yerleşenlerin önemli bir kısmının kayıt yaptırmaması ve ek yerleştirme sonrasında da önemli düzeyde kontenjanın boş kalması; baraj uygulamasının kaldırılmasının önlisans kontenjanlarının dolması üzerinde bir etkisinin olmadığını göstermektedir. Dahası ek yerleştirme sürecinde de yine yerleşen adaylar arasında kayıt yaptırmayanlar olacağı da muhtemel görünmektedir.

2021 ile 2025 yılları arasında yükseköğretimde lisans programlarının kontenjanları ile yerleşen ve boş kalan kontenjan sayılarında yaşanan değişim Şekil A.3.9'da gösterilmiştir. Buna göre 2021 yılında ilk yerleştirmede 468 bin 888 lisans kontenjanın 370 bin 561'i dolmuş ve 98 bin 327'si boş kalmıştır. Ek yerleştirme sürecinde ise 127 bin 79 lisans kontenjanın 9 bin 383'ü dolmuş ve 117 bin 696'sı boş kalmıştır. 2025 yılında ilk yerleştirmede 402 bin 294 lisans kontenjanın 366 bin 941'i dolmuş ve 35 bin 353'ü boş kalmıştır. Ek yerleştirme sürecinde boş kalan ve kayıt yaptırmayanlarla birlikte toplam 61 bin 261 lisans kontenjanı açıklanmış ve bu kontenjanların 18 bin 922'si dolmuş ve 42 bin 339'u boş kalmıştır. Önceki yıllarda olduğu gibi burada da yine dikkat çeken en önemli husus 2025 yılında ilk yerleştirmede yaklaşık 25 bin 908 adayın yerleştiği halde lisans programına kayıt yaptırmamasıdır.

Şekil A.3.9 Yükseköğretimde lisans programları kontenjanları ile yerleşen ve boş kalan kontenjan sayılarında yaşanan değişim (2021-2025)

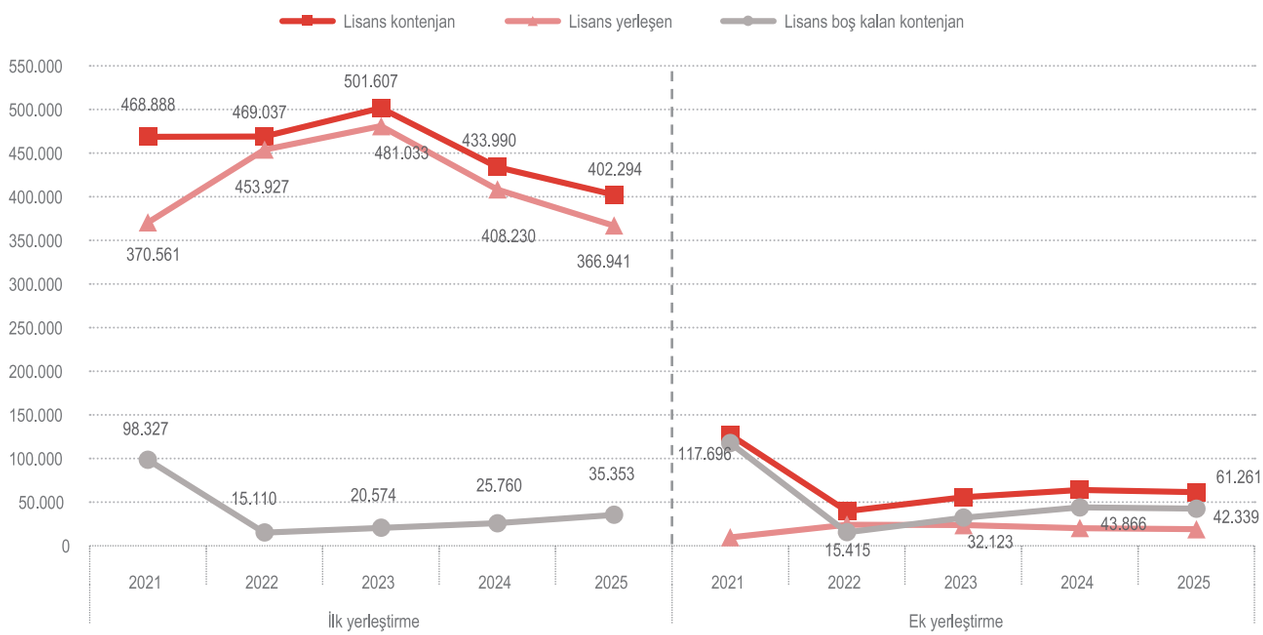

Kaynak: Muhtelif yıllarda yayınlanan ÖSYM yerleştirme ve ek yerleştirme sonuçlarına ilişkin sayısal bilgiler kullanılarak tarafımızca hazırlanmıştır.

BÖLÜM A

SONUÇ VE ÖNERİLER

- Türkiye'de 2024 yılında ortaöğretimden yaklaşık 1 milyon 151 bin öğrenci mezun olurken genel ortaöğretimden son yıllarda mezun olanların sayısı azalsa da yine de fazla olup, mesleki ve teknik ortaöğretimden mezun olanların sayısı ise yıllar itibarıyla azalmaktadır. 2025 yılında YKS'ye başvuran aday sayısı 2 milyon 560 bin 649 iken yerleşen öğrenci sayısı 778 bin 298'dir. Ortaöğretim son sınıfta üniversite giriş sınavına başvuran adayların %16,1'i bir lisans programına, %10,6'sı bir önlisans programına %1,6'sı bir açıköğretim programına yerleşmiş ve toplamda ortaöğretim son sınıfta üniversite giriş sınavına başvuran öğrencilerin %28,2'si bir yükseköğretim programına yerleşmiştir. Ortaöğretimden yeni mezun olmuş öğrenciler için üniversiteye yerleşme oranı çok düşük düzeydedir. Dolayısıyla yükseköğretim sistemi içerisinde arz-talep dengesinde bir uyum sorunu yaşanmaktadır. Bu kapsamda yükseköğretim sistemine olan yüksek düzeyde talebi karşılamaya yönelik gerekli kontenjan planlamaları yapılmalıdır.

- Devlet yükseköğretim kurumlarının son iki yıl içerisinde -açıköğretim hariç- toplam kontenjan sayısı yaklaşık üçte biri oranında (%33) azaltılmış olup 2023 yılından 2025 yılına önlisans düzeyinde yaklaşık 120 bin, lisans düzeyinde 121 bin olmak üzere toplamda 241 bin kontenjan düşürülmüştür. Kontenjanların düşürülmesinin en önemli nedeni, 2024 yılından itibaren YÖK tarafından ikinci öğretim programlarının kapatılması iken diğer önemli bir nedeni ise ilk yerleştirmede kontenjanların dolmasına rağmen kayıt yaptırmayanların oldukça fazla olması dolayısıyla da dolaylı olarak kontenjanların boş kalmasıdır. Buna ilaveten mezuniyet sonrası istihdamla bağı zayıflamış veya ihtiyaçtan fazla mezun veren bölümlerin YÖK tarafından kapatılması da kontenjanların düşmesinde önemli bir nedendir. Dolayısıyla hem önlisans hem de lisans kontenjanlarının belirlenmesinde; üniversitelerin taleplerine göre değil, ulusal ve yerel düzeyde iş piyasasının gerçeklerine, ulaşım, barınma, beslenme gibi faktörleri de göz önünde bulundurarak öğrenci tercihlerine, üniversitelerin öğretim elemanı sayıları ile derslik, laboratuvar ve kapasitelerine, mesleklerin gelecek perspektiflerine göre kapsamlı analizler ve sonuçları göz önünde bulundurulmalıdır.

- Yükseköğretim programlarına ilk yerleştirme sürecinde 2022 yılından itibaren önlisans kontenjanlarının büyük bir çoğunluğu dolmaktadır. Bunun temel nedeni 2022 yılında YKS'de önlisans ve lisans programlarının baraj puanı uygulamasının kaldırılması dolayısıyla puanı hesaplanan her adayın tercih hakkının verilmesidir. Türkiye yükseköğretime girişte önlisans kontenjan oranı, OECD ülkeleri arasında en fazla olan ülke konumundadır (OECD, 2023). İlk yerleştirme sürecinde 2024 yılında önlisansa yerleşen yaklaşık 134 bin 500 aday, 2025 yılında ise 48 bin 700 aday kayıt yaptırmamıştır. YKS'de önlisans programlarına ilişkin baraj uygulamasının kaldırılmasından kaynaklı olarak ilk yerleştirmede kontenjanlar dolmuş gibi görünse de yerleşenlerin önemli bir kısmının kayıt yaptırmaması ve ek yerleştirme sonrasında da önemli düzeyde kontenjanın boş kalması; baraj uygulamasının kaldırılmasının önlisans kontenjanlarının dolması üzerinde bir etkisinin olmadığını göstermektedir. Dolayısıyla adayların, mezuniyet sonrasında işgücü piyasasında fırsat bulma, kamudaki istihdam olanakları gibi hususlara yönelik var olan kaygıları hala devam etmekte-

dir. Bu kapsamda önlisans düzeyindeki kontenjanların arz-talep dengesine, değişen işgücü piyasası eğilimlerine ve ülkenin kalkınma hedeflerine yönelik analizler yapılarak önlisans düzeyindeki kontenjan planlaması yapılmalıdır.

- İlk yerleştirme süreci sonrasında lisans düzeyinde boş kalan kontenjanlar son üç yıldır artmakta olup 2025 yılında ilk yerleştirmede yaklaşık 25 bin 908 aday yerleştiği halde kayıt yaptırmamıştır. Dahası önceki yıllarda olduğu gibi hem ilk hem de ek yerleştirme süreci sonrasında hiç tercih edilmeyen programlar bulunmaktadır. Bazı programların başarı sırası istemesi, bazı programlarda ise adayların mezuniyet sonrası istihdam kaygıları, bu lisans programlarının boş kalmasında etkili olmaktadır. Dolayısıyla yükseköğretimde kaynakların daha verimli ve etkin kullanılması için lisans düzeyindeki kontenjanların arz-talep dengesi, işgücü piyasasının ihtiyaçları ve ülkenin kalkınma hedefleri de dikkate alınarak planlamaları yapılmalıdır.

- Lise son sınıfta bulunan öğrencilerin üniversiteye giriş sınavına başvurup herhangi bir yükseköğretim programına yerleşme oranları düşme eğilimindedir. Sınava başvuran son sınıf düzeyindeki bu öğrencilerin %71,8'i herhangi bir yükseköğretim programına yerleşememiştir. Dolayısıyla bu oran çok yüksek olup nedenleri araştırılmalı ve gerekli politika tedbirleri uygulanmalıdır.

BÖLÜM A

KAYNAKLAR

OECD. (2023). *Education at a glance 2023: OECD indicators.* OECD Publishing. https://doi.org/10.1787/e13bef63-en

OECD. (2025). *Education at a glance 2025: OECD indicators.* OECD Publishing. https://doi.org/10.1787/1c0d9c79-en

ÖSYM. (2025a). *2025 YKS yerleştirme sonuçlarına ilişkin sayısal bilgiler.* ÖSYM. https://www.osym.gov.tr/TR,33437/2025-yks-yerlestirme-sonuclarina-iliskin-sayisal-bilgiler.html

ÖSYM. (2025b). *2025 yükseköğretim kurumları sınavı (YKS) yükseköğretim programları ve kontenjanları kılavuzu.* ÖSYM. https://www.osym.gov.tr/TR,33377/2025-yuksekogretim-kurumlari-sinavi-yks-yuksekogretim-programlari-ve-kontenjanlari-kilavuzu.html

Yurdakul, S. ve Şahin-Demir, S. A. (2024). *Yükseköğretime bakış 2024: İzleme ve değerlendirme raporu.* Eğitim-Bir-Sen Stratejik Araştırmalar Merkezi.

Yurdakul, S. ve Şahin-Demir, S. A. (2025). *Eğitime bakış 2024: İzleme ve değerlendirme raporu.* Eğitim-Bir-Sen Stratejik Araştırmalar Merkezi.

BÖLÜM B

YÜKSEKÖĞRETİME ERİŞİM ve KATILIM

GÖSTERGE B1	Yeni kayıt öğrenci sayısı kaçtır?
GÖSTERGE B2	Yükseköğretim net okullaşma oranı kaçtır?
GÖSTERGE B3	Yükseköğretim öğrenci sayısı kaçtır?
GÖSTERGE B4	Açık ve uzaktan öğretim programlarındaki öğrenci sayısı kaçtır?
GÖSTERGE B5	Yükseköğretime katılımda cinsiyet oranı kaçtır?
GÖSTERGE B6	Yükseköğretimde engelli öğrenci sayısı kaçtır?
GÖSTERGE B7	Türkiye'de uluslararası öğrenci sayısı kaçtır?
BÖLÜM B	Sonuç ve Öneriler

Yükseköğretime erişim yolları, bireylerin geleceklerini şekillendirmede ve ulusal beceri ihtiyaçlarını karşılamada kilit bir rol oynar. Daha fazla öğrenci eğitim seviyelerini yükselttiği sürece, yükseköğretime kimlerin girdiğini hangi programı ve nerede okuduklarını anlamak, kapsayıcı ve geleceğe dönük eğitim politikaları tasarlamak için kritik hale gelir. Yükseköğretimde erişim ve katılımın ayrıntılı incelenmesi, yalnızca acil ihtiyaçlara yanıt vermekle kalmayıp aynı zamanda uzun vadeli eşitliği, kapsayıcılığı ve ekonomik kalkınmayı destekleyen eğitim politikaları geliştirmek için çok önemlidir. Politikalar, öğrenci profillerinin çeşitliliğinin tam olarak dikkate alınmasını ve yeterince temsil edilmeyen veya dezavantajlı tüm grupların katılımını ve başarısını desteklemek için özel stratejiler geliştirilmesini sağlamalıdır (OECD, 2025).

Bu bölüm içerisinde, cinsiyete, yükseköğretim kurum türüne (devlet, vakıf ve vakıf MYO), öğrenim düzeyine (önlisans, lisans, lisansüstü) ve öğretim türüne (yüz yüze öğretim, ikinci öğretim, açıköğretim ve uzaktan öğretim) göre yeni kayıt yaptıran ve öğrenim gören öğrenci sayılarındaki değişimler ayrıntılı olarak incelenecektir. Buna ilave olarak, yükseköğretimde cinsiyet oranı, okullaşma oranı, engelli ve uluslararası öğrenci sayıları detaylı olarak ele alınıp analiz edilecektir.

GÖSTERGE B1 YENİ KAYIT ÖĞRENCİ SAYISI KAÇTIR?

Bu gösterge altında öncelikli olarak yükseköğretime yeni kayıt yaptıran öğrenci sayıları öğrenim düzeyine ve öğretim türüne göre ayrıntılı olarak analiz edilmiştir. Sonrasında yüz yüze programlar ile ikinci öğretime yeni kayıt yaptıranlar, öğrenim düzeyine göre incelenmiştir. Son olarak ise eğitim ve öğretim alanları sınıflamasına ve cinsiyete göre önlisans ve lisans düzeyinde yeni kayıt yaptıran öğrencilerin oranları ayrıntılı olarak ele alınmıştır.

Şekil B.1.1 Öğrenim düzeyine göre yeni kayıt yaptıran öğrenci sayılarında yaşanan değişim (2016-2025)

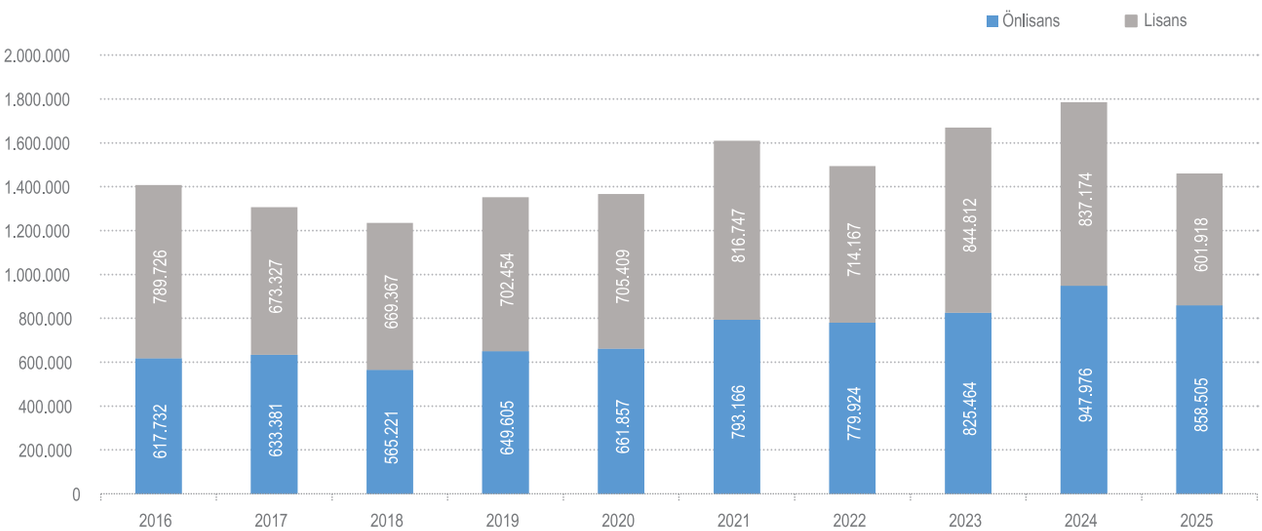

Kaynak: Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi verileri kullanılarak hazırlanan ve Yükseköğretime Bakış 2024'te yer alan şekil tarafımızca güncellenmiştir.
Not: Açıköğretim öğrenci sayıları dâhildir.

2016 ile 2025 yılları arasında öğrenim düzeyine göre yeni kayıt yaptıran öğrenci sayılarında yaşanan değişim Şekil B.1.1'de gösterilmiştir. Buna yeni kayıt yaptıran öğrenci sayısı 2016 ile 2024 yılları arasında artış ve azalışlarla birlikte 2024 yılında en üst düzeye ulaşmıştır. 2016 yılında önlisans düzeyinde 617 bin 732, lisans düzeyinde 789 bin 726 ve toplamda 1 milyon 407 bin 458 olan yeni kayıt öğrenci sayısı, 2024 yılına gelindiğinde önlisans düzeyinde 947 bin 976'ya, lisans düzeyinde 837 bin 174'e, toplamda ise 1 milyon 785 bin 150'ye yükselmiştir. 2024/25 öğretim yılında ise yeni kayıt öğrenci sayısı bir önceki yıla göre göre hem önlisans hem de lisans düzeyinde ciddi oranda düşerek beş yıl önceki veriye yaklaşmıştır. 2024/25 öğretim yılında yeni kayıt yaptıran öğrenci sayısı önlisans düzeyin 858 bin 505, lisans düzeyinde 601 bin 918, toplamda ise 1 milyon 460 bin 423 olarak gerçekleşmişti. 2016 yılında önlisans düzeyinde yeni kayıt yaptıran öğrencilerin toplam yeni kayıt yaptıranların içerisindeki payı %44 iken 2025 yılında bu pay %59'e yükselmiştir. 2025 yılında yeni kayıt öğrenci sayısındaki düşüşün temel nedeni, ikinci öğretim programlarına yeni kayıt alınmaması ve bu programların kapatılması ile tercih edilmeyen veya istihdamla bağı azalan bazı programların kontenjanlarının azaltılması veya kapatılmasıdır.

2016 ile 2025 yılları arasında öğretim türüne göre yeni kayıt yaptıran öğrenci sayılarında yaşanan değişim Şekil B.1.2'de verilmiştir. Buna göre 2016 yılında yüz yüze öğretim programlarına yeni kayıt yaptıran öğrenci sayısı 826 bin 689 iken açıköğretime yeni kayıt yaptıran

Şekil B.1.2 Öğretim türüne göre yeni kayıt yaptıran öğrenci sayılarında yaşanan değişim (2016-2025)

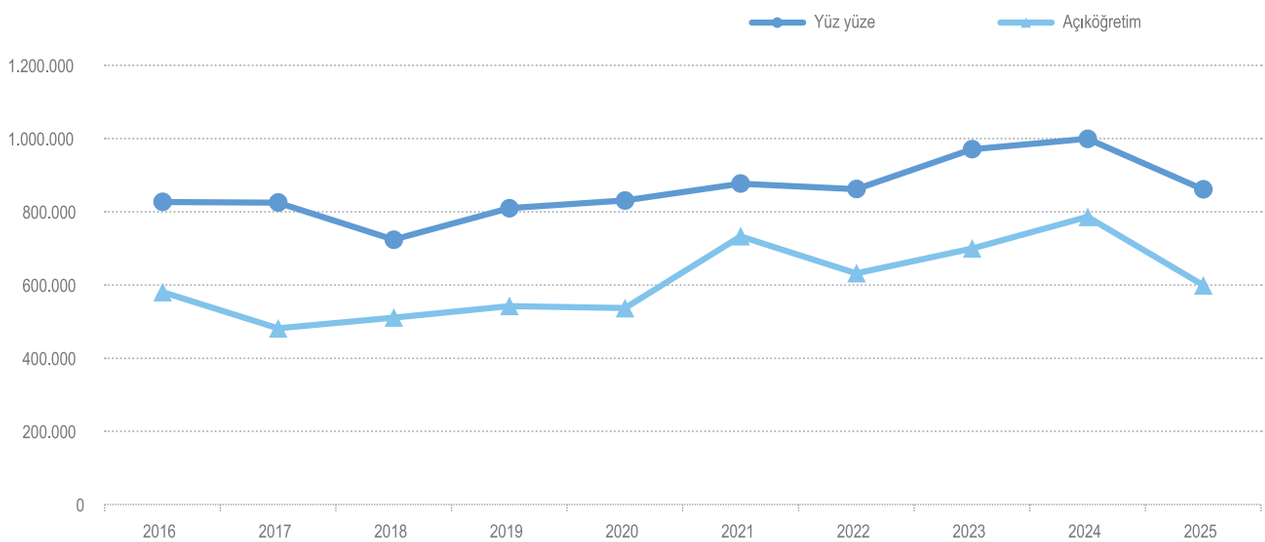

Kaynak: Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi verileri kullanılarak hazırlanan ve Yükseköğretime Bakış 2024'te yer alan şekil tarafımızca güncellenmiştir.
Not: Uzaktan öğretime yeni kayıt yaptıran 17.661 öğrenci, yüz yüze öğrenci sayıları içerisinde gösterilmiştir.

öğrenci sayısı 580 bin 769'dur. 2024/25 öğretim yılında ise yüz yüze öğretim programlarına yeni kayıt yaptıran öğrenci sayısı 861 bin 239, açıköğretim programlarına yeni kayıt yaptıran öğrenci sayısı da 598 bin 884 olarak gerçekleşmiştir. Hem yüz yüze öğretim programlarına hem de açıköğretim programlarına yeni kayıt yaptıran öğrenci sayıları son yıllarda artış eğiliminde iken 2025 yılında düşüş yaşanmıştır.

Şekil B.1.3 Öğrenim düzeyine göre yüz yüze öğretim programlarına yeni kayıt yaptıran öğrenci sayılarında yaşanan değişim (2016-2025)

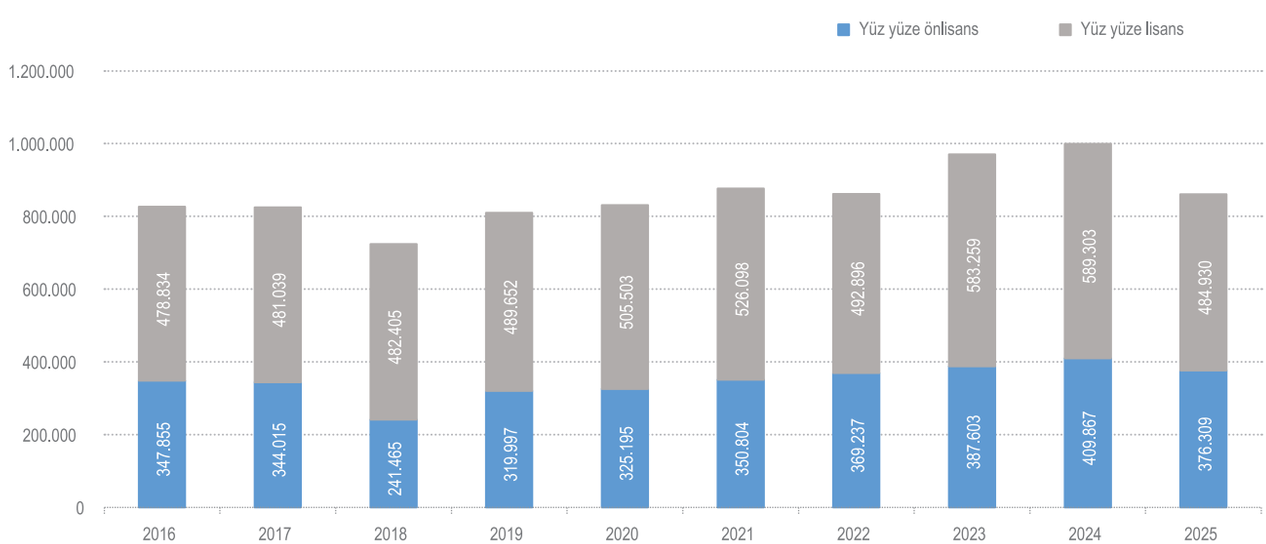

Kaynak: Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi verileri kullanılarak hazırlanan ve Yükseköğretime Bakış 2024'te yer alan şekil tarafımızca güncellenmiştir.
Not: Uzaktan öğretime yeni kayıt yaptıran 14.044 öğrenci, yüz yüze öğrenci sayıları içerisinde gösterilmiştir.

Şekil B.1.3'te 2016 ile 2025 yılları arasında öğrenim düzeyine göre yüz yüze öğretim programlarına yeni kayıt yaptıran öğrenci sayılarında yaşanan değişim gösterilmiştir. Buna göre 2016 ile 2023 yılları arasında yüz yüze öğretim önlisans programlarına yeni kayıt yaptıran öğrencilerin sayısı 347 bin 855'ten 376 bin 309'a, lisans programlarına yeni kayıt yaptıran öğrencilerin sayısı da 478 bin 834'ten 484 bin 930'a yükselmiştir. Bu yıllar arasında yüz yüze öğretim programlarına yeni kayıt yaptıran öğrencilerin sayısında azalış ve artışlar yaşanmış ve 2024 yılında en yüksek seviyede yeni kayıt gerçekleşmiştir. 2025 yılında yüz yüze öğretim programlarına yeni kayıt yaptıran öğrenci sayısı ise son iki yıla göre daha düşük düzeydedir. Yüz yüze öğretim önlisans programlarına yeni kayıt yaptıran öğrencilerin toplam yüz yüze öğretime yeni kayıt yaptıran öğrenciler içerisindeki payı %44 olup 2009 yılından bu yana en yüksek düzeyde gerçekleşmiştir.

Şekil B.1.4 Eğitim ve öğretim alanları sınıflamasına göre önlisans düzeyinde yeni kayıt yaptıran erkek ve kadın öğrenci oranları (%) (2025)

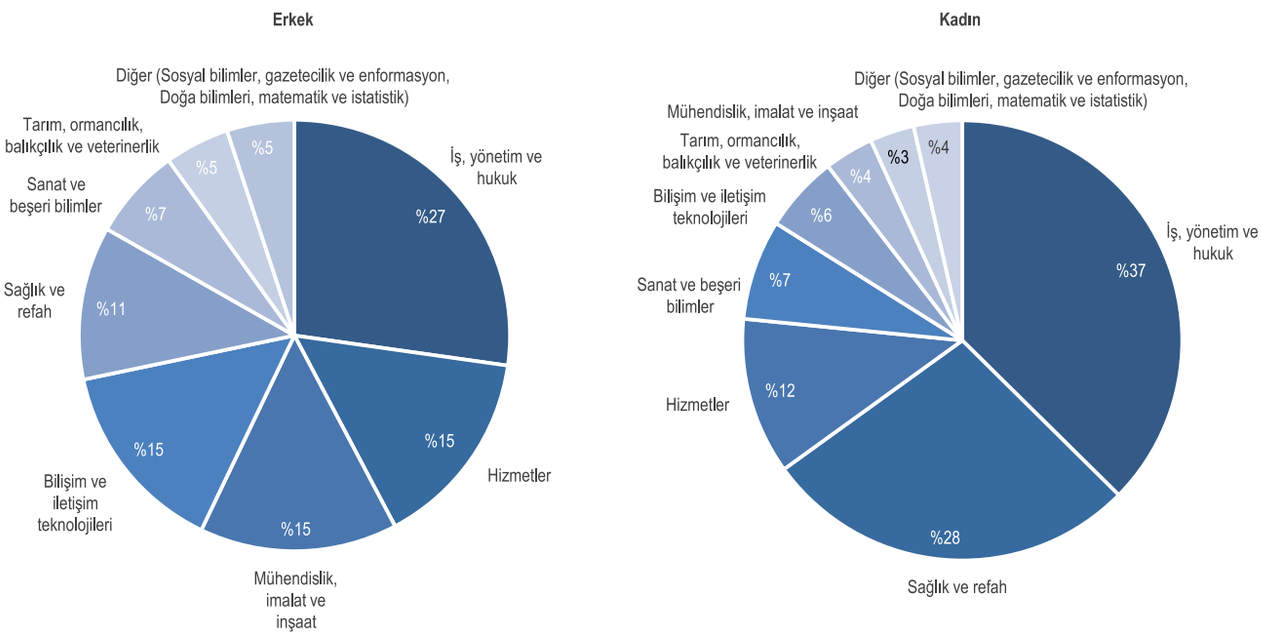

Kaynak: Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi verileri kullanılarak tarafımızca hazırlanmıştır.
Not: Açıköğretim öğrenci sayıları dâhildir.

Şekil B.1.4'te 2024/25 öğretim yılında eğitim ve öğretim alanları sınıflamasına göre önlisans düzeyinde yeni kayıt yaptıran erkek ve kadın öğrencilerin oranları gösterilmiştir. Buna göre önlisans düzeyinde yeni kayıt yaptıran erkek öğrencilerin %27'si iş, yönetim ve hukuk alanında, %15'i hizmetler alanında, %15'i mühendislik, imalat ve inşaat alanında, %15'i bilişim ve iletişim teknolojileri alanında, %11'i sağlık ve refah alanında, %7'si sanat ve beşeri bilimler alanında, %5'i tarım, ormancılık, balıkçılık ve veterinerlik alanında, %5'i ise diğer eğitim ve öğretim alanlarında yer alan programlara kayıt yaptırmış bulunmaktadır. Önlisans düzeyinde yeni kayıt yaptıran kadın öğrencilere bakıldığında erkek öğrencilere göre eğitim ev öğretim alanları farklılaşmaktadır. Önlisans düzeyinde yeni kayıt yaptıran kadın öğrencilerin %37'si iş, yönetim ve hukuk alanında, %28'i sağlık ve refah alanında, %12'si hizmetler alanında, %7'si sanat ve beşeri bilimler alanında, %6'sı bilişim ve iletişim teknolojileri alanında, %4'ü tarım, ormancılık, balıkçılık ve veterinerlik alanında, %3'ü mühendislik, imalat ve inşaat alanında, %4'ü ise diğer eğitim ve öğretim alanlarında yer alan programlara kayıt yaptırmıştır.

Şekil B.1.5 Eğitim ve öğretim alanları sınıflamasına göre lisans düzeyinde yeni kayıt yaptıran erkek ve kadın öğrenci oranları (%) (2025)

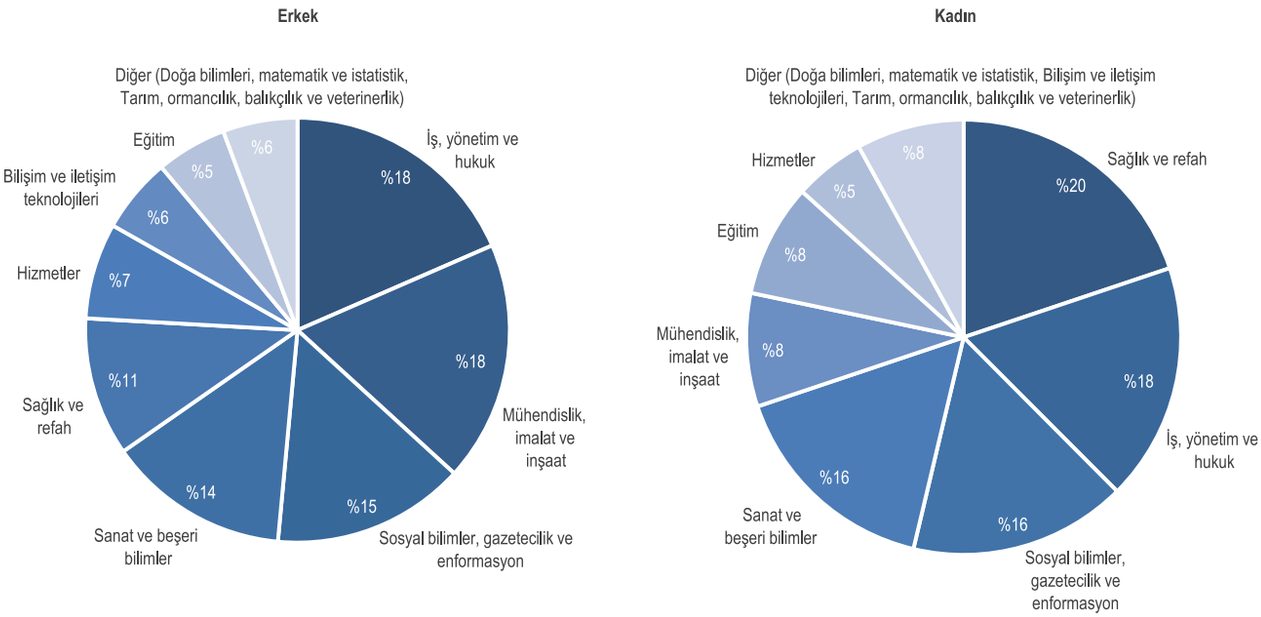

Kaynak: Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi verileri kullanılarak tarafımızca hazırlanmıştır.
Not: Açıköğretim öğrenci sayıları dâhildir.

2024/25 öğretim yılında eğitim ve öğretim alanları sınıflamasına göre lisans düzeyinde yeni kayıt yaptıran erkek ve kadın öğrencilerin oranları Şekil B.1.5'te verilmiştir. Buna göre lisans düzeyinde yeni kayıt yaptıran erkek öğrencilerin %18'i iş, yönetim ve hukuk alanında, %18'i mühendislik, imalat ve inşaat alanında, %15'i sosyal bilimler, gazetecilik ve enformasyon alanında, %14'ü sanat ve beşeri bilimler alanında, %11'i sağlık ve refah alanında, %7'si hizmetler alanında, %6'sı bilişim ve iletişim teknolojileri alanında, %5'i eğitim alanında, %6'sı ise diğer eğitim ve öğretim alanlarında yer alan programlara kayıt yaptırmıştır. Lisans düzeyinde yeni kayıt yaptıran kadın öğrenciler incelendiğinde %20'si sağlık ve refah alanında, %18'i iş, yönetim ve hukuk alanında, %16'sı sosyal bilimler, gazetecilik ve enformasyon alanında, %16'sı sanat ve beşeri bilimler alanında, %8'i mühendislik, imalat ve inşaat alanında, %8'i eğitim alanında, %5'i hizmetler alanında, %8'i diğer eğitim ve öğretim alanlarında yer alan programlara kayıt yaptırmış bulunmaktadır. Burada dikkat çeken husus lisans düzeyinde yeni kayıt yaptıran kadın ve erkek öğrencilerin yükseköğrenim tercihleri sağlık ve refah alanı hariç benzerlik göstermektedir.

2023 yılında yükseköğretimde öğrenim düzeyi ve eğitim ve öğretim alanları sınıflamasına göre yeni kayıt yaptıran erkek ve kadın öğrencilerin oranlarının OECD ülkeleri ortalamaları ve Türkiye verisi Tablo B.1.6'da gösterilmiştir. Buna göre eğitim ve öğretim alanları sınıflamasına göre Türkiye'de önlisans düzeyinde yeni kayıt yaptıran kadın öğrencilerin oranının, OECD ülkeleri ortalamasından önemli düzeyde fazla olduğu alanlar sağlık ve refah ile hizmetler iken, OECD ülkeleri ortalamasından önemli düzeyde az olduğu alanlar ise eğitim, sanat ve beşeri bilimler, bilişim ve iletişim teknolojileri ile mühendislik, imalat ve inşaattır. Önlisans düzeyinde yeni kayıt yaptıran erkek öğrencilerin oranının, OECD ülkeleri ortalamasından önemli düzeyde fazla olduğu alanlar iş, yönetim ve hukuk, sağlık ve refah ile hizmetler iken, OECD ülkeleri ortalamasından önemli düzeyde az olduğu alanlar ise bilişim ve iletişim teknolojileri ile mühendislik, imalat ve inşaattır. Dolayısıyla önlisans düzeyinde bilişim ve iletişim teknolojileri ile mühendislik, imalat ve inşaat alanlarına yeni kayıt yaptıran erkek ve kadın öğrencilerin oranları OECD ülkeleri ortalamasına nazaran Türkiye'de daha düşüktür.

Türkiye'de lisans düzeyinde yeni kayıt yaptıran kadın öğrencilerin oranının, OECD ülkeleri ortalamasından önemli düzeyde fazla olduğu eğitim ve öğretim alanı sanat ve beşeri bilimler iken, OECD ülkeleri ortalamasından önemli düzeyde az olduğu alanlar ise eğitim, iş, yönetim ve hukuk ile doğa bilimleri, matematik ve istatistiktir. Lisans düzeyinde yeni kayıt yaptıran erkek öğrencilerin oranının, OECD ülkeleri ortalamasından önemli düzeyde fazla olduğu alanlar sanat ve beşeri bilimler ile sosyal bilimler, gazetecilik ve enformasyon iken, OECD ülkeleri ortalamasından önemli düzeyde az olduğu alanlar ise doğa bilimleri, matematik ve istatistik, bilişim ve iletişim teknolojileri ile mühendislik, imalat ve inşaattır. Dolayısıyla eğitim ve öğretim alanları sınıflamasına göre lisans düzeyinde yeni kayıt yaptıran öğrencilerin oranı bakımından OECD ülkeleri ortalaması Türkiye'den fazla olan alanlar kadın öğrencilerde eğitim, iş, yönetim ve hukuk ile doğa bilimleri, matematik ve istatistik iken erkek öğrencilerde ise doğa bilimleri, matematik ve istatistik, bilişim ve iletişim teknolojileri ile mühendislik, imalat ve inşaat alanlarıdır. Buna ilave olarak hem önlisans hem de lisans düzeyinde yeni kayıt yaptıranların eğitim ve öğretim alanları sınıflarına göre oranları, yükseköğretim kontenjanlarının bu alanlarda bu oranlarda sınırlı olmasıyla doğrudan ilişkilidir.

Eğitim ve öğretim alanları sınıflamasına göre Türkiye'de yüksek lisans düzeyinde yeni kayıt yaptıran kadın öğrencilerin oranının, OECD ülkeleri ortalamasından önemli düzeyde fazla olduğu alanlar sağlık ve refah ile hizmetler iken, OECD ülkeleri ortalamasından önemli düzeyde az olduğu alanlar ise sosyal bilimler, gazetecilik ve enformasyon ile iş, yönetim ve hukuktur. Yüksek lisans dü-

Tablo B.1.6 Yükseköğretimde öğrenim düzeyi ile eğitim ve öğretim alanları sınıflamasına göre yeni kayıt yaptıran kadın ve erkek öğrencilerin oranlarının OECD ülkeleri ortalamaları ve Türkiye verisi (%) (2023)

			Eğitim	Sanat ve beşeri bilimler	Sosyal bilimler, gazetecilik ve enformasyon	İş, yönetim ve hukuk	Doğa bilimleri, matematik ve istatistik	Bilişim ve İletişim Teknolojileri	Mühendislik, imalat ve inşaat	Tarım, ormancılık, balıkçılık ve veterinerlik	Sağlık ve refah	Hizmetler
Önlisans	Kadın	Türkiye	0,0	9,1	3,2	29,6	0,8	5,5	3,3	4,4	30,6	13,6
		OECD ortalaması	9,2	12,3	1,6	27,3	1,2	8,7	7,8	2,5	19,2	10,5
	Erkek	Türkiye	0,0	7,2	3,9	25,1	1,4	14,1	14,3	5,3	10,6	18,2
		OECD ortalaması	2,4	8,2	1,1	21,4	1,0	18,9	27,6	2,9	7,1	9,8
Lisans	Kadın	Türkiye	8,2	18,5	15,8	17,0	3,0	2,6	8,0	0,8	21,6	4,4
		OECD ortalaması	11,1	13,7	13,5	21,3	6,4	2,8	6,9	1,6	19,3	3,3
	Erkek	Türkiye	5,5	15,9	16,7	20,8	2,6	6,3	18,3	1,7	5,0	7,0
		OECD ortalaması	4,4	9,0	8,7	22,8	7,2	12,5	22,6	1,7	6,6	4,7
Yüksek lisans	Kadın	Türkiye	11,7	9,4	9,0	19,7	4,7	1,1	7,7	2,7	28,9	5,0
		OECD ortalaması	13,6	8,4	12,3	25,2	5,9	2,6	7,4	2,1	20,8	1,7
	Erkek	Türkiye	6,9	8,5	8,7	25,1	3,8	2,5	14,8	3,5	17,9	8,2
		OECD ortalaması	6,3	6,3	8,4	27,8	7,0	8,7	20,2	1,6	11,1	2,8
Doktora	Kadın	Türkiye	10,4	14,3	10,4	10,7	13,0	0,8	16,2	3,5	18,5	2,1
		OECD ortalaması	7,5	11,4	13,0	9,2	19,1	3,2	11,2	3,1	21,2	1,2
	Erkek	Türkiye	6,8	16,8	10,7	12,9	9,4	1,5	27,5	4,0	7,2	3,2
		OECD ortalaması	3,9	9,0	9,6	9,2	22,2	6,7	22,0	2,5	13,8	1,4

Kaynak: OECD data explorer (2025).

zeyinde yeni kayıt yaptıran erkek öğrencilerin oranının, OECD ülkeleri ortalamasından önemli düzeyde fazla olduğu alanlar sağlık ve refah ile hizmetler iken, OECD ülkeleri ortalamasından önemli düzeyde az olduğu alanlar ise bilişim ve iletişim teknolojileri ile mühendislik, imalat ve inşaattır. Dolayısıyla yüksek lisans düzeyinde bilişim ve iletişim teknolojileri ile mühendislik, imalat ve inşaat alanlarına yeni kayıt yaptıran erkek öğrencilerin oranları ile sosyal bilimler, gazetecilik ve enformasyon ile iş, yönetim ve hukuk alanlarına yeni kayıt yaptıran kadın öğrencilerin oranları OECD ülkeleri ortalamasına nazaran Türkiye'de daha düşüktür.

Türkiye'de doktora düzeyinde yeni kayıt yaptıran kadın öğrencilerin oranının, OECD ülkeleri ortalamasından önemli düzeyde fazla olduğu eğitim ve öğretim alanları eğitim, sanat ve beşeri bilimler ile mühendislik, imalat ve inşaat iken, OECD ülkeleri ortalamasından önemli düzeyde az olduğu alanlar ise doğa bilimleri, matematik ve istatistik ile bilişim ve iletişim teknolojileridir. Doktora düzeyinde yeni kayıt yaptıran erkek öğrencilerin oranının, OECD ülkeleri ortalamasından önemli düzeyde fazla olduğu alanlar eğitim, sanat ve beşeri bilimler, iş, yönetim ve hukuk ile mühendislik, imalat ve inşaat iken, OECD ülkeleri ortalamasından önemli düzeyde az olduğu alanlar ise doğa bilimleri, matematik ve istatistik, bilişim ve iletişim teknolojileri ile sağlık ve refahtır. Dolayısıyla eğitim ve öğretim alanları sınıflamasına göre doktora düzeyinde yeni kayıt yaptıran öğrencilerin oranı bakımından OECD ülkeleri ortalaması Türkiye'den fazla olan alanlar, kadın öğrencilerde doğa bilimleri, matematik ve istatistik ile bilişim ve iletişim teknolojileri iken erkek öğrencilerde ise doğa bilimleri, matematik ve istatistik, bilişim ve iletişim teknolojileri ile sağlık ve refah alanlarıdır.

GÖSTERGE B2 YÜKSEKÖĞRETİM NET OKULLAŞMA ORANI KAÇTIR?

Bu gösterge altında ilk önce yükseköğretim net okullaşma oranlarında yaşanan değişim cinsiyete göre ayrıntılı olarak analiz edilmiştir. Sonrasında ise OECD ülkelerinde öğrenim düzeyine göre yükseköğretime yeni kayıt yaptıran kadınların oranı incelenmiştir. Yükseköğretim net okullaşma oranı, yükseköğretimde 18-22 yaş grubundaki öğrenci sayısının, aynı yaş grubundaki çağ nüfusuna bölünüp 100'le çarpılmasıyla bulunmaktadır (MEB, 2025). Net okullaşma oranının en yüksek değeri teorik olarak %100 olup ilgili çağ nüfusundaki gençlerin tamamının yükseköğretimde olduğunu ifade etmektedir.

Şekil B.2.1 Cinsiyete göre yükseköğretimde net okullaşma oranlarında (%) yaşanan değişim (2016-2025)

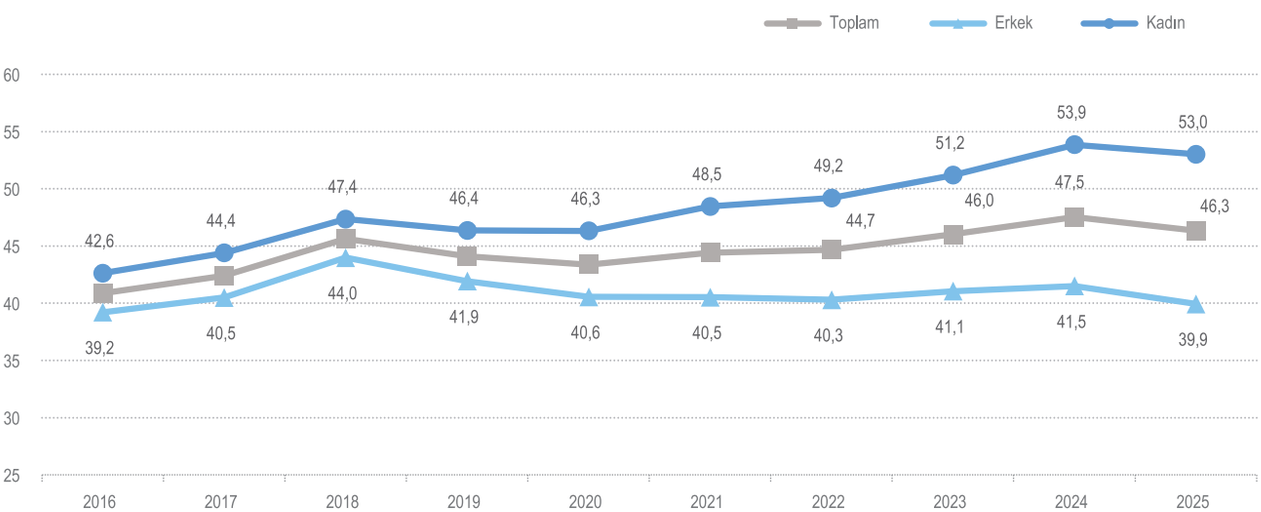

Kaynak: Muhtelif yıllarda yayınlanan MEB istatistikleri kullanılarak hazırlanan ve Yükseköğretime Bakış 2024'te yer alan şekil tarafımızca güncellenmiştir.

2016 ile 2025 yılları arasında cinsiyete göre yükseköğretimde net okullaşma oranlarında yaşanan değişim Şekil B.2.1'de verilmiştir. Buna göre yükseköğretim net okullaşma oranı 2016 yılında erkeklerde %39,2, kadınlarda %42,6, toplamda ise %40,9 iken 2017 ve 2018 yıllarında hem erkeklerde hem de kadınlarda artış eğiliminde olmuş, 2018, 2019 ve 2020 yıllarında kadınlarda ve toplamda okullaşma oranlarında bir miktar düşüş, erkeklerde ise 2022 yılına kadar düşüş eğilimi yaşanmıştır. Kadınlarda ve toplamda okullaşma oranları 2021'den 2024 yılına kadar artış yaşanmış, erkeklerde ise 2023 ve 2024 yıllarında bir miktar artış yaşanmıştır. 2024 yılında yükseköğretimde kadınlarda ve toplamda net okullaşma oranı bugüne kadarki en yüksek düzeyine ulaşmış olup kadınlarda %53,9, erkeklerde %41,5 ve toplamda ise %47,5 olarak gerçekleşmiştir. Erkeklerde net okullaşma oranının en yüksek seviyesi 2018 yılında gerçekleşmiş olup sonrasında 2025 yılına kadar düşüş trendine girmiştir. Dolayısıyla 2025 yılında hem kadınlarda hem de erkelerde net okullaşma oranları bir önceki yıla göre düşmüş olup erkeklerde %39,9, kadınlarda %53 ve toplamda ise %46,3 olarak gerçekleşmiştir. Buna ilave olarak 2013 yılından itibaren kadınların net okullaşma oranı erkeklerin net okullaşma oranını geçmiş ve aradaki makas kadınlar lehine her yıl artmaktadır. 2014 yılında kadın ve erkeklerin yükseköğretimde net okullaşma oranları arasındaki makas %2 puan iken 2025 yılında en yüksek seviyede gerçekleşerek %13,1 puan olmuştur.

Dolayısıyla kadınlar yükseköğretimden daha fazla yararlanmaktayken erkeklerin yükseköğrenim talepleri giderek azalmaktadır.

2023 yılı verilerine göre OECD ülkelerinde öğrenim düzeyine göre yükseköğretime yeni kayıt yaptıranların içerisinde kadınların payı Tablo B.2.2'de gösterilmiştir. Buna göre Japonya (%46) ve Almanya (%48,6) hariç OECD ülkelerinde yükseköğretime lisans düzeyinde yeni kayıt yaptıranların içerisinde kadınların payı %50'nin üzerinde olup OECD ülkeleri ortalaması %55 iken Türkiye'nin bu oranı ise %54'tür. OECD ülkeleri arasında yükseköğretime lisans düzeyinde yeni kayıt yaptıranların içerisinde kadınların payı en yüksek olan ülkeler İsveç (%61), İzlanda (%60) ve Yeni Zelanda (%59)'dır. OECD ülkelerinde önlisans düzeyinde yeni kayıt yaptıranların içerisinde kadınların payı %15 (Litvanya) ile %92 (Polonya) arasında değişirken OECD ülkeleri ortalaması %50 olup Türkiye'nin bu oranı %54'tür. Japonya (%36) hariç OECD ülkelerinde yükseköğretime yüksek lisans düzeyinde yeni kayıt yaptıranların içerisinde kadınların payı %52 ve üzerinde olup OECD ülkeleri ortalaması %58 iken Türkiye'nin bu oranı %53'tür. Yükseköğretime yüksek lisans düzeyinde yeni kayıt yaptıranların içerisinde kadınların payı OECD ülkeleri arasında en yüksek olan ülkeler İzlanda (%69) ve Polonya (%68)'dır. OECD ülkelerinde doktora düzeyinde yeni kayıt yaptıranların içerisinde kadınların payı %33 (Japonya) ile %58 (Yeni Zelanda) arasında değişirken OECD ülkeleri ortalaması %50 olup Türkiye'nin bu oranı %51'dir. Dolayısıyla Türkiye'de ve OECD ülkelerinin çoğunda kadınların yükseköğrenim alma eğilimleri erkeklere oranla daha fazladır.

Tablo B.2.2 OECD ülkelerinde öğrenim düzeyine göre yükseköğretime yeni kayıt yaptıranların içerisinde kadınların payı (%) (2023)

	Önlisans	Lisans	Yüksek lisans	Doktora
İsveç	48	61	58	53
İzlanda	57	60	69	57
Yeni Zelanda	58	59	59	58
İsrail	49	58	64	52
Norveç	23	58	63	54
Fransa	52	58	55	46
Danimarka	50	57	56	53
Avustralya	55	57	53	52
Kanada	51	57	58	53
Slovenya	39	57	62	55
İspanya	49	57	61	50
Çekya	61	56	57	47
Avusturya	54	56	55	47
Estonya	-	56	61	58
Belçika	39	56	57	47
Finlandiya	-	55	63	57
Birleşik Krallık	58	55	57	53
Lüksemburg	48	55	55	40
Yunanistan	-	55	64	51
OECD ortalaması	**50**	**55**	**58**	**50**
Kolombiya	48	55	57	41
Türkiye	**54**	**54**	**53**	**51**
Litvanya	15	54	62	56
Hollanda	47	54	57	-
Portekiz	37	54	58	52
İtalya	26	54	59	48
Meksika	41	54	58	53
İrlanda	54	54	58	55
Polonya	92	53	68	50
Letonya	67	53	60	50
Kosta Rika	51	53	52	45
Macaristan	56	52	58	50
Slovakya	62	52	57	49
Şili	55	51	59	41
Güne Kore	49	51	55	47
İsviçre	59	50	52	50
Almanya	45	49	53	48
Japonya	61	46	36	33
ABD	57	-	62	51

Kaynak: OECD data explorer (2025).

GÖSTERGE B3

YÜKSEKÖĞRETİM ÖĞRENCİ SAYISI KAÇTIR?

Bu göstergede, öncelikli olarak Türkiye'deki yükseköğretim kurumlarına kayıtlı öğrenci sayıları öğrenim düzeyine, kurum türüne, öğretim türüne, illere, kuruluş dalgalarına (dönemlerine) göre ayrıntılı olarak incelenmiştir. Sonrasında ise yüz yüze öğretimde en çok öğrencisi olan önlisans ve lisans programlarına kayıtlı öğrenci sayıları ile en çok öğrencisi olan yüksek lisans ve doktora programlarına kayıtlı öğrenci sayıları ayrıntılı analiz edilmiştir. Son olarak ise eğitim öğretim alanları sınıflamasına ve cinsiyete göre yüksek lisans ve doktora düzeyindeki öğrenci oranları ele alınmıştır.

Şekil B.3.1 Öğrenim düzeyine göre toplam öğrenci sayılarında yaşanan değişim (2016-2025)

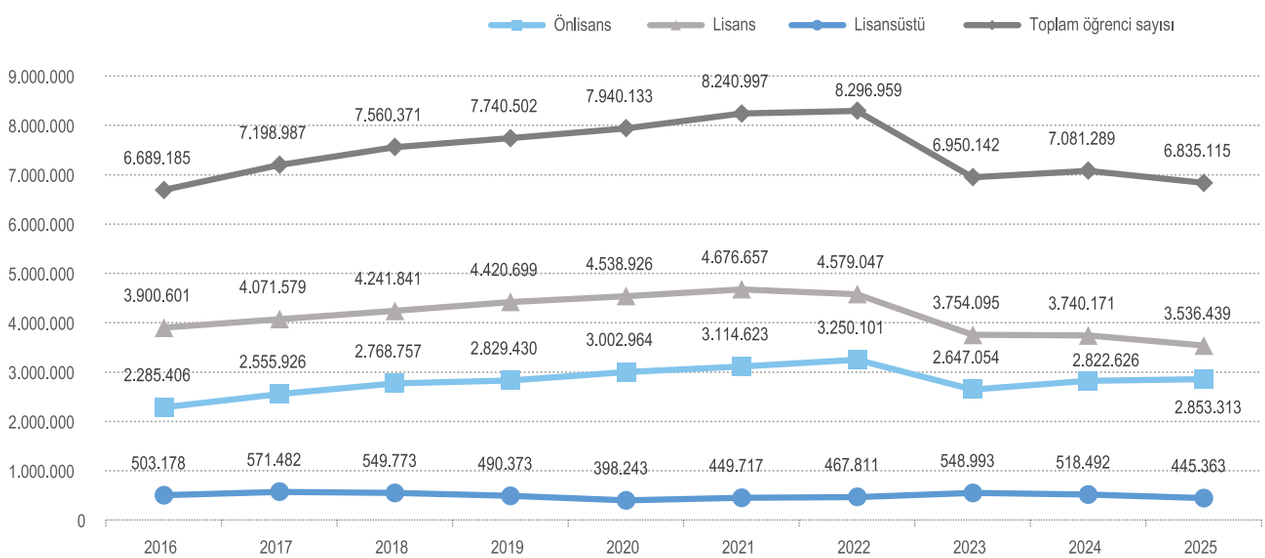

Kaynak: Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi verileri kullanılarak hazırlanan ve Yükseköğretime Bakış 2024'te yer alan şekil tarafımızca güncellenmiştir.
Not: Açıköğretim öğrenci sayıları dâhildir.

2016 ile 2025 yılları arasında öğrenim düzeyine göre toplam öğrenci sayılarında yaşanan değişim Şekil B.3.1'de verilmiştir. 2016 yılından 2021 yılına kadar lisans, 2022 yılına kadar da önlisans düzeyinde toplam öğrenci sayıları sürekli artış eğilimi göstermiş ve 2021/22 öğretim yılında yükseköğretimdeki toplam öğrenci sayısı en yüksek düzeye ulaşmıştır. 2023 yılında hem önlisans hem de lisans düzeyinde ciddi düşüşler yaşanmış olup 2024 yılında ise lisans düzeyinde düşüş, önlisans düzeyinde bir miktar artış söz konusudur. 2016 yılında önlisans düzeyinde 2 milyon 285 bin 406, lisans düzeyinde 3 milyon 900 bin 601, lisansüstü düzeyinde 503 bin 178 ve yükseköğretimdeki toplam öğrenci sayısı ise 6 milyon 689 bin 185 iken 2021/22 öğretim yılında bu öğrenci sayıları önlisans düzeyinde 3 milyon 250 bin 101, lisans düzeyinde 4 milyon 579 bin 47, lisansüstü düzeyinde 467 bin 811 ve toplamda da 8 milyon 296 bin 959 ile yükseköğretimde en üst düzeydeki öğrenci sayısına ulaşılmıştır. 2023 yılında önlisans ve lisans düzeyinde toplam öğrenci sayılarında ciddi bir düşüş yaşanmış olup 2024 ve 2025 yıllarında lisans düzeyinde bu düşüş devam etmiş, önlisans düzeyinde ise bu yıllarda bir miktar artış yaşanmıştır. Dolayısıyla yükseköğretimdeki toplam öğrenci sayısı ise 2023 yılında önemli düzeyde azalmış, 2024 yılında bir

miktar artsa da 2024/25 öğretim yılında 6 milyon 835 bin 115 olarak gerçekleşmiş ve 2017 yılı öncesi öğrenci sayısına gerilemiştir. 2023 yılındaki önlisans ve lisans düzeyindeki toplam öğrenci sayılarındaki bu ciddi düşüşün temel nedeni açıköğretimde dört dönem üstü üste kayıt yenilemeyen öğrencilerin kayıtlarının yükseköğretimden silinmeye başlanmasından kaynaklanmaktadır (Yurdakul ve Şahin-Demir, 2023).

Şekil B.3.2 Yükseköğretim kurum türü ve öğretim türüne göre toplam öğrenci sayılarında yaşanan değişim (2016-2025)

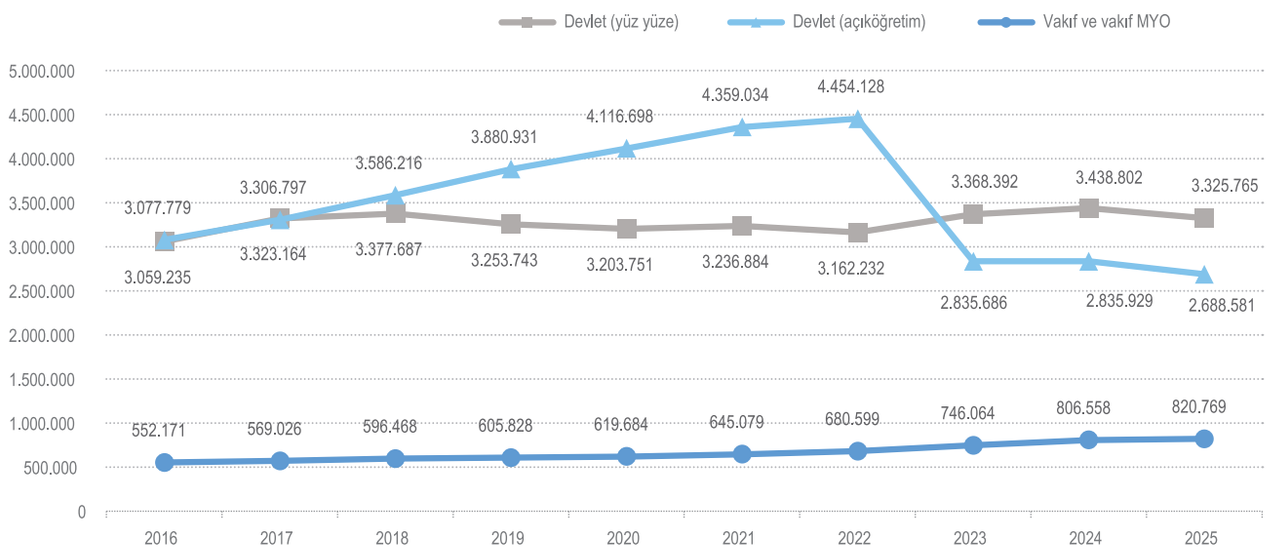

Kaynak: Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi verileri kullanılarak hazırlanan ve Yükseköğretime Bakış 2024'te yer alan şekil tarafımızca güncellenmiştir.

Şekil B.3.2'de 2016-2025 yılları arasında yükseköğretim kurum türü ve öğretim türüne göre toplam öğrenci sayılarında yaşanan değişim gösterilmiştir. Buna göre şekildeki öğrenci sayıları incelendiğinde; vakıf yükseköğretim kurumlarındaki öğrenci sayılarında 2016-2025 yılları arasında sürekli artış eğilimi yaşanmış, açıköğretimde ise 2016-2022 yılları arası öğrenci sayıları sürekli artış göstermiş ve 2023 yılında keskin bir düşüş gerçekleşmiştir. Devlet yüz yüze eğitimdeki öğrenci sayıları ise 2018 yılında en üst düzeye ulaşmış ve sonrasında 2022 yılına kadar düşüş trendine girmiş, 2023 ve 2024 yıllarında da artış yaşansa da 2025 yılında düşüş gerçekleşmiştir. 2016 yılında vakıf yükseköğretim kurumlarındaki öğrenci sayısı 552 bin 171, açıköğretimdeki öğrenci sayısı 3 milyon 77 bin 779, devlet yüz yüze eğitimdeki öğrenci sayısı 3 milyon 59 bin 235 iken 2025 yılında bu öğrenci sayıları vakıf yükseköğretim kurumlarında 820 bin 769, açıköğretimde 2 milyon 688 bin 581, devlet yüz yüze eğitimde ise 3 milyon 325 bin 765 olarak gerçekleşmiştir. 2018 yılından itibaren 2022 yılına kadar açıköğretim öğrenci sayısı sürekli artış, devlet yüz yüze eğitimdeki öğrenci sayıları ise az da olsa düşüş eğilimi göstermiştir. 2023 yılında açıköğretimdeki öğrenci sayısındaki keskin düşüşün nedeni ise açıköğretim programlarında kayıtlı olup, 2020/21 öğretim yılı güz döneminden itibaren üst üste dört dönem kayıt yenileme işlemi yapmayan yaklaşık 2 milyon öğrencinin kayıtlarının sistemden silinmesi ile alakalıdır (Yurdakul ve Şahin-Demir, 2023).

Tablo B.3.3'te 2015, 2020 ve 2025 yılları için devlet yükseköğretim kurumlarında öğrenim düzeyi ve öğretim türüne göre öğrenci paylarında yaşanan değişim gösterilmiştir. Buna göre devlet yükseköğretim kurumlarında önlisans düzeyinde yüz yüze eğitimdeki öğrenci oranı 2015 yılında %43 iken 2020 yılında %29'a düşmüş, 2025 yılında ise %35,6 olarak gerçekleşmiştir. Devlet yükseköğretim kurumlarında önlisans düzeyinde açıköğretimin payı 2015 yılında %57 iken 2020 yılında %71'e yükselmiş, 2025 yılında ise %64,4 olarak gerçekleşmiştir.

Tablo B.3.3 Devlet yükseköğretim kurumlarında öğrenim düzeyi ve öğretim türüne göre öğrenci paylarında (%) yaşanan değişim (2015, 2020 ve 2025)

	Devlet (yüz yüze)			Devlet (açıköğretim)		
	2015	2020	2025	2015	2020	2025
Önlisans	43,0	29,0	35,6	57,0	71,0	64,4
Lisans	49,0	49,4	66,8	51,0	50,6	33,2

Kaynak: Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi verileri kullanılarak tarafımızca hazırlanmıştır.
Not: Uzaktan öğretim öğrenci sayıları yüz yüze de gösterilmiştir.

Devlet yükseköğretim kurumlarında lisans düzeyinde yüz yüze eğitimdeki öğrenci oranı 2015 yılında %49 iken 2020 yılında %49,4'e, 2025 yılında ise %66,8'e yükselmiştir Devlet yükseköğretim kurumlarında lisans düzeyinde açıköğretimin payı ise 2015 yılında %51 iken 2020 yılında %50,6'ya, 2025 yılında da %33,2'e düşmüştür. Dolayısıyla devlet yükseköğretim kurumlarında yaklaşık olarak her üç önlisans öğrenicisinden ikisi ve her üç lisans öğrencisinden biri açıköğretimde öğrenim görmektedir. 2025 yılı itibarıyla devlet yükseköğretim kurumlarında önlisans düzeyindeki öğrencilerin çoğunluğu açıköğretimde öğrenim görürken lisans düzeyindeki öğrencilerin çoğunluğu da yüz yüze öğretim programlarında öğrenim görmektedir.

Tablo B.3.4 Kuruluş dalgalarına (dönemlerine) ve öğrenim düzeyine göre devlet yükseköğretim kurumlarının öğrenci sayıları ve oranları (%) (2025)

	Önlisans öğrenci sayısı	Lisans öğrenci sayısı	Yüksek lisans öğrenci sayısı	Doktora öğrenci sayısı	Önlisans öğrenci oranı	Lisans öğrenci oranı	Yüksek lisans öğrenci oranı	Doktora öğrenci oranı
1992 öncesi kurulan ve bölünen üniversiteler (1. dalga, 36 üniversite)	280.857	881.890	138.353	59.225	31,4	44,4	49,6	68,7
1992-1994 arası kurulan ve bölünen üniversiteler (2. dalga, 31 üniversite)	286.241	517.038	65.137	14.045	32,0	26,0	23,3	16,3
2006 ve sonrası kurulan üniversiteler (3. dalga, 62 üniversite)	327.998	589.312	75.576	13.000	36,6	29,6	27,1	15,1
Toplam	895.096	1.988.240	279.066	86.270	100,0	100,0	100,0	100,0

Kaynak: Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi verileri kullanılarak tarafımızca hazırlanmıştır.
Not: Açıköğretim ve uzaktan öğretim öğrenci sayıları dâhil değildir.

2024/25 öğretim yılında kuruluş dalgalarına (dönemlerine) göre devlet yükseköğretim kurumlarının öğrenci sayıları ve oranları Tablo B.3.4'te verilmiştir. Buna göre devlet yükseköğretim kurumlarında önlisans düzeyinde 895 bin 96, lisans düzeyinde 1 milyon 988 bin 240, yüksek lisans düzeyinde 279 bin 66, doktora düzeyinde ise 86 bin 270 öğrenci bulunmaktadır. Bu öğrencilerin kuruluş dalgaları/dönemleri bakımından üniversitelere göre dağılımı incelendiğinde; önlisans düzeyinde öğrencilerin %31,4'ü birinci dalgada kurulan üniversitelerdeyken %32'si ikinci dalgada, %36,6'sı ise üçüncü dalgada kurulan üniversitelerde öğrenim görmektedir. Lisans düzeyinde öğrencilerin %44,4'ü birinci dalgada, %26'sı ikinci dalgada ve %29,6'sı üçüncü dalgada kurulan üniversitelerde bulunmaktadır. Yüksek lisans düzeyinde öğrencilerin %49,6'sı birinci dalgada kurulan üniversitelerdeyken %23,3'ü ikinci dalgada, %27,2'i ise üçüncü dalgada kurulan üniversitelerdedir. Doktora düzeyindeki öğrencilerin %68,7'si birinci dalgada kurulan üniversitelerdeyken %16,3'ü ikinci dalgada ve %15,1'i üçüncü dal-

gada kurulan üniversitelerde yer almaktadır. Dolayısıyla lisans, yüksek lisans ve doktora düzeyindeki öğrencilerin büyük çoğunluğu birinci dalgada kurulan üniversitelerde öğrenim görürken önlisans düzeyindeki öğrencilerin ise çoğunluğu üçüncü dalgada kurulan üniversitelerde öğrenim görmektedir. Buna ilave olarak birinci dalgada kurulan üniversitelerdeki öğrencilerin oranları her geçen yıl bir miktar da olsa düşmekte ve ikinci ile üçüncü dalgada kurulan üniversitelerdeki öğrencilerin oranları da bir miktar artmaktadır (Yurdakul ve Şahin-Demir, 2023, 2024).

Tablo B.3.5 Ülkelere göre yükseköğretim öğrenci sayıları (2023)

Ülke	Yükseköğretim öğrenci sayısı
Çin	59.416.887
Hindistan	42.780.445
ABD	18.049.898
Brezilya	10.297.190
Endonezya	9.852.262
Türkiye	**6.950.142**
Meksika	5.192.618
Filipinler	4.792.160
Rusya	4.036.534
Bangladeş	3.976.981
Japonya	3.883.358
Arjantin	3.736.656
Mısır	3.472.025
Almanya	3.336.119
Birleşik Krallık	3.197.611
Fransa	2.852.670
Güney Kore	2.762.329
Pakistan	2.566.328
İspanya	2.371.854
İtalya	2.217.211
Vietnam	2.156.890
Tayland	2.071.742
Kanada	1.836.987
Avustralya	1.717.764
Cezayir	1.639.750
Ukrayna	1.441.106
Fas	1.405.470
Polonya	1.355.620
Şili	1.330.222
Güney Afrika	1.193.163
Özbekistan	1.167.868
Malezya	1.136.127
Ekvador	1.093.004

Kaynak: UNESCO (2025) veri tabanı kullanılarak tarafımızca hazırlanmıştır.
Not: Tabloda yükseköğretimdeki öğrenci sayısı 1 milyonun üzerinde olan ülkeler yer almaktadır.

2023 yılında ülkelere göre yükseköğretim öğrenci sayıları Tablo B.3.5'te gösterilmiştir. Buna göre dünyada en çok yükseköğretim öğrenci sayısı sırasıyla Çin (59 milyon 417 bin), Hindistan (42 milyon 780 bin), ABD (18 milyon 50 bin), Brezilya (10 milyon 297 bin), Endonezya (9 milyon 852 bin), Türkiye (6 milyon 950 bin) ve Meksika (5 milyon 193 bin) ülkelerindedir. Türkiye yükseköğretimdeki öğrenci sayısı bakımından dünyada 6. sırada, Avrupa'da ise birinci sırada yer almaktadır.

Şekil B.3.6'da 2024/25 öğretim yılında illere göre devlet yükseköğretim kurumlarındaki öğrencilerin sayısı verilmiştir. Buna göre, devlet yükseköğretim kurumlarında yüz yüze öğrenim gören öğrencilerin sayısı 100 binin üzerinde olan illerin başında sırasıyla İstanbul (286.992), Ankara (228.506), İzmir (160.570) ve Konya (115.022) gelmektedir. 2023/24 öğretim yılına göre 2024/25 öğretim yılında bu dört ilin tamamında devlet yükseköğretim kurumlarında yüz yüze öğrenim gören toplam öğrenci sayıları azalmıştır (Yurdakul ve Şahin-Demir, 2024). Vakıf yükseköğretim kurumlarındaki öğrencilerin büyük bir çoğunluğunun İstanbul'da olduğu dikkate alındığında, İstanbul, 2023/24 öğretim yılında toplam 920 bin 949 yükseköğretim öğrencisini barındırırken 2024/25 öğretim yılında ise 907 bin 507 yükseköğretim öğrencisini barındırmaktadır. Devlet ve vakıf yükseköğretim kurumlarındaki öğrenciler birlikte dikkate alındığında sırasıyla Ankara'da 326 bin 860, İzmir'de 189 bin 970, Konya'da ise 126 bin 350 yükseköğretim öğrencisi öğrenim görmüştür. 50 binin üzerinde devlet yükseköğretim kurumu öğrencisinin olduğu iller sırasıyla Bursa (76.326), Antalya (76.315), Sakarya (73.982), Eskişehir (67.754), Kocaeli (67.225), Erzurum (66.104), Kayseri (63.376), Isparta (60.087), Samsun (57.367), Gaziantep (51.729) ve Adana (51.424) iken 10 binin altında devlet yükseköğretim kurumu öğrencisi barındıran iller ise sırasıyla Hakkâri (5.010), Şırnak (6.282), Ardahan (6.990) ve Tunceli (9.599)'dir.

2024/25 öğretim yılı için birinci ve ikinci dalga devlet yükseköğretim kurumlarının öğrenci sayıları Şekil B.3.7'de gösterilmiştir. Her iki dalgada kurulan üniversitelerin öğrenci sayıları, üniversitelere göre önemli ölçüde farklılaşmaktadır. Birinci dalgada kurulan Selçuk (66.695), Bursa Uludağ (64.715), Dokuz Eylül (61.985), Atatürk (60.874), Marmara (60.770), Akdeniz (60.475), Ankara (58.363), İstanbul (57.392), Ege (52.383), Ondokuz Mayıs (49.659), Sivas Cumhuriyet (48.752), Hacettepe (47.968), Gaziantep (46.184) ve Çukurova (46.158) üniversitelerinde 45 binin üzerinde öğrenci bulunmaktadır. Birinci dalgada kurulan ve en az öğrencisi bulunan üniversiteler ise Samsun (7.708), Mimar Sinan Güzel Sanatlar (9.723), Malatya Turgut Özal (10.824), Konya Teknik (11.060), Trabzon (11.813), Eskişehir Teknik (14.056), Boğaziçi (14.639) ve Kayseri (15.035)'dir. İkinci dalgada kurulan Kocaeli Üniversitesinin öğrenci sayısı 57 bin 276 iken Aydın Adnan Menderes (46.781), Sakarya (45.050), Çanakkale Onsekiz Mart (44.661), Pamukkale (44.522), Manisa Celal Bayar (44.341), Kütahya Dumlupınar (42.580), Muğla Sıtkı Koçman (40.696) ve Mersin (40.206) üniversitelerinin öğrenci sayıları 40-47 bin arasında değişmektedir. İkinci dalgada yer alan ve en az öğrencisi bulunan üniversiteler ise sırasıyla Kahraman Maraş İstiklal (3.322), Galatasaray (4.431), Kütahya Sağlık Bilimleri (6.375), Tarsus (6.650), İzmir YTE (7.022), Afyonkarahisar Sağlık Bilimleri (7.479) ve Gebze Teknik (9.949) üniversiteleridir.

Şekil B.3.8'de 2024/25 öğretim yılında üçüncü dalga devlet yükseköğretim kurumlarının öğrenci sayıları gösterilmiştir. Üçüncü dalgada kurulan üniversitelerin öğrenci sayıları da üniversitelere göre önemli ölçüde farklılaşmaktadır. Buna göre, üçüncü dalgada kurulan Karabük (39.804), Necmettin Erbakan (37.267), Burdur Mehmet Akif Ersoy (34.854) ve Tekirdağ Namık Kemal (30.627) üniversitelerinde 30-40 bin arasında öğrenci bulunurken, Düzce (29.136), Ankara Yıldırım Beyazıt (26.593), Kastamonu (25.971), Giresun (25.901) ve Sağlık Bilimleri (25.236) üniversitelerinde ise 25-29 bin arası öğrenci bulunmaktadır. Üçüncü dalgada kurulan ve en az öğrencisi bulunan üniversiteler ise sırasıyla Sivas Bilim ve Teknoloji (734), Ankara Müzik ve Güzel sanatlar (1.281), Abdullah Gül (3.947), Türk-Alman (4.594), Hakkâri (5.010), Erzurum Teknik (5.540), Gaziantep İslam Bilim ve Teknoloji (5.545) ve Adana Alparslan Türkeş Bilim ve Teknoloji (5.637) üniversiteleridir.

Şekil B.3.6 İllere göre devlet yükseköğretim kurumlarındaki öğrencilerin dağılımı (2025)

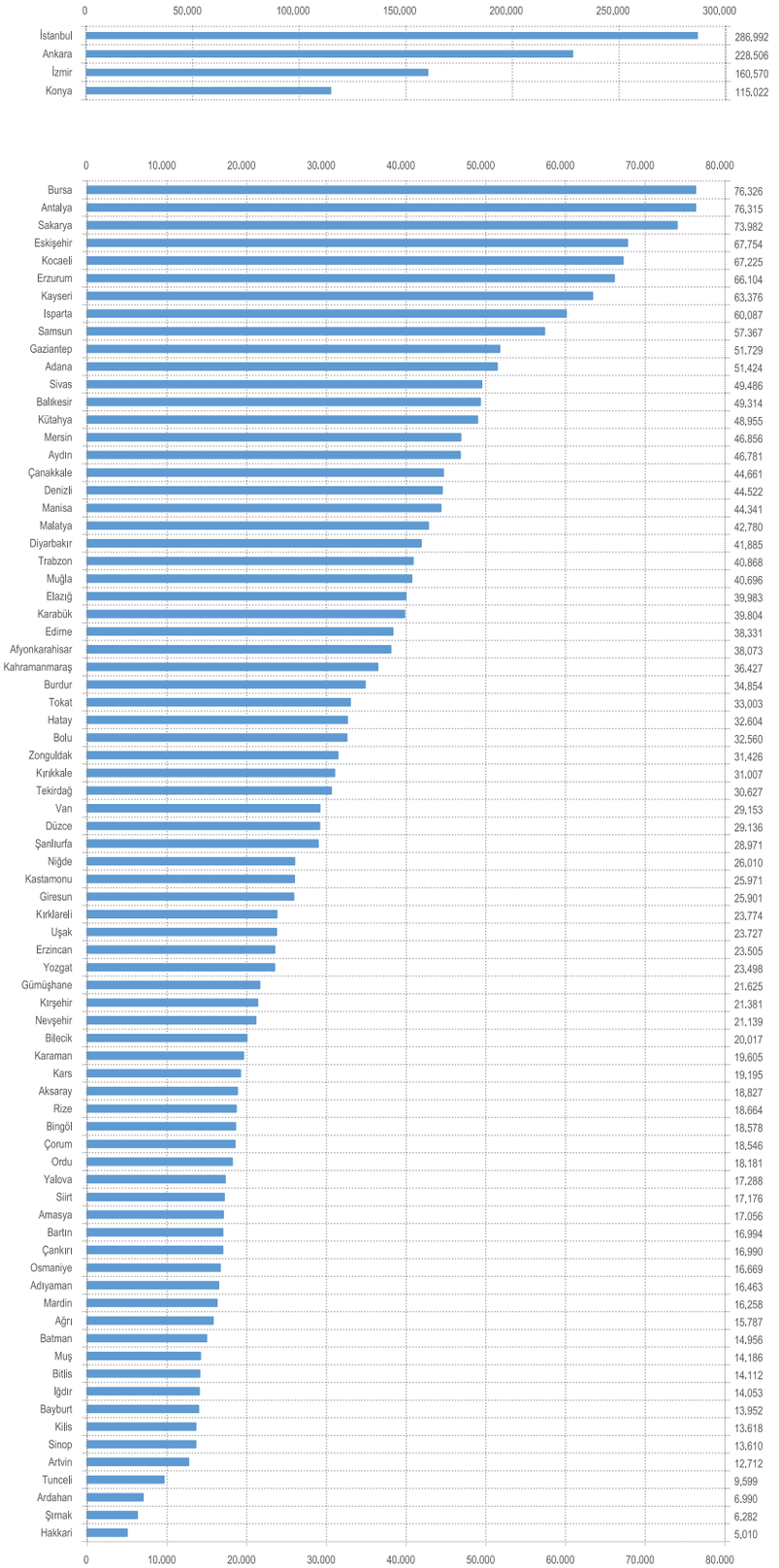

Kaynak: Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi verileri kullanılarak tarafımızca hazırlanmıştır.
Not: Açıköğretim ve uzaktan öğretim öğrenci sayıları dâhil değildir.

Şekil B.3.7 Birinci ve ikinci dalga devlet yükseköğretim kurumlarının öğrenci sayıları (2025)

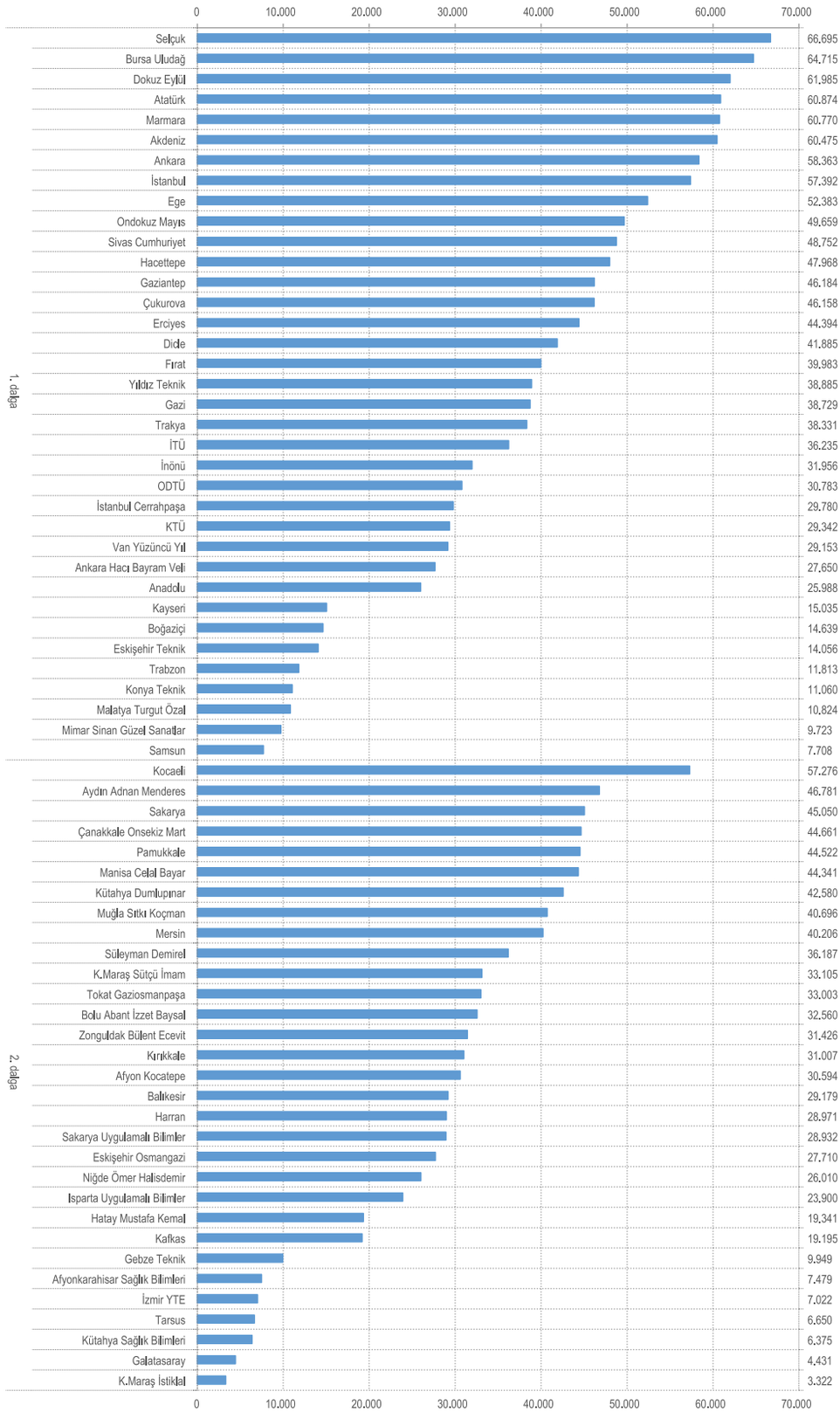

Kaynak: Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi verileri kullanılarak tarafımızca hazırlanmıştır.
Not: Açıköğretim ve uzaktan öğretim öğrenci sayıları dâhil değildir.

Şekil B.3.8 Üçüncü dalga devlet yükseköğretim kurumlarının öğrenci sayıları (2025)

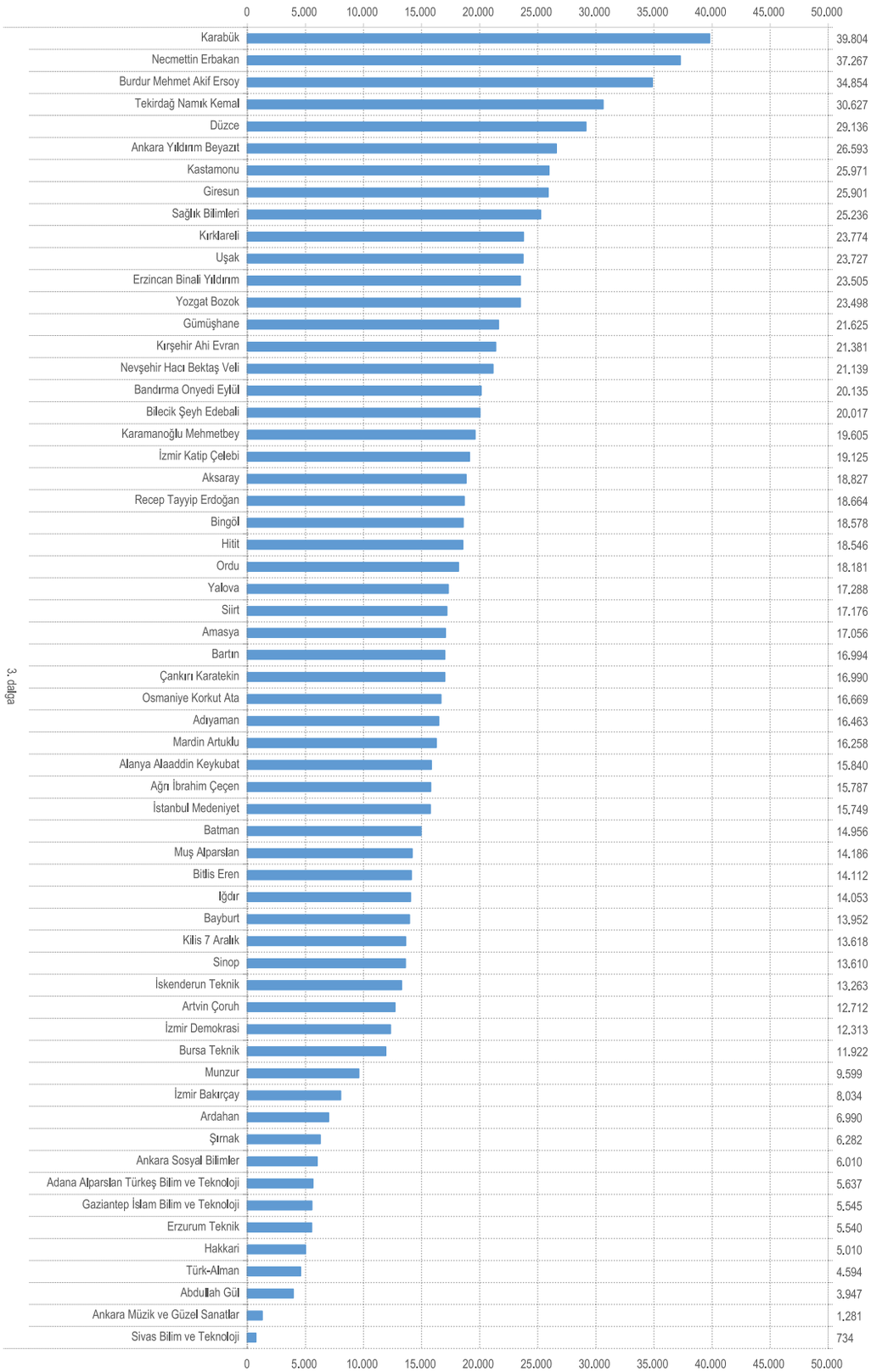

Kaynak: Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi verileri kullanılarak tarafımızca hazırlanmıştır.
Not: Açıköğretim ve uzaktan öğretim öğrenci sayıları dâhil değildir.

Şekil B.3.9 Vakıf yükseköğretim kurumlarındaki öğrenci sayıları (2025)

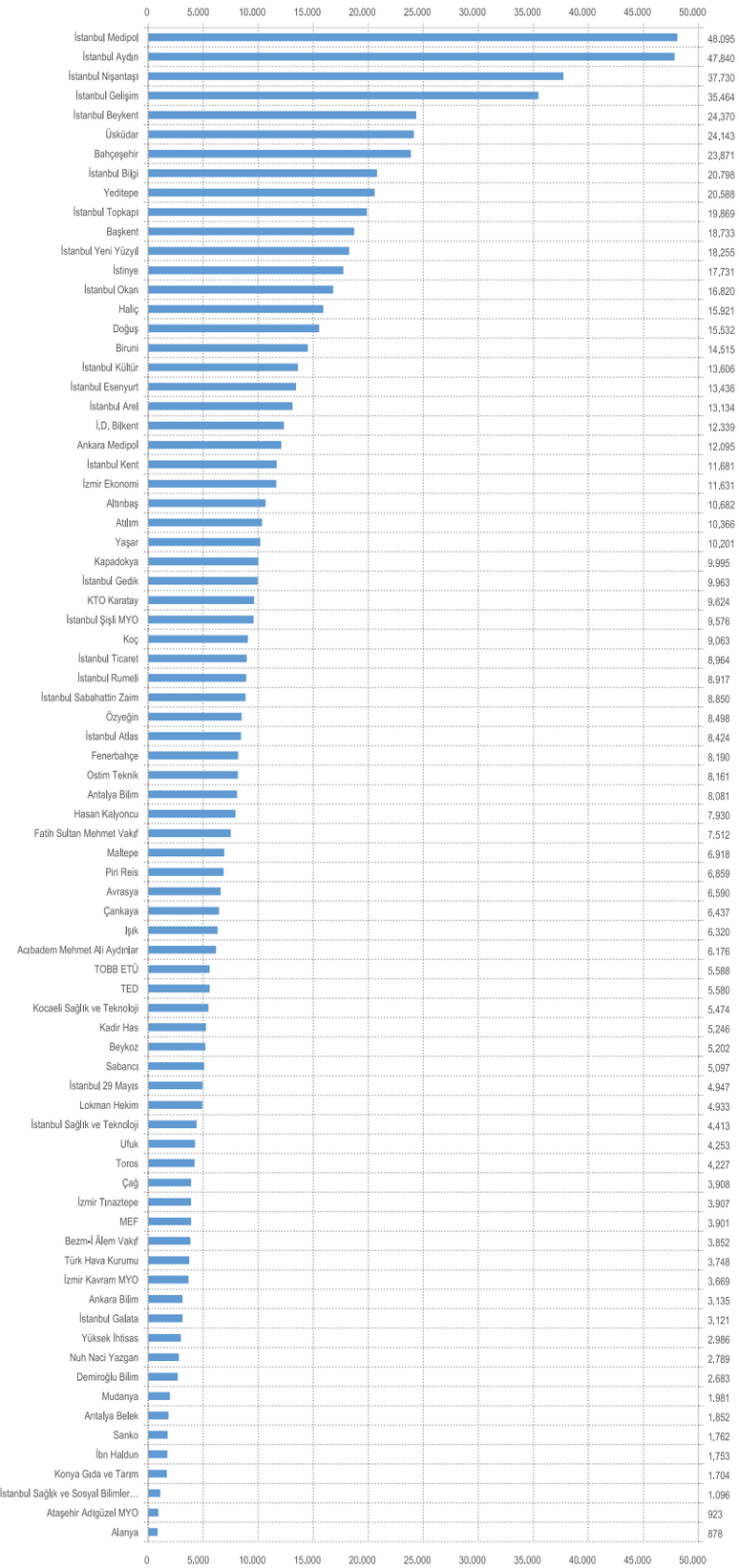

Kaynak: Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi verileri kullanılarak tarafımızca hazırlanmıştır.

2024/25 öğretim yılında vakıf yükseköğretim kurumlarının öğrenci sayıları Şekil B.3.9'da gösterilmiştir. Vakıf yükseköğretim kurumlarının öğrenci sayıları da önemli düzeyde farklılaşmaktadır. Buna göre vakıf üniversitelerinin öğrenci sayısı 878 (Alanya) ile 48 bin (İstanbul Medipol) arasında değişirken vakıf meslek yüksekokullarının öğrenci sayısı ise 923 (Ataşehir Adıgüzel MYO) ile 9 bin 576 (İstanbul Şişli MYO) arasında değişmektedir. En çok öğrencisi bulunan vakıf üniversiteleri sırasıyla İstanbul Medipol (48.095), İstanbul Aydın (47.840), İstanbul Nişantaşı (37.730), İstanbul Gelişim (35.464), İstanbul Beykent (24.370), Üsküdar (24.143), Bahçeşehir (23.871), İstanbul Bilgi (20.798) ve Yeditepe (20.588) üniversiteleridir.

Şekil B.3.10'da 2025 yılında illere göre vakıf yükseköğretim kurumlarındaki öğrencilerin oransal dağılımı verilmiştir. Buna göre vakıf yükseköğretim kurumlarının büyük bir çoğunluğunun İstanbul'da olmasından kaynaklı olarak vakıf yükseköğretim kurumlarındaki öğrencilerin %76,1'i İstanbul'da öğrenim görmektedir. Dolayısıyla vakıf yükseköğretim kurumlarındaki öğrencilerin 620 bin 545'i İstanbul'daki vakıf yükseköğretim kurumlarında öğrenim görmektedir. Daha sonra sırasıyla vakıf yükseköğretim kurumlarında öğrenim gören öğrencilerin %12,1'i Ankara'da, %3,6'sı İzmir'de, %1,4'ü Konya'da, %1,3'ü Antalya'da, %5,5'i ise Nevşehir, Gaziantep, Mersin, Trabzon, Kocaeli, Kayseri ve Bursa illerindedir.

Şekil B.3.10 İllere göre vakıf yükseköğretim kurumlarındaki öğrencilerin oransal (%) dağılımı (2025)

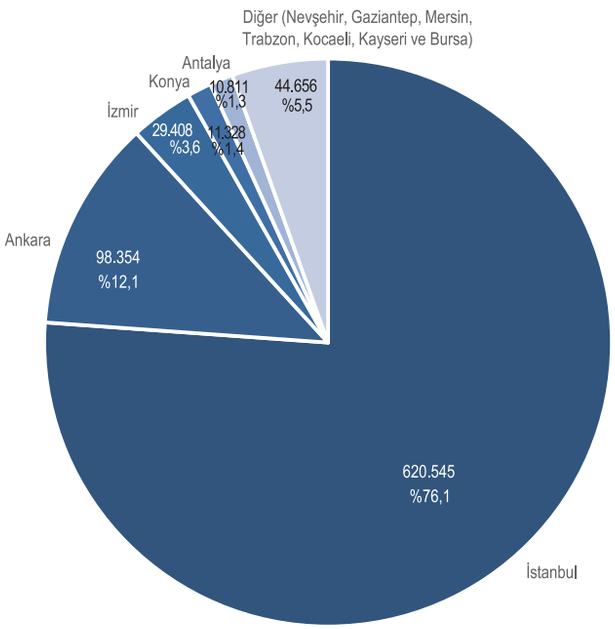

Kaynak: Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi verileri kullanılarak tarafımızca hazırlanmıştır.

Tablo B.3.11 Yüz yüze en çok öğrencisi olan ilk 10 önlisans programına göre öğrenci sayıları (2025)

Önlisans programı (yüz yüze)	2023/24			2024/25		
	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
Bilgisayar Programcılığı	40.442	13.370	53.812	39.274	14.485	53.759
Muhasebe ve Vergi Uygulamaları	20.364	20.827	41.191	19.330	21.502	40.832
Bankacılık ve Sigortacılık	16.577	18.027	34.604	16.073	18.482	34.555
Çocuk Gelişimi	4.401	31.264	35.665	4.479	28.854	33.333
İlk ve Acil Yardım	11.973	22.698	34.671	10.955	21.546	32.501
Elektrik	26.634	1.029	27.663	26.364	1.193	27.557
İnşaat Teknolojisi	23.180	4.683	27.863	22.343	4.715	27.058
İşletme Yönetimi	15.276	11.467	26.743	14.510	11.863	26.373
Tıbbi Laboratuvar Teknikleri	7.681	18.517	26.198	7.191	18.094	25.285
Makine	22.880	1.335	24.215	22.632	1.485	24.117

Kaynak: Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi verileri kullanılarak tarafımızca hazırlanmıştır.

Tablo B.3.11'de 2024/25 öğretim yılı için yüz yüze en çok öğrencisi olan ilk 10 önlisans programına göre öğrenci sayıları gösterilmiştir. Buna göre en çok öğrencisi olan önlisans programları arasında önceki yıllarda olduğu gibi bilgisayar programcılığı ilk sırada gelirken daha sonra sırasıyla muhasebe ve vergi uygulamaları, bankacılık ve sigortacılık, çocuk gelişimi, ilk ve acil yardım, elektrik, inşaat teknolojisi, işletme yönetimi, tıbbi laboratuvar teknikleri ve makine önlisans programları yer almaktadır. Çocuk gelişimi, ilk ve acil yardım ile tıbbi laboratuvar teknikleri önlisans programlarında kadın öğrenci sayısının erkeklere göre çok daha fazla olduğu görülürken bilgisayar programcılığı, elektrik, Makine ve inşaat teknolojisi önlisans programlarında ise tam tersi bir durum söz konusu olup erkek öğrenci sayısı kadınlara göre çok daha fazladır. Yüz yüze en çok öğrencisi olan ilk 10 önlisans programındaki öğrenci sayıları ise 24 bin ile 54 bin arasında değişmektedir. Buna ilave olarak geçen yıla göre 2025 yılında bu on programın öğrenci sayısı nispeten azalmıştır.

Tablo B.3.12 Yüz yüze en çok öğrencisi olan ilk 10 lisans programına göre öğrenci sayıları (2025)

Lisans programı (yüz yüze)	2023/24			2024/25		
	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
Tıp	58.589	63.325	121.914	60.169	65.439	125.608
Hemşirelik	24.140	59.916	84.056	23.810	62.546	86.356
Bilgisayar Mühendisliği	63.630	21.964	85.594	62.724	22.484	85.208
İşletme	47.934	31.179	79.113	46.879	33.568	80.447
Hukuk	34.380	41.469	75.849	32.570	42.836	75.406
İlahiyat	28.808	46.906	75.714	26.917	43.276	70.193
Elektrik-Elektronik Mühendisliği	51.424	10.897	62.321	49.355	10.951	60.306
Diş hekimliği	21.250	29.033	50.283	22.397	31.235	53.632
Psikoloji	10.984	41.941	52.925	10.080	42.375	52.455
Makine Mühendisliği	47.450	6.657	54.107	44.059	6.559	50.618

Kaynak: Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi verileri kullanılarak tarafımızca hazırlanmıştır.

2024/25 öğretim yılında yüz yüze en çok öğrencisi olan ilk 10 lisans programına göre öğrenci sayıları Tablo B.3.12'de verilmiştir. Buna göre en çok öğrencisi olan lisans programları arasında ilk sırada, geçen yıl 121 bin 919 öğrencisi olup bu yıl öğrenci sayısını 125 bin 608 yapan tıp programı bulunmaktadır. Tıp programından sonra en çok öğrencisi olan lisans programları sırasıyla hemşirelik, bilgisayar mühendisliği, işletme, hukuk, ilahiyat, elektrik-elektronik mühendisliği, diş hekimliği, psikoloji ve makine mühendisliğidir. Kadın öğrenciler ağırlıklı olarak hemşirelik, psikoloji, ilahiyat, hukuk ve diş hekimliği lisans programlarında yer alırken erkekler ise ağırlıklı olarak makine mühendisliği, elektrik-elektronik mühendisliği, bilgisayar mühendisliği ve işletme programlarında öğrenim görmektedir. Yüz yüze en çok öğrencisi olan ilk 10 lisans programındaki öğrenci sayıları ise 51 bin ile 126 bin arasında değişmektedir. Buna ilave olarak geçen yıla göre 2025 yılında bilgisayar mühendisliği, hukuk, ilahiyat, elektrik-elektronik mühendisliği, psikoloji ve makine mühendisliği lisans programlarının öğrenci sayıları nispeten azalırken tıp, hemşirelik, işletme ve diş hekimliği lisans programlarının öğrenci sayıları ise nispeten artmıştır.

Tablo B.3.13'te 2024/25 öğretim yılında en çok öğrencisi olan ilk 10 yüksek lisans programına göre öğrenci sayıları gösterilmiştir. Buna göre en çok öğrencisi olan yüksek lisans programı işletme olmakla birlikte 2024 yılında 15 bin 119 olan öğrenci sayısı 2025 yılında 13 bin 80'e düşmüştür. Daha sonra en çok öğrencisi olan yüksek lisans programları sırasıyla temel İslam bilimleri, bilgisayar mühendisliği, makine mühendisliği, inşaat mühendisliği, elektrik-elektronik mühendisliği, iş sağlığı ve güvenliği, tarih, özel hukuk ve kamu hukukudur. Özel hukuk yük-

sek lisans programı hariç en çok öğrencisi olan bu yüksek lisans programlarının tamamında erkek öğrencilerin sayısı kadınlardan daha fazladır. Buna ilave olarak geçen yıla göre 2025 yılında bilgisayar mühendisliği hariç diğer en çok öğrencisi olan yüksek lisans programlarının öğrenci sayıları nispeten azalmıştır.

Tablo B.3.13 En çok öğrencisi olan ilk 10 yüksek lisans programına göre öğrenci sayıları (2025)

Yüksek lisans programı	2023/24			2024/25		
	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
İşletme	9.299	5.820	15.119	8.024	5.056	13.080
Temel İslam Bilimleri	5.675	3.607	9.282	4.719	3.094	7.813
Bilgisayar Mühendisliği	4.700	1.733	6.433	4.685	1.773	6.458
Makine Mühendisliği	6.647	1.100	7.747	5.408	995	6.403
İnşaat Mühendisliği	5.400	1.768	7.168	4.484	1.623	6.107
Elektrik-Elektronik Mühendisliği	4.853	1.323	6.176	4.442	1.234	5.676
İş Sağlığı ve Güvenliği	4.153	1.924	6.077	3.596	1.881	5.477
Tarih	3.606	2.800	6.406	2.917	2.308	5.225
Özel Hukuk	2.765	3.343	6.108	2.179	2.860	5.039
Kamu Hukuku	3.215	2.417	5.632	2.428	2.020	4.448

Kaynak: Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi verileri kullanılarak tarafımızca hazırlanmıştır.

2024/25 öğretim yılında en çok öğrencisi olan ilk 10 doktora programına göre öğrenci sayıları Tablo B.3.14'te verilmiştir. Buna göre en çok öğrencisi bulunan doktora programı işletme olmakla birlikte 2024 yılında 3 bin 832 olan öğrenci sayısı 2025 yılında 3 bin 269'a düşmüştür. Daha sonra sırasıyla en çok öğrencisi bulunan doktora programları temel İslam bilimleri (3.029), bilgisayar mühendisliği (2.037), makine mühendisliği (1.973), özel hukuk (1.872), elektrik-elektronik mühendisliği (1.741), inşaat mühendisliği (1.688), kamu hukuku (1.685), tarih (1.615), Türk dili ve edebiyatı (1.613) ve iktisat (1.613) gelmektedir. En çok öğrencisi olan ilk 10 doktora programlarından özel hukuk ile Türk dili ve edebiyatı doktora programları hariç diğer doktora programlarında öğre-

Tablo B.3.14 En çok öğrencisi olan ilk 10 doktora programına göre öğrenci sayıları (2025)

Doktora programı	2023/24			2024/25		
	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
İşletme	2.209	1.623	3.832	1.879	1.390	3.269
Temel İslam Bilimleri	2.466	750	3.216	2.306	723	3.029
Bilgisayar Mühendisliği	1.445	635	2.080	1.423	614	2.037
Makine Mühendisliği	1.902	385	2.287	1.641	332	1.973
Özel Hukuk	1.015	1.042	2.057	882	990	1.872
Elektrik-Elektronik Mühendisliği	1.473	403	1.876	1.354	387	1.741
İnşaat Mühendisliği	1.380	500	1.880	1.224	464	1.688
Kamu Hukuku	1.088	754	1.842	941	744	1.685
Tarih	1.054	843	1.897	902	713	1.615
Türk Dili ve Edebiyatı	730	1.050	1.780	633	980	1.613
İktisat	1.147	798	1.945	939	674	1.613

Kaynak: Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi verileri kullanılarak tarafımızca hazırlanmıştır.

nim gören erkek öğrencilerin sayısı kadın öğrencilerden çok daha fazladır. Geçen yılda olduğu gibi bu yılda en çok öğrencisi olan doktora programlarının tamamında toplam öğrenci sayıları azalmıştır. Buna ilave olarak yükseköğretimde toplam lisans üstü öğrenci sayısı son iki yıldır düşüş eğilimindedir (bk. Şekil B.3.1).

2024/25 öğretim yılında yüksek lisans düzeyinde erkek öğrencilerin eğitim ve öğretim alanları sınıflamasına göre dağılımı Şekil B.3.15'te gösterilmiştir. Buna göre yüksek lisans düzeyinde erkek öğrencilerin %24'ü mühendislik, imalat ve inşaat alanında, %23'ü iş, yönetim ve hukuk alanında, %13'ü sanat ve beşeri bilimler alanında, %11'i sosyal bilimler, gazetecilik ve enformasyon alanında, %8'i eğitim alanında, %6'sı hizmetler alanında, %6'sı doğa bilimleri, matematik ve istatistik alanında, %4'ü tarım, ormancılık, balıkçılık ve veterinerlik alanında, %2'si sağlık ve refah alanında, %2'si ise bilişim ve iletişim teknolojileri alanında öğrenim görmektedir.

Şekil B.3.15 Yüksek lisans düzeyinde erkek öğrencilerin eğitim ve öğretim alanları sınıflamasına göre dağılımı (%) (2025)

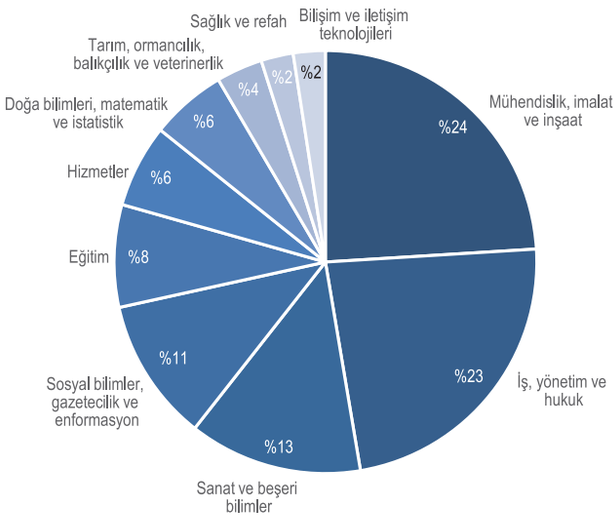

Kaynak: Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi verileri kullanılarak tarafımızca hazırlanmıştır.

Şekil B.3.16 Yüksek lisans düzeyinde kadın öğrencilerin eğitim ve öğretim alanları sınıflamasına göre dağılımı (%) (2025)

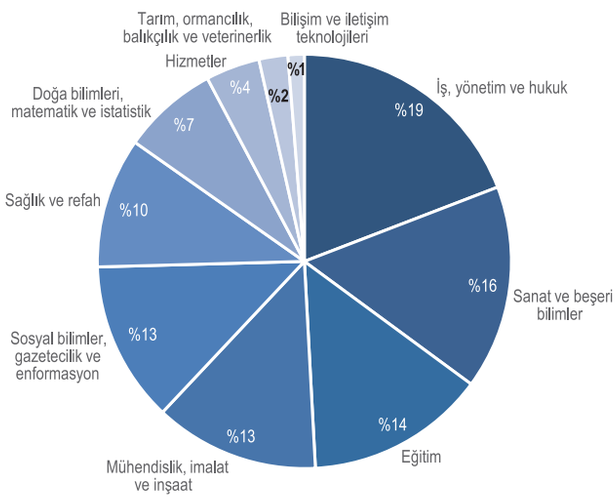

Kaynak: Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi verileri kullanılarak tarafımızca hazırlanmıştır.

Şekil B.3.17 Doktora düzeyinde erkek öğrencilerin eğitim ve öğretim alanları sınıflamasına göre dağılımı (%) (2025)

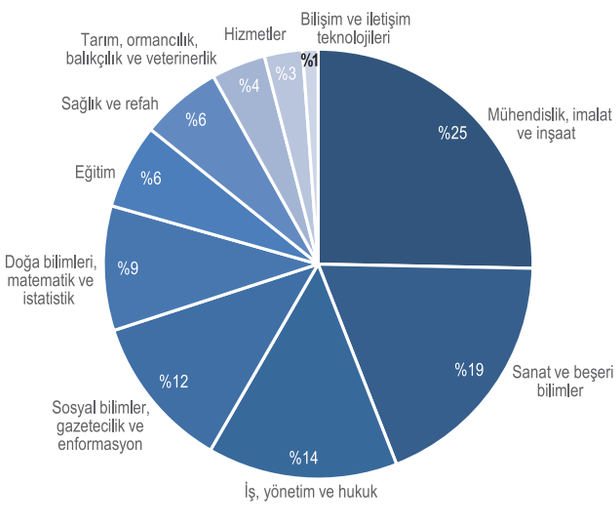

Kaynak: Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi verileri kullanılarak tarafımızca hazırlanmıştır.

Şekil B.3.16'da 2024/25 öğretim yılında yüksek lisans düzeyinde kadın öğrencilerin eğitim ve öğretim alanları sınıflamasına göre dağılımı verilmiştir. Buna göre yüksek lisans düzeyinde kadın öğrencilerin %19'u iş, yönetim ve hukuk alanında, %16'sı sanat ve beşeri bilimler alanında, %14'ü eğitim alanında, %13'ü mühendislik, imalat ve inşaat alanında, %13'ü sosyal bilimler, gazetecilik ve enformasyon alanında, %10'u sağlık ve refah alanında, %7'si doğa bilimleri, matematik ve istatistik alanında, %4'ü hizmetler alanında, %2'si tarım, ormancılık, balıkçılık ve

veterinerlik alanında, %1'i ise bilişim ve iletişim teknolojileri alanında öğrenim görmektedir.

2024/25 öğretim yılında doktora düzeyinde erkek öğrencilerin eğitim ve öğretim alanları sınıflamasına göre dağılımı Şekil B.3.17'de verilmiştir. Buna göre doktora düzeyinde erkek öğrencilerin %25'i mühendislik, imalat ve inşaat alanında, %19'u sanat ve beşeri bilimler alanında, %14'ü iş, yönetim ve hukuk alanında, %12'si sosyal bilimler, gazetecilik ve enformasyon alanında, %9'u doğa bilimleri, matematik ve istatistik alanında, %6'sı eğitim alanında, %6'sı sağlık ve refah alanında, %4'ü tarım, ormancılık, balıkçılık ve veterinerlik alanında, %3'ü hizmetler alanında, %1'i ise bilişim ve iletişim teknolojileri alanında öğrenim görmektedir.

Şekil B.3.18'de 2024/25 öğretim yılında doktora düzeyinde kadın öğrencilerin eğitim ve öğretim alanları sınıflamasına göre dağılımı gösterilmiştir. Buna göre doktora düzeyinde kadın öğrencilerin %17'si sanat ve beşeri bilimler alanında, %17'si mühendislik, imalat ve inşaat alanında, %16'sı sağlık ve refah alanında, %12'si doğa bilimleri, matematik ve istatistik alanında, %11'i iş, yönetim ve hukuk alanında, %11'i sosyal bilimler, gazetecilik ve enformasyon alanında, %10'u eğitim alanında, %4'ü tarım, ormancılık, balıkçılık ve veterinerlik alanında, %2'si hizmetler alanında, %1'i ise bilişim ve iletişim teknolojileri alanında öğrenim görmektedir.

Şekil B.3.18 Doktora düzeyinde kadın öğrencilerin eğitim ve öğretim alanları sınıflamasına göre dağılımı (%) (2025)

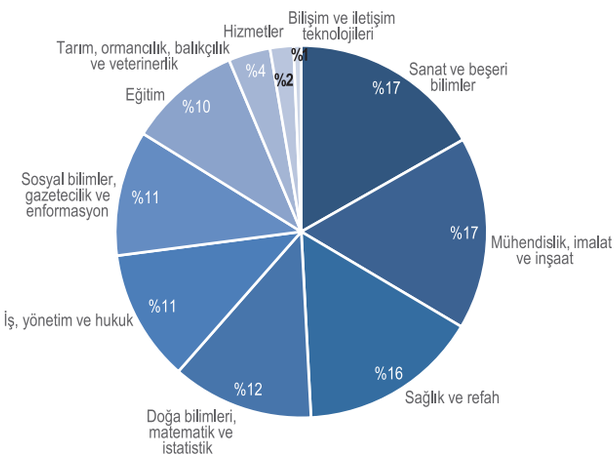

Kaynak: Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi verileri kullanılarak tarafımızca hazırlanmıştır.

GÖSTERGE B4

AÇIK VE UZAKTAN ÖĞRETİM PROGRAMLARINDAKİ ÖĞRENCİ SAYISI KAÇTIR?

Anadolu Üniversitesi ve Atatürk Üniversitesinde açıköğretim, İstanbul Üniversitesi ve Ankara Üniversitesinde ise açık ve uzaktan eğitim fakülteleri bulunmaktadır. Buna ilave olarak Anadolu Üniversitesi bünyesinde İktisat ve İşletme Fakülteleri de açıköğretim kapsamında öğretim yapmaktayken 13 Temmuz 2025 Tarihli ve 10073 Sayılı Cumhurbaşkanı Kararı ile bu fakülteler kapatılarak 14 Temmuz 2025 Tarih ve 32956 Sayılı Resmî Gazetede yayımlandı. Dolayısıyla iktisat ile işletme bölümleri de Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi bünyesi altına alınmış oldu. Açıköğretim kapsamındaki bu fakülteler aynı zamanda, yükseköğretim kurumundan mezun veya hâlen yükseköğretim kurumlarında öğrenim gören öğrencilere sınavsız olarak ikinci üniversite adı altında bir açıköğretim programına kayıt imkânı da sunmaktadır. Bu gösterge altında açıköğretim öğrenci sayıları ile uzaktan öğretim öğrenci sayıları ayrıntılı olarak ele alınmıştır.

Şekil B.4.1 Öğrenim düzeyine göre açıköğretim öğrenci sayılarında yaşanan değişim (2016-2025)

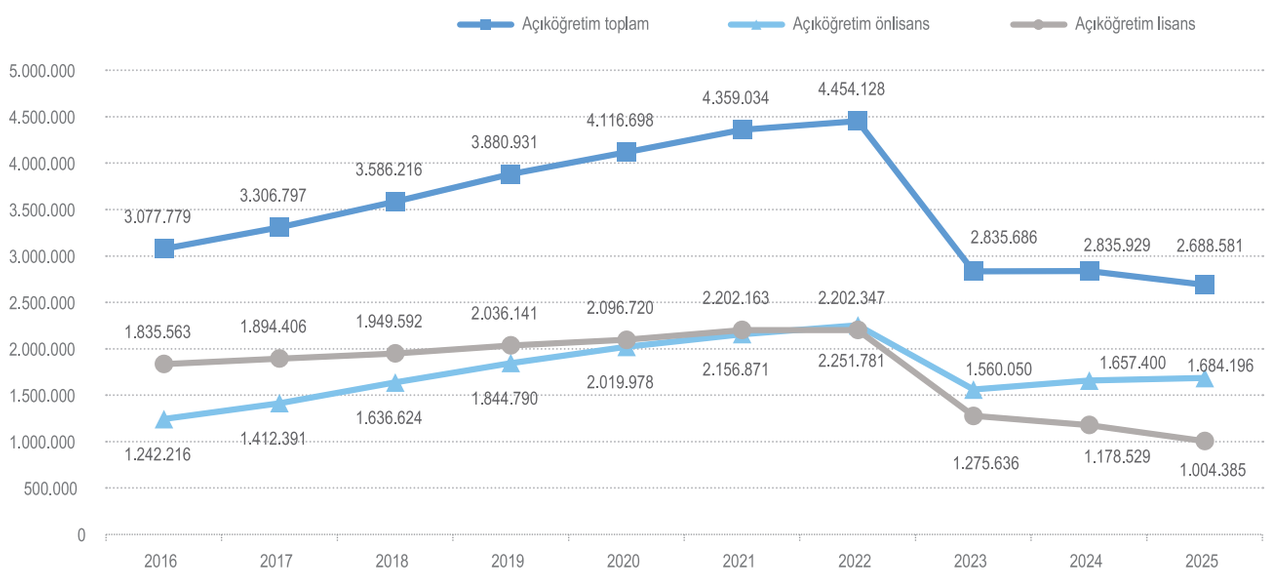

Kaynak: Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi verileri kullanılarak hazırlanan ve Yükseköğretime Bakış 2024'te yer alan şekil tarafımızca güncellenmiştir.

2016-2025 yılları arasında öğrenim düzeyine göre açıköğretim öğrenci sayılarında yaşanan değişim Şekil B.4.1'de gösterilmiştir. Buna göre, açıköğretimde hem önlisans hem de lisans düzeyindeki toplam öğrenci sayıları 2016-2022 yılları arasında sürekli artış eğilimi göstermiş, 2023 yılında önlisans ve lisans düzeyinde ciddi bir düşüş, 2024 ile 2025 yıllarında ise lisans düzeyinde düşüş devam ederken, önlisans düzeyinde ise artış yaşanmıştır. 2023 yılında ortaya çıkan bu aşağı yönlü kırılmanın temel nedeni, üst üste dört dönem kayıt yenileme işlemi yapmayan 2 milyonun biraz üstünde öğrencinin kaydının silinmesidir. 2016 yılında açıköğretimde önlisans düzeyinde öğrenci sayısı 1 milyon 242 bin 216, lisans düzeyinde öğrenci sayısı 1 milyon 835 bin 563 ve toplamda öğrenci sayısı 3 milyon 77 bin 779 iken 2022 yılında bu öğrenci sayıları en üst seviyeye ulaşmış ve önlisans düzeyinde öğrenci sayısı 2 milyon 251 bin 781'e, lisans düzeyinde öğrenci sayısı 2 milyon 202 bin 347'ye ve toplamda açıköğretim öğrenci sayısı da 4 milyon 454 bin 128'e yükselmiştir. 2023 yılında açıköğretimde 2 milyon civarında

öğrencinin kaydının silinmesi ile birlikte öğrenci sayıları önlisans düzeyinde 1 milyon 560 bin 50'ye, lisans düzeyinde 1 milyon 275 bin 636'ya ve toplamda ise 2 milyon 835 bin 686'ya gerilemiştir. 2025 yılında ise açıköğretimde öğrenci sayıları önlisans düzeyinde 1 milyon 684 bin 196'ya yükselmiş, lisans düzeyinde 1 milyon 4 bin 385'e düşmüş ve toplamda da 2 milyon 688 bin 581'e gerilemiştir. Burada dikkat çeken husus 2022 yılından itibaren açıköğretimde önlisans öğrenci sayısı lisans öğrenci sayısını geçmiş ve arasındaki makası her geçen yıl açmıştır. Dolayısıyla açıköğretimdeki öğrencilerin çoğunluğunu artık önlisans öğrencileri oluşturmaktadır.

Şekil B.4.2 Önlisans ve lisans öğrenci sayıları içinde açıköğretim öğrenci oranlarında (%) yaşanan değişim (2016-2025)

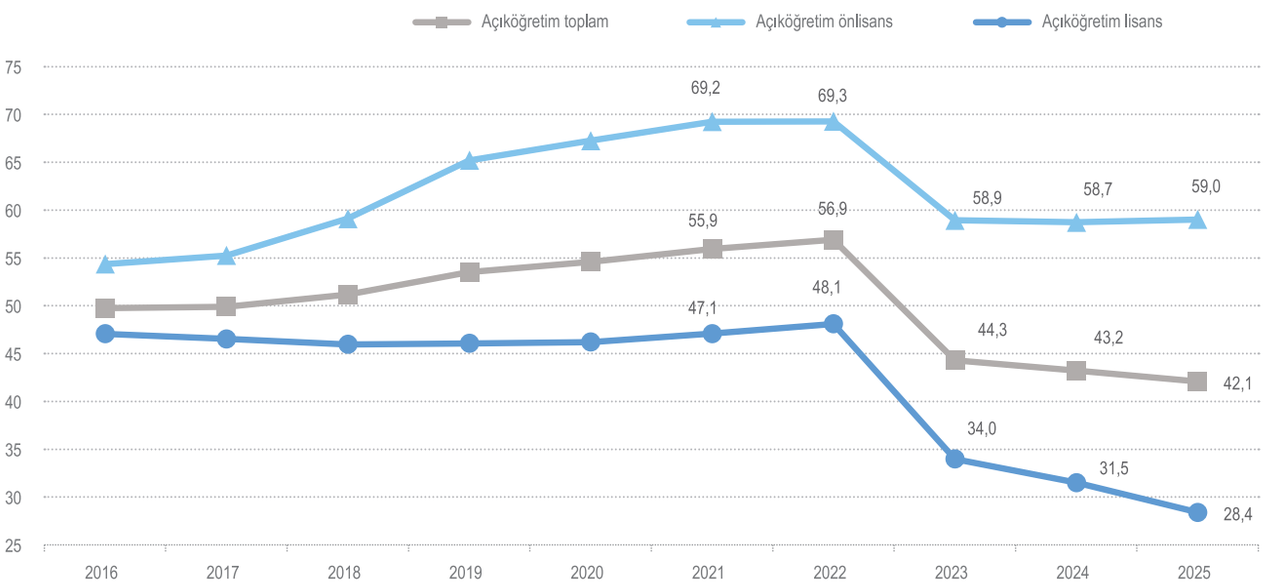

Kaynak: Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi verileri kullanılarak hazırlanan ve Yükseköğretime Bakış 2024'te yer alan şekil tarafımızca güncellenmiştir.

Şekil B.4.2'de 2016 ile 2025 yılları arasında önlisans ve lisans öğrenci sayıları içinde açıköğretim öğrenci oranlarında yaşanan değişim gösterilmiştir. Buna göre, yükseköğretimde önlisans düzeyindeki öğrenciler içinde açıköğretim önlisans öğrenci oranı 2016 yılında %54,4 iken 2022 yılına kadar sürekli artış eğilimi göstererek en üst seviyeye ulaşmış ve %69,3 olarak gerçekleşmiş, 2023 ile 2025 yılları arasında ise %59 seviyelerine gerilemiştir. Lisans düzeyindeki öğrenciler içinde açıköğretim lisans öğrenci oranı 2016 yılında %47,1 iken 2022 yılında %48,1 seviyesine ulaşmış, 2023 yılında %34'e gerilemiş ve 2024 ve 2025 yıllarında düşüş eğilimine devam ederek %28,4 olarak gerçekleşmiştir. Yükseköğretimde önlisans ve lisans düzeyindeki toplam öğrenciler içinde açıköğretim önlisans ve lisans toplam öğrenci oranı 2016 yılında %49,8 iken 2022 yılında bu oran da en üst seviyeye ulaşarak %56,9 olarak gerçekleşmiş, 2023 ile 2005 yılları arasında ise düşüş eğilimine girmiş ve %42,1'e gerilemiştir. Buna ilave olarak devlet yükseköğretim kurumlarında önlisans düzeyindeki öğrenciler içinde açıköğretim önlisans öğrencilerinin payı %64,4 olup (bk. Tablo B.3.3), 2024/25 öğretim yılı itibarıyla devlet yükseköğretim kurumlarındaki önlisans ve lisans düzeyindeki neredeyse her iki öğrenciden biri (%47,7) açıköğretimde öğrenim görmektedir (YÖK, 2025a).

2024/25 öğretim yılında açıköğretim programı uygulayan üniversitelerde öğrenim düzeyine göre öğrenci sayıları Tablo B.4.3'te gösterilmiştir. 2024/25 öğretim yılı itibarıyla açıköğretim programı uygulayan üniversiteler Anadolu, Ankara, Atatürk ve İstanbul olup, toplam 2 milyon 688 bin 581 açıköğretim öğrencisinin %57,3'ü olan 1 milyon 539

bin 964'ü Anadolu Üniversitesinin açıköğretim, iktisat ve işletme fakültelerinde kayıtlıdır. Daha önce ifade edildiği gibi Anadolu Üniversitesi bünyesinde iktisat ve işletme fakülteleri, 13 Temmuz 2025 Tarihli ve 10073 Sayılı Cumhurbaşkanı Kararı ile kapatılmış ve 14 Temmuz 2025 Tarih ve 32956 Sayılı Resmî Gazetede yayımlanmıştır. Bu fakültelerin ilgili bölüm öğrencileri önümüzdeki yıldan itibaren açıköğretim fakültesi bünyesinde yer alacaktır. Diğer açıköğretim öğrencilerinin %21,5'i Atatürk Üniversitesi'ne, %20,4'ü İstanbul Üniversitesi'ne, %0,82'si ise Ankara Üniversitesi'ne kayıtlıdır. Buradaki açıköğretim öğrenci verileri içerisinde sınavsız ikinci üniversite kapsamında öğrenim gören öğrencilerin verileri de yer almaktadır. Buna ilave olarak açıköğretimde hem önlisans hem de lisans düzeyinde kadın öğrenciler erkek öğrencilere oranla daha fazladır.

Tablo B.4.3 Açıköğretim programı uygulayan üniversitelerde öğrenim düzeyine göre öğrenci sayıları (2025)

Üniversite / fakülte	Önlisans			Lisans			Toplam		
	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi	415.557	578.703	994.260	116.812	126.237	243.049	532.369	704.940	1.237.309
Anadolu Üniversitesi - İktisat Fakültesi	-	-	-	94.862	59.075	153.937	94.862	59.075	153.937
Anadolu Üniversitesi - İşletme Fakültesi	-	-	-	92.771	55.947	148.718	92.771	55.947	148.718
Ankara Üniversitesi Açık ve Uzaktan Eğitim Fakültesi	7.977	6.315	14.292	4.818	3.040	7.858	12.795	9.355	22.150
Atatürk Üniversitesi - Açıköğretim Fakültesi	178.470	256.659	435.129	68.780	73.960	142.740	247.250	330.619	577.869
İstanbul Üniversitesi Açık ve Uzaktan Eğitim Fakültesi	85.469	155.046	240.515	99.413	208.670	308.083	184.882	363.716	548.598
Toplam	687.473	996.723	1.684.196	477.456	526.929	1.004.385	1.164.929	1.523.652	2.688.581

Kaynak: Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi verileri kullanılarak tarafımızca hazırlanmıştır.

Tablo B.4.4'te 2024/25 öğretim yılında yükseköğretim kurum türü ve öğrenim düzeyine göre uzaktan öğretim öğrenci sayıları verilmiştir. Buna göre 2023/24 öğretim yılında önlisans düzeyinde 36 bin 993, lisans düzeyinde 31 bin 91, yüksek lisans düzeyinde ise 23 bin 295 uzaktan öğretim öğrencisi bulunurken 2024/25 öğretim yılında hem devlet hem de vakıf yükseköğretim kurumlarında bu öğrenci sayıları önlisans düzeyinde 41 bin 65, lisans düzeyinde 28 bin 608, yüksek lisans düzeyinde ise 13 bin 87 olarak gerçekleşmiştir. Buna ilave olarak uzaktan öğretim öğrencilerin %93,2'si devlet yükseköğretim kurumlarına kayıtlı olup geçen yıla göre 2025 yılında lisans ve yüksek lisans düzeyindeki öğrencilerin sayısı azalmış, önlisans düzeyinde ise artmıştır.

Tablo B.4.4 Yükseköğretim kurum türü ve öğrenim düzeyine göre uzaktan öğretim öğrenci sayıları (2024 ve 2025)

	2023-2024			2024-2025		
	Önlisans	Lisans	Yüksek lisans	Önlisans	Lisans	Yüksek lisans
Devlet	33.962	31.091	19.480	37.688	28.608	10.797
Vakıf	3.031	-	3.815	3.377	-	2.290
Toplam	36.993	31.091	23.295	41.065	28.608	13.087

Kaynak: Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi verileri kullanılarak tarafımızca hazırlanmıştır.

GÖSTERGE B5

YÜKSEKÖĞRETİME KATILIMDA CİNSİYET ORANI KAÇTIR?

Bu göstergede ilk önce yükseköğretime yeni kayıt yaptıran ve öğrenim görmekte olan öğrencilerinin cinsiyet oranları ayrıntılı olarak ele alınmıştır. Daha sonra OECD ülkelerinde öğrenim düzeyine göre yükseköğretimde kadın öğrencilerinin oranı incelenmiştir. Cinsiyet oranı, kadın yükseköğretim öğrenci sayısının, erkek yükseköğretim öğrenci sayısına bölünüp 100 ile çarpılmasıyla hesaplanmaktadır. Bu oran, herhangi bir öğretim yılında kadın okullaşma oranının, erkek okullaşma oranına göre göreli büyüklüğünü ifade etmektedir (MEB, 2025).

Şekil B.5.1 Yeni kayıt yaptıran ve mevcut önlisans ve lisans öğrencilerinin cinsiyet oranında yaşanan değişim (2016-2025)

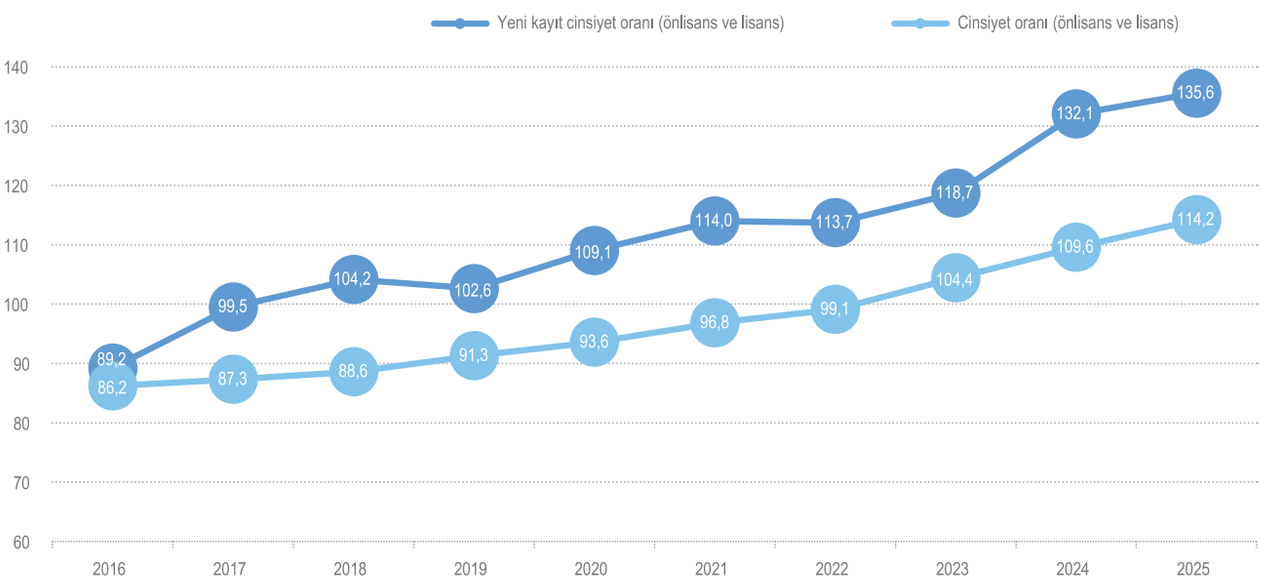

Kaynak: Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi verileri kullanılarak hazırlanan ve Yükseköğretime Bakış 2024'te yer alan şekil tarafımızca güncellenmiştir.
Not: Açıköğretim dâhildir.

Şekil B.5.1'de 2016 ile 2025 yılları arasında yeni kayıt yaptıran ve mevcut önlisans ve lisans öğrencilerinin cinsiyet oranında yaşanan değişim verilmiştir. Buna göre, 2016 yılında önlisans ve lisans düzeyinde yeni kayıt yaptıran her 100 erkek öğrenciye karşılık 89 kadın öğrenci kayıt yaptırmışken yeni kayıt yaptıran kadın öğrencilerin sayısı 2018 yılından itibaren yeni kayıt yaptıran erkek öğrencilerin sayısını geçmiş ve 2025 yılına kadar artış eğilimi göstererek bu yılda her 100 erkek öğrenciye karşılık 136 kadın öğrenci kayıt yaptırmıştır. Dolayısıyla 2025 yılına kadar yeni kayıt yaptıran önlisans ve lisans öğrencileri arasında kadın öğrencilerin sayısı en yüksek seviyede gerçekleşmiştir. 2016 ile 2025 yılları arasında önlisans ve lisans düzeyindeki toplam öğrenci içerisinde kadın öğrencilerin sayısı sürekli artış eğilimi göstermiş ve 2023 yılında kadın öğrencilerin sayısı erkek öğrencilerin sayısını geçmiştir. 2016 yılında önlisans ve lisans düzeyinde mevcut yükseköğretim öğrencileri arasında her 100 erkek öğrenciye karşılık 86 kadın öğrenci öğrenim görmekteyken 2024/25 öğretim yılında her 100 erkek öğrenciye karşılık 114 kadın öğrenci öğrenim görmüştür. Dolayısıyla yükseköğretimden kadınlar daha fazla faydalanmakta olup her geçen yıl yükseköğretime geçişte kadın öğrenciler daha fazla kayıt yaptırmaktadır.

Şekil B.5.2 Yeni kayıt yaptıran ve mevcut lisansüstü öğrencilerinin cinsiyet oranında yaşanan değişim (2016-2025)

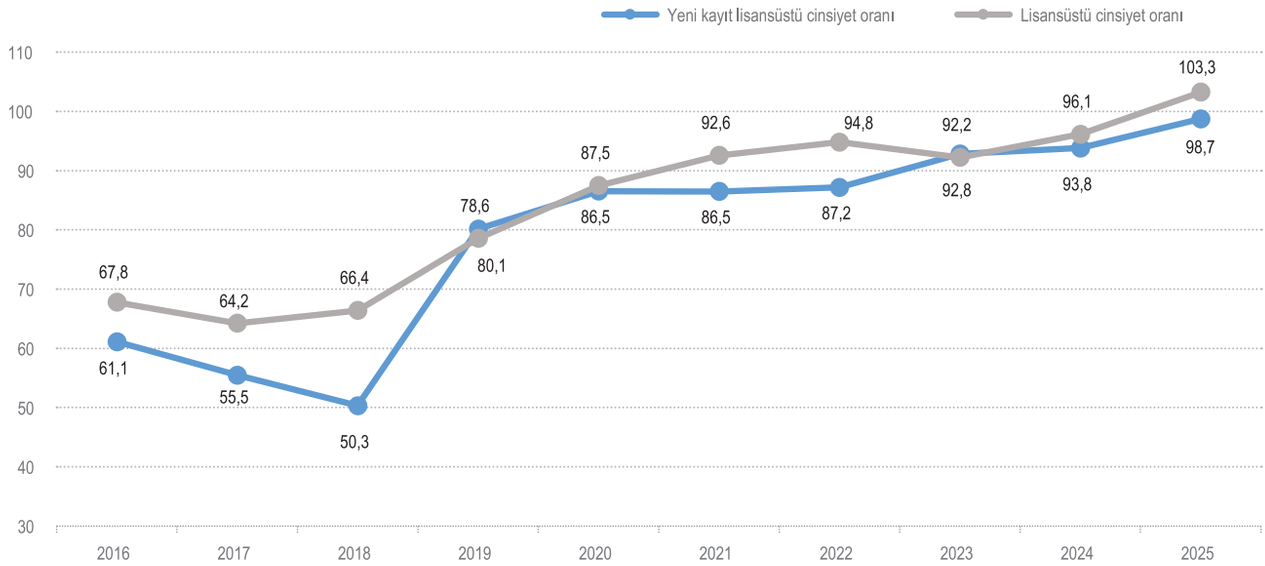

Kaynak: Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi verileri kullanılarak hazırlanan ve Yükseköğretime Bakış 2024'te yer alan şekil tarafımızca güncellenmiştir.

2016 ile 2025 yılları arasında yeni kayıt yaptıran ve mevcut lisansüstü öğrencilerinin cinsiyet oranında yaşanan değişim Şekil B.5.2'de gösterilmiştir. Bugüne kadar yeni kayıt yaptıran öğrenciler arasında erkek öğrencilerin sayısı her zaman kadınlardan fazla olmuş olsa da yeni kayıt lisans üstü cinsiyet oranı 2018 yılından 2025 yılına kadar sürekli artış eğiliminde olmuştur. Dolayısıyla önlisans ve lisans düzeyindeki kadınların yükseköğretimde daha fazla yer alması ile lisansüstü düzeydeki cinsiyet oranındaki bu artış eğilimi birlikte dikkate alındığında, önümüzdeki yıllarda lisansüstü düzeyde kadın öğrencilerin sayısının erkelerden daha fazla olacağı muhtemeldir. Buna göre 2016 yılında lisansüstü düzeyde yeni kayıt yaptıran her 100 erkek öğrenciye karşılık 61 kız öğrenci kayıt yaptırmışken 2025 yılına gelindiğinde yeni kayıt yaptıran her 100 erkek öğrenciye karşılık 99 kadın öğrenci yeni kayıt yaptırmıştır. Mevcut lisansüstü öğrenciler arasında ise 2016 yılında her 100 erkek öğrenciye karşılık 68 kadın öğrenci öğrenim görürken, 2025 yılında her 100 erkek öğrenciye karşılık 103 kadın öğrenci öğrenim görmüştür. Burada dikkat çeken husus 2025 yılında yeni kayıt yaptıran kadın öğrencilerin sayısı erkek öğrencilerden az iken mevcut lisansüstü öğrenciler arasında kadın öğrencilerin sayısının bir miktar fazla olmasıdır. Bunun nedenleri arasında 2024 yılında erkek öğrenciler arasında mezun olanların sayısının kızlardan daha fazla olması veya erkek öğrencilerin lisansüstü öğrenimlerini bitirememeleri olabilir.

Tablo B.5.3'te 2023 yılında OECD ülkelerinde öğrenim düzeyine göre yükseköğretimde kadın öğrencilerinin oranı gösterilmiştir. 2023 yılı verilerine göre yükseköğretimde kadın öğrencilerin oranı OECD ülkeleri arasında önlisans düzeyinde %15 Litvanya ile %92 Polonya; lisans düzeyinde %44 Güney Kore ile %65 İzlanda; Yüksek lisans düzeyinde %40 Japonya ile %71 İzlanda; doktora düzeyinde %34 Japonya ile %60 İzlanda arasında değişmektedir. Yükseköğretimde kadın öğrencilerin oranı bakımından OECD ülkeleri ortalaması önlisans düzeyinde %51, lisans düzeyinde %55, yüksek lisans düzeyinde %59 ve doktora düzeyinde %51 iken Türkiye'nin ise önlisans ve lisans düzeyinde %51, yüksek lisans ve doktora düzeyinde %50'dir. OECD ülkelerinde ortalama olarak yükseköğretimde tüm öğrenim düzeylerinde kadın öğrenciler erkeklerden fazladır. Dolayısıyla Türkiye'nin güncel yükseköğretimde cinsiyet oranları dikkate alındığında (bk. Şekil B.5.1 ve Şekil B.5.2), OECD ülkeleri ortalamalarına yaklaşmış ve hatta geçmiş olması muhtemeldir.

Tablo B.5.3 OECD ülkelerinde öğrenim düzeyine göre yükseköğretimde kadın öğrencilerinin oranı (2023)

Ülke	Önlisans	Lisans	Yüksek lisans	Doktora
İzlanda	55	65	71	60
İsveç	49	64	58	52
Yeni Zelanda	58	62	61	57
Norveç	20	60	61	54
Fransa	50	60	54	47
Danimarka	48	59	57	52
Slovenya	38	59	64	54
Avustralya	56	59	56	53
İsrail	48	58	64	54
Estonya	-	57	65	56
Belçika	53	57	57	48
Kanada	53	57	59	51
Lüksemburg	52	57	52	43
Çekya	63	57	60	45
Slovakya	64	57	61	48
Birleşik Krallık	59	56	57	52
İspanya	50	56	61	50
Litvanya	15	56	65	57
ABD	59	56	63	53
Polonya	92	55	68	52
OECD ortalaması	**51**	**55**	**59**	**51**
Avusturya	55	55	56	46
Kolombiya	48	55	56	42
İtalya	26	55	60	48
İrlanda	50	54	59	55
Meksika	43	54	58	52
Macaristan	56	53	57	50
Hollanda	56	53	55	53
Portekiz	36	53	58	53
Finlandiya	-	53	61	54
Letonya	67	53	61	61
Şili	57	52	58	42
İsviçre	63	51	53	49
Türkiye	**51**	**51**	**50**	**50**
Almanya	45	48	55	48
Yunanistan	-	48	62	48
Japonya	61	46	40	34
Güney Kore	39	44	56	45

Kaynak: OECD data explorer (2025).

GÖSTERGE B6

YÜKSEKÖĞRETİMDE ENGELLİ ÖĞRENCİ SAYISI KAÇTIR?

Bu göstergede yükseköğretim kurum türüne ve cinsiyete göre engelli öğrenci sayıları ile en çok engelli öğrencisi bulunan üç üniversiteye ilişkin veriler ayrıntılı olarak incelenmiştir. Engelli öğrencilerin önemli bir çoğunluğu, yüz yüze öğrenimde üniversiteye ulaşım ve barınma gibi durumlarda sorunlar yaşayabilmelerinden dolayı, genellikle açıköğretim programı uygulayan üniversiteleri tercih etmektedir.

Tablo B.6.1 Yükseköğretim kurum türüne ve cinsiyete göre engelli öğrenci sayıları (2024 ve 2025)

	2023/24			2024/25		
	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
Devlet	36.065	20.494	56.559	36.103	21.331	57.434
Vakıf ve Vakıf MYO	694	668	1.362	734	731	1.465
Toplam	36.759	21.162	57.921	36.837	22.062	58.899

Kaynak: Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi verileri kullanılarak tarafımızca hazırlanmıştır.

Tablo B.6.1'de 2024 ve 2025 yıllarında yükseköğretim kurum türüne ve cinsiyete göre engelli öğrenci sayıları verilmiştir. Buna göre 2023/24 öğretim yılında 56 bin 559'u devlet, bin 362'si vakıf yükseköğretim kurumlarında olmak üzere toplamda 57 bin 921 engelli öğrenci yükseköğretime kayıtlıyken 2024/25 öğretim yılında engelli öğrenci sayıları devlet yükseköğretim kurumlarında 57 bin 434'e, vakıf yükseköğretim kurumlarında bin 465'e, toplamda ise 58 bin 899'a yükselmiştir. Engelli kadınların yükseköğretime erişimi erkeklere nazaran çok daha azdır.

2024 ve 2025 yıllarında en çok engelli öğrencisi olan üç üniversiteye ilişkin bilgiler Tablo B.6.2'de gösterilmiştir. Buna göre 2024/25 öğretim yılında engelli öğrencilerin büyük bir çoğunluğu olan 35 bin 926 öğrenci Anadolu Üniversitesi'ne kayıtlı iken 9 bin 511'i Atatürk Üniversitesi'ne, 7 bin 384'ü İstanbul Üniversitesi'ne ve 813 öğrenci de Ankara Üniversitesi'ne kayıtlıdır. Engelli öğrenci sayıları geçen yıla göre 2025 yılında Anadolu Üniversitesi'nde düşüş, Atatürk, İstanbul ve Ankara üniversitelerinde ise artış göstermiştir. Engelli öğrenciler, yüz yüze programlarda ulaşım, barınma gibi temel ihtiyaçlarını karşılayamaması gibi nedenlerden dolayı genelde açıköğretim programları olan üniversiteleri tercih etme eğiliminde olmaktadır.

Tablo B.6.2 En çok engelli öğrencisi olan 4 üniversite (2024 ve 2025)

Üniversite	2023/24			2024/25		
	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
Anadolu	23.848	12.512	36.360	23.222	12.704	35.926
Atatürk	5.276	3.158	8.434	5.837	3.674	9.511
İstanbul	3.723	3.033	6.756	4.097	3.287	7.384
Ankara	433	317	750	470	343	813

Kaynak: Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi verileri kullanılarak tarafımızca hazırlanmıştır.

GÖSTERGE B7

TÜRKİYE'DE ULUSLARARASI ÖĞRENCİ SAYISI KAÇTIR?

Bu göstergede, öncelikli olarak Türkiye'de öğrenim gören uluslararası öğrencilerin sayıları incelenmiştir. Daha sonra kurum türüne, öğrenim düzeyine ve cinsiyete göre uluslararası öğrenci sayıları ayrıntılı olarak ele alınmıştır. Sonrasında kuruluş dalgalarına göre devlet yükseköğretim kurumlarında öğrenim gören uluslararası öğrenci sayıları ve toplam öğrenci içerisindeki payları ile illere ve cinsiyete göre uluslararası öğrenci sayıları ayrıntılı analiz edilmiştir. Ardından uluslararası öğrencilerin öğrenim gördüğü üniversiteye ve uyruklarına göre dağılımları ile en çok uluslararası öğrencinin öğrenim gördüğü lisans programları incelenmiştir. Son olarak ise OECD ülkelerinde uluslararası öğrencisi sayıları ile OECD ülkelerinde yükseköğretimde uluslararası öğrenci payları ele alınmıştır.

Şekil B.7.1 Türkiye'de uluslararası öğrenci sayısında yaşanan değişim (2016-2025)

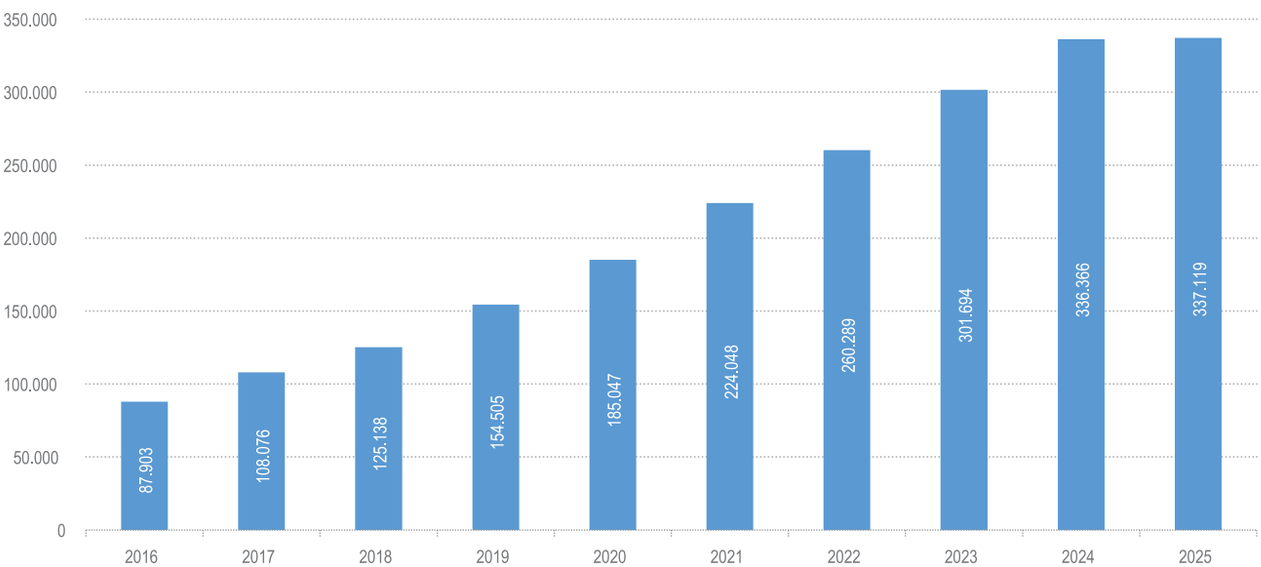

Kaynak: Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi verileri kullanılarak hazırlanan ve Yükseköğretime Bakış 2024'te yer alan şekil tarafımızca güncellenmiştir.

Şekil B.7.1'de 2016 ile 2025 yılları arasında Türkiye'de uluslararası öğrenci sayısında yaşanan değişim gösterilmiştir. Buna göre, Türkiye'deki uluslararası öğrenci sayısında 2016 ile 2024 yıllarında her yıl 17 bin ile 41 bin arasında artışlar yaşanırken 2025 yılında bu artış eğiliminin durduğu ve geçen yıla göre sadece 753 uluslararası öğrenci artışı yaşandığı görülmektedir. Yükseköğretimde uluslararası öğrenci sayısı 2016 yılında 87 bin 903 iken, 2025 yılında 337 bin 119'a yükselmiştir. Türkiye son on yılda yükseköğretimde uluslararası öğrenci sayısını 3,8 katına çıkarmış, 2025 yılında ise geçen yıla göre uluslararası öğrenci sayısını %0,2 artırmış olup geçen yılki %11,5'lik artış oranının kat ve kat altında kalmıştır. Dolayısıyla 2025 yılındaki %0,2'lik uluslararası öğrenci artış oranı, YÖK'ün hazırlamış olduğu Yükseköğretimde Uluslararasılaşma Strateji Belgesi 2024-2028 raporundaki 2025 yılında hedeflenen artış oranı olan %6,1'in çok gerisindedir (YÖK, 2025b). 2024/25 öğretim yılında uluslararası öğrencilerin yüz yüze eğitim içerisindeki payı ise %8,1 olarak gerçekleşmiştir.

2024 ve 2025 yıllarında yükseköğretim kurum türüne ve cinsiyete göre uluslararası öğrenci sayıları Tablo B.7.2'de verilmiştir. Buna göre 2023/24 öğretim yılında devlet yükseköğretim kurumlarında 226 bin 141, vakıf yükseköğretim kurumlarında 110 bin 225 uluslararası öğrenci bulunmaktayken 2024/25 öğretim yılında bu uluslararası öğrenci sayıları devlet yükseköğretim kurumlarında 205 bin 491'e düşerken vakıf yükseköğretim kurumlarında 131 bin 628'e yükselmiştir. Yükseköğretim kurumlarında öğrenim gören uluslararası kadın öğrencilerin payı 2024 yılında %42,3 iken 2025 yılında bu oran %43,6'ya yükselmiştir. Buna ilave olarak uluslararası öğrencilerin vakıf yükseköğretim kurumlarındaki payı 2024 yılında %33 iken 2025 yılında %39'a yükselmiştir. Dolayısıyla vakıf yükseköğretim kurumlarında öğrenim gören uluslararası öğrencilerin sayısı her geçen yıl daha da artmaktayken devlet yükseköğretim kurumlarında ise bu yıl azalma söz konusudur.

Tablo B.7.2 Yükseköğretim kurum türüne ve cinsiyete göre uluslararası öğrenci sayıları (2024 ve 2025)

	2023/24			2024/25		
	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
Devlet	132.733	93.408	226.141	118.437	87.054	205.491
Vakıf ve Vakıf MYO	61.343	48.882	110.225	71.625	60.003	131.628
Toplam	194.076	142.290	336.366	190.062	147.057	337.119

Kaynak: Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi verileri kullanılarak tarafımızca hazırlanmıştır.

Tablo B.7.3'te 2024 ve 2025 yıllarında öğrenim düzeyine ve cinsiyete göre uluslararası öğrenci sayıları verilmiştir. Buna göre 2024 yılında Türkiye yükseköğretim sisteminde önlisans düzeyinde 55 bin 407, lisans düzeyinde 238 bin 494, yüksek lisans düzeyinde 31 bin 438, doktora düzeyinde ise 11 bin 27 uluslararası öğrenci öğrenim görmekteyken 2024/25 öğretim yılı itibarıyla önlisans düzeyinde 58 bin 912, lisans düzeyinde 233 bin 765, yüksek lisans düzeyinde 33 bin 390, doktora düzeyinde ise 11 bin 52 öğrenci öğrenim görmüştür. Dolayısıyla 2025 yılında uluslararası öğrencilerin %17,5'i önlisans düzeyinde, %69,3'ü lisans düzeyinde, %9,9'u yüksek lisans düzeyinde ve %3,3'ü de doktora düzeyinde öğrenim görmüş olup 2025 yılında geçen yıla göre uluslararası öğrenci sayısı lisans düzeyinde azalırken önlisans, yüksek lisans ve doktora düzeyinde bir miktar artmıştır.

Tablo B.7.3 Öğrenim düzeyine ve cinsiyete göre uluslararası öğrenci sayıları (2024 ve 2025)

	2023/24			2024/25		
	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
Önlisans	28.806	26.601	55.407	30.545	28.367	58.912
Lisans	140.220	98.274	238.494	133.531	100.234	233.765
Yüksek lisans	18.039	13.399	31.438	18.887	14.503	33.390
Doktora	7.011	4.016	11.027	7.099	3.953	11.052
Toplam	194.076	142.290	336.366	190.062	147.057	337.119

Kaynak: Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi verileri kullanılarak tarafımızca hazırlanmıştır.

2025 yılında kuruluş dalgalarına göre devlet yükseköğretim kurumlarının uluslararası öğrenci sayıları ve toplam öğrenci içerisindeki payları Tablo B.7.4'te gösterilmiştir. Buna göre 2025 yılında birinci dalgada kurulan üniversitelerde 87 bin 938 uluslararası öğrenci öğrenim görmüş olup birinci dalga üniversite öğrencileri içerisindeki payı ise %7'dir. İkinci dalgada kurulan üniversitelerde öğrenim görmüş uluslararası öğrenci sayısı 50 bin 925 iken üçüncü dalga üniversitelerde öğrenim gören öğrenci sayısı ise 66 bin 628'dir. İkinci ve üçüncü dalga üniversitelerdeki bu uluslararası öğrencilerin payları ise sırasıyla %5,7 ve %6'dır. Dolayısıyla devlet yükseköğretim kurumlarında öğrenim gören uluslararası öğrencilerin toplam yüz yüze öğrenci içerisindeki payı da %6,3 olarak gerçekleşmiştir. Geçen yıla göre 2025 yılında devlet üniversitelerinde öğrenim gören uluslararası öğrencilerin payı düşmüştür.

Tablo B.7.4 Kuruluş dalgalarına göre devlet yükseköğretim kurumlarının uluslararası öğrenci sayıları ve toplam öğrenci içerisindeki payları (2024 ve 2025)

	2023/24	2024/25	Toplam öğrenci içerisindeki payı (2024/25) (%)
1. dalga	103.685	87.938	7,0
2. dalga	54.292	50.925	5,7
3. dalga	68.164	66.628	6,0
Toplam	226.141	205.491	6,3

Kaynak: Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi verileri kullanılarak tarafımızca hazırlanmıştır.

Tablo B.7.5 İllere ve cinsiyete göre uluslararası öğrenci sayıları (2025)

İl	Erkek	Kadın	Toplam	İl	Erkek	Kadın	Toplam
İstanbul	73.446	62.958	136.404	Yozgat	1.113	348	1.461
Ankara	10.595	8.852	19.447	Düzce	1.085	364	1.449
Eskişehir	9.059	9.791	18.850	Kars	965	470	1.435
Erzurum	5.445	7.401	12.846	Giresun	1.165	228	1.393
Karabük	7.532	3.095	10.627	Kahramanmaraş	741	628	1.369
İzmir	5.293	4.726	10.019	Diyarbakır	774	571	1.345
Sakarya	5.816	3.477	9.293	Adana	764	572	1.336
Kütahya	4.242	2.265	6.507	Çorum	1.007	311	1.318
Bursa	3.580	2.685	6.265	Niğde	687	491	1.178
Konya	3.072	2.084	5.156	Hatay	618	555	1.173
Samsun	2.890	2.157	5.047	Yalova	727	439	1.166
Gaziantep	2.294	2.338	4.632	Manisa	796	362	1.158
Bolu	2.723	1.704	4.427	Burdur	699	396	1.095
Antalya	2.082	1.889	3.971	Muğla	658	410	1.068
Kayseri	2.335	1.407	3.742	Adıyaman	523	521	1.044
Kocaeli	2.100	1.626	3.726	Erzincan	632	301	933
Mersin	1.639	1.713	3.352	Kilis	353	580	933
Tokat	2.117	791	2.908	Nevşehir	553	372	925
Sivas	1.904	968	2.872	Bingöl	553	351	904
Edirne	1.377	1.435	2.812	Malatya	514	387	901
Balıkesir	1.777	919	2.696	Karaman	665	186	851
Kırklareli	1.358	1.180	2.538	Iğdır	466	189	655
Isparta	1.367	1.006	2.373	Aydın	303	232	535
Gümüşhane	1.977	382	2.359	Bayburt	375	87	462
Kırşehir	1.638	674	2.312	Rize	295	135	430
Çanakkale	1.164	1.147	2.311	Bitlis	273	150	423
Trabzon	1.217	741	1.958	Van	220	161	381
Siirt	1.011	864	1.875	Ağrı	259	118	377
Tekirdağ	1.055	740	1.795	Artvin	204	139	343
Afyonkarahisar	1.223	552	1.775	Ardahan	209	42	251
Mardin	1.040	637	1.677	Kırıkkale	142	83	225
Zonguldak	1.094	571	1.665	Batman	136	88	224
Bilecik	1.162	410	1.572	Osmaniye	53	88	141
Uşak	784	783	1.567	Amasya	77	36	113
Şanlıurfa	673	870	1.543	Sinop	82	24	106
Bartın	965	553	1.518	Ordu	54	51	105
Kastamonu	1.030	474	1.504	Tunceli	55	45	100
Giresun	1.255	235	1.490	Şırnak	57	33	90
Elazığ	1.064	407	1.471	Muş	7	5	12
Düzce	1.019	416	1.435	Hakkâri	-	-	-
Denizli	737	577	1.314	**Toplam**	**190.062**	**147.057**	**337.119**

Kaynak: Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi verileri kullanılarak tarafımızca hazırlanmıştır.

2025 yılında İllere ve cinsiyete göre uluslararası öğrenci sayıları Tablo B.7.5'te gösterilmiştir. Buna göre uluslararası öğrencilerin en fazla olduğu il İstanbul'dur. İstanbul'da 136 bin 404 uluslararası öğrenci bulunmakta olup, her beş uluslararası öğrenciden ikisine karşılık gelmektedir. Geçen yıl bu oran her üç uluslararası öğrenciden birisine karşılık gelmekteydi. Dolayısıyla İstanbul'da bulunan uluslararası öğrenci sayısı geçen yıla göre önemli düzeyde artmıştır. Bunun temel nedeni ise vakıf yükseköğretim kurumlarında öğrenim gören uluslararası öğrenci sayısının artması ve bu kurumların çoğunluğunun İstanbul'da bulunmasıdır. Daha sonra en fazla uluslararası öğrenci barındıran iller sırasıyla Ankara (19.447), Eskişehir (18.850), Erzurum (12.846), Karabük (10.627), İzmir (10.019), Sakarya (9.293), Kütahya (6.507), Bursa (6.265), Konya (5.156), Samsun (5.047), Gaziantep (4.632), Bolu (4.427), Antalya (3.971), Kayseri (3.742) ve Kocaeli (3.726)'dir. Buna ilave olarak Hakkâri hariç tüm illerde uluslararası öğrenci bulunmaktadır.

Tablo B.7.6 Dört bin ve üzeri uluslararası öğrencisi olan üniversiteler (2025)

Üniversite	Erkek	Kadın	Toplam
Anadolu Üniversitesi	7.790	8.858	16.648
Atatürk Üniversitesi	5.335	7.360	12.695
İstanbul Medipol Üniversitesi	5.068	6.545	11.613
Karabük Üniversitesi	7.532	3.095	10.627
İstanbul Üniversitesi	4.128	4.435	8.563
İstanbul Aydın Üniversitesi	4.323	3.507	7.830
İstanbul Yeni Yüzyıl Üniversitesi	4.108	3.716	7.824
İstanbul Gelişim Üniversitesi	4.004	2.769	6.773
İstanbul Esenyurt Üniversitesi	3.828	2.929	6.757
Kütahya Dumlupınar Üniversitesi	4.221	2.245	6.466
İstanbul Topkapı Üniversitesi	3.678	2.500	6.178
Bahçeşehir Üniversitesi	3.335	2.795	6.130
Sakarya Üniversitesi	3.094	2.267	5.361
İstanbul Nişantaşı Üniversitesi	3.025	2.198	5.223
Dokuz Eylül Üniversitesi	2.540	2.297	4.837
Ondokuz Mayıs Üniversitesi	2.721	2.081	4.802
Üsküdar Üniversitesi	2.643	2.015	4.658
Altınbaş Üniversitesi	2.808	1.797	4.605
Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi	2.723	1.704	4.427
Bursa Uludağ Üniversitesi	2.422	1.953	4.375
İstanbul Kent Üniversitesi	2.166	2.115	4.281
İstanbul Şişli MYO	2.256	1.951	4.207

Kaynak: Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi verileri kullanılarak tarafımızca hazırlanmıştır.

Tablo B.7.6'da 2024/25 öğretim yılında dört bin ve üzeri uluslararası öğrencisi olan üniversitelere ilişkin bilgiler verilmiştir. Buna göre 2025 yılı itibarıyla en çok uluslararası öğrencisi olan Anadolu Üniversitesi (16.648)'dir. Daha sonra sırasıyla Atatürk (12.695), İstanbul Medipol (11.613), Karabük (10.627), İstanbul (8.563), İstanbul Aydın (7.830), İstanbul Yeni Yüzyıl (7.824), İstanbul Gelişim (6.773), İstanbul Esenyurt (6.757), Kütahya Dumlupınar (6.466), İstanbul Topkapı (6.178), Bahçeşehir (6.130), Sakarya (5.361), İstanbul Nişantaşı (5.223), Dokuz Eylül (4.837), Ondokuz Mayıs (4.802), Üsküdar (4.658), Altınbaş (4.605), Bolu Abant İzzet Baysal (4.427), Bursa Uludağ (4.375), İstanbul Kent (4.281) üniversiteleri ve İstanbul Şişli MYO (4.207) dört bin ve üzerinde uluslararası öğrenciye sahiptir.

Tablo B.7.7 Geldikleri ülkelere göre Türkiye'deki uluslararası öğrencisi sayıları (2025)

Ülke	Erkek	Kadın	Toplam
Suriye	29.006	25.788	54.794
Azerbaycan	28.425	14.544	42.969
Türkmenistan	18.233	19.309	37.542
İran	13.622	17.864	31.486
Kazakistan	5.487	7.406	12.893
Irak	6.622	4.934	11.556
Mısır	7.307	3.593	10.900
Özbekistan	5.365	3.560	8.925
Afganistan	5.884	2.425	8.309
Somali	4.411	2.712	7.123
Yemen	5.254	1.428	6.682
Ürdün	3.994	2.061	6.055
Bulgaristan	2.769	2.928	5.697
Rusya	2.843	2.550	5.393
Filistin	3.587	1.747	5.334
Sudan	4.028	1.305	5.333
Endonezya	2.921	2.219	5.140
Diğer	40.304	30.684	70.988

Kaynak: Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi verileri kullanılarak tarafımızca hazırlanmıştır.

Tablo B.7.7'de 2024/25 öğretim yılında geldikleri ülkelere göre Türkiye'deki uluslararası öğrenci sayıları gösterilmiştir. Buna göre 2024/25 öğretim yılı itibarıyla Türkiye'de öğrenim gören uluslararası öğrencilerin 54 bin 794'ü Suriye, 42 bin 969'u Azerbaycan, 37 bin 542'si Türkmenistan, 31 bin 486'sı İran, 12 bin 893'ü Kazakistan, 11

Tablo B.7.8 En çok uluslararası öğrencinin öğrenim gördüğü lisans programları (2025)

Lisans programı	Erkek	Kadın	Toplam
İşletme	12.043	7.112	19.155
Tıp	6.573	7.302	13.875
Bilgisayar Mühendisliği	9.934	2.423	12.357
Fizyoterapi ve Rehabilitasyon	4.041	5.118	9.159
Diş Hekimliği	3.858	4.674	8.532
Hemşirelik	2.239	5.281	7.520
Mimarlık	2.994	3.309	6.303
Yazılım Mühendisliği	5.006	1.153	6.159
İnşaat Mühendisliği	4.954	913	5.867
Elektrik-Elektronik Mühendisliği	5.170	512	5.682
İktisat	3.862	1.436	5.298
Uluslararası İlişkiler	2.980	2.130	5.110
Diğer	69.877	58.871	128.748
Toplam	133.531	100.234	233.765

Kaynak: Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi verileri kullanılarak tarafımızca hazırlanmıştır.

bin 556'sı Irak, 10 bin 900'ü Mısır, 8 bin 925'i Özbekistan, 8 bin 309'u Afganistan, 7 bin 123'ü Somali, 6 bin 682'si Yemen, 6 bin 55'i Ürdün, 5 bin 697'si Bulgaristan, 5 bin 393'ü Rusya, 5 bin 334'ü Filistin, 5 bin 333'ü Sudan, 5 bin 140'ı Endonezya ve 70 bin 988'i ise diğer ülke uyrukludur.

Tablo B.7.8'de 2024/25 öğretim yılında en çok uluslararası öğrencinin öğrenim gördüğü lisans programları gösterilmiştir. Buna göre en çok uluslararası öğrencinin öğrenim gördüğü lisans programları arasında 19 bin 155 öğrenciyle ilk sırada işletme programı bulunmaktadır. İşletme programından sonra en çok uluslararası öğrencinin öğrenim gördüğü lisans programları sırasıyla tıp, bilgisayar mühendisliği, fizyoterapi ve rehabilitasyon, diş hekimliği, hemşirelik, mimarlık, yazılım mühendisliği, inşaat mühendisliği, elektrik-elektronik mühendisliği, iktisat ve uluslararası ilişkilerdir. Kadın öğrenciler ağırlıklı olarak hemşirelik, fizyoterapi ve rehabilitasyon, tıp ve diş hekimliği lisans programlarında yer alırken erkekler ise ağırlıklı olarak bilgisayar mühendisliği, işletme, iktisat, elektrik-elektronik, inşaat, yazılım ve makine mühendisliği programlarında öğrenim görmektedir.

Tablo B.7.9'da 2013, 2018 ve 2023 yıllarında OECD ülkelerinde öğrenci sayıları gösterilmiştir. 2023 yılı verisine göre OECD ülkelerinde toplam 5 milyon 81 bin 863 uluslararası öğrenci bulunmaktadır. OECD ülkeleri arasında en çok uluslararası öğrenci sayısına sahip ülke 956 bin 923 ile ABD olup OECD ülkelerindeki toplam uluslararası öğrenci sayısı içindeki payı ise %18,8'dir. En çok uluslararası öğrenciye sahip ABD'yi sırasıyla 748 bin 461 ile Birleşik Krallık, 467 bin 74 ile Avusturalya, 423 bin 197 ile Almanya, 389 bin 142 ile Kanada, 301 bin 692 ile Türkiye ve 276 bin 217 ile Fransa takip etmektedir. Türkiye 2023 yılına ilişkin uluslararası öğrenci sayısı ile OECD ülkelerindeki toplam uluslararası öğrenci içindeki payı %5,9'dur. Türkiye'nin 2024 ve 2025 yıllarına ilişkin uluslararası öğrenci sayıları dikkate alındığında (bk. Şekil B.7.1), OECD ülkeleri arasındaki sıralamada yerini koruması muhtemeldir.

2013, 2018 ve 2023 yıllarında OECD ülkelerinde yükseköğretimde uluslararası öğrencisi payları Tablo B.7.10'da verilmiştir. Buna göre OECD ülkeleri arasında 2013, 2018 ve 2023 yıllarında yükseköğretimde uluslararası öğrenci payı en fazla olan Lüksemburg olup bu ülkede 2023 yılında her iki yükseköğretim öğrencisinden birisi (%52) uluslararası öğrencidir. Daha sonra 2023 yılında yükseköğretimde uluslararası öğrenci payı en fazla olan ülkeler sırasıyla Avustralya (%27), Birleşik Krallık (%23), Kanada (%21), Avusturya (%20), İsviçre (%20) ve Hollanda (%18)'dır. 2023 yılında yükseköğretimde uluslararası öğrenci payı bakımından OECD ülkeleri ortalaması %7,4 olup Türkiye'nin yükseköğretimde uluslararası öğrenci payı ise %4,3'tür.

Tablo B.7.9 OECD ülkelerinde uluslararası öğrencisi sayıları (2013, 2018 ve 2023)

Ülke	2013	2018	2023
OECD toplam	**2.949.025**	**3.935.835**	**5.081.863**
ABD	772.173	987.314	956.923
Birleşik Krallık	416.693	452.079	748.461
Avustralya	249.868	444.514	467.074
Almanya	196.619	311.738	423.197
Kanada	151.243	224.548	389.142
Türkiye	**54.387**	**125.138**	**301.692**
Fransa	228.639	229.623	276.217
Japonya	132.426	182.748	181.821
Hollanda	68.943	104.690	169.459
Güney Kore	55.536	84.749	127.624
İtalya	82.585	106.611	106.450
İspanya	56.358	70.912	102.162
Polonya	27.770	54.354	89.677
Avusturya	70.855	75.259	87.010
Meksika	8.020	7.223	72.888
İsviçre	47.142	54.279	66.189
Belçika	48.748	53.896	57.281
Portekiz	14.541	28.122	56.775
Çekya	40.139	44.767	56.276
Macaristan	20.694	32.332	41.730
Yeni Zelanda	41.239	52.702	36.407
İsveç	25.438	30.912	34.661
Finlandiya	21.859	23.714	30.346
İrlanda	12.861	22.283	30.106
Danimarka	29.480	33.288	29.674
Yunanistan	22.140	26.325	26.327
Slovakya	10.183	11.597	21.262
Şili	3.001	5.682	19.891
Norveç	9.234	12.294	14.141
İsrail	10.306	10.910	13.597
Litvanya	3.915	6.300	11.009
Letonya	3.505	7.564	10.080
Slovenya	2.612	3.420	8.499
Kolombiya	3.868	4.764	6.687
Estonya	1.876	4.391	4.869
Lüksemburg	2.880	3.362	4.170
İzlanda	1.249	1.430	2.089

Kaynak: OECD (2025).

Tablo B.7.10 OECD ülkelerinde yükseköğretimde uluslararası öğrencisi payları (%) (2013, 2018 ve 2023)

Ülke	2013	2018	2023
Lüksemburg	43,5	47,7	52,3
Avustralya	18,0	26,5	27,2
Birleşik Krallık	17,5	18,3	23,4
Kanada	9,7	13,8	21,2
Avusturya	16,8	17,5	20,0
İsviçre	16,9	17,7	19,7
Hollanda	10,2	11,8	17,9
Çekya	9,4	13,6	16,6
Slovakya	4,9	8,0	15,2
Yeni Zelanda	16,1	19,7	14,9
Macaristan	5,8	11,4	14,4
Letonya	3,7	9,3	13,4
Portekiz	4,0	7,9	13,3
Almanya	7,1	10,0	12,7
İrlanda	6,4	9,6	12,4
Estonya	2,9	9,6	11,1
Litvanya	2,5	5,3	10,7
Slovenya	2,6	4,5	10,6
Belçika	10,0	10,5	10,4
İzlanda	6,5	8,0	10,3
Danimarka	10,1	10,7	9,9
Fransa	9,8	8,8	9,7
Finlandiya	7,1	8,1	9,3
OECD ortalaması	**4,8**	**6,0**	**7,4**
İsveç	5,8	7,2	7,3
Polonya	1,5	3,6	6,6
ABD	3,9	5,2	5,3
İtalya	4,4	5,6	4,8
Japonya	3,4	4,7	4,7
Güney Kore	1,7	2,7	4,6
Norveç	3,6	4,3	4,5
İspanya	2,9	3,5	4,3
Türkiye	**1,1**	**1,7**	**4,3**
İsrail	2,8	2,9	3,3
Yunanistan	3,2	3,4	3,0
Şili	0,3	0,5	1,5
Meksika	0,2	0,2	1,4
Kolombiya	0,2	0,2	0,3

Kaynak: OECD (2025).

BÖLÜM B

SONUÇ VE ÖNERİLER

- UNESCO İstatistik Enstitüsü verilerine göre 2022 yılında dünyada yükseköğretim öğrenci sayısı 256 milyonken 2023 yılında 264 milyona yükselmiştir (UNESCO, 2025). Dolayısıyla hem Türkiye'de hem de Dünyada yükseköğretime olan talep hala yüksektir. Buna karşın Türkiye'nin yükseköğretime erişim oranları geçen yıla göre 2024/25 öğretim yılında düşmüş olup 18-22 yaş grubundaki erkeklerde net okullaşma oranı %41,5'ten %39,9'a, kadınlarda %53,9'dan %53'e, toplamda ise %47,5'ten %46,3'e gerilemiştir. Buna ilaveten olarak erkeklerde net okullaşma oranının en yüksek seviyesi 2018 yılında gerçekleşmiş olup sonrasında 2025 yılına kadar düşüş trendine girmiştir. Ayrıca kadın ve erkeklerin yükseköğretimde net okullaşma oranları arasındaki makas kadınlar lehine her yıl açılmakta olup 2025 yılında %13,1 puan ile en üst düzeye ulaşmıştır. Bu durum, OECD ülkelerinin çoğunda da görülmektedir. Bu kapsamda yükseköğretim sisteminin daha nitelikli büyüyebilmesi için yüz yüze öğretim programlarına yönelik planlamalar yapılmalı, tercih edilebilir yüz yüze öğretim programlarındaki kontenjanlar artırılmalı, tercih edilmeyen ve istihdamla bağı zayıflamış programların kontenjanları azaltılmalı ve gerekli durumlarda bu programlar kapatılmalıdır.

- Yüz yüze öğretim önlisans programlarına yeni kayıt yaptıran öğrencilerin toplam yüz yüze öğretime yeni kayıt yaptıran öğrenciler içerisindeki payı %44 olup 2009 yılından bu yana en yüksek düzeyde gerçekleşmiştir. Yüz yüze lisans programlarının kontenjanlarının azaltılmasına rağmen tercih edilmeyen ve kontenjanı doldurulamayan programlar söz konusu olup bir yükseköğretim programına yerleşip kayıt yaptırmayanların da sayısı her yıl artmaktadır (bk. Şekil A.3.8 ve Şekil A.3.9). Bu durum yüz yüze önlisans programlarında da nispeten kendini göstermektedir. Dolayısıyla yüz yüze lisans programlarına azalan talebin nedenleri araştırılmalı ve gerekli politika adımları atılmalıdır.

- Yükseköğretimde kadınların okullaşma oranı erkeklerden %13,1 puan daha fazladır. Buna ilave olarak yükseköğretim sistemi içerisinde yeni kayıt yaptıran her 100 erkek öğrenciye karşılık 136 kadın kayıt yaptırmıştır. Mevcut yükseköğretim öğrencileri arasında ise kadınların sayısı erkeklerden fazladır. Dolayısıyla yükseköğretim imkânlarından kadınlar erkeklerden daha fazla oranda yararlanmaktadır. Buna karşın lisansüstü düzeyde yeni kayıt yaptıran her 100 erkek öğrenciye karşılık 99 kadın öğrenci kayıt yaptırmıştır. Bu kapsamda kadınların lisansüstü öğrenimlerini teşvik edici politikalar geliştirilmelidir.

- Eğitim ve öğretim alanları sınıflamasına göre hem Türkiye'de hem de OECD ülkeleri ortalamalarına göre yükseköğretime yeni kayıt yaptıran erkek ve kadın öğrencilerin tercihleri farklılık göstermektedir. Buna ilave olarak Türkiye'de yükseköğretime yeni kayıt yaptıran kadın ve erkek öğrencilerin eğitim ve öğretim alanları sınıflamasına göre oranları da OECD ülkeleri ortalamalarına göre farklılıklar göstermektedir. Türkiye'de önlisans ve lisans düzeyinde yeni kayıt yaptıranların eğitim ve öğretim alanları sınıflarına göre oranları, yükseköğretim kontenjanlarının bu alanlarda sınırlı olmasıyla doğrudan ilişkilidir. Dolayısıyla Türkiye, hem

mezuniyet sonrası istihdamla ilişkili hem de öğrenci ve iş dünyasının talepleriyle ilişki olacak şekilde, yükseköğretim kontenjanlarını eğitim ve öğretim alanları sınıflaması bakımından OECD ülkeleri ortalamalarını da dikkate alacak şekilde planlamalıdır.

- Engelli kadınların yükseköğretime olan talebi ya da yükseköğretime erişimi erkeklere oranla çok daha düşüktür. Buna ilave olarak engelli öğrenciler, yüz yüze programlarda ulaşım, barınma gibi temel ihtiyaçlarını karşılayamamasından dolayı genelde açıköğretim programları olan üniversiteleri tercih etmektedir. Bu kapsamda hem engelli kadınların yükseköğretime erişimini artıracak hem de engelli öğrencilerin yüz yüze programları tercih etmeleri için ulaşım, barınma gibi temel ihtiyaçlarını karşılayacak teşvik edici mekanizmalar geliştirilerek hayata geçirilmelidir.

- Türkiye'de öğrenim gören uluslararası öğrenci sayısı 2025 yılında bir önceki yıla göre %0,2 artışla 337 bini biraz geçmiştir. 2023 yılı verilerine göre yükseköğretim sistemi içerisindeki payı %4,3 olup OECD ülkeleri arasında son sıralarda yer almasına karşın uluslararası öğrenci sayısı bakımından altıncı sıradadır. Buna karşın YÖK'ün Yükseköğretimde *"Uluslararasılaşma Strateji Belgesi"* 2024-2028 raporunda, 2025 yılında uluslararası öğrenci sayısındaki hedeflenen artış oranı %6,1 olup gerçekleşen %0,2 artış oranı çok düşük düzeyde kalmıştır. Buna ilave olarak Türkiye'ye en fazla Suriye, Azerbaycan, Türkmenistan, İran, Kazakistan, Irak ve Mısır ülkelerinden uluslararası öğrenci gelmekte olup AB ülkelerinden ise çok az sayıda öğrenci gelmektedir. Türkiye'nin uluslararası öğrenci sayısı bakımından Dünyada ilk sıralarda yerini alabilmesi için hem yükseköğretime yönelik talebi artırıcı politikalar geliştirmeli hem de uluslararası öğrencilerin çeşitliliğini artıracak teşvik edici mekanizmalar oluşturmalıdır.

KAYNAKLAR

Data-Explorer. OECD. (2025). *OECD data explorer.* OECD. https://data-explorer.oecd.org/

MEB. (2025). *Millî eğitim istatistikleri: Örgün eğitim 2024–2025.* Milli Eğitim Bakanlığı.

OECD. (2025). *Education at a glance 2025: OECD indicators.* OECD Publishing. https://doi.org/10.1787/1c0d9c79-en

UNESCO. (2025). *UNESCO Institute for Statistics.* UNESCO. https://databrowser.uis.unesco.org/

YÖK. (2025a). *Yükseköğretim bilgi yönetim sistemi.* Yükseköğretim Kurulu. https://istatistik.yok.gov.tr/

YÖK. (2025b). *Yükseköğretimde uluslararasılaşma strateji belgesi 2024-2028.* Yükseköğretim Kurulu.

Yurdakul, S. ve Şahin-Demir, S. A. (2023). *Yükseköğretime bakış 2023: İzleme ve değerlendirme raporu.* Eğitim-Bir-Sen Stratejik Araştırmalar Merkezi.

Yurdakul, S. ve Şahin-Demir, S. A. (2024). *Yükseköğretime bakış 2024: İzleme ve değerlendirme raporu.* Eğitim-Bir-Sen Stratejik Araştırmalar Merkezi.

BÖLÜM C

EĞİTİMİN ÇIKTILARI

GÖSTERGE C1 Nüfusun eğitimi ne düzeydedir?

GÖSTERGE C2 Yükseköğretim mezun sayıları nasıl değişmiştir?

GÖSTERGE C3 Yükseköğretim mezunlarının işsizlik ve istihdam oranları ne düzeydedir?

BÖLÜM C Sonuç ve Öneriler

Bu bölüm içerisinde öncelikle Türkiye'de yükseköğretim mezun oranları, mezun olanların cinsiyet, öğrenim türü gibi değişkenlerle mevcut verileri incelenerek mezun profili verilecektir. Ardından istihdam ve işsizlik oranlarıyla birlikte işgücü piyasalarında mezunların güncel durumu analiz edilecektir. Bölüm içerisinde Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü (OECD) ülkeleri ile Türkiye'nin güncel verileri karşılaştırmalı bir biçimde ele alınarak incelenecektir.

GÖSTERGE C1 NÜFUSUN EĞİTİMİ NE DÜZEYDEDİR?

Bu gösterge altında önce yükseköğretim mezunu oranlarındaki değişim; cinsiyet, bölgeler ve yaş grupları olmak üzere farklı değişkenler üzerinden ayrıntılı incelenmiştir. Sonrasında yaş gruplarına göre ortalama eğitim yılındaki değişim ile bazı ülkelerde yükseköğretimde okul yaşam beklentisi verilmiştir. Buna ilaveten Türkiye ile OECD ülkeleri güncel verileri karşılaştırmalı bir biçimde ele alınarak analiz edilmiştir.

Şekil C.1.1 Cinsiyete, 25+ ve 25-34 yaş gruplarına göre yükseköğretim mezunu oranlarında (%) yaşanan değişim (2020-2024)

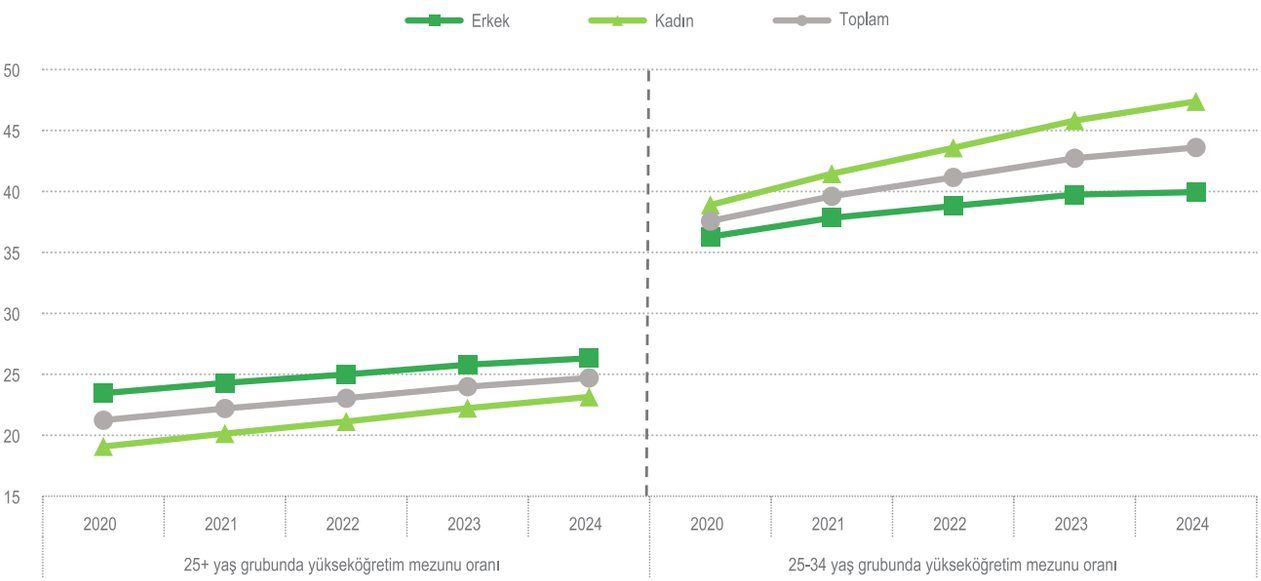

Kaynak: TÜİK'in Ulusal Eğitim İstatistikleri ile Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi veri tabanları kullanılarak hazırlanan ve Yükseköğretime Bakış 2024'te yer alan şekil tarafımızca güncellenmiştir.

2020-2024 yılları arası cinsiyete, 25+ ve 25-34 yaş gruplarına göre yükseköğretim mezunu oranlarında yaşanan değişim Şekil C.1.1'de verilmiştir. Buna göre 25+ yaş grubunda yükseköğretim mezunu oranına bakıldığında bu oran 2020 yılında erkeklerde %23,5; kadınlarda %19,1 olmak üzere toplamda %21,2 şeklinde gerçekleşirken 2024 yılına gelindiğinde erkeklerde %26,3'e, kadınlarda %23,1'e olmak üzere toplamda %24,7'ye yükselmiştir. 25-34 yaş grubunda yükseköğretim mezunu oranına bakıldığında ise 2020 yılında erkeklerde 36,3, kadınlarda 38,9 olmak üzere toplamda 37,6 iken 2024 yılına gelindiğinde bu oran erkeklerde %39,9, kadınlarda %47,4 olmak üzere toplamda %43,6'ya yükselmiştir. Burada en önemli husus 25-34 yaş grubunda yükseköğretim mezunu kadınlar, erkeklerle aralarındaki makası her geçen yıl açmakta olup 2024 yılı itibarıyla bu makas %7,5 puan olarak gerçekleşmiştir. 2020 yılında bu fark 2,6 iken 2024 yılına gelindiğinde yaklaşık üç katına çıkmıştır.

Şekil C.1.2'de 2024 yılında yaş gruplarına ve cinsiyete göre yükseköğretim mezunu oranları verilmiştir. Şekle bakıldığında en dikkat çeken kısım 35-39 yaş grubu ve daha yukarı yaş gruplarında erkeklerin yükseköğretim mezunu olma oranları kadınlardan fazla iken 30-34 yaş grubunda kadınların oranının fazla olduğu, 25-29 yaş grubunda ise kadınlar lehine farkın ciddi bir oranda arttığının görülmesidir. Buna göre 25-29 yaş grubunda yükseköğretim mezunu olma oranı, kadınlarda %50,4,

Şekil C.1.2 Yaş gruplarına ve cinsiyete göre yükseköğretim mezunu oranları (%) (2024)

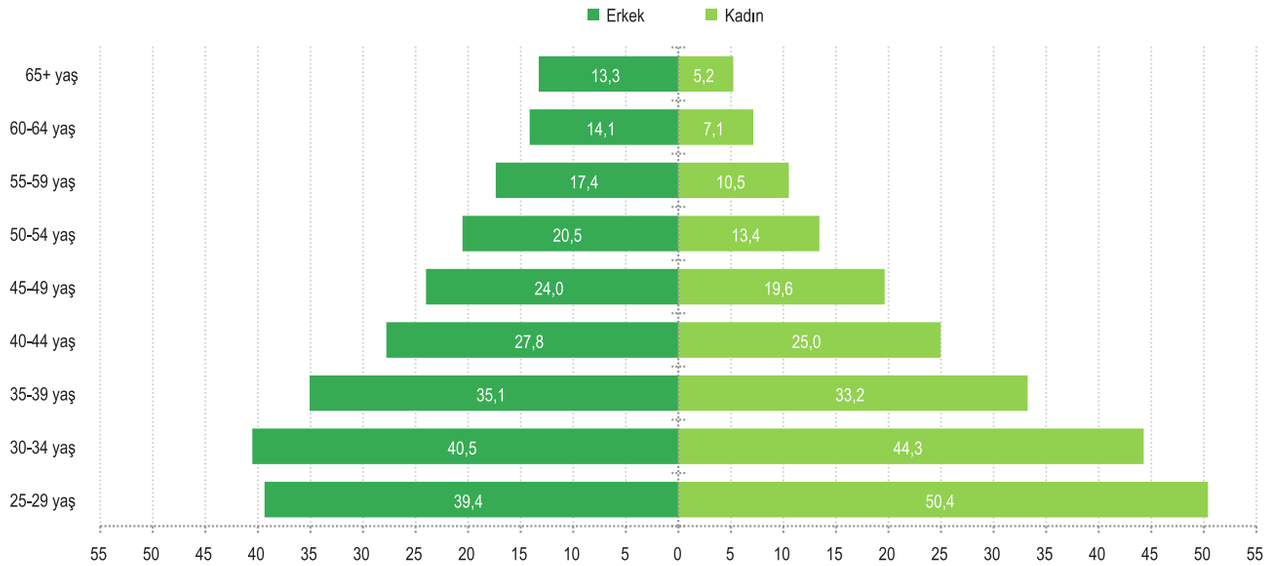

Kaynak: TÜİK'in Ulusal Eğitim İstatistikleri ile Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi veri tabanları kullanılarak tarafımızca hazırlanmıştır.

erkeklerde ise %39,4; 30-34 yaş grubunda kadınlarda %44,3, erkeklerde %40,5; 35-39 yaş grubunda kadınlarda %33,2, erkeklerde ise %35,1 iken 40-44 yaş grubunda bu oran kadınlarda %25, erkelerde %27,8 şeklinde gerçekleşmiştir. Daha açık bir ifade ile son birkaç yılın verilerine bakıldığında 25-29 yaş grubunda yükseköğretim mezunu oranlarının kadınlar lehinde gerçekleştiği görülmektedir (Yurdakul ve Şahin-Demir, 2024).

Şekil C.1.3'te 2024 yılında bölgelere ve cinsiyete göre 25+ ve 25-34 yaş gruplarındaki yükseköğretim mezunu oranları verilmiştir. Buna göre 25+ yaş grubunda yükseköğ-

Şekil C.1.3 Bölgelere ve cinsiyete göre 25+ ve 25-34 yaş gruplarında yükseköğretim mezunu oranları (%) (2024)

Kaynak: TÜİK'in Ulusal Eğitim İstatistikleri ile Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi veri tabanları kullanılarak tarafımızca hazırlanmıştır.

retim mezunu oranı en yüksek olan bölge Batı Anadolu (%32) iken en düşük bölge Güneydoğu Anadolu (%18,9) bölgesidir. Batı Anadolu ve Güneydoğu Anadolu bölgeleri arasındaki fark toplamda %13,1'dir. 2023 yılı verilerinde bu fark %12,6'dır (Yurdakul ve Şahin-Demir, 2024). 25-34 yaş grubunda yükseköğretim mezunu oranının en yüksek olduğu bölge Batı Anadolu (%51,2) iken en düşük bölge ise Güneydoğu Anadolu (%32,1)'dur. 2023 yılı verilerinde bu iki oran arasındaki fark %18,2 (Yurdakul ve Şahin-Demir, 2023) iken 2024 yılında bu fark %19,1'e yükselmiştir. 25-34 yaş arası hem erkeklerde hem de kadınlarda yükseköğretim mezunu oranı en yüksek olan bölge Batı Anadolu (sırasıyla %47,5 ve %54,8) iken, en düşük bölge ise Güneydoğu Anadolu (sırasıyla %31,5 ve %32,7)'dur.

Şekil C.1.4 15+ yaştaki nüfusun ortalama eğitim yılı (2015-2024)

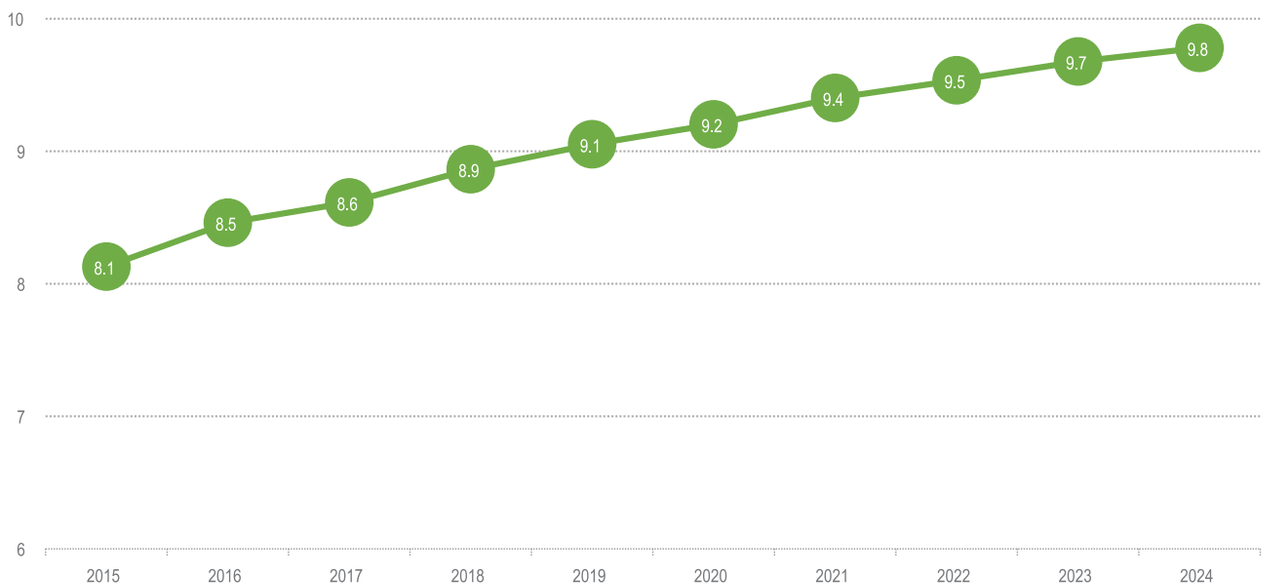

Kaynak: TÜİK'in Ulusal Eğitim İstatistikleri ile Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistem veri tabanları kullanılarak tarafımızca hazırlanmıştır.

2015-2024 yılları arası 15+ yaştaki nüfusun ortalama eğitim yılı verileri Şekil C.1.4'te verilmiştir. Buna göre 15 ve üzeri yaştaki nüfusun ortalama eğitim yılı yıllara göre artış göstermekte olup, 2015 yılında 8,1 yıl iken, 2024 yılına gelindiğinde 9,8 yıla yükselmiştir. 2015 yılından 2024 yılına kadar 15 ve üzeri yaştaki nüfusun ortalama eğitim yılı 1,7 yıl artmıştır.

Şekil C.1.5'te 2015-2024 yılları arası 25-34 yaş grubundaki nüfusun ortalama eğitim yılı verilmiştir. Buna göre 2015 yılında 25-34 yaş grubundaki nüfusun ortalama eğitim yılı 9,8 iken, 2020 yılında 11,4 olmuş, 2024 yılına gelindiğinde 12,2 yıl olarak gerçekleşmiştir. 25-34 yaş arası nüfusun ortalama eğitim yılı yıllar itibarıyla düzenli artış göstermiştir.

Tablo C.1.6'da 2022 yılı verilerine göre bazı ülke ve bölgelerde yükseköğretimde okul yaşam beklentisi gösterilmiştir. Okul yaşam beklentisi belirli bir yaştaki bir kişinin gelecekte almayı bekleyebileceği toplam eğitim yılı sayısını ifade eder. Yükseköğretimde okul yaşam beklentisi göstergesinin amacı ise yükseköğretim sisteminin, uygun nüfusa sunduğu ortalama eğitim yılı açısından eğitim sisteminin genel gelişmişlik düzeyini göstermektir. Nispeten yüksek bir okul yaşam beklentisi, çocukların eğitimde daha fazla yıl geçirme olasılığının daha yüksek olduğunu ve eğitim sistemi içinde genel olarak daha yüksek bir devamlılık oranına işaret eder. (UNESCO, 2025). Ülke ve bölgeler arasında yükseköğretimde okul yaşam beklentisi en fazla olan Yunanistan 7,7 yıl ile ilk sırada yer alırken 6,5 yıl ile Türkiye, yükseköğretimde okul ya-

Şekil C.1.5 25-34 yaş grubundaki nüfusun ortalama eğitim yılı (2015-2024)

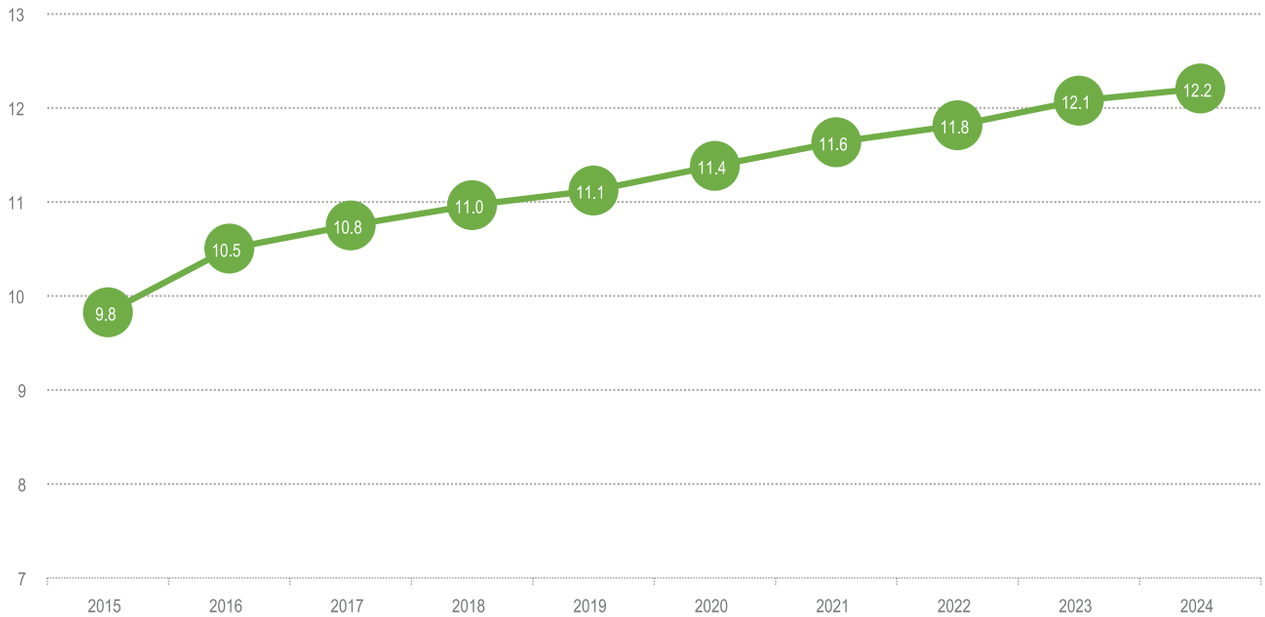

Kaynak: TÜİK'in Ulusal Eğitim İstatistikleri ile Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi veri tabanları kullanılarak tarafımızca hazırlanmıştır.

şam beklentisi en fazla olan ikinci ülke konumundadır. Dolayısıyla Türkiye'de yükseköğretime gidecek gençlerin ortalama olarak yükseköğretimde 6,5 yıl öğrenim görmesi beklenmektedir. Bunun birçok nedeni bulunmakla birlikte en önemlilerinin başında yükseköğretimdeki lisans süresinin 4 yıl olması gelmektedir. Yükseköğretimde okul yaşam beklentisi 5 yılın üzerinde olan 4 ülke, 4-5 yıl arasında olan 15 ülke, 3-4 yıl arasında olan 35 ülke bulunmaktadır. Bu veriler göz önünde bulundurulduğunda Türkiye'de yükseköğretim programlarının sürelerinin diğer ülkelere göre daha uzun olduğu söylenebilir. Dolayısıyla yükseköğretimde bazı programların öğretim sürelerinin yeniden ele alınması düşünülmelidir.

Tablo C.1.7'de 2019 ve 2024 yıllarında OECD ülkelerinde cinsiyete göre 25-34 yaş arası yükseköğretim mezunu oranlarında yaşanan değişim verilmiştir. Buna göre 25-34 yaş arası yükseköğretim mezunu oranı bakımından OECD ülkeleri ortalaması, erkeklerde 2019 yılında %39 iken 2024 yılında %42, 2019 yılında kadınlarda %51 iken 2024 yılında %55 olmak üzere toplamda 2019 yılında %45 iken 2024 yılında %48 şeklinde gerçekleşmiştir. Türkiye'nin 25-34 yaş arası yükseköğretim mezunu oranlarına bakıldığında erkeklerde 2019 yılında %35 iken 2024 yılında %41'e, kadınlarda 2019 yılında %36'dan 2024 yılına gelindiğinde %48'e, toplamda ise %35'ten 2024 yılına gelindiğinde %44'e yükselmiştir. Burada altı çizilmesi gereken önemli bir husus hem OECD ülkeleri ortalamasında hem de Türkiye'de yükseköğretim mezunu oranları içerisinde kadınlarda yaşanan önemli artıştır. 2019 yılı için 25-34 yaş arası yükseköğretim mezunu oranlarına bakıldığında Türkiye'de kadın ve erkekler arasındaki fark kadınlar lehine %1 puan iken 2024 yılına gelindiğinde fark %7 puana yükselmiştir. Bu veriler göz önüne alındığında ilerleyen yıllarda yükseköğretimden mezun olma oranlarının kadınlar ve erkekler arasında kadınlar lehine daha da artarak gerçekleşeceği öngörülmektedir. Buna ilave olarak, ülkelere göre yükseköğretim mezunu oranlarına bakıldığında OECD ülkeleri arasında 25-34 yaş arası yükseköğretim mezunu oranlarını 2019 yılından 2024 yılına en çok artıran ülkeler İrlanda (%11 puan), Norveç (%10 puan), Lüksemburg (%10 puan), Türkiye (%9 puan), Birleşik Krallık (%8 puan) ve İsveç (%8 puan) olurken Estonya ve İsrail'de oransal bir değişimin olmadığı, Slovakya ve İsviçre'de %2 puan, Finlandiya ve Slovenya'da ise %1 puanlık azalış yaşandığı görülmektedir.

Tablo C.1.6 Bazı ülke ve bölgelere göre yükseköğretimde okul yaşam beklentisi (yıl) (2022)

	Okul yaşam beklentisi		Okul yaşam beklentisi
Yunanistan	7,7	İtalya	3,6
Türkiye	**6,5**	Litvanya	3,6
Arjantin	5,3	Çin	3,5
Çin, Makao Özel İdari Bölgesi	5,3	Suudi Arabistan	3,5
Avustralya	4,9	Fiji	3,4
Kore Cumhuriyeti	4,8	Sırbistan	3,4
Finlandiya	4,8	Polonya	3,4
Çin, Hong Kong Özel İdari Bölgesi	4,6	Monako	3,4
Şili	4,6	Çekya	3,3
Norveç	4,6	İsviçre	3,3
İspanya	4,5	Japonya	3,2
Singapur	4,2	İsrail	3,2
Güney Kıbrıs	4,2	Ekvador	3,2
Avusturya	4,1	Arnavutluk	3,1
İzlanda	4,1	Estonya	3,1
Belçika	4,1	Panama	3,1
Letonya	4,1	Malta	3,0
Danimarka	4,0	Brezilya	3,0
ABD	4,0	Dominik Cumhuriyeti	3,0
Slovenya	3,9	Kolombiya	3,0
Hırvatistan	3,9	İran	2,9
Gürcistan	3,9	Lübnan	2,9
İrlanda	3,8	Karadağ	2,9
Uruguay	3,8	Ermenistan	2,8
Birleşik Krallık	3,8	Romanya	2,8
Bulgaristan	3,8	Tayland	2,8
İsveç	3,8	Macaristan	2,7
Kanada	3,7	San Marino	2,7
Yeni Zelanda	3,7	Moldova	2,6
Portekiz	3,7	Cezayir	2,6
Belarus	3,6	Rusya	2,6
Fransa	3,6	Birleşik Arap Emirlikleri	2,6
Ukrayna	3,6	Kuzey Makedonya	2,6
Almanya	3,6		

Kaynak: UNESCO (2025).

Tablo C.1.7 OECD Ülkelerinde cinsiyete göre 25-34 yaş arası yükseköğretim mezunu oranlarında yaşanan değişim (2019 ve 2024)

	Erkek		Kadın		Toplam	
Ülke	2019	2024	2019	2024	2019	2024
Güney Kore	64	64	76	78	70	71
Kanada	55	61	71	77	63	69
İrlanda	51	62	59	70	55	66
Japonya	59	63	64	70	62	66
Lüksemburg	49	59	61	70	55	65
Birleşik Krallık	49	57	56	64	52	60
Norveç	40	49	58	70	49	59
Litvanya	45	50	66	68	55	58
Avustralya	46	49	59	65	52	57
İsveç	41	48	56	64	48	56
Hollanda	45	51	54	60	50	56
Fransa	44	50	52	57	48	53
İspanya	41	47	52	59	47	53
ABD	46	47	55	57	50	52
Danimarka	39	44	56	59	47	51
İsviçre	51	49	55	53	53	51
Belçika	40	44	55	57	47	51
OECD ortalaması	**39**	**42**	**51**	**55**	**45**	**48**
Yeni Zelanda	39	42	48	54	44	48
İsrail	37	36	57	58	47	47
Polonya	34	37	54	55	43	46
Letonya	34	34	55	57	44	45
Yunanistan	35	37	50	53	42	45
Avusturya	37	39	46	51	42	44
Türkiye	**35**	**41**	**36**	**48**	**35**	**44**
İzlanda	34	31	52	58	42	44
Estonya	30	33	56	54	43	43
Portekiz	30	35	45	52	38	43
Slovenya	34	32	55	56	44	43
Şili	37	37	44	45	41	41
Almanya	32	37	34	42	33	40
Finlandiya	34	32	47	47	40	39
Slovakya	31	28	48	47	39	37
Kolombiya	26	32	35	41	31	37
Kosta Rika	28	33	35	37	31	35
Çekya	26	26	39	41	33	33
Macaristan	25	26	37	39	31	32
İtalya	22	25	34	38	28	32
Meksika	23	28	24	30	24	29

Kaynak: (OECD, 2025).

GÖSTERGE C2

YÜKSEKÖĞRETİM MEZUN SAYILARI NASIL DEĞİŞMİŞTİR?

Bu gösterge altında ilk olarak yükseköğretim mezun sayılarında ve oranlarında yaşanan değişim güncel veriler ile öğrenim düzeylerine, öğretim türüne ve cinsiyete göre analiz edilmiştir. Ardından öğrenim düzeyine göre lisansüstü mezun sayılarında yaşanan değişim ele alınmıştır.

2014, 2019 ve 2024 yıllarında öğrenim düzeyine göre yükseköğretim mezun sayılarında yaşanan değişim Şekil C.2.1'de ele alınmıştır. Buna göre önlisans düzeyinde yükseköğretim mezunu sayısı 2014 yılında 287 bin 830 iken 2019 yılında 310 bin 938 olmuş, 2024 yılına gelindiğinde ise 340 bin 855'e yükselmiştir. Lisans düzeyinde yükseköğretim mezunu sayılarına bakıldığında, 2014 yılında 396 bin 681 iken 2019 yılına gelindiğinde 486 bin 200'e yükselmiş, 2024 yılında ise 471 bin 788'e düşmüştür.

Şekil C.2.1 Öğrenim düzeyine göre yükseköğretim mezun sayılarında yaşanan değişim (2014, 2019 ve 2024)

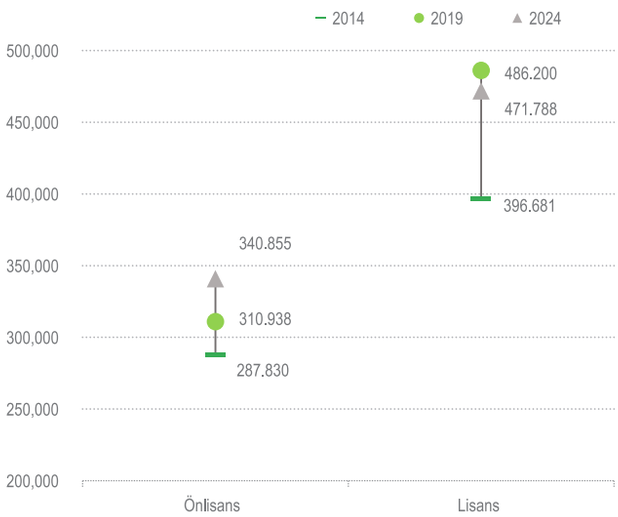

Kaynak: Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi verileri kullanılarak tarafımızca hazırlanmıştır.

Şekil C.2.2 Öğrenim düzeyine göre yükseköğretim mezunlarının cinsiyet oranlarında yaşanan değişim (2015-2024)

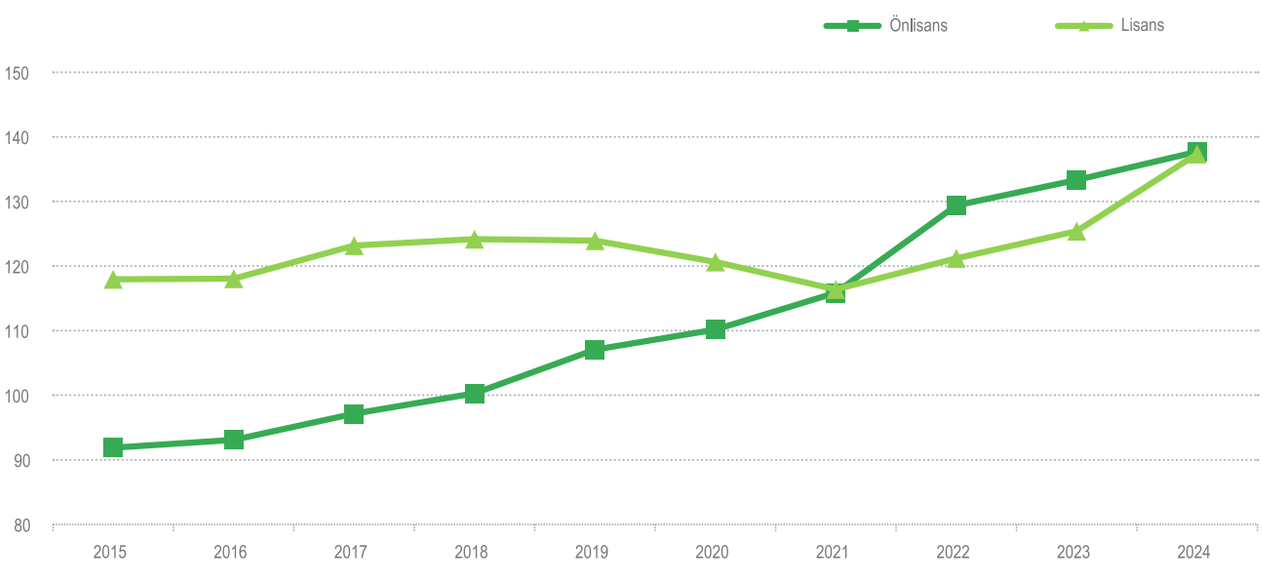

Kaynak: Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi verileri kullanılarak hazırlanan ve Yükseköğretime Bakış 2024'te yer alan şekil tarafımızca güncellenmiştir.

Şekil C.2.2'de 2015-2024 yılları arası öğrenim düzeyine göre yükseköğretim mezunlarının cinsiyet oranlarında yaşanan değişim verilmiştir. Şekle göre önlisans düzeyinde yükseköğretim mezunlarının cinsiyet oranına bakıldığında 2015 yılından 2017 yılına kadar erkeklerin kadınlara göre daha fazla sayıda önlisans düzeyinde yükseköğretim mezunu olduğu görülmektedir. Daha açık bir ifade ile 2015 yılında her 100 erkeğe karşılık 92 kadın önlisans düzeyinde mezun olurken 2017 yılında her 100 erkeğe karşılık 97 kadının önlisans düzeyinde mezun olduğu görülmektedir. 2018 yılında önlisans düzeyinde kadın ve erkek mezun sayılarının eşitlendiği görülmektedir. 2019 yılından sonra ise yükseköğretimden önlisans düzeyinde kadınların erkeklere göre daha fazla sayıda mezun olduğu görülmekte olup 2019 yılında her 100 erkeğe karşılık 107 kadın, 2020 yılında 110 kadın, 2021 yılında 116 kadın önlisans düzeyinde mezun olurken 2022 yılına gelindiğinde ciddi bir artışla her 100 erkeğe karşılık 129, 2024 yılında ise 138 kadın mezunu olmuştur. Bu oranların, mevcut eğilim ve verilere göre ilerleyen dönemlerde daha da artacağı öngörülmektedir. Buna ilaveten lisans düzeyinde yükseköğretim mezunlarının cinsiyet oranlarına göre değişimine bakıldığında 2015 yılında her 100 erkeğe karşılık 118 kadın, 2020 yılında her 100 erkeğe karşılık 121 kadın lisans düzeyinde mezun olmuştur. 2019 yılından 2021 yılına kadar lisans düzeyinde kadın mezun sayılarında azalış görülse de 2024 yılına gelindiğinde son on yılın en yüksek seviyesine ulaşmış ve her 100 erkeğe karşılık 137 kadın lisans düzeyinde mezun olmuştur.

Şekil C.2.3 Öğretim türüne göre yükseköğretim mezunu oranlarında (%) yaşanan değişim (2015-2024)

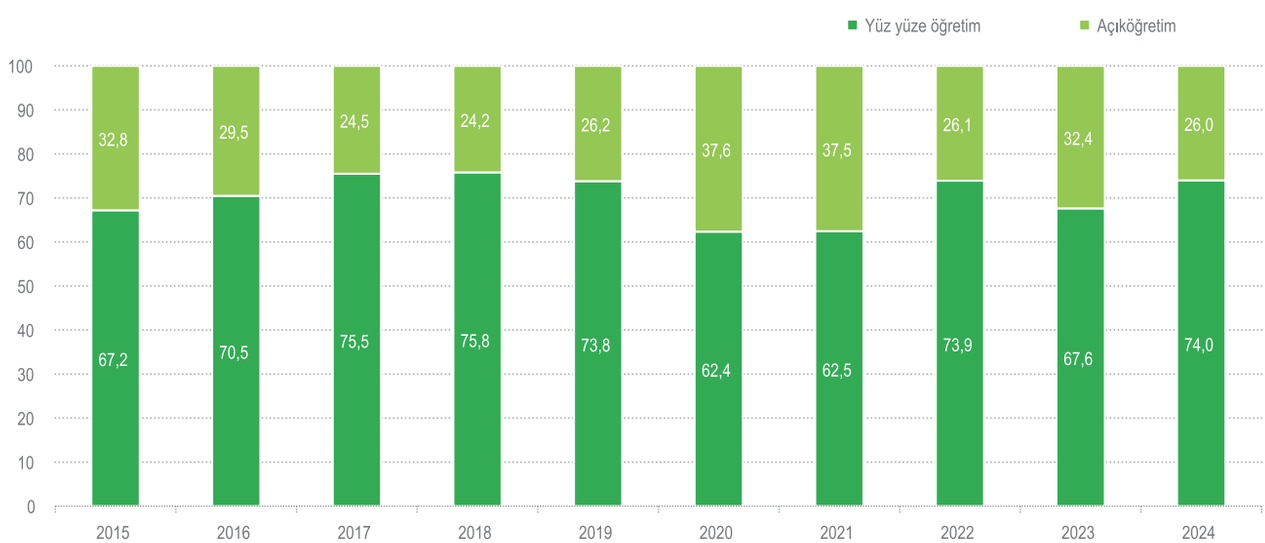

Kaynak: Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi verileri kullanılarak hazırlanan ve Yükseköğretime Bakış 2024'te yer alan şekil tarafımızca güncellenmiştir.

Şekil C.2.3'te 2015-2024 yılları arası öğretim türüne göre yükseköğretim mezunu oranlarında yaşanan değişim verilmiştir. Şekle göre 2015 yılında yüz yüze öğretim mezunu oranı %67,2 açıköğretim mezunu %32,8 iken 2020 yılında yüz yüze öğretim mezunu oranı %62,4, açıköğretim mezunu oranı ise %37,6 şeklinde gerçekleşmiştir. 2021 yılında da yüz yüze öğretim ve açıköğretim mezunu oranları 2020 yılı ile neredeyse benzer düzeyde gerçekleşmiştir. Bunun en temel nedeni koronavirüs pandemisi döneminde açıköğretim fakültelerinde sınavların online bir şekilde yapılmasıdır. 2022 ile 2024 yılları arasında ise açıköğretim mezunu oranlarının pandemi dönemi öncesi verilerine yaklaştığı görülmektedir. 2024 yılı yüz yüze öğretim mezunu oranı %74, açıköğretim mezunu olanların payı ise %26 olarak gerçekleşmiştir.

Şekil C.2.4 Öğrenim düzeyine göre açıköğretimden mezun olanların cinsiyet oranlarında yaşanan değişim (2015-2024)

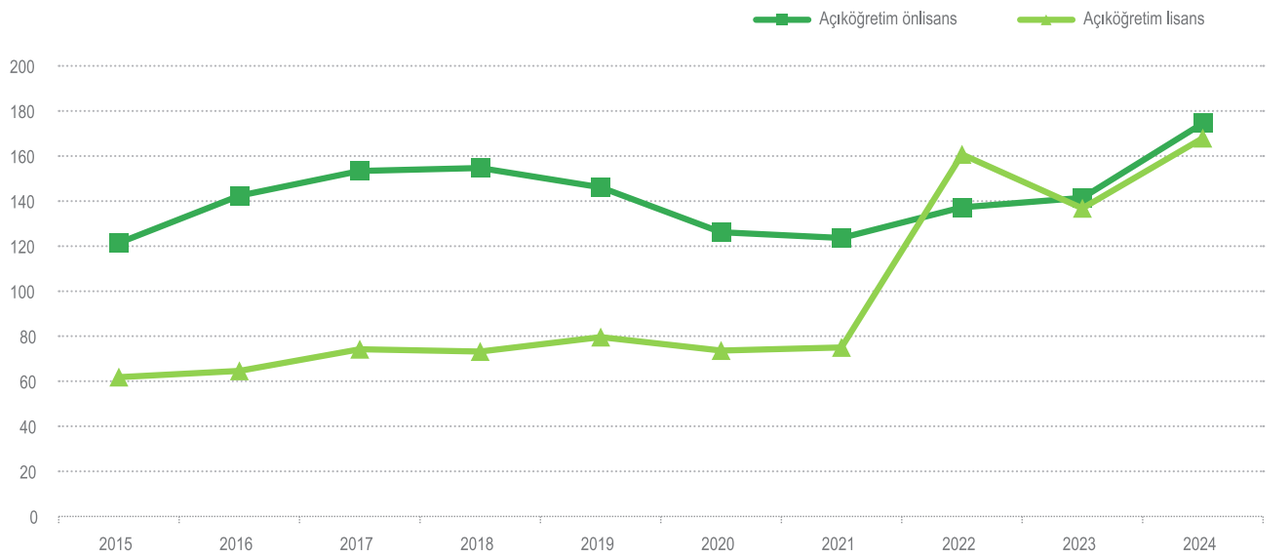

Kaynak: Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi verileri kullanılarak hazırlanan ve Yükseköğretime Bakış 2024'te yer alan şekil tarafımızca güncellenmiştir.

Şekil C.2.4'te 2015-2024 yılları arası öğrenim düzeyine göre açıköğretimden mezun olanların cinsiyet oranlarında yaşanan değişim verilmiştir. Buna göre açıköğretim önlisans düzeyinde mezun olanların cinsiyet oranında yaşanan değişime bakıldığında 2015 yılında her 100 erkeğe karşılık 121 kadın mezun olurken 2018 yılında her 100 erkeğe karşılık 155 kadın mezun olmuştur. Sonrasında 2021 yılına kadar açıköğretim önlisans düzeyinde mezun olanların cinsiyet oranı düşüş eğilimi göstermiş ve her 100 erkeğe karşılık 124 kadın mezun olmuş, 2024 yılına gelindiğinde ise her 100 erkeğe karşılık 175 kadın mezun olmuştur. Açıköğretim lisans düzeyinde mezun

Şekil C.2.5 Öğrenim düzeyine göre lisansüstü mezun sayılarında yaşanan değişim (2015-2024)

Kaynak: Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi verileri kullanılarak hazırlanan ve Yükseköğretime Bakış 2024'te yer alan şekil tarafımızca güncellenmiştir.

olanların cinsiyet oranına bakıldığında 2015-2021 yılları arasında az bir oranda artış ve azalışların gerçekleştiği görülürken, 2022 yılında ise mezun olan kadınların sayısı bir önceki yıla göre iki katından fazla gerçekleşmiştir. Buna göre açıköğretimde lisans düzeyinde 2015 yılında her 100 erkeğe karşılık 62 kadın mezun olurken 2021 yılında her 100 erkeğe karşılık 75 kadın mezun olmuş, 2022 yılına gelindiğinde bu cinsiyet oranı 161'e yükselmiş, 2024 yılına gelindiğinde ise 168 olarak gerçekleşmiştir.

2015-2024 yılları arasında öğrenim düzeyine göre lisansüstü mezun sayılarında yaşanan değişim Şekil C.2.5'te verilmiştir. Buna göre yüksek lisans düzeyinde 2015 yılında 43 bin 713 kişi mezun olmuşken 2019 yılına kadar yükselmiş ve bu tarihte 86 bin 251 kişi mezun olmuştur. 2020 yılında ciddi bir düşüş gerçekleşerek yüksek lisans mezunu sayısı 60 bin 828'e düşmüş, 2021'de 70 bin 396, 2022 yılında 80 bin 634 olmuştur. 2023 yılında ise gelindiğinde ise ciddi bir artış yaşanarak 100 bin 280'e yükselmiş, şeklinde gerçekleşmiş,2024 yılına gelindiğinde ise yüksek lisans düzeyinde mezun sayısının 92 bin 617'ye düşmüştür. 2019 yılı sonrasında yaşanan ciddi düşüşün sebebinin yaşanan koronavirüs pandemisi olduğu söylenebilir. Doktora düzeyinde mezun sayılarına bakıldığında; 2015 yılında 5 bin 192 kişi doktora düzeyinde mezun olurken 2024 yılına gelindiğinde bu mezun sayısı 14 bin 113'e yükselmiştir. 2015'ten 2024'e hem yüksek lisans hem de doktora düzeyinde mezun sayıları iki katını aşmış bulunmaktadır.

Tablo C.2.6 En çok yüksek lisans ve doktora mezunu veren ilk on üniversite (2022, 2023 ve 2024)

Üniversite	Türü	Yüksek lisans mezun sayısı			Üniversite	Türü	Doktora mezun sayısı		
		2022	2023	2024			2022	2023	2024
Marmara Üniversitesi	Devlet	2.406	3.192	3.768	Ankara Üniversitesi	Devlet	629	846	784
İstanbul Üniversitesi	Devlet	1.947	2.197	2.353	İstanbul Üniversitesi	Devlet	533	642	745
Yıldız Teknik Üniversitesi	Devlet	2.081	2.347	2.233	Hacettepe Üniversitesi	Devlet	411	526	608
Hacettepe Üniversitesi	Devlet	1.766	1.924	1.940	Gazi Üniversitesi	Devlet	507	626	581
Necmettin Erbakan Üniversitesi	Devlet	1175	1.982	1.894	Marmara Üniversitesi	Devlet	470	542	552
Gaziantep Üniversitesi	Devlet	1.288	1.757	1.722	Ege Üniversitesi	Devlet	276	416	451
Kütahya Dumlupınar Üniversitesi	Devlet	2.849	3.056	1.721	İTÜ	Devlet	251	313	392
Bahçeşehir Üniversitesi	Vakıf	1.487	1.659	1.582	Atatürk Üniversitesi	Devlet	297	404	385
Selçuk Üniversitesi	Devlet	1.298	1.677	1.494	ODTÜ	Devlet	249	396	374
Sakarya Üniversitesi	Devlet	1.391	1.608	1.492	Yıldız Teknik Üniversitesi	Devlet	242	280	331

Kaynak: Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi verileri kullanılarak tarafımızca hazırlanmıştır.

Tablo C.2.6'da en çok yüksek lisans ve doktora mezunu veren ilk on üniversitenin 2022, 2023 ve 2024 yıllarına ait verileri gösterilmektedir. Tabloya göre 2024 yılında yüksek lisans düzeyinde en fazla mezun veren ilk on üniversiteye bakıldığında Marmara 3 bin 768 ile birinci, İstanbul 2 bin 353 ile ikinci, Yıldız Teknik 2 bin 233 ile üçüncü sırada yer almaktadır. İlk on üniversite içerisinde dokuz adet devlet üniversitesi bulunurken bir adet vakıf -Bahçeşehir- üniversitesi bulunmaktadır. 2024 yılında en çok doktora mezunu veren üniversitelere bakıldığında 784 ile Ankara Üniversitesi birinci, 745 ile İstanbul Üniversitesi ikinci, 608 ile Hacettepe Üniversitesi üçüncü sıradadır. Buna ilaveten doktora düzeyinde en çok mezun veren ilk on üniversitenin tamamı devlet üniversitelerinden oluşmaktadır.

GÖSTERGE C3

YÜKSEKÖĞRETİM MEZUNLARININ İŞSİZLİK VE İSTİHDAM ORANLARI NE DÜZEYDEDİR?

Bu gösterge altında 15 yaş üstü işsizlik ve iştiham oranları eğitim düzeyine, cinsiyete ve bölgelere göre ayrıntılı bir şekilde incelenmiştir. Buna ilaveten OECD ülkelerinde belirli yaş gruplarına göre işsizlik ve istihdam oranları Türkiye verileri ile karşılaştırmalı olarak analiz edilerek verilmiştir.

Şekil C.3.1 Eğitim düzeyine göre 15 yaş üstü işsizlik ve istihdam oranlarında (%) yaşanan değişim (2020-2024)

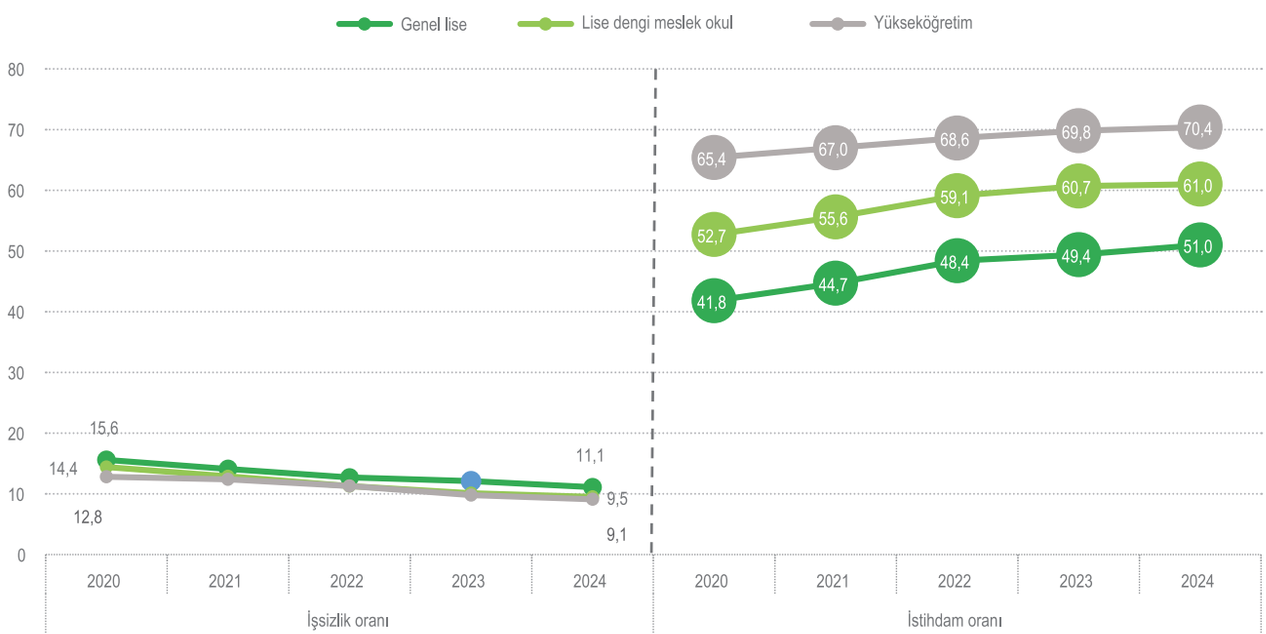

Kaynak: TÜİK işgücü istatistikleri kullanılarak hazırlanan ve Yükseköğretime Bakış 2024'te yer alan şekil tarafımızca güncellenmiştir.

2020-2024 yıllarında eğitim düzeyine göre 15 yaş üstü işsizlik ve istihdam oranlarında yaşanan değişim Şekil C.3.1'de verilmiştir. Şekle göre 15 yaş üstü genel lise mezunlarının işsizlik oranı 2020 yılında %15,6 iken 2024 yılında %11,1 şeklinde gerçekleşmiştir. Lise dengi meslek okul mezunlarının işsizlik oranı 2020 yılında %14,4 iken, 2024 yılında %9,5 olarak gerçekleşmiştir. Yükseköğretim mezunlarının işsizlik oranına bakıldığında 2020 yılında %12,8 iken 2024 yılında %9,1 olmuştur. Eğitim düzeyine göre istihdam oranlarına bakıldığında ise genel lise mezunlarının istihdam oranı 2020 yılında %41,8 iken, 2024 yılında %51 olmuştur. Lise dengi meslek okul mezunlarının istihdam oranı 2020 yılında %52,7 iken, 2024 yılında %61 şeklinde gerçekleşmiştir. Yükseköğretim mezunlarının istihdam oranına bakıldığında ise 2020 yılında %65,4 iken, 2024 yılına gelindiğinde %70,4 olarak gerçekleşmiştir. 15 yaş üstü eğitim düzeyine göre istihdam oranlarına bakıldığında son 4 yıl verilerine göre genel lise ve lise dengi meslek okul mezunlarının istihdam oranlarının yükseköğretim mezunlarına göre daha fazla arttığı görülmektedir.

Şekil C.3.2'de 2020-2024 yılları arasında cinsiyete göre 15 yaş üstü yükseköğretim mezunlarının işsizlik ve istihdam oranlarında yaşanan değişim verilmiştir. Buna göre yükseköğretim mezunu kadınlarda işsizlik oranı 2020 yılında %16,8 iken 2024 yılında %13,1 şeklinde gerçekleşmiştir.

Şekil C.3.2 Cinsiyete göre 15 yaş üstü yükseköğretim mezunlarının işsizlik ve istihdam oranlarında (%) yaşanan değişim (2020-2024)

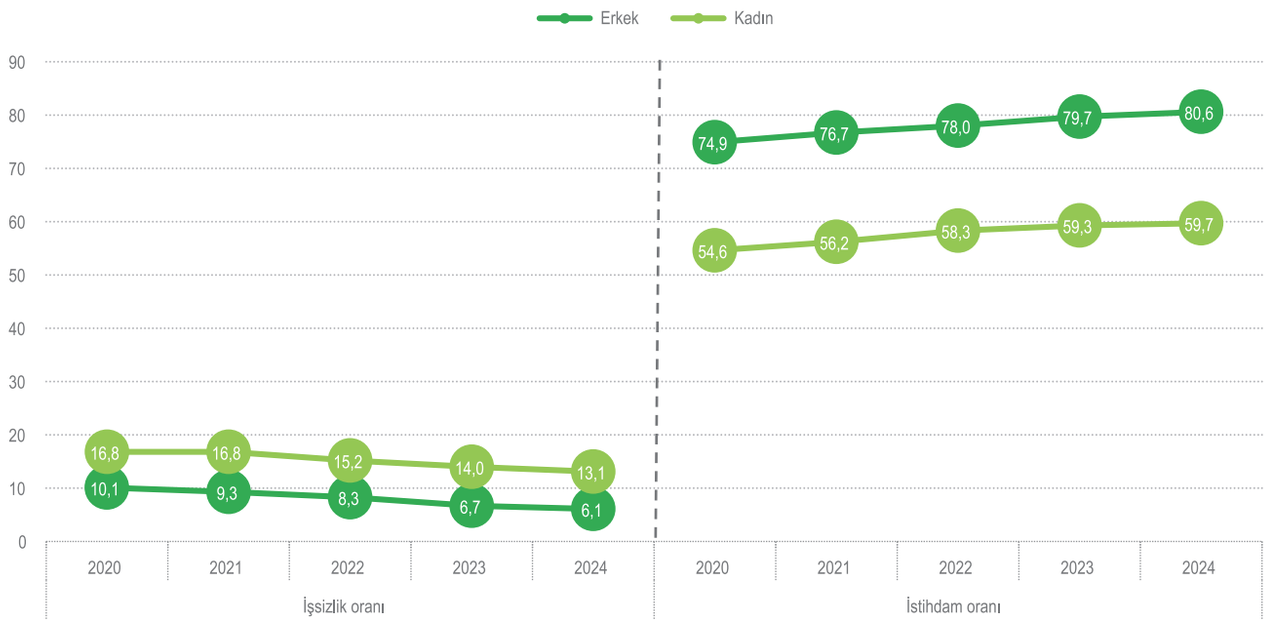

Kaynak: : TÜİK işgücü istatistikleri kullanılarak hazırlanan ve Yükseköğretime Bakış 2024'te yer alan şekil tarafımızca güncellenmiştir.

Yükseköğretim mezunu erkeklerde işsizlik oranı ise 2020 yılında %10,1 iken 2024 yılında %6,1'e gerilemiştir. Yükseköğretim mezunlarının cinsiyete göre istihdam oranlarına bakıldığında erkeklerde 2020 yılında %74,9 iken 2024 yılına gelindiğinde %80,6 şeklinde gerçekleşmiştir. Yükseköğretim mezunu kadınlarda istihdam oranı ise 2020 yılında %54,6 iken, 2024 yılında %59,7 olarak gerçekleşmiştir.

2024 yılında bölgelere ve cinsiyete göre 15 yaş üstü yükseköğretim mezunlarının işsizlik ve istihdam oranlarında yaşanan değişim Şekil C.3.3'te verilmiştir. Buna göre yük-

Şekil C.3.3 Bölgelere ve cinsiyete göre 15 yaş üstü yükseköğretim mezunlarının işsizlik ve istihdam oranlarında (%) yaşanan değişim (2024)

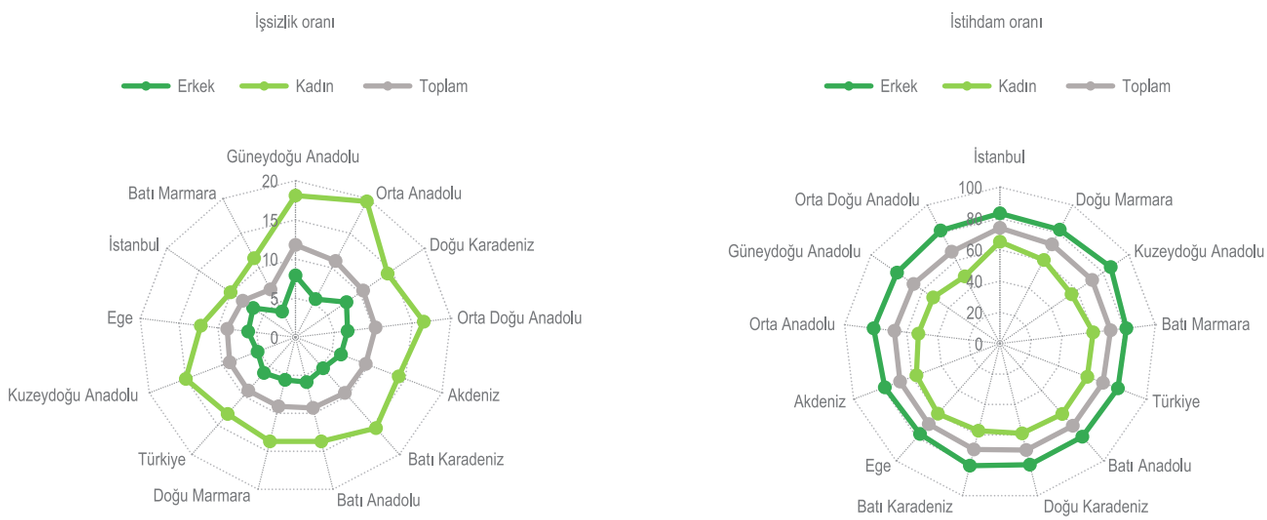

Kaynak: TÜİK işgücü istatistikleri kullanılarak tarafımızca hazırlanmıştır.

seköğretim mezunlarının işsizlik oranının en yüksek olduğu Güneydoğu Anadolu (%11,8) en düşük bölge ise Batı Marmara (%6,9)'dır. İki bölge arasındaki fark %4,9 puandır. Yükseköğretim mezunu işsizlik oranı Güneydoğu Anadolu (%11,8), Ortadoğu Anadolu (%11), Doğu Karadeniz (%10,5), Orta Doğu Anadolu (%10,3), Akdeniz (%9,6), Batı Karadeniz (%9,5), Batı Anadolu (%9,3), ve Doğu Marmara (%9,1) bölgelerinde Türkiye ortalaması olan %9,1'in üstünde iken; Batı Marmara (%6,9), İstanbul (%8,2), Ege (%8,8) ve Kuzeydoğu Anadolu (%9) bölgelerinde Türkiye ortalamasının altındadır. Yükseköğretim mezunu kadın ve erkeklerin işsizlik oranları arasındaki farkın en yüksek olduğu bölgeler kadınlar aleyhine %14,1 puan ile Orta Anadolu'dur. Yükseköğretim mezunlarının istihdam oranlarına bakıldığında en yüksek istihdam oranı İstanbul (%73,9)'da iken en düşük istihdam oranı ise Orta Doğu Anadolu Bölgesindedir (%66,3). İki bölge arasındaki fark %7,6 puandır. İki bölge arasında cinsiyete göre istihdam oranları farkına bakıldığında en büyük fark kadınlar aleyhine %33,1 ile Orta Doğu Anadolu'da gerçekleşmiştir.

Tablo C.3.4'te 2019 ve 2024 yıllarında OECD ülkelerinde 25-34 yaş arası cinsiyete göre yükseköğretim mezunlarının istihdam oranlarında yaşanan değişim verilmiştir. 2024 yılında 25-34 yaş arası yükseköğretim mezunlarının istihdam oranlarının OECD ortalaması kadınlarda %84, erkeklerde %90, toplamda ise %87 şeklinde gerçekleşmiştir. Türkiye verilerine bakıldığında 25-34 yaş arası yükseköğretim mezunu kadınların istihdam oranı %62, erkeklerin %87, toplamda ise %74 olarak gerçekleşmiştir. Türkiye'nin 2024 yılı verilerine göre 25-34 yaş arası yükseköğretim mezunu olan kadınların oranı erkeklerin oranından %7 puan (bk. Tablo C1.7) daha fazla olmasına rağmen istihdam oranları %25 puan erkeklerin lehine olacak şekilde gerçekleşmiştir. Ancak 2024 yılı OECD ortalamasına bakıldığında bu istihdam farkı %6,3 puan olacak şekilde erkeklerin lehindedir. 2019 ve 2024 yılları arasındaki fark incelendiğinde, Türkiye'nin 25-34 yaş arası yükseköğretim mezunlarının istihdam oranı 2019'dan 2024 yılına erkeklerde %4 puan artarken, kadınlarda ise aynı oranda kaldığı; OECD ülkeleri ortalamalarında ise erkeklerde %1 puan, kadınlarda ise %3 puan artış olduğu görülmektedir. Buna ek olarak 2019 yılına kıyasla 2024 yılında 25-34 yaş arası istihdam oranını en çok artıran ülkeler sırasıyla Norveç (%10 puan), Macaristan (%9 puan), Slovakya (%7 puan), İtalya (%7 puan), Şili (%7 puan) ve Yunanistan (%6 puan) iken; Kosta Rika (%3 puan), İsrail (%2 puan) ve Lüksemburg (%1 puan) ise düşüş yaşayan ülkelerdir. Buna ilaveten son yıllarda Türkiye 25-34 yaş arası yükseköğretim mezunlarının istihdam oranında OECD ülkelerinin gerisinde kalarak son sırada yer almaktadır.

Tablo C.3.4 OECD ülkelerinde 25-34 yaş arası cinsiyete göre yükseköğretim mezunlarının istihdam oranlarında yaşanan değişim (%) (2019 ve 2024)

	Erkek		Kadın		Toplam	
	2019	2024	2019	2024	2019	2024
Norveç	89	97	90	-	89	99
Macaristan	94	93	77	93	84	93
Hollanda	93	94	90	91	91	92
Litvanya	95	94	90	91	92	92
Polonya	95	95	85	89	89	92
İsviçre	93	92	87	89	90	91
Avustralya	92	94	82	88	86	90
Yeni Zelanda	93	93	85	88	89	90
Japonya	94	94	82	87	88	90
Slovenya	92	94	87	88	89	90
Birleşik Krallık	93	93	88	88	90	90
İrlanda	91	92	84	88	88	90
İzlanda	89	91	89	88	89	89
Portekiz	85	89	87	89	86	89
Belçika	90	89	86	88	88	89
Almanya	92	92	85	86	88	89
Letonya	92	93	87	86	89	89
Estonya	96	95	75	84	83	88
Finlandiya	90	90	82	87	85	88
Lüksemburg	92	89	86	86	89	88
Fransa	89	89	85	86	87	88
İsveç	89	89	86	86	87	87
Danimarka	87	90	82	85	84	87
OECD ortalaması	**89**	**90**	**81**	**84**	**85**	**87**
ABD	89	89	82	84	85	86
Kanada	89	88	84	84	86	86
Avusturya	88	87	84	85	86	86
Slovakya	93	91	70	83	79	86
Şili	83	91	77	81	79	86
İsrail	89	88	86	84	87	85
Meksika	88	90	75	78	81	83
İspanya	81	83	76	81	79	82
Kolombiya	87	88	74	76	80	81
Güney Kore	81	82	72	77	76	80
Yunanistan	80	81	68	77	73	79
Kosta Rika	88	85	77	74	82	79
Çekya	93	94	67	67	78	78
İtalya	69	75	67	74	68	75
Türkiye	**83**	**87**	**62**	**62**	**72**	**74**

Kaynak: (OECD, 2025).

Tablo C.3.5 OECD ülkelerinde 25-64 yaş arası yükseköğretim mezunlarının öğrenim düzeyine göre istihdam oranları (%) (2024)

	Toplam	Önlisans	Lisans	Yüksek lisans	Doktora
Norveç	98	98	97	-	-
Macaristan	92	90	90	93	97
Polonya	92	76	89	92	97
Slovenya	91	-	-	-	-
Portekiz	91	88	88	92	94
Slovakya	91	-	83	92	97
Litvanya	90	-	90	92	96
Hollanda	90	90	89	92	94
Yeni Zelanda	90	88	90	90	92
İsveç	89	83	90	92	93
Estonya	89	88	88	90	96
İsviçre	89	-	89	89	93
Finlandiya	89	83	88	91	-
Almanya	89	90	88	89	93
Avustralya	89	86	88	91	99
Çekya	89	92	85	90	93
Danimarka	88	87	87	91	94
Letonya	88	86	87	89	98
Belçika	88	82	86	90	91
İrlanda	88	83	87	90	93
İsrail	88	85	87	91	88
Fransa	87	86	85	90	93
OECD ortalaması	**87**	**83**	**86**	**90**	**93**
Birleşik Krallık	87	83	87	89	90
Avusturya	86	86	81	89	91
Lüksemburg	85	80	80	89	88
İtalya	85	75	79	87	94
İspanya	84	82	83	87	91
Kanada	83	81	84	86	-
Meksika	81	75	81	88	89
Yunanistan	81	57	79	88	91
Güney Kore	80	79	80	87	-
Kolombiya	80	-	-	-	-
Kosta Rika	79	72	81	86	-
Türkiye	**75**	**67**	**77**	**85**	**92**

Kaynak: OECD (2025).

Tablo C.3.5'te 2024 yılı için OECD ülkelerinde 25-64 yaş arası yükseköğretim mezunlarının öğrenim düzeyine göre istihdam oranları verilmiştir. Buna göre OECD ülkeleri ortalaması bakımından 25-64 yaş arası önlisans düzeyinde mezun olanların istihdam oranı %83, lisans düzeyinde mezun olanların istihdam oranı %86, yüksek lisans düzeyinde mezun olanların istihdam oranı %90 ve doktora düzeyinde mezun olanların istihdam oranı %93'tür. Türkiye'ye bakıldığında 25-64 yaş arası önlisans düzeyinde mezun olanların istihdam oranı %67, lisans düzeyinde mezun olanların istihdam oranı %77, yüksek lisans düzeyinde mezun olanların istihdam oranı %85 ve

Şekil 3.6 OECD ülkelerinde 18-24 yaş arası ne eğitimde ne istihdamda (NEET) olanların oranlarında yaşanan değişim (%) (2019 ve 2024)

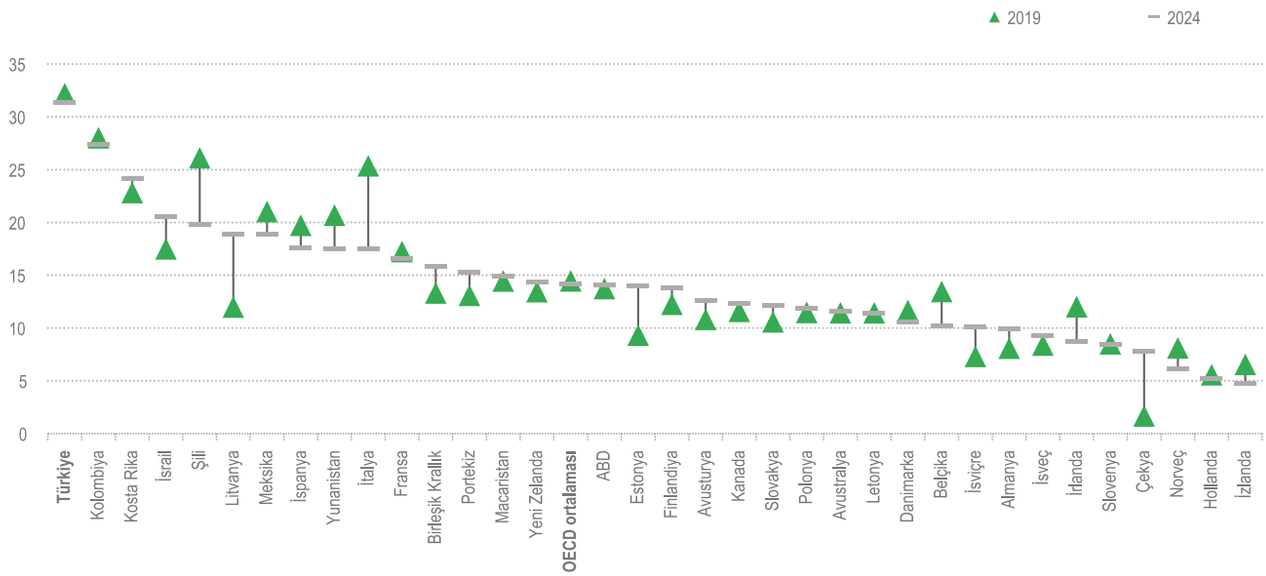

Kaynak: (OECD, 2025).

doktora düzeyinde mezun olanların istihdam oranı ise %92'dir. Türkiye'nin 25-64 yaş arası yükseköğretim mezunlarının tüm öğrenim düzeylerinde istihdam oranları, OECD ülkeleri ortalamalarının altında kaldığı; lisans ve yüksek lisans düzeylerinde ise OECD ülkeleri arasında en son sırada yer aldığı görülmektedir.

2019 ve 2024 yıllarında OECD ülkelerinde 18-24 yaş arası ne eğitimde ne istihdamda (NEET) olanların oranlarında yaşanan değişim Şekil C.3.6'da verilmiştir. Buna göre OECD ülkeleri ortalamasına göre 18-24 yaş arası ne eğitimde ne istihdamda olanların oranı 2019 ve 2024 yıllarında %14 olarak gerçekleşmiştir. Türkiye verilerine bakıldığında ise 18-24 yaş arası NEET oranı 2019 yılında %32 iken 2024 yılında da %31 olarak gerçekleşmiş ve OECD ülkeleri arasında en yüksek NEET oranına sahip ülke konumunda olmaya devam etmiştir.

2024 yılında cinsiyete göre OECD ülkelerinde 18-24 yaş arası ne eğitimde ne istihdamda olanların dağılımı Şekil C.3.7'de gösterilmiştir. Cinsiyete göre OECD ülkelerinde 18-24 yaş arası NEET oranlarına bakıldığında; OECD ülkelerinde kadınlarda ortalama %15 olduğu, erkeklerde ise %13 olduğu görülmektedir. Türkiye'de ise NEET oranı kadınlarda %42, erkeklerde ise %22'dir. Daha açık bir ifade ile 18-24 yaş arası NEET oranı cinsiyete göre bakıldığında Türkiye'de kadınların oranı erkeklere göre hemen hemen iki katı kadardır.

Şekil 3.7 Cinsiyete göre OECD ülkelerinde 18-24 yaş arası ne eğitimde ne istihdamda (NEET) olanların oranı (%) (2024)

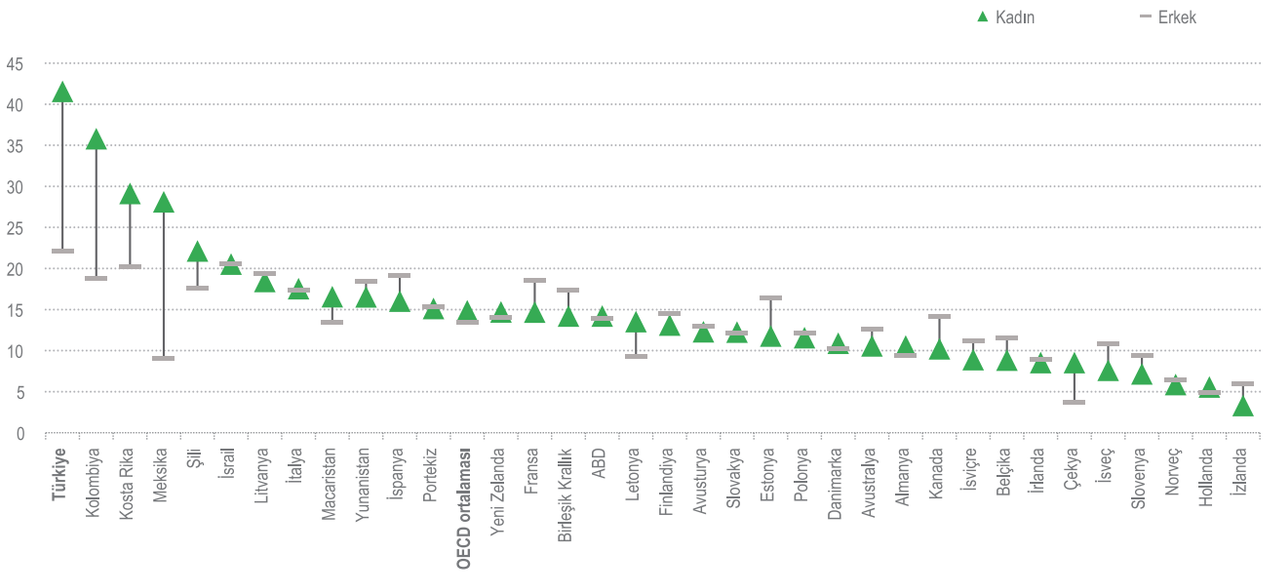

Kaynak: (OECD, 2025).

BÖLÜM C

SONUÇ VE ÖNERİLER

- Türkiye'nin 25-34 yaş arası yükseköğretim mezunu oranı hızlı bir şekilde artma eğiliminde olup 2024 yılında %44'e yükselmiştir. Türkiye, 2019 yılından 2024 yılına 25-34 yaş arası yükseköğretim mezun oranını en fazla artıran (%9 puan) dördüncü ülke olmasına rağmen hala bu yaş grubunda OECD ülkeleri ortalaması olan %48'in altında bir yükseköğretim mezun oranına sahiptir. Bu nedenle Türkiye'de yükseköğretim mezun sayılarının artırılmasına yönelik politikalar gözden geçirilmeli ve mevcut politikalar iyileştirilmelidir.

- Ülkelere göre yükseköğretimde okul yaşam beklentisi Yunanistan'dan sonra en fazla olan ülke Türkiye (6,5 yıl)'dir. Dolayısıyla Türkiye'de yükseköğretime gidecek gençlerin ortalama olarak 6,5 yıl öğrenim görmesi beklenmektedir. Bunun birçok nedeni bulunmakla birlikte en önemlilerinin başında yükseköğretimdeki lisans süresinin 4 yıl olması gelmektedir. Yükseköğretimde okul yaşam beklentisi 5 yılın üzerinde 4 ülke, 4-5 yıl arasında olan 15 ülke, 3-4 yıl arasında olan 35 ülke bulunmaktadır. Bu veriler göz önüne alındığında yükseköğretimdeki lisans düzeyinde elverişli olan programların öğretim sürelerini azaltacak şekilde yeniden ele alınması dolayısıyla da bu programlardan daha kısa sürede mezun olunmasına yönelik çalışmalar başlatılmalıdır.

- Yükseköğretim sisteminin önemli çıktılarından birisi lisansüstü mezun sayılarıdır. Türkiye'de 100 bin yüksek lisans mezun sayısına 2023 yılında ulaşılmıştır. 2019 yılı sonrasında koronavirüs sonrası yaşanan düşüşün ardından son on yılın en yüksek mezuniyet sayısına 2023 yılında ulaşılmıştır ve bu sayı 2024'te 92 bin 617 olarak gerçekleşmiştir. Doktora mezun sayısına bakıldığında 2023 yılında bir önceki yıla göre %27 artışla 13 bin 583'e yükselmiş, 2024 yılında da bu artış devam ederek 14 bin 113 olmuştur. Yıllar içinde yaşanan artış önemli olmakla birlikte, mevcut düzey hâlâ yeterli değildir. Bunun temel nedeni, nitelikli ve eğitimli insan gücünün ülkelerin ekonomik ve sosyal gelişimi açısından kritik bir rol oynamasıdır. Bu doğrultuda, Türkiye'de yükseköğretim sistemi içinde lisansüstü eğitimi teşvik eden ve destekleyen mekanizmaların güçlendirilmesi; bu alana yönelik etkili politikaların belirlenip uygulanması gerekmektedir.

- 25-34 yaş arası yükseköğretim mezunlarının istihdam oranları bakımından Türkiye, son yıllarda OECD ülkeleri arasında en düşük orana sahip ülke konumundadır. Benzer şekilde, 25-64 yaş arası yükseköğretim mezunlarının istihdam oranlarında da Türkiye son sırada yer almaktadır. Son on yılda Türkiye, OECD ülkeleri içinde yükseköğretim mezunu oranını en fazla artıran ülkelerin arasında olmasına rağmen, bu oran hâlâ OECD ortalamasının altında kalmaktadır. Ayrıca, Türkiye'de doktora mezunlarının istihdam oranı OECD ortalamasına yakın olsa da önlisans, lisans ve yüksek lisans mezunlarının istihdam oranları bakımından OECD ortalamalarının oldukça gerisindedir. Bu nedenle, yükseköğretim mezunlarının istihdamını artırmaya yönelik politikalara öncelik verilmeli ve mevcut uygulamalar yeniden değerlendirilmelidir.

- OECD ülkeleri arasında 18-24 yaş arası ne eğitimde ne de istihdamda olan gençlerin (NEET) oranı en yüksek olan Türkiye'dir. Türkiye'de 18-24 yaş arası ne eğitimde ne istihdam olanların oranı %31 iken OECD ülkeleri ortalaması %14'tür. Türkiye OECD ortalamasının iki katından fazla bir orana sahiptir. Buna ilaveten cinsiyete göre bu orana bakıldığında kadınların erkeklere göre yaklaşık iki kat yüksek bir NEET oranına sahip olduğu görülmektedir. Bu nedenle Türkiye'de ne eğitimde ne istihdamda olan gençlere yönelik gerekli analizler yapılmalı ve NEET oranını düşürecek politikalar geliştirilmelidir.

KAYNAKLAR

OECD. (2025). *Education at a glance 2025: OECD indicators.* OECD Publishing. https://doi.org/10.1787/1c0d9c79-en

TÜİK. (2025a). *Adrese dayalı nüfus kayıt sistemi sonuçları.* TÜİK. https://biruni.tuik.gov.tr/medas/

TÜİK. (2025b). *İşgücü istatistikleri.* TÜİK. https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?kn=72&locale=tr

TÜİK. (2025c). *Ulusal eğitim istatistikleri*. TÜİK. https://biruni.tuik.gov.tr/medas

UNESCO. (2025). *UNESCO Institute for Statistics.* UIS data browser. UNESCO. https://databrowser.uis.unesco.org/

YÖK. (2025). *Yükseköğretim bilgi yönetim sistemi.* Yükseköğretim Kurulu. https://istatistik.yok.gov.tr/

Yurdakul, S. ve Şahin-Demir, S. A. (2023). *Yükseköğretime bakış 2023: İzleme ve değerlendirme raporu.* Eğitim-Bir-Sen Stratejik Araştırmalar Merkezi.

Yurdakul, S. ve Şahin-Demir, S. A. (2024). *Yükseköğretime bakış 2024: İzleme ve değerlendirme raporu.* Eğitim-Bir-Sen Stratejik Araştırmalar Merkezi.

BÖLÜM D

ÖĞRETİM ELEMANLARI

GÖSTERGE D1	Türkiye'de öğretim elemanı sayısı kaçtır?
GÖSTERGE D2	Türkiye'de uluslararası öğretim elemanı sayısı kaçtır?
GÖSTERGE D3	MEB aracılığıyla yurtdışında burslu lisansüstü eğitimi alıp göreve başlayan kaç kişi var?
BÖLÜM D	Sonuç ve Öneriler

Öğretim elemanlarına ilişkin veriler, ülkelerin yükseköğretim sistemlerinin kapasitesini, niteliğini ve sürdürülebilirliğinin değerlendirebilmesi açısından büyük önem taşımaktadır. Akademik personelin yaş, cinsiyet, istihdam türü ve uluslararası dağılımına ilişkin göstergeler; eğitimde fırsat eşitliği, cinsiyet dengesi, akademik üretkenlik ve uluslararasılaşma politikalarının etkililiğini ölçmede temel bir referans niteliğindedir. Bu veriler, ülkelerin yükseköğretim politikalarını şekillendirirken insan kaynağı planlaması ve kalite güvencesi açısından yol gösterici olmaktadır (OECD, 2025).

Bu bölüm içerisinde ilk olarak kurum türü, cinsiyet, akademik ünvan değişkenlerine göre Türkiye'de yükseköğretim kurumlarında görev yapan öğretim elemanları incelenecektir. Sonrasında Türkiye'de uluslararası öğretim elemanı sayıları, geldiği ülke ve bulunduğu üniversiteye göre ayrıntılı analiz edilecektir. Son olarak ise Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) aracılığıyla burslu yurtdışında öğrenim görmek amacıyla giden öğrencilerin mevcut durumu ve göreve geri dönme talebinde bulunan ve mecburi hizmetine başlayanların sayıları verilecektir.

GÖSTERGE D1

TÜRKİYE'DE ÖĞRETİM ELEMANI SAYISI KAÇTIR?

Bu gösterge altında, yükseköğretim kurumlarında bulunan öğretim elemanlarının mevcut durumu ayrıntılı bir şekilde ele alınmıştır. İlk olarak kurum türüne göre öğretim üyesi ve elemanı sayılarında yaşanan değişim ayrıntılı incelenmiştir. Sonrasında öğretim üyesi sayılarında yaşanan değişim, akademik ünvanlarına göre ele alınmıştır. Daha sonra kadın öğretim üyesi ve elamanı oranları kurum türüne ve üniversitelere göre incelenmiştir. Son olarak ise OECD ülkelerinde yükseköğretimde kadın öğretim elemanı oranları, 50 yaş ve üzeri öğretim elemanı ile 30 yaş altı öğretim elemanı oranları karşılaştırmalı bir şekilde incelenmiştir.

Şekil D.1.1 Öğretim elemanı sayısında yaşanan değişim (2016-2025)

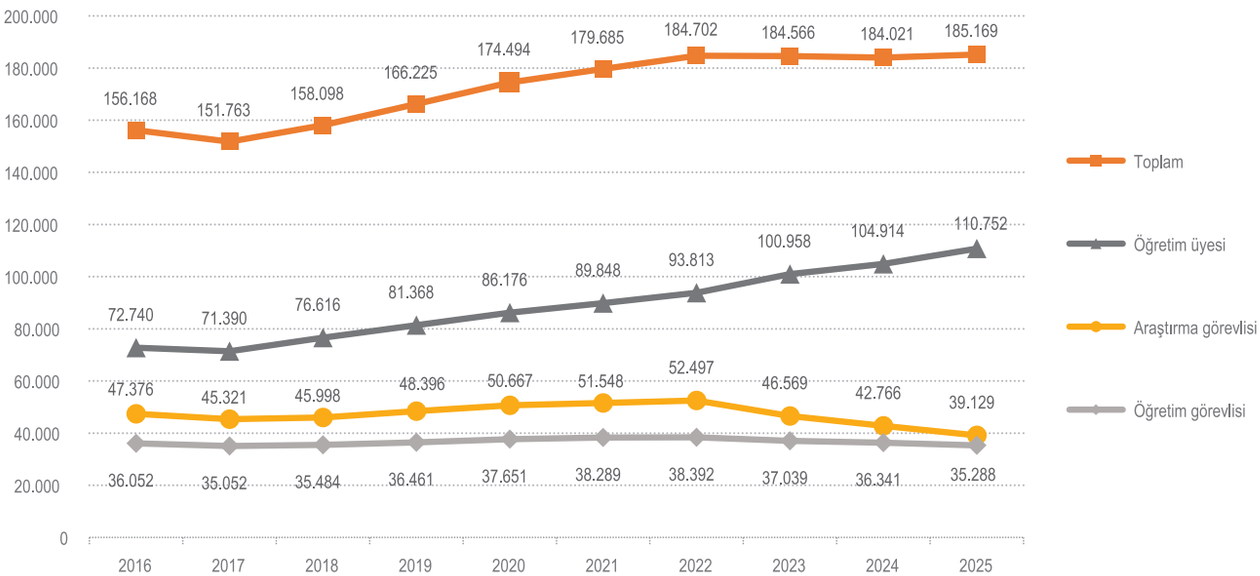

Kaynak: Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi verileri kullanılarak hazırlanan ve Yükseköğretime Bakış 2024'te yer alan şekil tarafımızca güncellenmiştir.

2016-2025 yılları arası öğretim elemanı sayısında yaşanan değişim Şekil D.1.1'de verilmiştir. Buna göre 2016 yılında 72 bin 740 öğretim üyesi bulunurken 2025 yılına gelindiğinde bu sayı 110 bin 752 olmuştur. Araştırma görevlisi sayısına bakıldığında 2016 yılında 47 bin 376 iken 2022 yılında en yüksek seviyeye ulaşmış ve 52 bin 497 olmuş 2025 yılına gelindiğinde de düşüş yaşanmış ve 39 bin 129 olarak gerçekleşmiştir. Öğretim görevlisi sayısına bakıldığında 2016 yılında 36 bin 52 iken 2025 yılında 35 bin 288 şeklinde gerçekleşmiştir. Toplam öğretim elemanı sayısı ise 2016 yılında 156 bin 168 iken 2025 yılında 185 bin 169 olarak gerçekleşmiştir. Araştırma görevlisi ve öğretim görevlisi kadroları özellikle öğretim üyesi kadrolarını beslemektedir (Yurdakul ve Şahin-Demir, 2022). Son üç yılda özellikle araştırma görevliliği sayısında son on yılın en düşük seviyeleri gerçekleşmiştir ve düşmeye de devam etmektedir. Toplam öğretim elemanı sayısı son üç yılın bir miktar üzerine çıkmıştır.

2016-2025 yılları arası yükseköğretim kurum türüne göre öğretim üyesi ve elemanı sayılarında yaşanan değişim Şekil D.1.2'de gösterilmiştir. Buna göre devlet üniversitelerinde öğretim elemanı sayısı 2016 yılında 132 bin 366 iken 2025 yılında 153 bin 988, öğretim üyesi sayısı ise 2016 yılında 60 bin 384 iken 2025 yılında 92 bin 106 olmuştur. Vakıf ve Vakıf MYO'lara bakıldığında öğretim ele-

Şekil D.1.2 Yükseköğretim kurum türüne göre öğretim üyesi ve elemanı sayılarında yaşanan değişim (2016-2025)

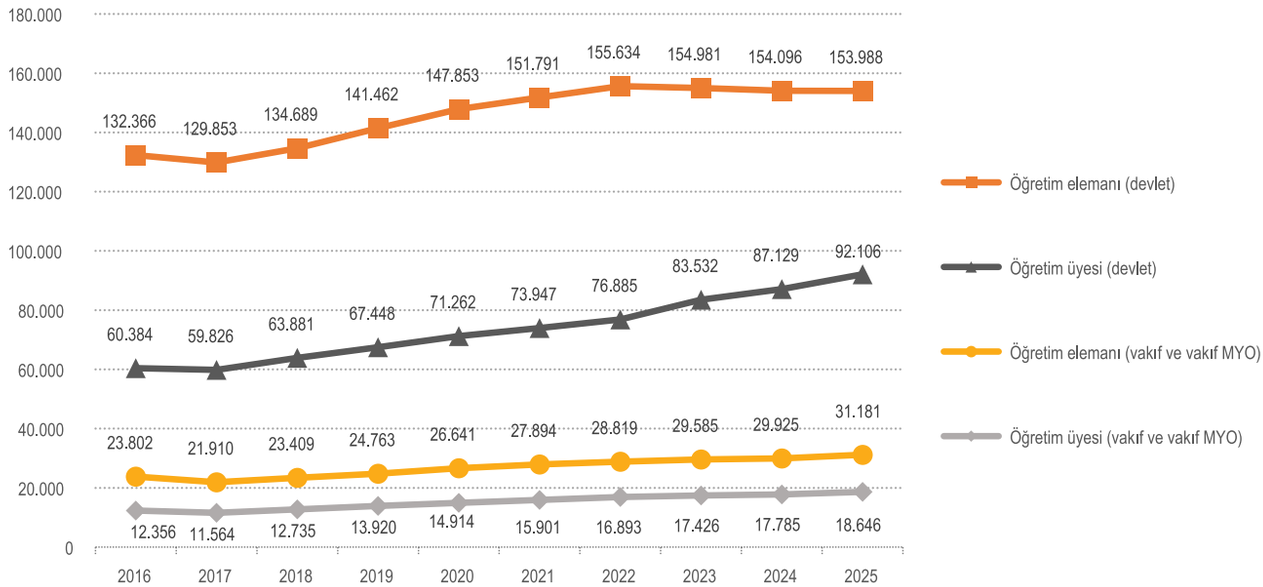

Kaynak: Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi verileri kullanılarak hazırlanan ve Yükseköğretime Bakış 2024'te yer alan şekil tarafımızca güncellenmiştir.

manı sayısı 2016 yılında 23 bin 802 iken 2025 yılında 31 bin 181'e, öğretim üyesi sayısı ise 2016 yılında 12 bin 356 iken 2025 yılına gelindiğinde 18 bin 646'ya yükselmiştir. Burada dikkat çeken en önemli husus devlet üniversitelerinde son üç yıldır öğretim elemanı sayılarında düşüş yaşanmasıdır. Öğretim üyesi kadrolarının öğretim elemanı kadroları tarafından beslendiği düşünülürse öğretim elemanı sayısındaki son üç yıllık düşüş düşündürücü ve açıklanmaya muhtaçtır.

Şekil D.1.3 Yükseköğretim kurum türüne ve akademik ünvana göre öğretim üyesi sayılarında yaşanan değişim (2015, 2020 ve 2025)

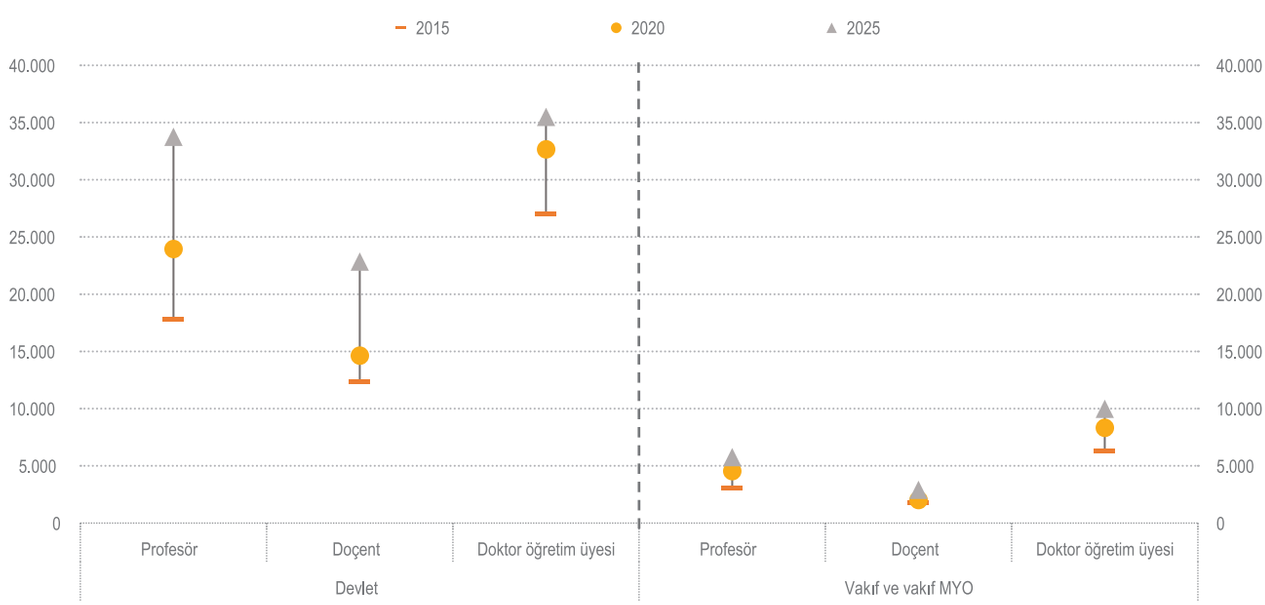

Kaynak: Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi verileri kullanılarak tarafımızca hazırlanmıştır.

2015, 2020 ve 2025 yıllarında yükseköğretim kurum türüne ve akademik ünvana göre öğretim üyesi sayılarında yaşanan değişim Şekil D.1.3'te verilmiştir. Şekle bakıldığında devlet üniversitelerinde profesör sayısı incelendiğinde 2015'te 17 bin 823, 2020'de 23 bin 960, 2025 yılında 33 bin 754 şeklinde gerçekleşmiştir. Doçent sayısına bakıldığında 2015 yılında 12 bin 341 iken 2020 yılında 14 bin 638 olup, 2025 yılında 22 bin 857 olmuştur. Doktor öğretim üyesi sayısına bakıldığında ise 2015 yılında 27 bin 48 iken 2020 yılında 32 bin 664 olup, 2025 yılında 34 bin 495 şeklinde gerçekleşmiştir. Vakıf ve vakıf MYO'lara bakıldığında profesör sayısı 2015 yılında 3 bin 56 iken 2020 yılında 4 bin 554 olup 2025 yılında 5 bin 757 olmuştur. Vakıf ve vakıf MYO'larda doçent sayısı, 2015 yılında bin 799 iken 2020 yılında 2 bin 26 olup 2025 yılında 2 bin 904 şeklinde gerçekleşmiştir. Doktor öğretim üyesi sayısı ise 2015 yılında 6 bin 275 iken 2020 yılında 8 bin 334 olup 2025 yılında 9 bin 990 şeklinde gerçekleşmiştir.

Şekil D.1.4 Yükseköğretim kurum türüne göre görev yapan öğretim üyesi ve öğretim elemanları içinde kadın öğretim üyesi ve öğretim elemanı oranında yaşanan değişim (%) (2016-2025)

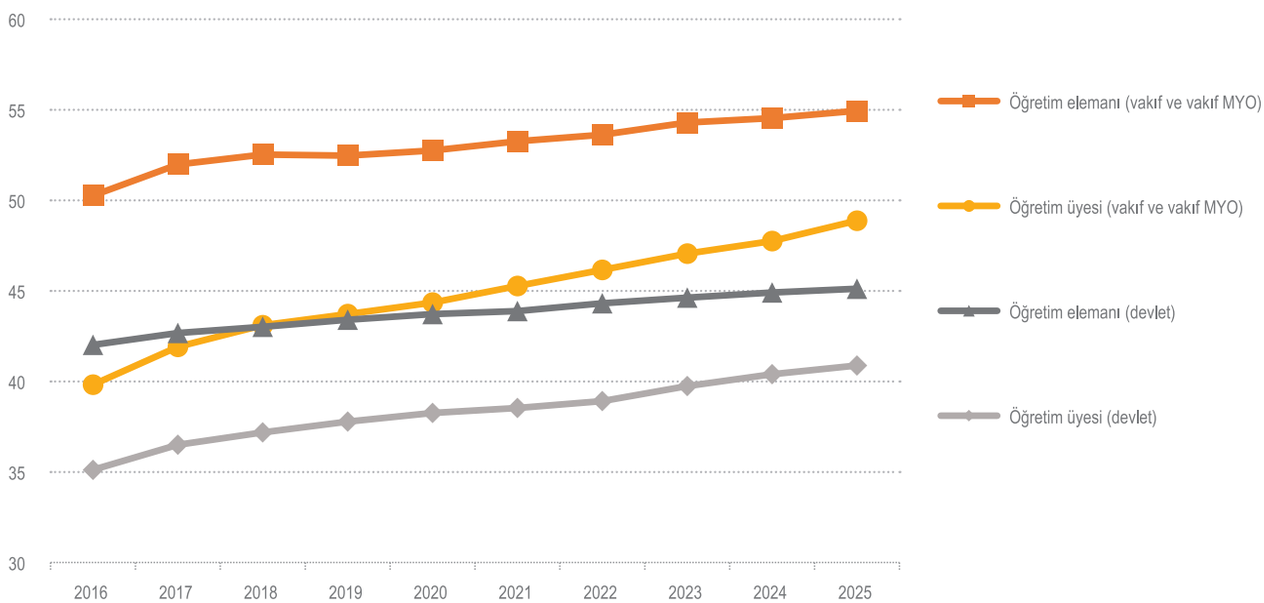

Kaynak: Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi verileri kullanılarak hazırlanan ve Yükseköğretime Bakış 2024'te yer alan şekil tarafımızca güncellenmiştir.

Şekil D.1.4'te 2016 ile 2025 yılları arasında yükseköğretim kurum türüne göre görev yapan öğretim üyesi ve öğretim elemanları içinde kadın öğretim üyesi ve öğretim elemanı oranında yaşanan değişim gösterilmiştir. Buna göre devlet üniversiteleri verilerine bakıldığında 2016 yılında görev yapan öğretim elemanları arasında kadınların payı %42 iken 2025 yılında %45'e, 2016 yılında görev yapan öğretim üyeleri içinde kadın öğretim üyelerinin payı ise %35 iken 2023 yılında %41'e yükselmiştir. Vakıf ve vakıf MYO'lara bakıldığında görev yapan öğretim elemanları içinde kadın öğretim elemanlarının payı 2016 yılında %50 iken 2025 yılında %55'e, öğretim üyesi içerisinde kadın öğretim üyelerinin payı ise aynı yıllarda %40'tan %49'a yükselmiştir. Dolayısıyla vakıf yükseköğretim kurumlarında görev yapan hem öğretim elemanı hem de öğretim üyesi içinde kadın öğretim elemanı oranları devlet yükseköğretim kurumlarına göre daha yüksektir. Buna ilave olarak vakıf yükseköğretim kurumlarında görev yapan öğretim elemanları arasında kadınların sayısı daha fazladır.

Tablo D.1.5'te 2024 ve 2025 yılları için birinci, ikinci ve üçüncü dalga devlet yükseköğretim kurumlarındaki öğretim üyesi sayıları ve toplam içerisindeki payları verilmiştir. Buna göre 2023/24 öğretim yılında birinci dalga üniversitelerindeki öğretim üyelerinin toplam öğretim üyesi içerisindeki payı %44,7 iken ikinci dalga üniversitelerindeki öğretim üyelerinin payı %23,6, üçüncü dalga üniversitelerindeki öğretim üyelerinin payı ise %31,7'dir.

Tablo D.1.5 Birinci, ikinci ve üçüncü dalga devlet yükseköğretim kurumlarındaki öğretim üyesi sayıları ve toplam içerisindeki payları (%) (2024 ve 2025)

	Öğretim üyesi sayısı (2023/24)	Öğretim üyesi oranı (2023/24)	Öğretim üyesi sayısı (2024/25)	Öğretim üyesi oranı (2024/25)
1992 öncesi kurulan ve bölünen üniversiteler (1. dalga)	38.929	44,7	40.242	43,7
1992-1994 arası kurulan ve bölünen üniversiteler (2. dalga)	20.569	23,6	21.753	23,6
2006 ve sonrası kurulan üniversiteler (3. dalga)	27.631	31,7	30.111	32,7
Toplam	87.129	100,0	92.106	100,0

Kaynak: Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi verileri kullanılarak tarafımızca hazırlanmıştır.

Birinci dalga üniversitelerin öğretim üyesi payının ikinci ve üçüncü dalga üniversitelere göre fazla olmasının sebebi bu üniversitelerin geçmişinin fazla ve köklü bir yapıda olmasıdır. 2024/25 öğretim yılında ise birinci dalga üniversitelerindeki öğretim üyelerinin toplam öğretim üyesi içerisindeki payı %43,7 iken ikinci dalga üniversitelerindeki öğretim üyelerinin payı %23,6 olup, üçüncü dalga üniversitelerindeki öğretim üyelerinin payı ise %32,7'dir.

Tablo D.1.6'da 2024/25 öğretim yılı verilerine göre en çok öğretim üyesinin görev yaptığı devlet ve vakıf yükseköğretim kurumlarında cinsiyete göre öğretim üyesi sayıları verilmiştir. Buna göre devlet üniversitelerinde ilk beşe bakıldığında Sağlık Bilimleri Üniversitesinde 2 bin 206'sı erkek bin 737'si kadın olmak üzere toplamda 3 bin 943; İstanbul Üniversitesinde bin 57'si erkek bin 80'i kadın olmak üzere toplamda 2 bin 137; Ankara Üniversitesinde bin 46'sı erkek bin 69'u kadın olmak üzere toplamda 2 bin 115; Marmara Üniversitesinde bin 74'ü erkek bin 19'u kadın olmak üzere toplamda 2 bin 93 ve Hacettepe Üniversitesinde 814'ü erkek, bin 139'u kadın olmak üzere toplamda bin 953 öğretim üyesi bulunmaktadır. Tabloda Hacettepe, Ege, Ankara, Dokuz Eylül ve İstanbul üniversitelerinde kadın öğretim üyesi sayısı erkek öğretim üyesi sayısından daha fazladır. Vakıf üniversitelerinde ilk beşe bakıldığında Başkent Üniversitesinde 438'i erkek 511'i kadın olmak üzere toplamda 949; İstanbul Medipol Üniversitesinde 501'i erkek 443'ü kadın olmak üzere toplamda 944; İstanbul Aydın Üniversitesinde 368'i erkek 338'i kadın olmak üzere toplamda 706; Yeditepe Üniversitesinde 246'sı erkek 332'si kadın olmak üzere 578; Bahçeşehir Üniversitesinde 272'si erkek 287'si kadın olmak üzere toplamda 559 öğretim üyesi bulunmaktadır.

Tablo D.1.6 En çok öğretim üyesinin görev yaptığı devlet ve vakıf yükseköğretim kurumlarında cinsiyete göre öğretim üyesi sayıları (2025)

Devlet Üniversitesi	Erkek	Kadın	Toplam
Sağlık Bilimleri	2.206	1.737	3.943
İstanbul	1.057	1.080	2.137
Ankara	1.046	1.069	2.115
Marmara	1.074	1.019	2.093
Hacettepe	814	1.139	1.953
Gazi	949	897	1.846
Dokuz Eylül	880	944	1.824
Atatürk	1.111	627	1.738
Ege	798	922	1.720
Selçuk	925	555	1.480
Bursa Uludağ	730	620	1.350
Akdeniz	746	572	1.318
İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa	685	608	1.293
Ondokuz Mayıs	793	459	1.252
İTÜ	768	468	1.236
Erciyes	765	445	1.210
Pamukkale	699	509	1.208
Çanakkale Onsekiz Mart	712	490	1.202
KTÜ	745	440	1.185
Kocaeli	631	508	1.139
Aydın Adnan Menderes	641	494	1.135
Van Yüzüncü Yıl	790	341	1.131
Çukurova	620	504	1.124
Fırat	762	360	1.122
Sivas Cumhuriyet	666	456	1.122
Necmettin Erbakan	760	355	1.115
Sakarya	702	369	1.071
Süleyman Demirel	613	419	1.032
Yıldız Teknik	582	450	1.032
Eskişehir Osmangazi	549	464	1.013

Vakıf Üniversitesi	Erkek	Kadın	Toplam
Başkent	438	511	949
İstanbul Medipol	501	443	944
İstanbul Aydın	368	338	706
Yeditepe	246	332	578
Bahçeşehir	272	287	559
İstanbul Okan	276	280	556
İstinye	301	215	516
İstanbul Gelişim	282	231	513
Üsküdar	271	218	489
İstanbul Beykent	252	233	485
Koç	272	204	476
İstanbul Nişantaşı	204	206	410
Maltepe	166	206	372
Acıbadem Mehmet Ali Aydınlar	169	191	360
İstanbul Atlas	172	184	356
İ.D. Bilkent	236	108	344
İzmir Ekonomi	168	164	332
Atılım	182	147	329
Biruni	155	173	328
İstanbul Bilgi	129	180	309

Kaynak: Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi verileri kullanılarak tarafımızca hazırlanmıştır.
Not: Tabloda devlet yükseköğretim kurumlarında bin ve üzeri, vakıf yükseköğretim kurumlarında ise 300 ve üzeri öğretim üyesi olanlar yer almaktadır.

2024/25 öğretim yılına göre birinci, ikinci ve üçüncü dalga devlet yükseköğretim kurumlarında kadın öğretim üyesi oranları Şekil D.1.7'de gösterilmiştir. Buna göre birinci dalga üniversitelerde en fazla kadın öğretim üyesi oranı sırasıyla Mimar Sinan Güzel Sanatlar (%59), Hacettepe (%58), Anadolu (%55), Ege (%54), Dokuz Eylül (%52), Ankara (%51) ve İstanbul (%51) üniversitelerindeyken, ikinci dalgada kurulan üniversitelerde ise sırasıyla Kütahya Sağlık Bilimleri (%52), Afyonkarahisar Sağlık Bilimleri (%51), Manisa Celal Bayar (%47), Eskişehir Osmangazi (%46)'dedir. Üçüncü dalgada ise en fazla kadın öğretim üyesi oranı sırasıyla İzmir Demokrasi (%65), İzmir Bakırçay (%48), Sinop (%48), Çankırı Karatekin (%45), İstanbul Medeniyet (%45), Sağlık Bilimleri (%44) ve Ankara Yıldırım Beyazıt (%44) üniversitelerindedir. Burada dikkat çeken en önemli husus her dalganın kendi içerisinde yaşamış olduğu dalgalanmalardır. Her dalga içerisinde ciddi farklılaşmalar görülmektedir. Birinci dalgada ikinci dalgadan az; ikinci dalgada üçüncü dalgadan az kadın öğretim üyesi oranına sahip üniversiteler bulunmaktadır. En temelde bu durumun sebebi üniversitelerin bulundukları şehirlerin kalkınma seviyeleridir. Ortalama kadın öğretim üyesi oranı ise birinci dalgada %44, ikinci dalgada %40, üçüncü dalgada ise %38'dir.

Şekil D.1.7 Birinci, ikinci ve üçüncü dalga devlet yükseköğretim kurumlarında kadın öğretim üyesi oranları (2025)

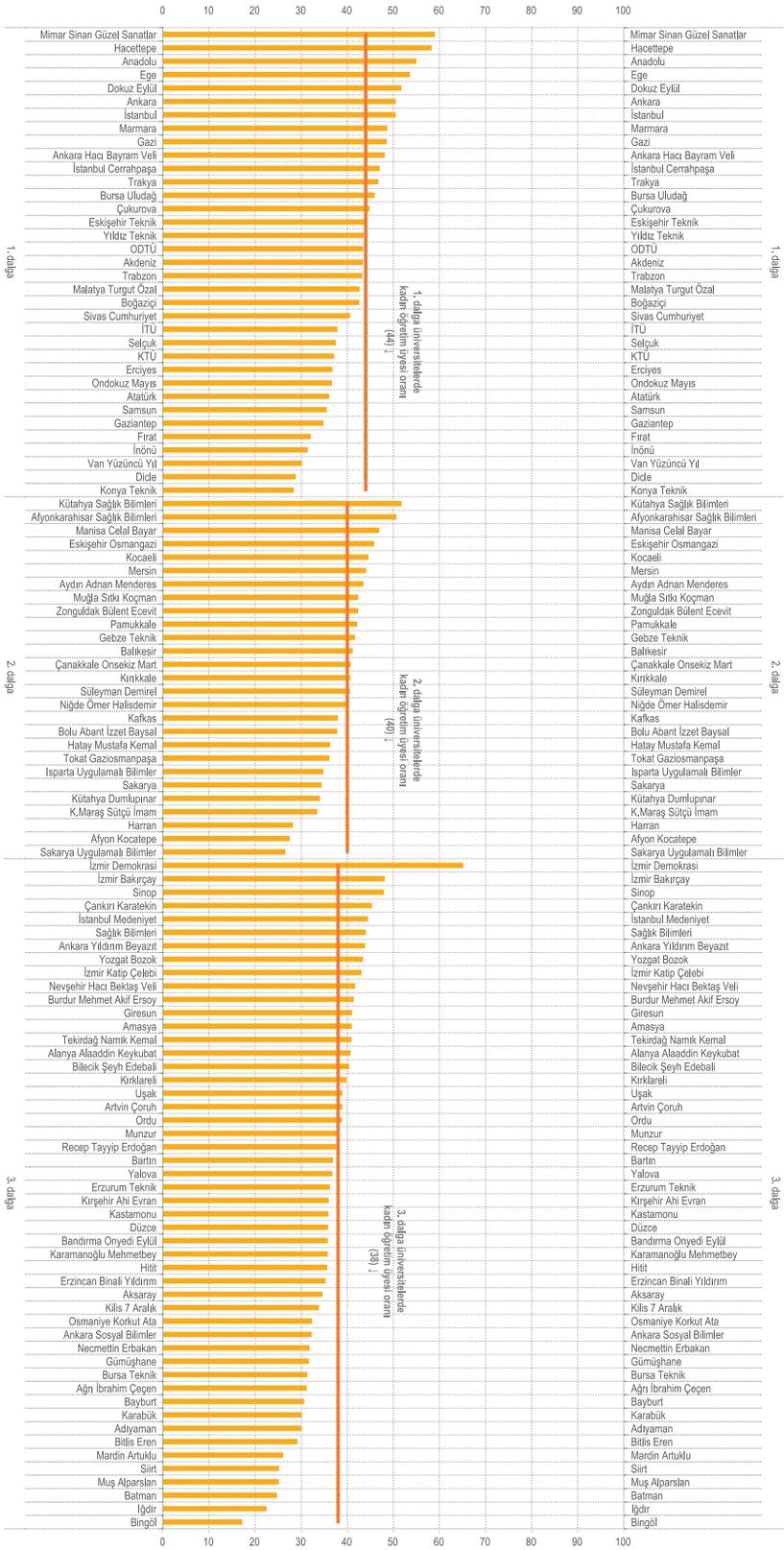

Kaynak: Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi verileri kullanılarak tarafımızca hazırlanmıştır.
Not: Şekilde devlet yükseköğretim kurumlarında 250 ve üzeri öğretim üyesi olanlar yer almaktadır.

Şekil D.1.8 Vakıf yükseköğretim kurumlarında kadın öğretim üyesi oranları (2025)

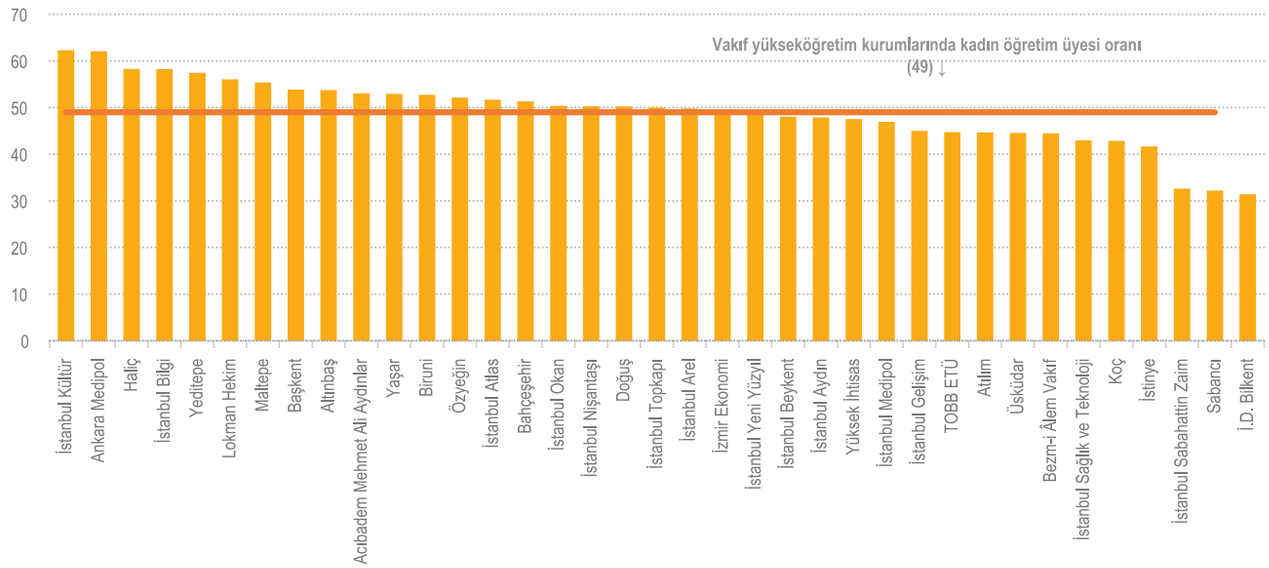

Kaynak: Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi verileri kullanılarak tarafımızca hazırlanmıştır.
Not: Şekilde vakıf yükseköğretim kurumlarında 200 ve üzeri öğretim üyesi olanlar yer almaktadır.

Şekil D.1.8'de Vakıf yükseköğretim kurumlarında kadın öğretim üyesi oranları 2024/25 öğretim yılı verilerine göre verilmiştir. Şekle göre vakıf yükseköğretim kurumlarında kadın öğretim üyesi oranı ortalama %49'dur. İstanbul Kültür (%62), Ankara Medipol (%62), Haliç (%58), İstanbul Bilgi (%58), Yeditepe (%57), Lokman Hekim (%56), Maltepe (%55), Başkent (%54), Altınbaş (%54), Acıbadem Mehmet Ali Aydınlar (%53), Yaşar (%53), Biruni (%53), Özyeğin (%52), İstanbul Atlas (%52), Bahçeşehir (%51), İstanbul Okan (%50), İstanbul Nişantaşı (%50), Doğuş (%50), İstanbul Topkapı (%50) ve İstanbul Arel (%50) üniversitelerinde kadın öğretim üyesi oranı %50 ve üzerindedir.

Şekil D.1.9 Eğitim ve öğretim alanları sınıflamasına göre erkek öğretim üyesi oranları (%) (2025)

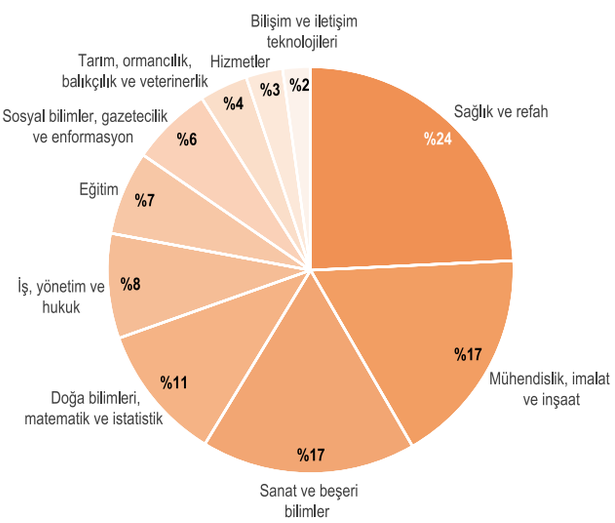

Kaynak: Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi verileri kullanılarak tarafımızca hazırlanmıştır.

Şekil D.1.10 Eğitim ve öğretim alanları sınıflamasına göre kadın öğretim üyesi oranları (%) (2025)

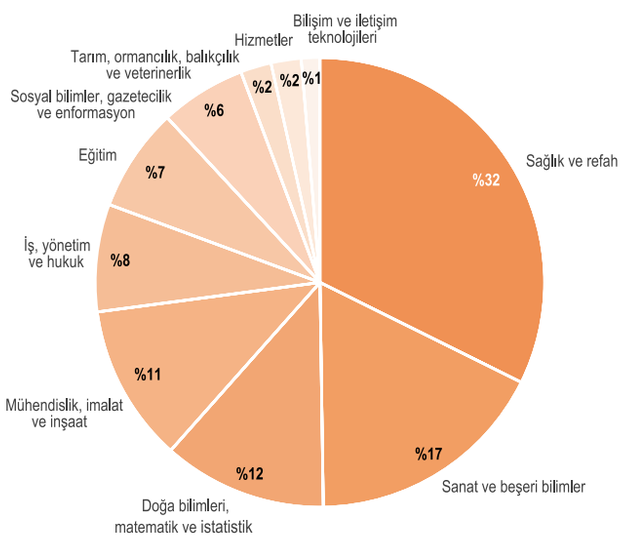

Kaynak: Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi verileri kullanılarak tarafımızca hazırlanmıştır.

Bilkent (%31), Sabancı (%32) ve İstanbul Sabahattin Zaim (%33) üniversitelerinde ise %33 ve altındadır.

2024/25 öğretim yılında eğitim ve öğretim alanları sınıflamasına göre erkek öğretim üyesi oranları Şekil D.1.9'da verilmiştir. Buna göre sağlık ve refah alanında erkek öğretim üyesi oranı %24, mühendislik, imalat ve inşaat alanında %17, sanat ve beşeri bilimler alanında %17, doğa bilimleri, matematik ve istatistik alanında %11 iken, bilişim ve iletişim teknolojilerinde %2, hizmetler alanında %3 ve tarım, ormancılık, balıkçılık ve veterinerlik alanında %4'tür.

Şekil D.1.10'da 2024/25 öğretim yılında eğitim ve öğretim alanları sınıflamasına göre kadın öğretim üyesi oranları verilmiştir. Eğitim ve öğretim alanları sınıflamasına göre kadın öğretim üyesi oranları sağlık ve refah alanında %32, sanat ve beşeri bilimler alanında %17, doğa bilimleri, matematik ve istatistik alanında %12, mühendislik, imalat ve inşaat alanında %11 iken tarım, ormancılık, balıkçılık ve veterinerlik alanında %2, hizmetler alanında %2, bilişim ve iletişim teknolojilerinde %1 seviyelerindedir.

2023 yılı verilerine göre OECD ülkelerinde yükseköğretimde kadın öğretim elemanı oranları Şekil D.1.11'de

Şekil D.1.11 OECD ülkelerinde yükseköğretimde kadın öğretim elemanı oranları (2023)

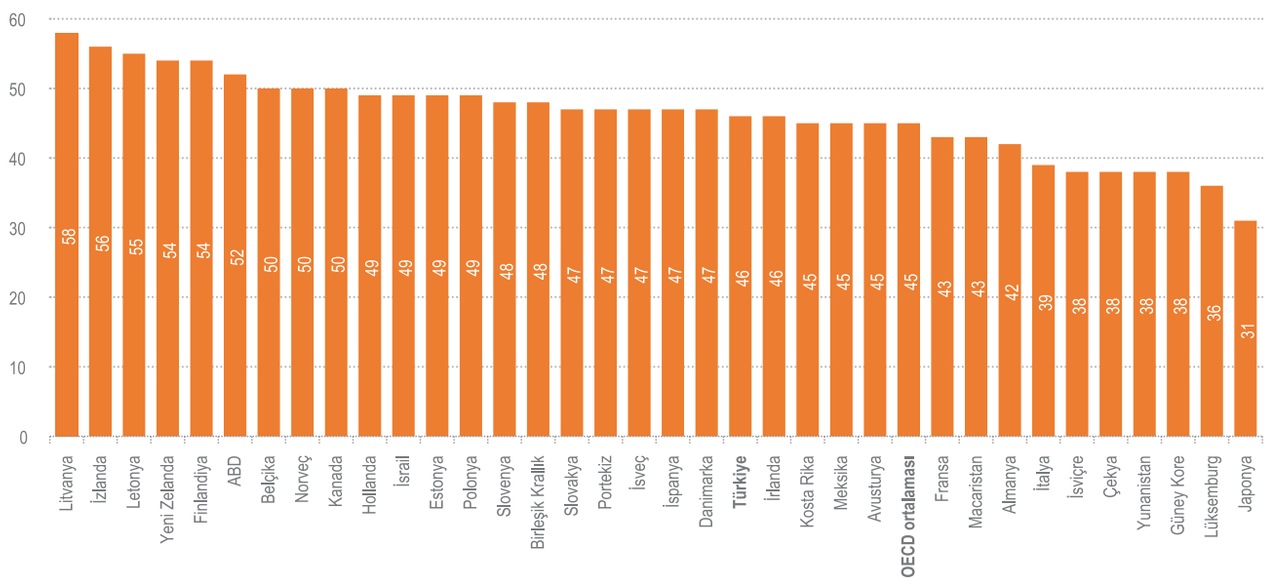

Kaynak: (OECD, 2025).

verilmiştir. Buna göre yükseköğretimde kadın öğretim elemanı oranı OECD ülkeleri ortalaması %45'tir. Litvanya (%58), İzlanda (%56), Letonya (%55), Yeni Zelanda (%54), Finlandiya (%54) ve ABD (%52) en fazla kadın öğretim elemanı oranına sahip ülkeler olup bu ülkelerde kadın öğretim elemanı oranı %50'nin üzerindedir. Türkiye'de ise kadın öğretim elemanı oranı %46 olup OECD ülkeleri ortalamasının %1 puan üstündedir. OECD ülkeleri arasında yükseköğretimde kadın öğretim elemanı oranı en düşük olan ülkeler ise Japonya (%31), Lüksemburg (%36), Güney Kore (%38), Yunanistan (%38), Çekya (%38), İsviçre (%38) ve İtalya (%39) olup bu ülkelerde kadın öğretim elemanı oranı %39 ve altındadır.

OECD ülkelerinde yükseköğretimde 50 yaş ve üzeri öğretim elemanı oranları 2014 ve 2023 yıllarına göre Şekil D.1.12'de verilmiştir. Şekle göre yükseköğretimde 50 yaş ve üzeri öğretim elemanı oranında OECD ülkeleri ortalaması 2014 yılında %40 iken 2023 yılında %39 olarak gerçekleşmiştir. Türkiye'de bu oran 2014 yılında %17 iken 2023 yılında %23 olarak gerçeklemiştir. Türkiye 50 yaş ve üzeri öğretim elemanı oranında en düşük orana sahip

ikinci ülke konumundadır. Öte yandan İtalya ise 2023 yılı için %55 oranı ile OECD ülkeleri arasında en fazla 50 yaş ve üzeri yükseköğretim elemanı oranına sahip ülkedir. Dolayısıyla Türkiye OECD ülkeleri arasında daha genç öğretim elemanı kadrolarına sahiptir.

OECD ülkelerinde 30 yaş altı öğretim elemanı oranları 2023 yılı verilerine göre Şekil D.1.13'te verilmiştir. Şekle göre OECD ülkelerinde 30 yaş altı öğretim elemanı oranı ortalaması %9'dur. Türkiye'de ise bu oran %14 olarak gerçekleşmiştir. 30 yaş altı öğretim elemanı oranının en yüksek olduğu ülke %33 ile Lüksemburg iken en düşük olduğu ülkeler ise Yunanistan, İtalya ve Güney Kore (%1)'dir.

Şekil D.1.12 OECD ülkelerinde yükseköğretimde 50 yaş ve üzeri öğretim elemanı oranları (2014 ve 2023)

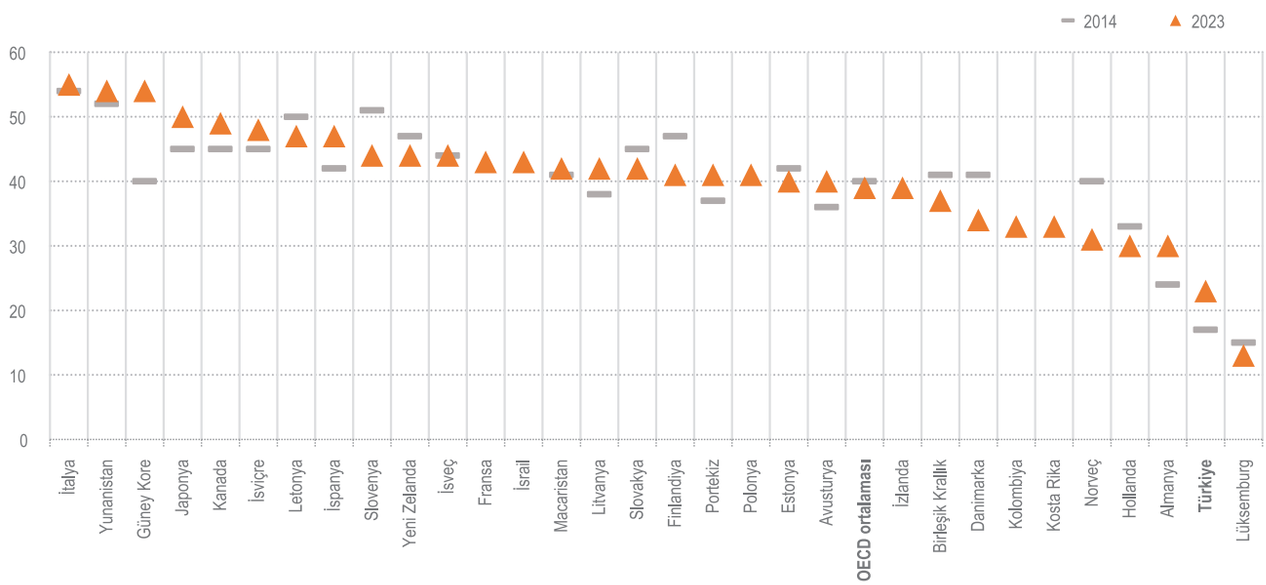

Kaynak: (OECD, 2025).

Şekil D.1.13 OECD ülkelerinde 30 yaş altı öğretim elemanı oranları (2023)

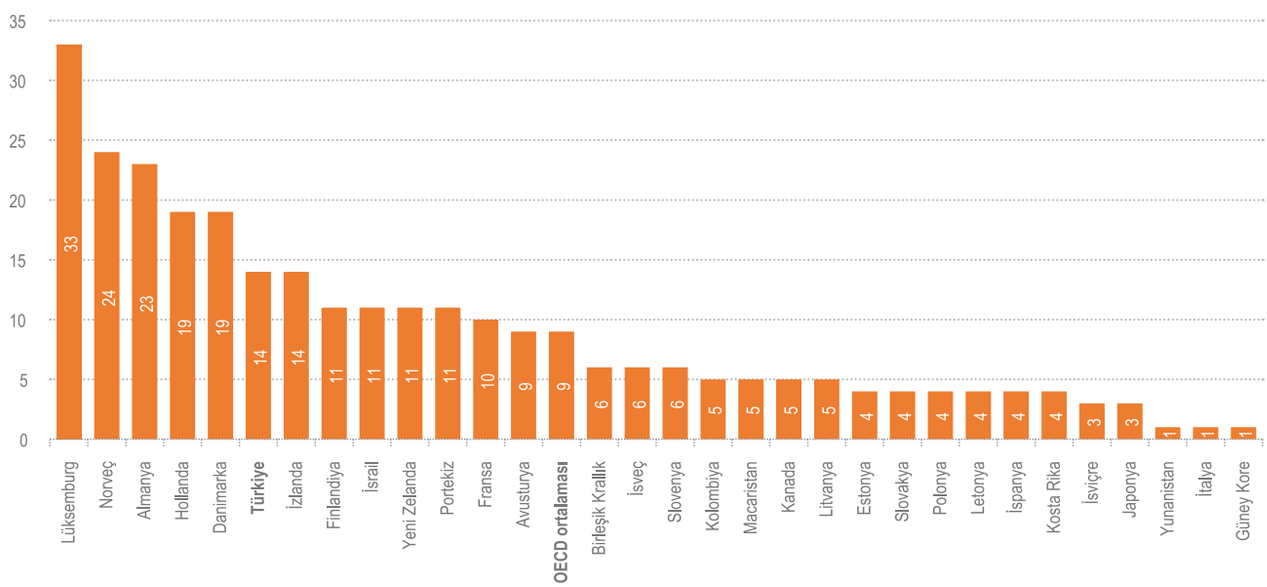

Kaynak: (OECD, 2025).

GÖSTERGE D2

TÜRKİYE'DE ULUSLARARASI ÖĞRETİM ELEMANI SAYISI KAÇTIR?

Bu gösterge altında uluslararası öğretim elemanı sayılarında yaşanan değişimler ünvan, cinsiyet, geldikleri ülke ve görev yaptıkları üniversite değişkenlerine göre ayrıntılı olarak analiz edilerek ele alınmıştır.

Şekil D.2.1 Ünvanlarına göre uluslararası öğretim elemanı sayısında yaşanan değişim (2016-2025)

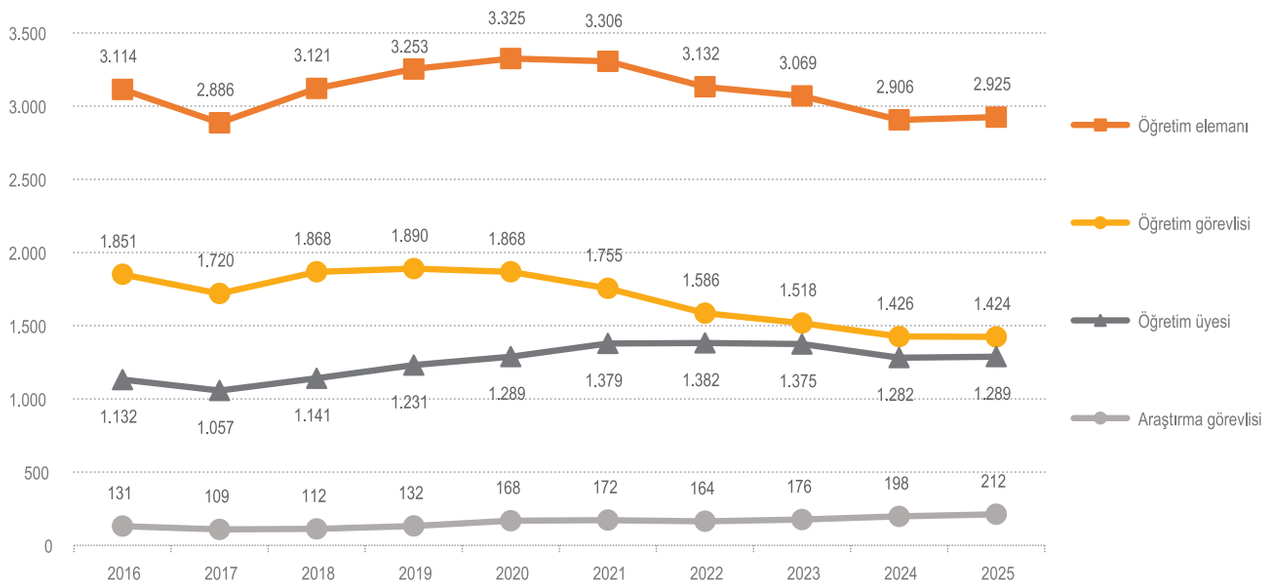

Kaynak: Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi verileri kullanılarak hazırlanan ve Yükseköğretime Bakış 2024'te yer alan şekil tarafımızca güncellenmiştir.

2016 ile 2025 yılları arası ünvanlarına göre uluslararası öğretim elemanı sayısında yaşanan değişim Şekil D.2.1'de gösterilmiştir. Buna göre uluslararası öğretim elemanı sayısı 2016'da 3 bin 114 iken 2025 yılına gelindiğinde 2 bin 925; öğretim görevlisi sayısı 2016 yılında bin 851 iken 2025 yılında bin 424; öğretim üyesi sayısı 2016 yılında bin 132 iken 2025 yılında bin 289; araştırma görevlisi sayısı ise 2016 yılında 131 iken 2025 yılında 212 olarak gerçekleşmiştir. Ayrıca 2020 yılında en üst seviyeye ulaşan uluslararası öğretim elemanı sayısı 3 bin 325 olarak gerçekleşirken 2024 yılına kadar sürekli düşüş yaşamış ve 2 bin 906'ya gerilemiş, 2025 yılında ise bir miktar artarak 2 bin 925 olmuştur.

Şekil D.2.2'de 2016-2025 yılları arası ünvanlarına göre uluslararası öğretim elemanı içinde kadın öğretim elemanı oranında yaşanan değişim gösterilmiştir. Buna göre uluslararası araştırma görevlisi sayısı içinde kadınların oranı 2016 yılında %37 iken yıllar içerisinde dalgalı bir seyir izleyerek 2025 yılında %54 olmuştur. Uluslararası öğretim görevlisi sayısı içinde kadınların oranı 2016 yılında %43 iken 2025 yılında %55 olmuştur. Uluslararası öğretim elemanı sayısı içinde kadınların payına bakıldığında ise 2016 yılında %37 iken 2025 yılında %44 olmuştur. Uluslararası öğretim üyesi içinde uluslararası kadın öğretim üyesi oranı ise 2016 yılında %26 iken 2025 yılında %31 olmuştur. Uluslararası öğretim elemanlarında yıllar itibarıyla tüm ünvanlarda kadınların payının arttığı görülmektedir.

Şekil D.2.2 Ünvanlarına göre uluslararası öğretim elemanı içinde kadın öğretim elemanı oranında yaşanan değişim (%) (2016-2025)

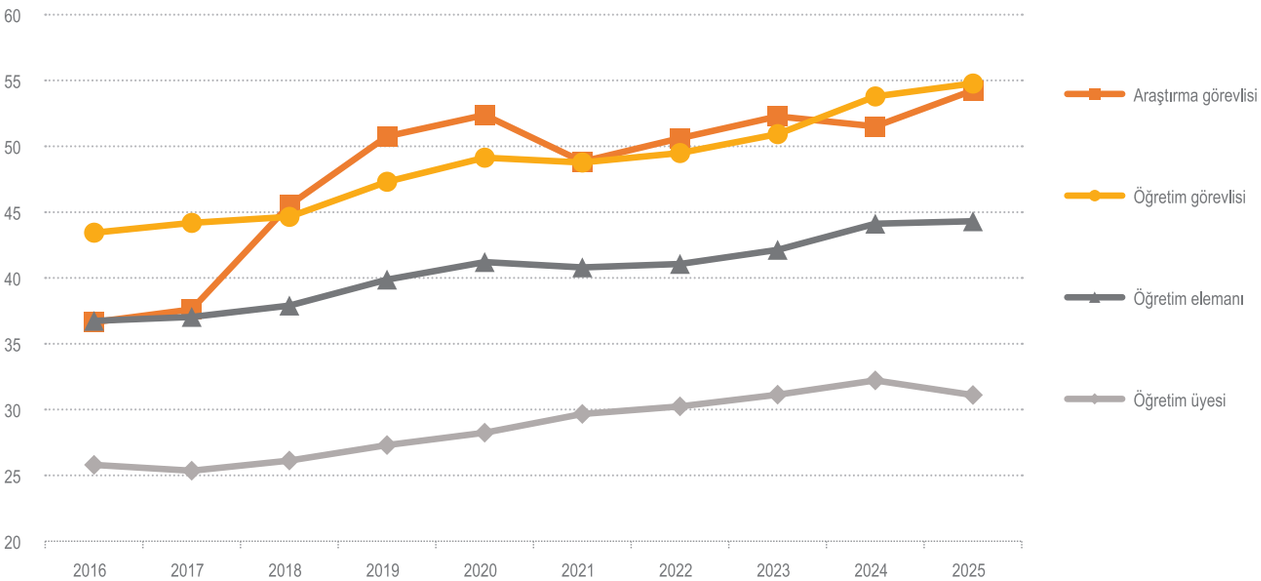

Kaynak: Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi verileri kullanılarak hazırlanan ve Yükseköğretime Bakış 2024'te yer alan şekil tarafımızca güncellenmiştir.

Tablo D.2.3'te 2024/25 öğretim yılında Türkiye'de 15 ve üzerinde uluslararası öğretim üyesi çalıştıran üniversiteler verilmiştir. Buna göre 15 ve üzerinden uluslararası öğretim üyesi çalıştıran toplam 24 üniversite bulunmaktadır. Bu üniversitelerin 12'si devlet 12'si ise vakıf üniversiteleridir. En fazla uluslararası öğretim üyesi çalıştıran üniversite ise 77 ile İ.D. Bilkent Üniversitesi olup daha sonra sırasıyla ODTÜ (54), Gaziantep (39), Karabük (37), İstanbul Gelişim (36), Boğaziçi (32) ve İstanbul Aydın (31) üniversiteleri gelmektedir.

2025 yılında Türkiye'de görev yapan uluslararası öğretim elemanlarının ülkelere göre dağılımı Tablo D.2.4'te verilmiştir. Buna göre Türkiye'de görev yapan öğretim elemanları en fazla İran (480), Suriye (251), ABD (224), Azerbaycan (221), Almanya (144), Birleşik Krallık (134) ve Mısır (104) uyrukludur. Burada dikkat çeken husus, ilk altı ülkeden gelen uluslararası öğretim elemanı sayısının toplam uluslararası öğretim elemanı sayısının yaklaşık %50'sini oluşturmaktadır.

Tablo D.2.3 Türkiye'de 15 ve üzerinde uluslararası öğretim üyesi çalıştıran üniversiteler (2025)

Üniversite adı	Kurum türü	Uluslararası öğretim üyesi
İ.D. Bilkent	Vakıf	77
ODTÜ	Devlet	54
Gaziantep	Devlet	39
Karabük	Devlet	37
İstanbul Gelişim	Vakıf	36
Boğaziçi	Devlet	32
İstanbul Aydın	Vakıf	31
İstinye	Vakıf	27
Koç	Vakıf	25
Sabancı	Vakıf	25
Mardin Artuklu	Devlet	24
İTÜ	Devlet	23
İstanbul Okan	Vakıf	22
İstanbul Sabahattin Zaim	Vakıf	22
Atatürk	Devlet	21
Türk-Alman	Devlet	21
Sakarya	Devlet	20
Yeditepe	Vakıf	20
İstanbul Medipol	Vakıf	19
İstanbul	Devlet	17
Bahçeşehir	Vakıf	17
Gebze Teknik	Devlet	16
İstanbul Nişantaşı	Vakıf	16
Erciyes	Devlet	15

Kaynak: Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi verileri kullanılarak tarafımızca hazırlanmıştır.

Tablo D.2.4 Türkiye'de görev yapan uluslararası öğretim elemanlarının ülkelere göre dağılımı (2025)

Ülke	Öğretim üyesi	Öğretim görevlisi	Araştırma görevlisi	Öğretim elemanı (Toplam)
İran	237	209	34	480
Suriye	98	143	10	251
ABD	71	149	4	224
Azerbaycan	96	60	65	221
Almanya	69	66	9	144
Birleşik Krallık	47	86	1	134
Mısır	40	62	2	104
Rusya	41	56	1	98
Kuzey Kıbrıs	53	23	5	81
Ukrayna	18	40	2	60
Irak	26	21	7	54
Pakistan	37	13	2	52
İtalya	19	31		50
Yunanistan	33	15	2	50
Filistin	25	15	6	46
Fransa	17	21	1	39
Kanada	14	20	1	35
Diğer	348	394	60	802
Toplam	1.289	1.424	212	2.925

Kaynak: Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi verileri kullanılarak tarafımızca hazırlanmıştır.
Not: Tabloda 35 ve üzeri öğretim elemanı olan ülkeler yer almaktadır.

GÖSTERGE D3

MEB ARACILIĞIYLA YURTDIŞINDA BURSLU LİSANSÜSTÜ EĞİTİMİ ALIP GÖREVE BAŞLAYAN KAÇ KİŞİ VAR?

Bu gösterge altında MEB aracılığıyla yurt dışında burslu olanlar içerisinde Yurt Dışına Lisansüstü Öğrenim Görmek Üzere Gönderilecek Adayları Seçme ve Yerleştirme (YLSY) kapsamında öğrenimini tamamlayıp görev talep eden ve başlayanların öğrenim düzeyine göre sayıları ve öğrenim düzeyine göre bursiyer sayıları ayrıntılı olarak analiz edilmiştir.

Şekil D.3.1 YLSY kapsamında öğrenimini tamamlayıp görev talep eden ve mecburi hizmetine başlayanların öğrenim düzeyine göre sayıları (2015-2024)

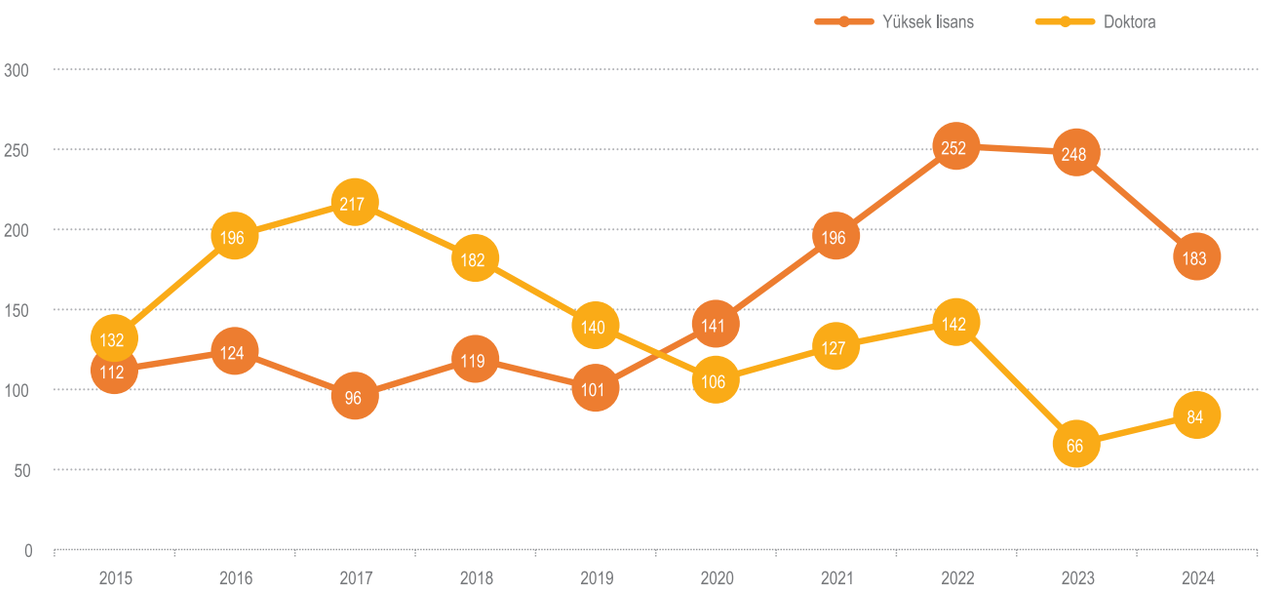

Kaynak: MEB verileri kullanılarak hazırlanan ve Yükseköğretime Bakış 2024'te yer alan şekil tarafımızca güncellenmiştir.

2015 ile 2024 yılları arasında YLSY kapsamında öğrenimini tamamlayıp görev talep eden ve mecburi hizmetine başlayanların öğrenim düzeyine göre sayıları Şekil D.3.1'de verilmiştir. Şekle göre yüksek lisans düzeyinde öğrenimini tamamlayıp mecburi hizmete başlayanların sayısı 2015'te 112 iken 2025 yılında bir önceki yıla göre ciddi düşüş yaşayarak 183 olmuştur. Doktora düzeyinde ise öğrenimini tamamlayıp mecburi hizmete başlayanların sayısı 2015 yılında 132 iken 2025 yılında 84 olmuştur. Yüksek lisans düzeyinde öğrenimini tamamlayıp mecburi hizmete başlayanların sayısında bir önceki yıla göre önemli bir düşüşün olduğu görülmektedir.

2021 ile 2025 yılları arası öğrenim düzeyine göre YLSY kapsamında yurtdışında öğrenim gören bursiyer sayıları Şekil D.3.2'de gösterilmiştir. Buna göre 2021 yılında YLSY kapsamında yurtdışında bin 764 doktora ve bin 110 yüksek lisans bursiyeri bulunurken 2025 yılına gelindiğinde doktora bursiyer sayısı bin 610'a yüksek lisans bursiyer sayısı 277'ye düşmüştür. 2023 yılına kadar doktora bursiyer sayısı artış göstermesine rağmen 2024 ve 2025 yıllarında düşüş yaşanmıştır. Yüksek lisans bursiyer sayısı 2021 yılından itibaren 2025 yılına kadar sürekli düşüş göstermiş olup 2021 yılına göre yaklaşık %75 oranında bir düşüş yaşanmıştır.

Şekil D.3.2 Öğrenim düzeyine göre YLSY kapsamında yurtdışında öğrenim gören bursiyer sayıları (2021-2025)

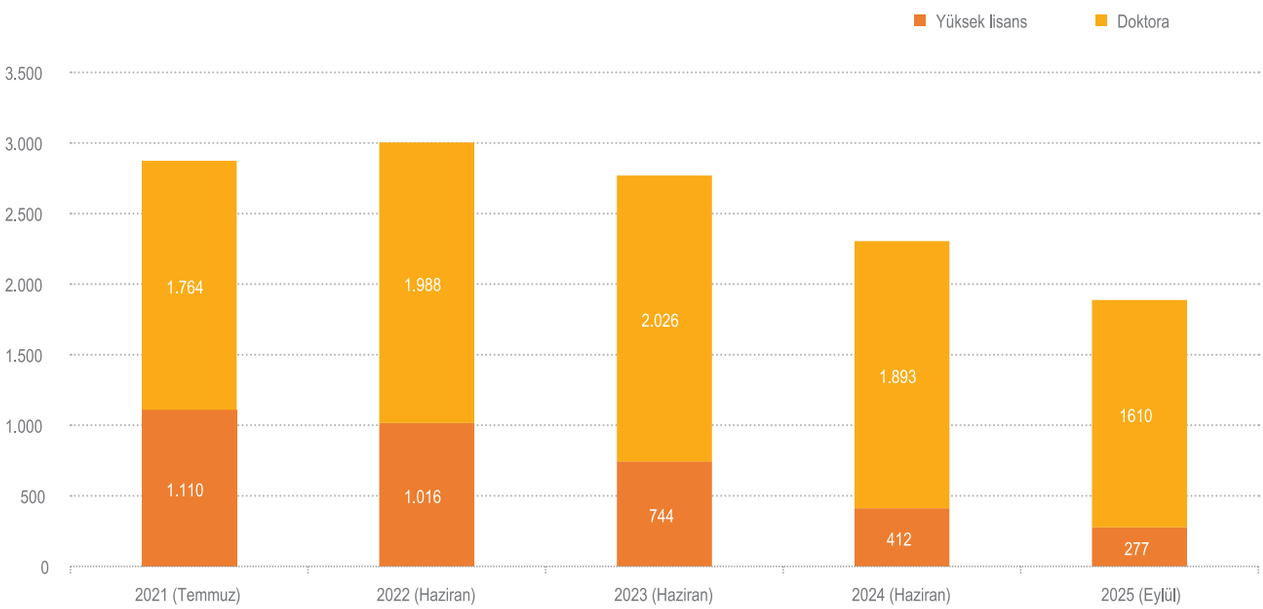

Kaynak: MEB verileri kullanılarak hazırlanan ve Yükseköğretime Bakış 2024'te yer alan şekil tarafımızca güncellenmiştir.

BÖLÜM D

SONUÇ VE ÖNERİLER

- Öğretim elemanı sayılarına bakıldığında yıllara göre araştırma görevlisi sayısında ciddi bir düşüşün olduğu görülmektedir. 2016 yılında 47 bin 376 olan araştırma görevlisi sayısı 2025 yılına gelindiğinde 39 bin 129 olarak gerçekleşmiştir. Öğretim görevlisi sayısı ise son on yıldır aynı seviyelerde gerçekleşmektedir. Daha önceki raporlarımızda da ifade ettiğimiz gibi özellikle araştırma görevliliği kadrosundaki bu düşüşün nedenleri araştırılmalı ve öğretim üyesi kadrolarını besleyen bu alanlara erişim artırılmalıdır.

- Üniversiteler düzeyinde kadın öğretim elemanı oranlarına bakıldığında, hem birinci, ikinci ve üçüncü kuruluş dalgaları arasında hem de bu dalgalar içinde önemli farklılıklar bulunduğu görülmektedir. Bu farklılaşmaların nedenleri derinlemesine incelenmelidir. Ayrıca, kadın öğretim üyesi oranının düşük olduğu bölgeler ve şehirler belirlenerek, bu durumun nedenleri analiz edilmeli ve kadın istihdamını artırmaya yönelik teşvik mekanizmaları geliştirilmelidir.

- Türkiye'de görev yapan uluslararası öğretim elemanı sayıları incelendiğinde, son yıllarda bir artışın olmadığı, aksine araştırma görevlisi kadrosu dışındaki ünvanlarda düşüş yaşandığı görülmektedir. Uluslararası öğretim üyelerinin belirli üniversitelerde yoğunlaştığı, ayrıca bu grubun yaklaşık yarısının yalnızca altı farklı ülkeden geldiği dikkat çekmektedir. Yükseköğretimde uluslararasılaşmanın yalnızca öğrenci boyutuyla sınırlı kalmaması; öğretim elemanı düzeyinde de güçlendirilmesi gerekmektedir. Bu doğrultuda, yükseköğretim sisteminin bütününü kapsayacak biçimde uluslararası öğretim elemanı çeşitliliğini artıracak ve sayısal artışı destekleyecek stratejilerin belirlenip uygulanması önem taşımaktadır.

- MEB bursu ile yurtdışı öğrenimini görmek üzere burs programlarıyla giden öğrencilerin sayılarına bakıldığında Türkiye'de son dört yılda yüksek lisans, son iki yılda da doktora düzeyinde bu bursiyer sayılarının azaldığı görülmektedir. Buna ilave olarak son beş yılın en düşük bursiyer sayıları 2025 yılında gerçekleşmiştir. Özellikle yüksek lisans alanında ciddi bir düşüş yaşandığı görülmektedir. 2021 yılına göre yüksek lisans bursiyer sayısı yaklaşık %75 oranında azalmıştır. Yükseköğretimde çeşitliliğin sağlanabilmesi ve araştırmanın aynı zamanda eğitimin kalitesinin artabilmesi için yurtdışı burs programlarının sayısının artırılması ve YÖK doktora burslarının kapasitesi ve verimliliğinin gözden geçirilmesi önem arz etmektedir.

KAYNAKLAR

OECD. (2025). *Education at a glance 2025: OECD indicators.* OECD Publishing. https://doi.org/10.1787/1c0d9c79-en

YÖK. (2025). *Yükseköğretim bilgi yönetim sistemi.* Yükseköğretim Kurulu. https://istatistik.yok.gov.tr/

Yurdakul, S. ve Şahin-Demir, S. A. (2022). *Yükseköğretime bakış 2022: İzleme ve değerlendirme raporu.* Eğitim-Bir-Sen Stratejik Araştırmalar Merkezi.

Yurdakul, S. ve Şahin-Demir, S. A. (2024). *Yükseköğretime bakış 2024: İzleme ve değerlendirme raporu.* Eğitim-Bir-Sen Stratejik Araştırmalar Merkezi.

BÖLÜM E

EĞİTİM ORTAMLARI

GÖSTERGE E1 Türkiye'deki yükseköğretim kurumu sayısı kaçtır?
GÖSTERGE E2 Kurum başına düşen öğrenci ve öğretim üyesi sayısı kaçtır?
GÖSTERGE E3 Öğretim elemanı ve üyesi başına düşen öğrenci sayısı kaçtır?
GÖSTERGE E4 KYK yurt kapasitesi ne kadardır?
GÖSTERGE E5 Yeşil Kampüs sıralaması nasıldır?
BÖLÜM E Sonuç ve Öneriler

Eğitim ortamı, öğrenciler ve öğretim elemanları üzerinde doğrudan etki yaratarak eğitimin kalitesinin belirlenmesinde temel bir unsur olarak öne çıkmaktadır (OECD, 2025). Eğitim ortamlarına ilişkin göstergeler, okul kaynakları, öğretim koşulları ve öğrenme süreçlerinin düzenlenişi aracılığıyla temel okul niteliklerini şekillendirmekte; bu da öğrenme çıktıları, eğitim maliyetleri, öğrenci refahı ve öğretmen istihdamı gibi kritik politika alanlarını doğrudan etkilemektedir. OECD verileri, eğitim ortamlarının kalitesinin yalnızca öğrencilerin akademik performansını değil, aynı zamanda sosyal hareketlilik, beceri gelişimi ve toplumsal eşitlik düzeylerini de belirlediğini ortaya koymaktadır. Bu bölüm içerisinde öncelikle yükseköğretim kurumları, üniversite başına düşen öğrenci sayıları, öğretim elemanı/üyesi başına düşen öğrenci sayıları verilecektir. Sonrasında Kredi Yurtlar Kurumu (KYK) içerisinde yurt kapasiteleri, yurt başına düşen öğrenci sayıları analizleri yapılacaktır. Son olarak dünyada ve Türkiye'de yeşil kampüs sıralaması verilecektir. Açıköğretim öğrenci sayıları, bu bölüm içerisinde bulunan göstergelerde hesaplamalara dâhil edilmemiştir.

GÖSTERGE E1 TÜRKİYE'DEKİ YÜKSEKÖĞRETİM KURUMU SAYISI KAÇTIR?

Bu gösterge altında öncelikle devlet ve vakıf yükseköğretim kurumlarının yıllar içerisindeki sayıları, devlet yükseköğretim kurumlarının kurulma dalgalarına/dönemlerine göre sayıları ve bu yükseköğretim kurumlarındaki mevcut birim sayıları ayrıntılı olarak incelenmiştir.

Şekil E.1.1 Yıllara göre yükseköğretim kurum sayılarında yaşanan değişim (1991-2025)

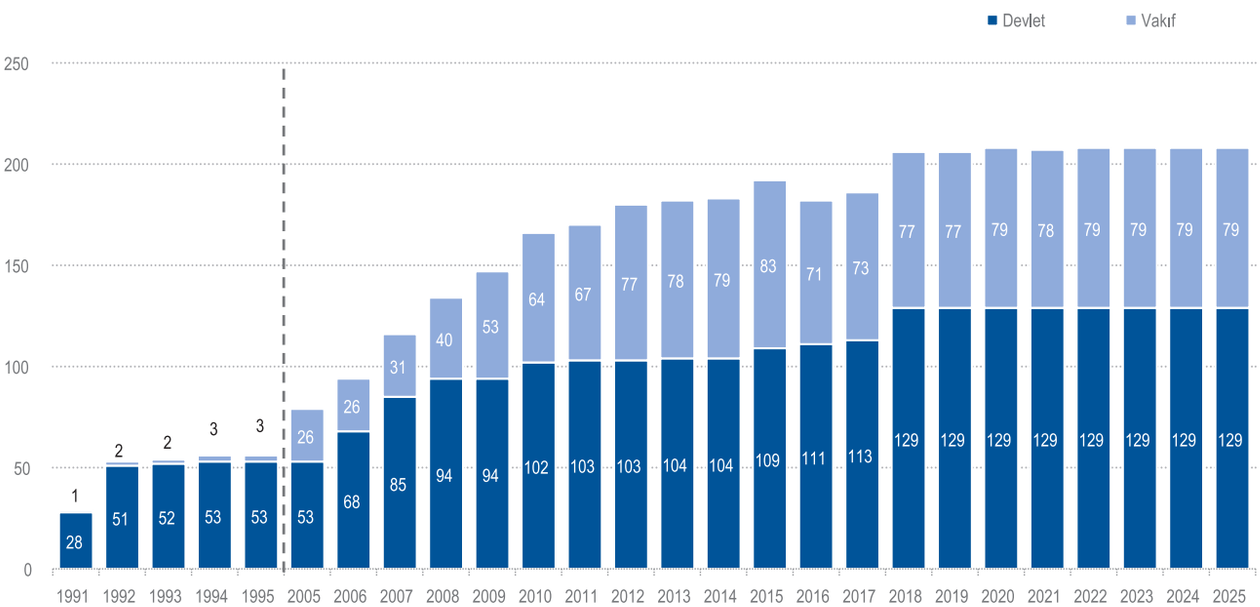

Kaynak: Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi verileri kullanılarak hazırlanan ve Yükseköğretime Bakış 2024'te yer alan şekil tarafımızca güncellenmiştir.

1991 yılı ile 2025 yılı arasında yükseköğretim kurum sayılarında yaşanan değişim Şekil E.1.1'de gösterilmektedir. Buna göre 1991 yılında 28 devlet ve 1 vakıf olmak üzere toplamda 29 yükseköğretim kurumu bulunurken bu sayılar 1992 yılında 51 devlet 2 vakıf toplamda 53; 1995 yılında ise 53 devlet 3 vakıf toplamda ise 56 olacak şekilde 2005 yılına kadar neredeyse sabit devam etmiştir. 2005 yılında 53 devlet üniversitesi sabit olup vakıf üniversitesi sayısı önceki yıllara nazaran 3'ten 26'ya artış göstermiştir. 2006 yılında devlet üniversitesi sayısı da artış göstererek 68'e ulaşmış ve vakıf ile toplamda 94 yükseköğretim kurum sayısına ulaşılmıştır. Yükseköğretim kurum sayıları yıllar içerisinde artış göstererek 2018 yılında 129'u devlet, 77'si vakıf olmak üzere toplamda 206 yükseköğretim kurum sayısına ulaşılmıştır. 2018 yılından itibaren son yedi yıl içerisinde devlet üniversitesi sayısı sabit olup vakıf üniversitelerinde ise artış ve azalışlarla birlikte 2025 yılında 129 devlet 79 vakıf olmak üzere yükseköğretim kurum sayısı toplamda 208'e ulaşmıştır.

Şekil E.1.2'de Türkiye'de devlet üniversitelerinin kurulma dalgalarına göre sayıları verilmiştir. Şekilde görüldüğü üzere, yükseköğretim kurumları 2018 yılına kadar üç farklı dalga hâlinde kurulmuştur (Gür ve ark., 2018). 2018 sonrasında ise toplam 14 üniversitenin bölünmesiyle yeni kurumlar oluşmuş; bu üniversitelerin öğrenci sayıları, öğretim elemanları ve eğitim imkânları, kuruluşlarının bağlı bulunduğu dalga kapsamında gösterilmiştir. Bunun temel nedeni, söz konusu üniversitelerin resmî olarak yeni kurulmuş görünmelerine karşın köklü bir geçmişe sahip olmalarıdır. Buna göre 1992 öncesi kurulan ve bölünen (1. dalga) üniversitelerin sayısı 2025

yılı itibarıyla 36, 1992-1994 yılları arası kurulan ve bölünen (2. dalga) üniversitelerin sayısı 31, 2006 ve sonrası kurulan (3. dalga) üniversitelerin sayısı ise 62 şeklinde gerçekleşmiştir.

2025 yılında yükseköğretim kurum türüne göre birim sayıları Tablo E.1.3'te verilmiştir. Tabloya göre 127 aktif 2 pasif olmak üzere toplamda 129 olan devlet üniversitelerinde bin 553 aktif 16 pasif fakülte; 242 aktif 2 pasif yüksekokul; 910 aktif 5 pasif MYO; 423 aktif 3 pasif enstitü; 3 bin 198 aktif 5 pasif araştırma ve uygulama merkezi; 16 bin 207 aktif 2 pasif bölüm; 30 bin 948 aktif anabilim dalı; 6 bin 797 aktif bilim dalı; 5 bin 872 aktif 2 bin 232 pasif önlisans programı; 7 bin 244 aktif ve 107 pasif lisans; 13 bin 152 aktif 48 pasif yüksek lisans; 11 bin 434 aktif 19 pasif doktora programı bulunmaktadır. 74 aktif 1 pasif olmak üzere toplamda 75 olan vakıf üniversitelerinde 510 aktif 7 pasif fakülte; 86 aktif 2 pasif yüksekokul; 103 aktif MYO; 136 aktif enstitü; 844 aktif 1 pasif araştırma ve uygulama merkezi 3 bin 825 aktif bölüm; 4 bin 84 aktif anabilim dalı; 625 aktif bilim dalı; bin 747 aktif 237 pasif önlisans programı; 2 bin 220 aktif ve 2 pasif lisans; 3 bin 501 aktif 1 pasif yüksek lisans; 724 aktif 1 pasif doktora programı bulunmaktadır. Vakıf MYO'lara bakıldığında 4 aktif MYO olduğu görülmektedir. Vakıf MYO'larda 7 araştırma ve uygulama merkezi, 78 bölüm, 108 aktif ve 15 pasif önlisans programı bulunmaktadır.

Şekil E.1.2 Türkiye'de devlet üniversitelerinin kurulma dalgalarına göre sayıları (2025)

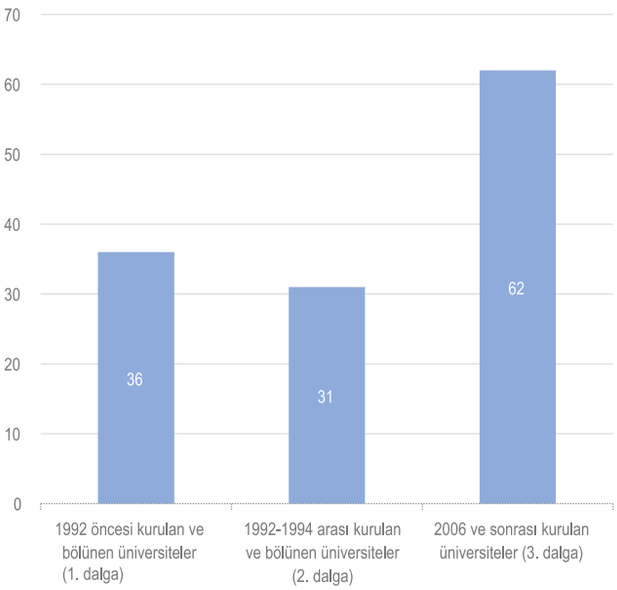

Kaynak: Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi verileri kullanılarak tarafımızca hazırlanmıştır.

Tablo E.1.3 Yükseköğretim kurum türüne göre birim sayıları (2025)

Tür	Devlet		Vakıf		Vakıf MYO		Toplam		Toplam
	Aktif	Pasif	Aktif	Pasif	Aktif	Pasif	Aktif	Pasif	
Üniversite	127	2	74	1	4	0	205	3	208
Fakülte	1.553	16	510	7	0	0	2.063	23	2.086
Yüksekokul	242	2	86	2	0	0	328	4	332
MYO	910	5	103	0	4	0	1.017	5	1.022
Enstitü	423	3	136	0	0	0	559	3	562
Araştırma ve uygulama merkezi	3.198	5	844	1	7	0	4.049	6	4.055
Bölüm	16.207	2	3.825	0	78	0	20.110	2	20.112
Anabilim dalı	30.948	0	4.084	0	0	0	35.032	0	35.032
Bilim dalı	6.797	0	625	0	0	0	7.422	0	7.422
Önlisans programı	5.872	2.232	1.747	237	108	15	7.727	2.484	10.211
Lisans programı	7.244	107	2.220	2	0	0	9.464	109	9.573
Yüksek lisans programı	13.152	48	3.501	1	0	0	16.653	49	16.702
Doktora programı	11.434	19	724	1	0	0	12.158	20	12.178
Sanatta yeterlilik programı	121	0	16	0	0	0	137	0	137

Kaynak: Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi verileri kullanılarak tarafımızca hazırlanmıştır (Eylül 2025).

GÖSTERGE E2 KURUM BAŞINA DÜŞEN ÖĞRENCİ VE ÖĞRETİM ÜYESİ SAYISI KAÇTIR?

Bu gösterge altında öncelikle kurum başına düşen öğrenci ve öğretim elemanı sayılarında devlet ve vakıf yükseköğretim kurumlarına göre yaşanan değişim incelenmiştir. Ardından kurulma dalgalarına göre yükseköğretim kurumları başına düşen öğrenci ve öğretim elemanı sayıları ayrıntılı olarak analiz edilmiştir.

Şekil E.2.1 Devlet ve vakıf yükseköğretim kurumları başına düşen ortalama öğrenci sayısında yaşanan değişim (2016-2025)

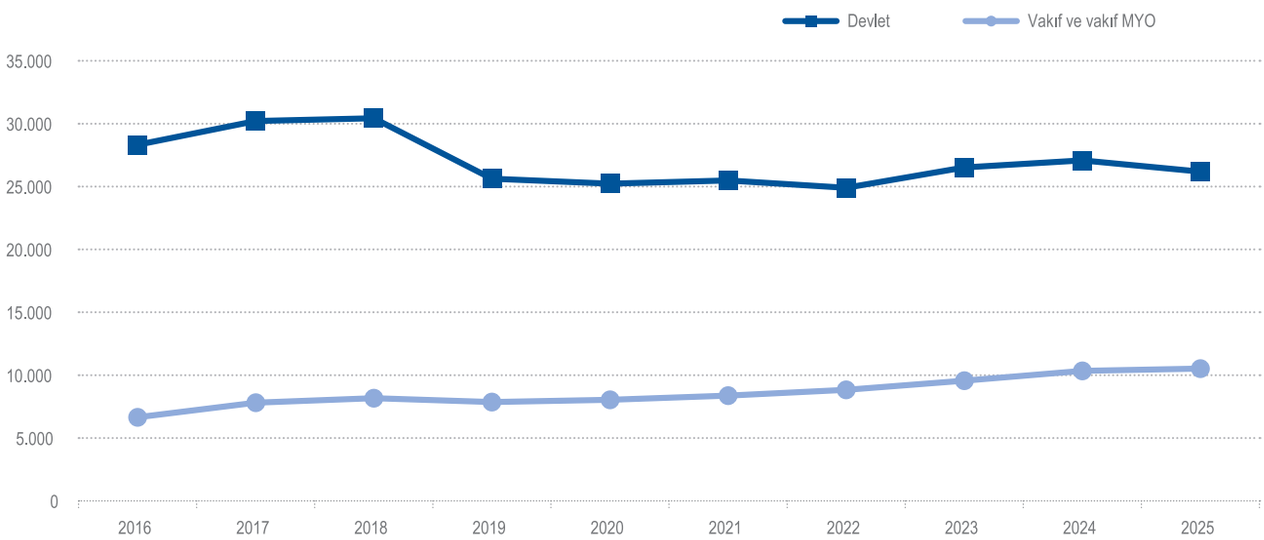

Kaynak: Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi verileri kullanılarak hazırlanan ve Yükseköğretime Bakış 2024'te yer alan şekil tarafımızca güncellenmiştir.

2016-2025 yılları arasındaki devlet ve vakıf yükseköğretim kurumları başına düşen ortalama öğrenci sayısında yaşanan değişim Şekil E.2.1'de verilmektedir. Şekle göre devlet üniversitelerinde kurum başına düşen öğrenci sayılarına bakıldığında, 2016 yılında 28 bin 326 iken sonraki iki yıl artış göstermiş olup bu sayı 2018 yılında 30 bin 430'a yükselmiştir. 2019 yılı itibarıyla 2022 yılına kadar sürekli gerilemiş olup 2022 yılında kurum başına düşen öğrenci sayısı 24 bin 899 şeklinde gerçekleşmiştir. 2022 yılından 2025 yılına kadar artış ve azalışlarla 2025 yılında devlet üniversitelerinde kurum başına düşen öğrenci sayısı bir önceki yıla göre düşüş göstererek 26 bin 187'ye ulaşmıştır. Vakıf ve vakıf MYO'larda kurum başına düşen öğrenci sayısına bakıldığında 2016 yılında 6 bin 653 iken 2018 yılında 8 bin 171'e yükselmiş 2019 yılında ise 7 bin 868'e gerilemiştir. 2025 yılına kadar sürekli artış göstermiş olup 2025 yılında ise bu sayı 10 bin 523'e yükselmiştir. 2018 yılında devlet yükseköğretim kurumlarında kurum başına düşen öğrenci sayısındaki düşüşün temel nedenine bakıldığında 14 üniversitenin bölünmesi olduğu görülmektedir. Bu nedenle öğrenci sayısı sabit kalırken yükseköğretim kurum sayısı artmış olup kurum başına düşen öğrenci sayısı azalmıştır.

Şekil E.2.2'de 2016-2025 yılları arası devlet ve vakıf yükseköğretim kurumları başına düşen öğretim üyesi sayısında yaşanan değişim verilmiştir. Buna göre devlet yükseköğretim kurumlarında kurum başına düşen öğretim üyesi sayılarına bakıldığında 2016 yılında 559 iken, 2019 yılına kadar dalgalı bir seyir göstermiş olup 2019 yılında 531 ile en düşük seviyeye ulaşmıştır. Ancak 2019 yılından itibaren sürekli bir artış eğilimi göstermiş olup 2025 yılına gelindiğinde 725'e yükselmiştir. Vakıf ve vakıf MYO'larda kurum başına düşen öğretim üyesi sayısına bakıldığında ise 2016 yılında 149 iken sürekli

Şekil E.2.2 Devlet ve vakıf yükseköğretim kurumları başına düşen öğretim üyesi sayısında yaşanan değişim (2016-2025)

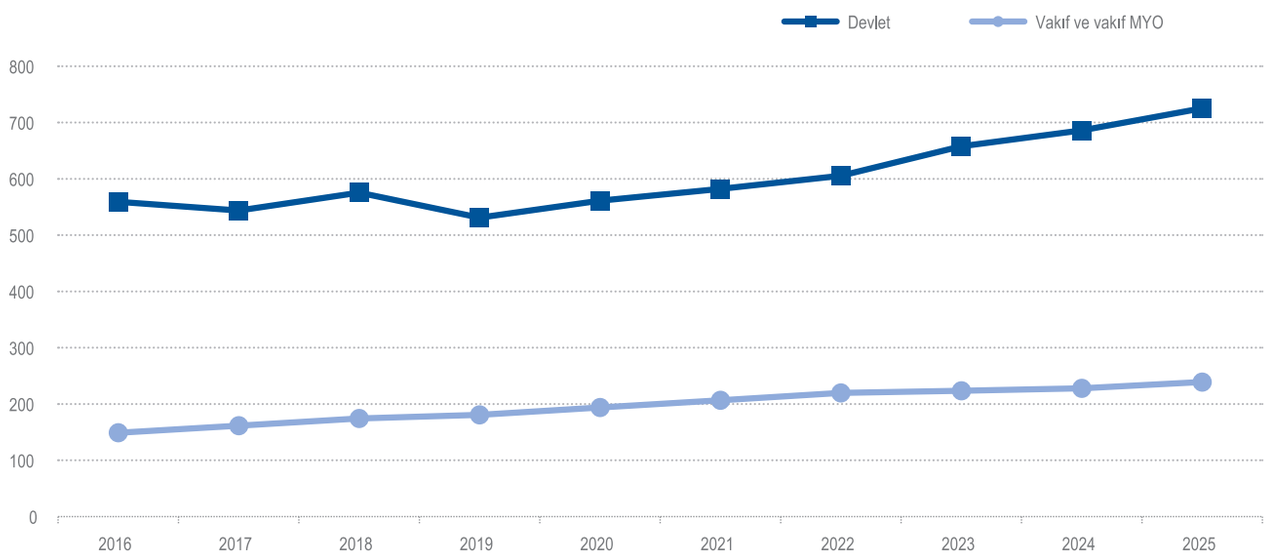

Kaynak: Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi verileri kullanılarak hazırlanan ve Yükseköğretime Bakış 2024'te yer alan şekil tarafımızca güncellenmiştir.

artış eğilimi göstermiş ve 2025 yılında 239'a yükselmiştir. Buna göre hem devlet hem de vakıf yükseköğretim kurumlarında kurum başına düşen öğretim üyesi sayılarının artmış olduğu görülmektedir.

Şekil E.2.3'te 2024/25 öğretim yılında kurulma dalgalarına göre devlet yükseköğretim kurumları başına düşen öğretim üyesi ve öğrenci sayıları verilmiştir. Buna göre birinci dalgada üniversite başına düşen öğretim üyesi sayısı bin 118 iken, ikinci dalgada 702, üçüncü dalgada ise 502'dir. Kurulma dalgalarına göre üniversite başına düşen öğrenci sayılarına bakıldığında ise birinci dalgada üniversite başına 37 bin 787, ikinci dalgada 28 bin 466, üçüncü dalgada ise 16 bin 765 öğrenci düşmektedir.

Şekil E.2.3 Kurulma dalgalarına göre devlet yükseköğretim kurumları başına düşen öğretim üyesi ve öğrenci sayıları (2025)

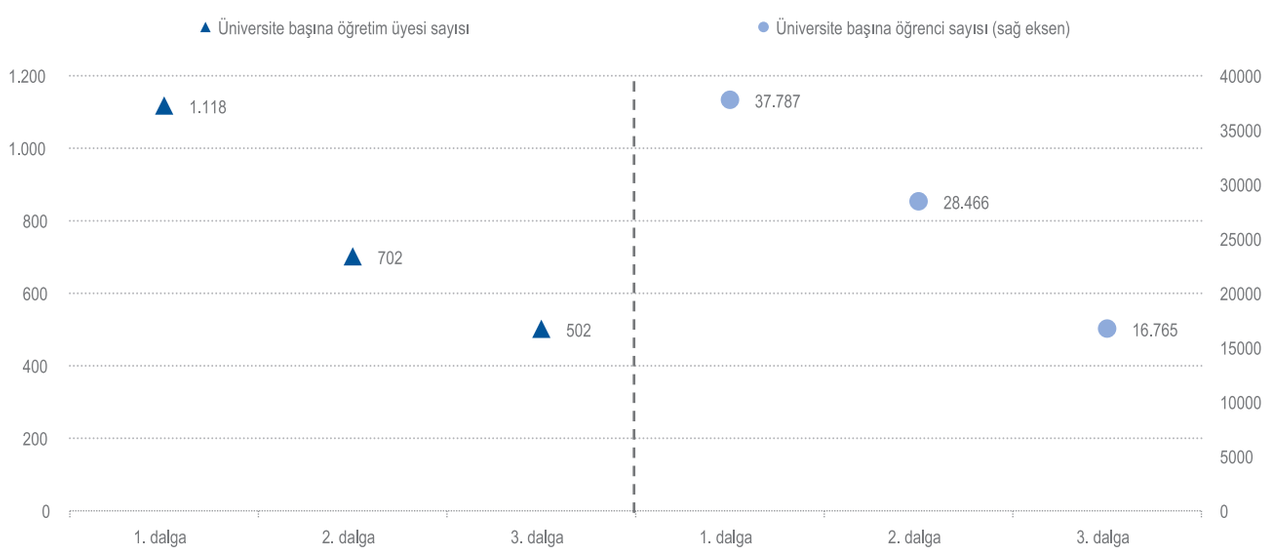

Kaynak: Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi verileri kullanılarak tarafımızca hazırlanmıştır.

GÖSTERGE E3

ÖĞRETİM ELEMANI VE ÜYESİ BAŞINA DÜŞEN ÖĞRENCİ SAYISI KAÇTIR?

Bu gösterge altında ilk olarak OECD ülkelerinde yükseköğretimde öğretim elemanı başına düşen öğrenci sayıları ele alınmıştır. Ardından yükseköğretimde öğretim üyesi ve öğretim elemanı başına düşen öğrenci sayılarında yaşanan değişim incelenmiştir. Son olarak ise öğretim üyesi başına düşen öğrenci sayıları üniversitelere ve kurulma dalgalarına ve eğitim düzeylerine göre ayrıntılı olarak analiz edilmiştir.

Şekil E.3.1 OECD ülkelerinde yükseköğretimde öğretim elemanı başına düşen öğrenci sayıları (2023)

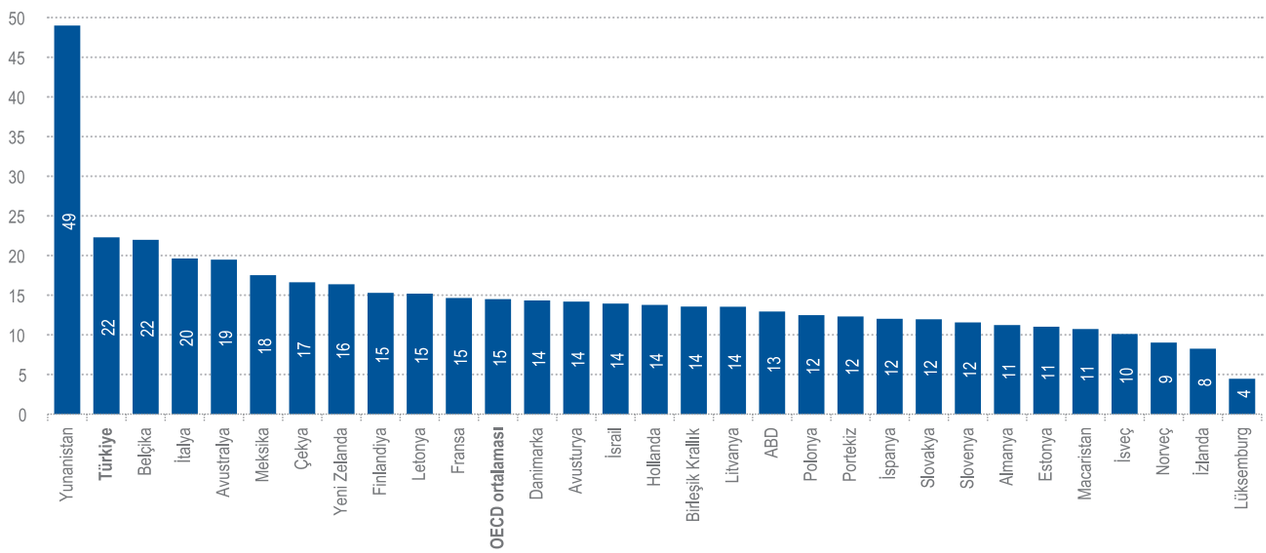

Kaynak: OECD (2025).

Şekil E.3.1'de 2023 yılı verilerine göre OECD ülkelerinde yükseköğretimde öğretim elemanı başına düşen öğrenci sayıları verilmiştir. Buna göre yükseköğretim kurumlarında öğretim elemanı başına düşen öğrenci sayısı OECD ülkeleri ortalaması 15'tir. Yükseköğretimde öğretim elemanı başına düşen öğrenci sayısı Yunanistan'da 49, Türkiye'de ve Belçika'da 22, İtalya'da 20, Avustralya'da 19, Meksika'da 18, Çekya'da 17 ve Yeni Zelanda'da 16 olup OECD ortalamasının (15) üstünde yer almaktadır. Yükseköğretimde öğretim elemanı başına düşen öğrenci sayısının en düşük olduğu ülkeler ise Lüksemburg (4), İzlanda (8) ve Norveç (9)'tir. Daha açık bir ifade ile Türkiye, OECD ülkeleri arasında öğretim elemanı başına düşen öğrenci sayısı en fazla olan ikinci ülke konumundadır. Bu durum halen yükseköğretim kurumlarında var olan öğretim elemanı açığının varlığını göstermektedir (Gür ve Yurdakul, 2020).

2016 ile 2025 yılları arasındaki öğretim üyesi ve öğretim elemanı başına düşen öğrenci sayılarında yaşanan değişim Şekil E.3.2'de gösterilmiştir. Şekle göre 2016 yılında öğretim üyesi başına 50 öğrenci düşerken 2017 yılında artış göstermiş ve öğretim üyesi başına 55 öğrenci düşmüştür. 2017 yılından itibaren öğretim üyesi başına düşen öğrenci sayısı sürekli düşüş eğilimi göstermiş, 2025 yılına gelindiğinde ise öğretim üyesi başına 37 öğrenci düşmüştür. Öğretim elemanı başına düşen öğrenci sayısı incelendiğinde, 2016 yılında öğretim elemanı başına 34 öğrenci düşerken 2017 yılında bu sayı 38'e yükselerek artış göstermiş, sonrasında düşüş eğilimine

Şekil E.3.2 Öğretim üyesi ve öğretim elemanı başına düşen öğrenci sayılarında yaşanan değişim (2016-2025)

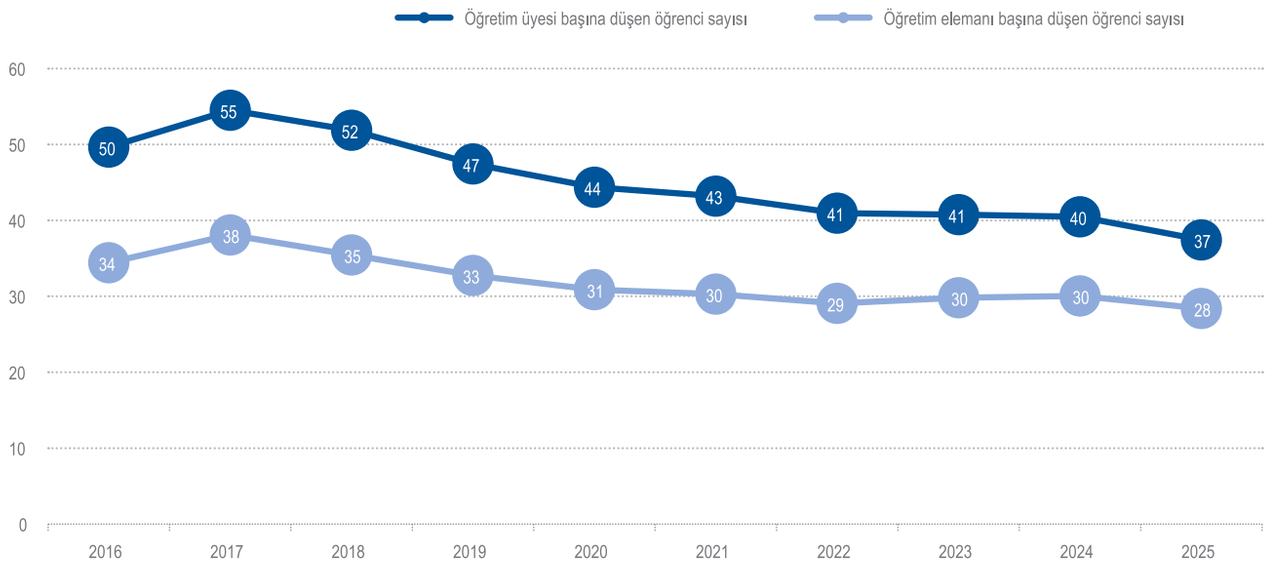

Kaynak: Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi verileri kullanılarak hazırlanan ve Yükseköğretime Bakış 2024'te yer alan şekil tarafımızca güncellenmiştir.

girmiş ve 2025 yılına gelindiğinde 28 öğrenciye kadar düşmüştür. Buna göre son on yıl içerisinde öğretim üyesi ve öğretim elemanı başına düşen öğrenci sayılarında yıllara göre düşüş eğilimi olduğu görülmektedir.

2024/25 öğretim yılında öğretim üyesi başına düşen öğrenci sayısının birinci ve ikinci dalga devlet üniversitelerindeki dağılımı Şekil E.3.3'te gösterilmiştir. Buna göre birinci dalgada kurulan üniversitelerde öğretim üyesi başına düşen ortalama öğrenci sayısı 34 iken; ikinci dalgada ise bu öğrenci sayısı 41'dir. Burada dikkat edilmesi gereken husus birinci ve ikinci dalgada kurulan üniversitelerde öğretim üyesi başına düşen öğrenci sayılarında ciddi farklılaşmanın olmasıdır. Birinci dalgada kurulan Gaziantep (53), Bursa Uludağ (48), Akdeniz (46), Selçuk (45), Sivas Cumhuriyet (43), Dicle (43), ODTÜ (42), Trakya (41), Çukurova (41), Ondokuz Mayıs (40) üniversitelerinde öğretim üyesi başına düşen öğrenci sayısı 40 ve üzerinde iken; Boğaziçi (30), Ege (30), Anadolu (30), İTÜ (29), Marmara (29), Ankara (28), İstanbul (27), Van Yüzüncü Yıl (26), KTÜ (25), Hacettepe (25), Samsun (24), İstanbul Cerrahpaşa (23), Mimar Sinan Güzel Sanatlar (22) ve Gazi (21) üniversitelerinde ise öğretim üyesi başına düşen öğrenci sayısı 30 ve altındadır. İkinci dalgada kurulan üniversitelere bakıldığında ise Sakarya Uygulamalı Bilimler (84), Kütahya Dumlupınar (66), Isparta Uygulamalı Bilimler (59), Kocaeli (50), Zonguldak Bülent Ecevit (48), Manisa Celal Bayar (47), Afyon Kocatepe (46) ve Mersin (45) üniversitelerinde ise öğretim üyesi başına düşen öğrenci sayısı 45 ve üzerinde iken Hatay Mustafa Kemal (30), Gebze Teknik (29), Kafkas (29), Galatasaray (29), İzmir YTE (29), Eskişehir Osmangazi (27), Afyonkarahisar Sağlık Bilimleri (25) ve Kütahya Sağlık Bilimleri (21) üniversitelerinde ise öğretim üyesi başına düşen öğrenci sayısı 30 ve altındadır.

2024/25 öğretim yılında öğretim üyesi başına düşen öğrenci sayısının üçüncü dalgada kurulan devlet üniversitelerindeki dağılımı Şekil E.3.4'te verilmiştir. Buna göre üçüncü dalgada kurulan üniversitelerde öğretim üyesi başına düşen ortalama öğrenci sayısı 33'tür. Üçüncü dalgada kurulan devlet üniversitelerinde öğretim üyesi başına düşen öğrenci sayılarına bakıldığında İskenderun Teknik (57), Gümüşhane (54), Karabük (51), Kilis 7 Aralık (51), Osmaniye Korkut Ata (50), Uşak (48), Nevşehir Hacı Bektaş Veli (47), Tekirdağ Namık Kemal (47), Bayburt (47), Burdur Mehmet Akif Ersoy (46), Bandırma Onyedi Eylül (46), Bitlis Eren (46) ve Bingöl (45) üniversitelerinde ise öğretim üyesi başına düşen öğrenci sayısı 45 ve üzerinde iken Hakkâri (25), Ankara Sosyal Bilimler (24), İstanbul Medeniyet (23), Erzurum Teknik (22), Ankara Müzik ve Güzel Sanatlar (15), Sivas Bilim ve Teknoloji (10) ve Sağlık Bilimleri (6) üniversitelerinde ise öğretim üyesi başına düşen öğrenci sayısı 25 ve altındadır.

Şekil E.3.3 Öğretim üyesi başına düşen öğrenci sayısının birinci ve ikinci dalga devlet üniversitelerindeki dağılımı (2025)

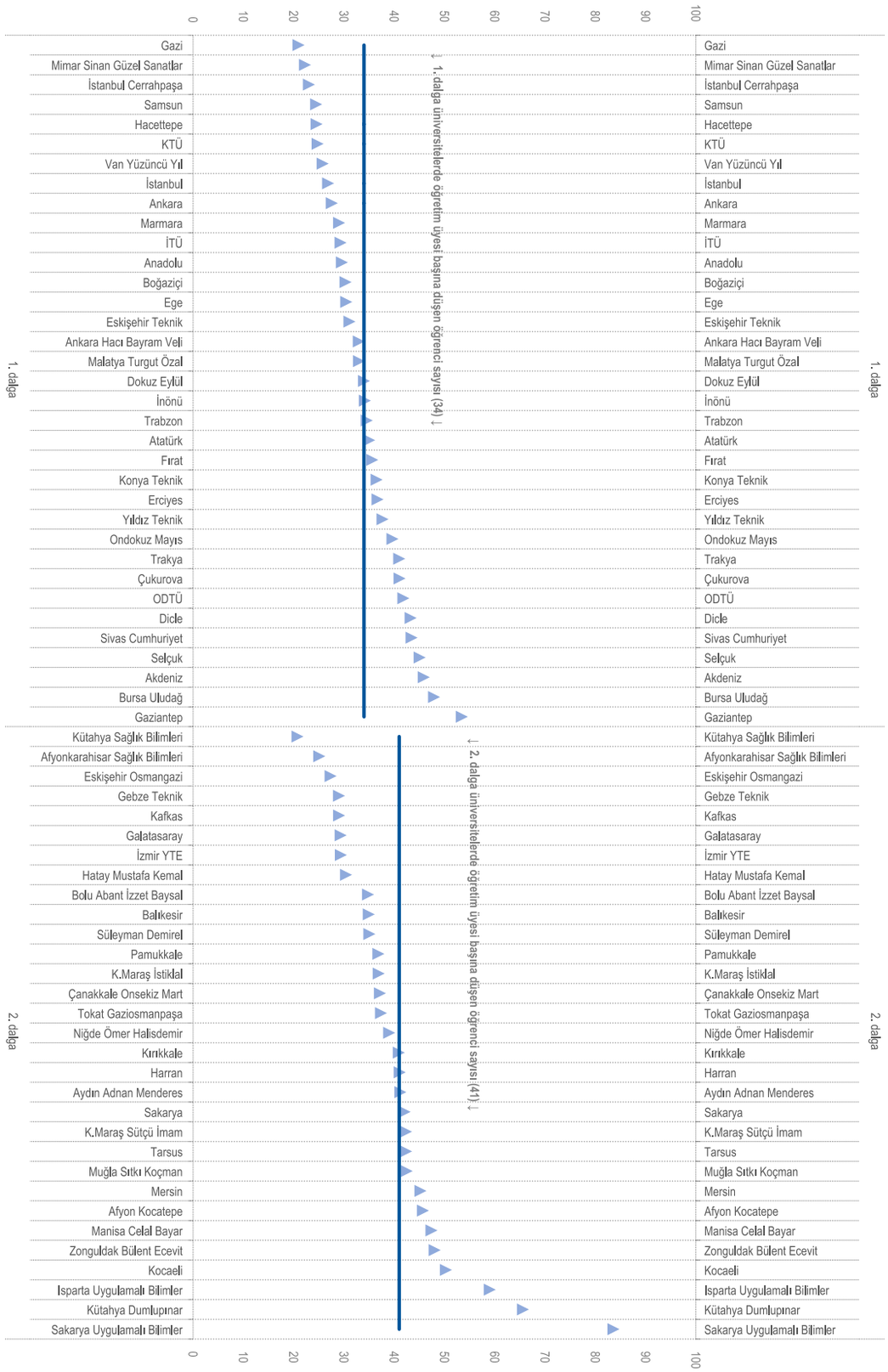

Kaynak: Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi verileri kullanılarak tarafımızca hazırlanmıştır.
Not: Öğrenci sayısı 15.035 ve öğretim üyesi sayısı 146 olan Kayseri Üniversitesi bu grafiğe ve hesaplamalara dâhil edilmemiştir.

Şekil E.3.4 Öğretim üyesi başına düşen öğrenci sayısının üçüncü dalgada kurulan devlet üniversitelerindeki dağılımı (2025)

Kaynak: Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi verileri kullanılarak tarafımızca hazırlanmıştır.

Şekil E.3.5 Öğretim üyesi başına düşen öğrenci sayısının vakıf üniversitelerindeki dağılımı (2025)

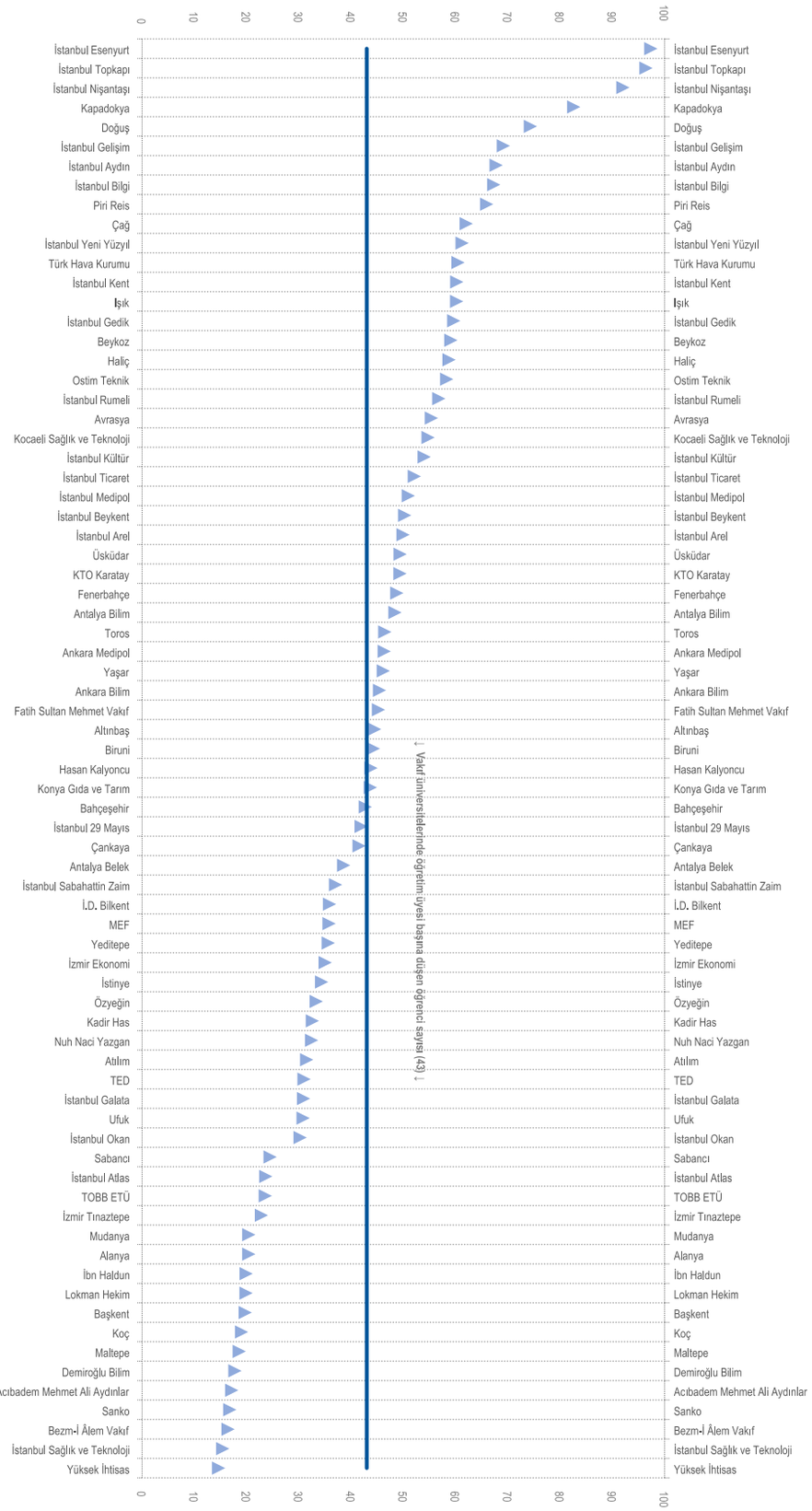

Kaynak: Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi verileri kullanılarak tarafımızca hazırlanmıştır.

Şekil E.3.5'te 2025 yılı için öğretim üyesi başına düşen öğrenci sayısının vakıf üniversitelerindeki dağılımı verilmiştir. Buna göre vakıf üniversitelerinde öğretim üyesi başına düşen ortalama öğrenci sayısı 43'tür. Şekle göre vakıf üniversitelerinde öğretim üyesi başına düşen öğrenci sayılarına bakıldığında en önemli husus bu sayılar arasındaki önemli ölçüde var olan farklılaşmadır. İstanbul Esenyurt (97), İstanbul Topkapı (96), İstanbul Nişantaşı (92), Kapadokya (83), Doğuş (74), İstanbul Gelişim (69), İstanbul Aydın (68), İstanbul Bilgi (67) ve Piri Reis (66) üniversitelerinde öğretim üyesi başına düşen öğrenci sayısı 65'in üzerinde iken Mudanya (20), Alanya (20), İbn Haldun (20), Lokman Hekim (20), Başkent (20), Koç (19), Maltepe (19), Demiroğlu Bilim (18), Acıbadem Mehmet Ali Aydınlar (17), Sanko (17), Bezm-i Âlem Vakıf (16), İstanbul Sağlık ve Teknoloji (15) ve Yüksek İhtisas (15) üniversitelerinde ise öğretim üyesi başına düşen öğrenci sayısı 20 ve altına sahip kurumlardır.

Şekil E.3.6 Eğitim ve öğretim alanları sınıflamasına göre önlisans düzeyinde öğretim üyesi ve öğretim elemanı başına düşen öğrenci sayıları (2025)

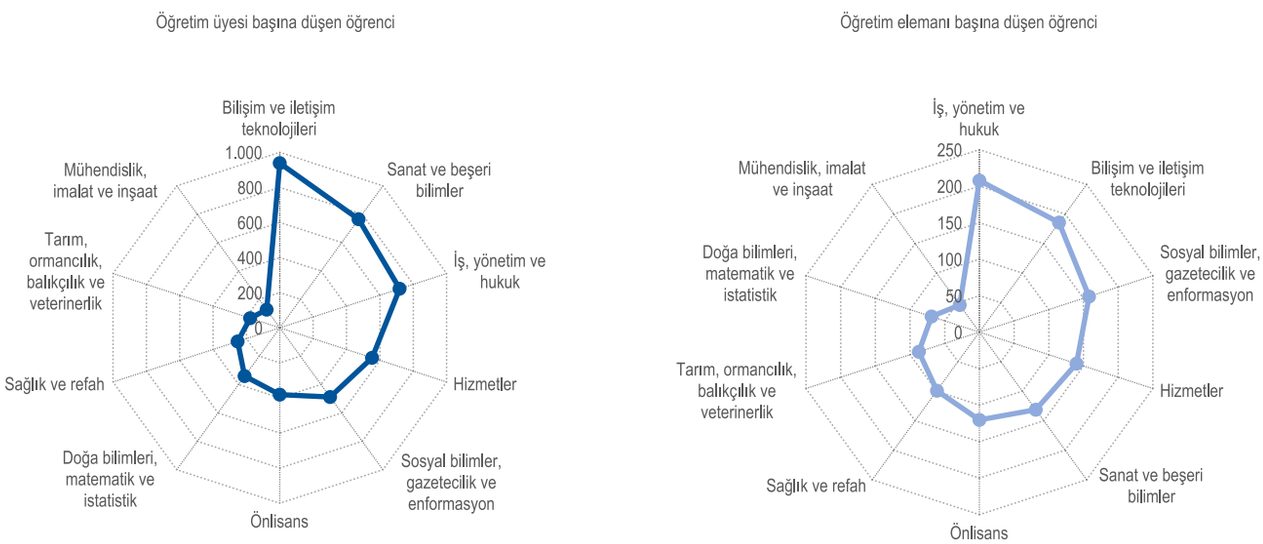

Kaynak: Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi verileri kullanılarak tarafımızca hazırlanmıştır.

2024/25 öğretim yılında eğitim ve öğretim alanları sınıflamasına göre önlisans düzeyinde öğretim üyesi ve öğretim elemanı başına düşen öğrenci sayıları Şekil E.3.6'da verilmiştir. Buna göre önlisans düzeyinde eğitim öğretim alanlarına göre öğretim üyesi başına düşen öğrenci sayısı; bilişim ve iletişim teknolojileri alanında 938, sanat ve beşeri bilimler alanında 765, iş, yönetim ve hukuk alanında 719 ile en fazla öğretim üyesi başına düşen öğrenci sayılarına sahip alanlar iken sağlık ve refah alanında 253, tarım, ormancılık, balıkçılık ve veterinerlik alanında 177, mühendislik, imalat ve inşaat alanında 128 ile önlisans düzeyinde öğretim üyesi başına en az öğrenci düşen alanlardır. Eğitim ve öğretim alanları sınıflamasına göre önlisans düzeyinde öğretim elemanı başına düşen öğrenci sayılarına bakıldığında iş, yönetim ve hukuk alanında 208, bilişim ve iletişim teknolojileri alanında 186, sosyal bilimler, gazetecilik ve enformasyon alanında 158 ile en fazla öğretim elemanı başına düşen öğrenci sayılarına sahip alanlar iken sağlık ve refah alanında 99, tarım, ormancılık, balıkçılık ve veterinerlik alanında 87, doğa bilimleri, matematik ve istatistik alanında 69, mühendislik, imalat ve inşaat alanında 46 ile önlisans düzeyinde öğretim elemanı başına en az öğrenci düşen alanlardır. Yükseköğretimde önlisans düzeyinde öğretim üyesi başına 381 ve öğretim elemanı başına 120 öğrenci düşmektedir.

Şekil E.3.7 Eğitim ve öğretim alanları sınıflamasına göre lisans düzeyinde öğretim üyesi ve öğretim elemanı başına düşen öğrenci sayıları (2025)

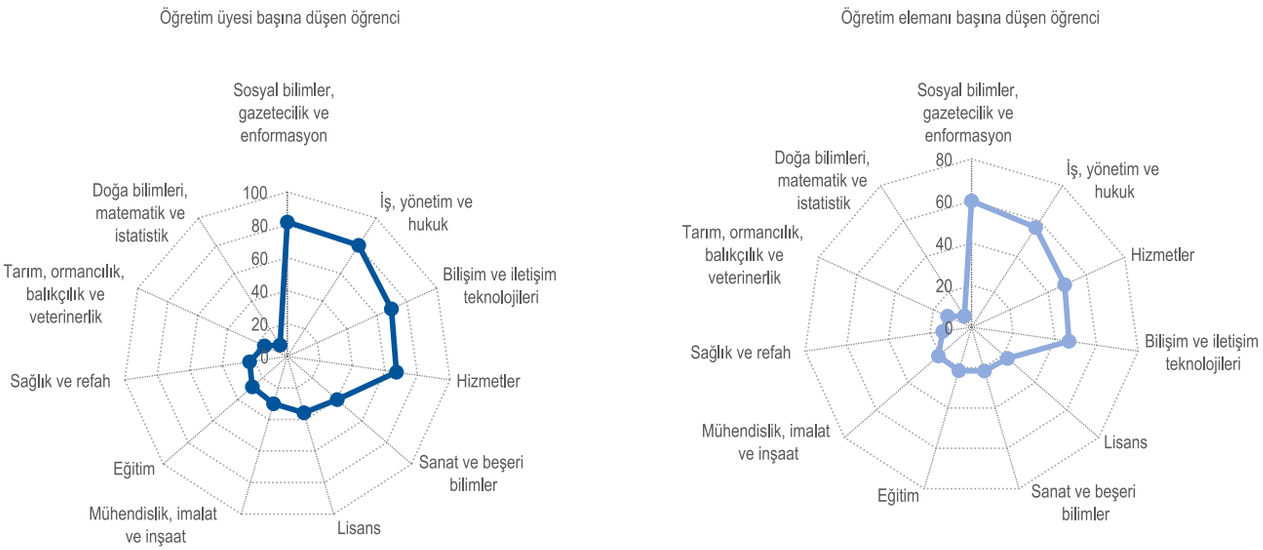

Kaynak: Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi verileri kullanılarak tarafımızca hazırlanmıştır.

2024/25 öğretim yılında eğitim ve öğretim alanları sınıflamasına göre lisans düzeyinde öğretim üyesi ve öğretim elemanı başına düşen öğrenci sayıları Şekil E.3.7'de verilmiştir. Eğitim ve öğretim alanları sınıflamasına göre lisans düzeyinde öğretim üyesi başına düşen öğrenci sayılarına bakıldığında sosyal bilimler, gazetecilik ve enformasyon alanında 82, iş, yönetim ve hukuk alanında 80, bilişim ve iletişim teknolojileri alanında 70, hizmetler 67 ile öğretim üyesi başına düşen en fazla öğrenci sayılarına sahip alanlar iken sağlık ve refah alanında 23, tarım, ormancılık, balıkçılık ve veterinerlik alanında 15, doğa bilimleri, matematik ve istatistik alanında 8 ile lisans düzeyinde öğretim üyesi başına en az öğrenci düşen alanlardır. Eğitim ve öğretim alanları sınıflamasına göre lisans düzeyinde öğretim elemanı başına düşen öğrenci sayılarına bakıldığında ise sosyal bilimler, gazetecilik ve enformasyon alanında 60, iş, yönetim ve hukuk alanında 56, hizmetler alanında 49 ile öğretim elemanı başına düşen en fazla öğrenci sayılarına sahip alanlar iken sağlık ve refah alanında 14, tarım, ormancılık, balıkçılık ve veterinerlik alanında 13, doğa bilimleri, matematik ve istatistik alanında 6 ile lisans düzeyinde öğretim elemanı başına en az öğrenci düşen alanlardır. Lisans düzeyinde öğretim üyesi başına 36 ve öğretim elemanı başına 23 öğrenci düşmektedir. Eğitim ve öğretim alanları sınıflamasına göre hem önlisans hem de lisans düzeyinde öğretim üyesi ve öğretim elemanı başına düşen öğrenci sayıları arasında büyük farklılaşmalar söz konusudur.

GÖSTERGE E4 KYK YURT KAPASİTESİ NE KADARDIR?

Bu gösterge altında ilk olarak cinsiyete göre Kredi Yurtlar Kurumu (KYK) yurt kapasitelerinde yaşanan değişim ayrıntılı olarak ele alınmıştır. Sonrasında ise KYK yurt sayıları ile yurt başına düşen öğrenci sayılarında yaşanan değişime dair veriler ayrıntılı incelenmiştir.

Şekil E.4.1 Cinsiyete göre KYK yurt kapasitelerinde yaşanan değişim (2016-2025)

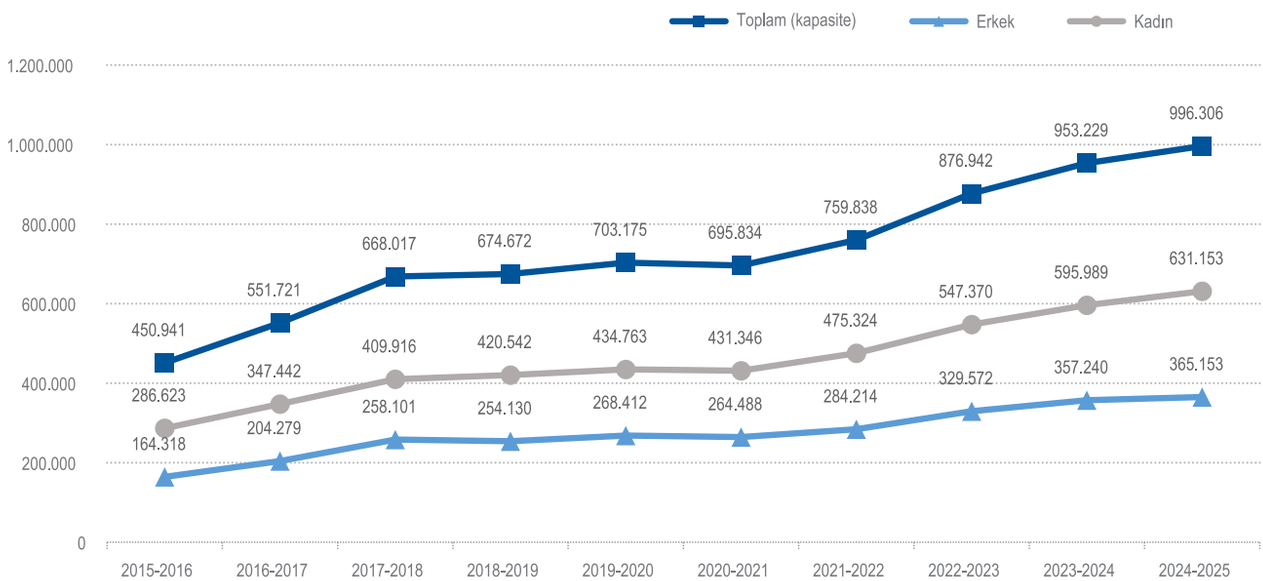

Kaynak: Muhtelif yıllarda yayınlanan MEB istatistikleri, KYK faaliyet raporları ile Gençlik ve Spor Bakanlığı faaliyet raporları kullanılarak tarafımızca hazırlanmıştır.
Not: 07.07.2025 tarihi itibarıyla.

2016 ve 2025 yılları arasında cinsiyete göre KYK yurt kapasitelerinde yaşanan değişim Şekil E.4.1'de gösterilmiştir. Buna göre 2015/16 öğretim yılında 164 bin 318 erkek, 286 bin 623 kadın olmak üzere toplamda 450 bin 941 KYK yurtlarında yükseköğretim öğrenci kapasitesi bulunurken 2024/25 öğretim yılına gelindiğinde 365 bin 153 erkek, 631 bin 153 kadın olmak üzere toplamda 996 bin 306 kişilik yurt kapasitesine ulaşılmıştır. Yıllara göre KYK yurtlarında özellikle kadın öğrenci kapasitesinde önemli ölçüde artışların olduğu görülmektedir.

Şekil E.4.2'de 2016 ile 2025 yılları arasında KYK yurt ve yurt başına düşen öğrenci sayılarında yaşanan değişim verilmiştir. Buna göre 2015/16 öğretim yılında yurt sayısı 592 ve yurt başına düşen öğrenci sayısı 762 iken, 2024/25 öğretim yılında toplam yurt sayısı 868'e yükselirken yurt başına düşen öğrenci sayısı da bin 148'e yükselmiştir. Özellikle 2022/23 öğretim yılında bir önceki yıla göre yurt başına düşen öğrenci sayısında önemli bir artış yaşanırken yurt sayısında ise dokuz yurt artışı yaşanmamıştır. Buna ilave olarak 2017/18 öğretim yılından bugüne %10'luk bir yurt artışı söz konusudur. 2023 yılındaki yurt başına düşen öğrenci sayısındaki artışın temel nedeni ise yurtlardaki yatak kapasitelerinin artırılmasından kaynaklanmaktadır. 2024 ve 2025 yıllarında yurt sayısında önemli bir artış olmasına rağmen yurt başına düşen öğrenci sayılarında azalmanın aksine az da olsa atış yaşanmıştır.

Şekil E.4.2 KYK yurt ve yurt başına düşen öğrenci sayılarında yaşanan değişim (2016-2025)

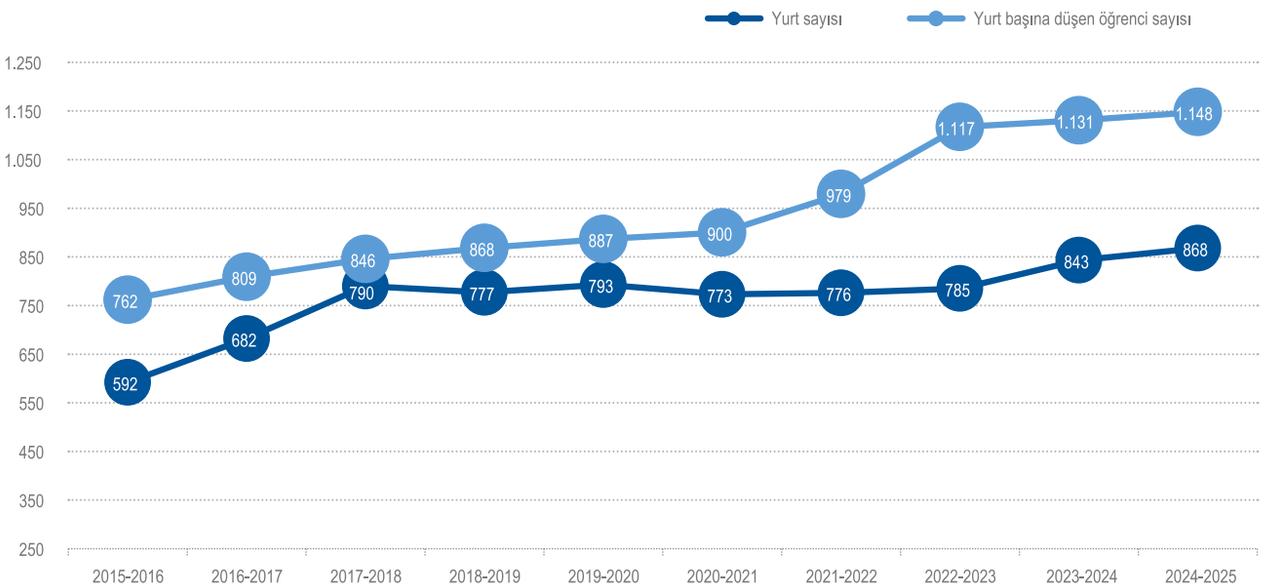

Kaynak: Muhtelif yıllarda yayınlanan MEB istatistikleri, KYK faaliyet raporları ile Gençlik ve Spor Bakanlığı faaliyet raporları kullanılarak tarafımızca hazırlanmıştır.
Not: 07.07.2025 tarihi itibarıyla.

GÖSTERGE E5

YEŞİL KAMPÜS SIRALAMASI NASILDIR?

Bu gösterge altında 2023 ve 2024 yıllarında GreenMetric Dünya üniversiteleri sıralamasında ilk 10'a giren üniversiteler ile Türkiye'deki üniversitelerin sıralaması ayrıntılı olarak verilmiş ve incelenmiştir.

2023 ve 2024 yıllarında GreenMetric Dünya Üniversiteleri Sıralamasında ilk 10'a giren üniversiteler ile Türkiye'deki üniversitelerin sıralaması Tablo E.5.1'de verilmiştir. Buna göre 2024 yılında yapı ve altyapı, enerji ve iklim değişikliği, atık, su, ulaşım, eğitim ve araştırma gibi değişkenlerin incelendiği GreenMetric Dünya Üniversiteleri Sıralamasında birinci Hollanda'da bulunan Wageningen Üniversitesi olurken bu sırayı Nottingham Trent, Groningen, College Cork ve Sao Paulo üniversiteleri takip etmektedir. 2024 GreenMetric Dünya Üniversiteleri Sıralamasında ilk 10'da Hollanda, Birleşik Krallık ve ABD'den ikişer üniversite, İrlanda, Brezilya, Almanya ve İtalya'dan birer üniversite bulunmaktadır. 2023 yılında GreenMetric Dünya Üniversiteleri Sıralamasında Türkiye'den 96 üniversite bu sıralamaya dâhil olurken 2024 sıralamasında ise bu sayı 118'e yükselmiştir. Sıralamalarda 2010 yılında 35 ülkeden 95 üniversite bulunurken 2024'e gelindiğinde bu sayı 95 ülkeden bin 477 üniversiteye yükselerek ciddi bir ivme kazanmıştır. Türkiye'den 2024 GreenMetric Dünya Üniversiteleri Sıralamasında ilk yüze giren üniversiteler ise sırasıyla İTÜ (38.), Yıldız Teknik (59.) Erciyes (64.), Özyeğin (80.), Ege (82.), Yeditepe (88) üniversiteleri ve ODTÜ (90.)'dür. Genel itibarıyla Türkiye'deki üniversiteler 2023 sıralamasına göre 2024'te sıralamalarını artırmış olup daha üst sıralarda yer almışlardır.

Tablo E.5.1 GreenMetric Dünya Üniversiteleri Sıralamasında ilk 10'a giren üniversiteler ile Türkiye'deki üniversitelerin sıralaması (2023 ve 2024)

Sıralama (2023)	Sıralama (2022)	Üniversite	Ülke	Yapı ve Altyapı	Enerji ve İklim Değişikliği	Atık	Su	Ulaşım	Eğitim ve Araştırma	Toplam Puan
1	1	Wageningen Üniversitesi	Hollanda	1.350	1.875	1.800	1.000	1.750	1.800	9.575
2	2	Nottingham Trent Üniversitesi	Birleşik Krallık	1.400	1.900	1.800	950	1.700	1.800	9.550
3	4	Groningen Üniversitesi	Hollanda	1.275	1.850	1.800	1.000	1.800	1.750	9.475
4	6	College Cork Üniversitesi	İrlanda	1.300	1.875	1.800	1.000	1.700	1.775	9.450
5	8	Sao Paulo Üniversitesi	Brezilya	1.475	1.800	1.800	1.000	1.700	1.675	9.450
6	3	Umwelt-Campus Birkenfeld	Almanya	1.225	1.950	1.800	1.000	1.700	1.750	9.425
7	5	California Üniversitesi, Davis	ABD	1.400	1.900	1.800	1.000	1.575	1.750	9.425
8	7	Nottingham Üniversitesi	Birleşik Krallık	1.375	1.825	1.800	1.000	1.750	1.675	9.425
9	12	Bologna Üniversitesi	İtalya	1.350	1.750	1.800	900	1.800	1.800	9.400
10	9	Connecticut Üniversitesi	ABD	1.325	1.700	1.800	1.000	1.750	1.800	9.375
38	46	İTÜ	Türkiye	1.175	1700	1.650	900	1.650	1.725	8.800
59	63	Yıldız Teknik Üniversitesi	Türkiye	1.225	1750	1.350	900	1.675	1.800	8.700
64	85	Erciyes Üniversitesi	Türkiye	1.350	1735	1.425	800	1.600	1.675	8.585
80	89	Özyeğin Üniversitesi	Türkiye	1.100	1650	1.725	850	1.500	1.750	8.575
82	96	Ege Üniversitesi	Türkiye	1.275	1600	1.650	900	1.475	1.650	8.550
88	98	Yeditepe Üniversitesi	Türkiye	1.125	1650	1.650	850	1.575	1.675	8.525
90	123	ODTÜ	Türkiye	1.425	1375	1.350	800	1.625	1.800	8.375
126	152	Başkent Üniversitesi	Türkiye	1.375	1675	1.425	750	1.475	1.650	8.350
129	156	İnönü Üniversitesi	Türkiye	1.400	1650	1.050	800	1.650	1.750	8.300
139	153	İzmit YTE	Türkiye	1.325	1625	1.125	800	1.625	1.800	8.300
140	159	Dokuz Eylül Üniversitesi	Türkiye	1.250	1650	1.275	750	1.625	1.725	8.275
144	189	Sakarya Üniversitesi	Türkiye	1.375	1725	1.350	850	1.325	1.625	8.250
153	187	Bartın Üniversitesi	Türkiye	1.175	1385	1.500	800	1.575	1.675	8.110
183	291	Fırat Üniversitesi	Türkiye	1.300	1775	1.050	800	1.525	1.500	7.950
211	262	Hasan Kalyoncu Üniversitesi	Türkiye	1.225	1575	1.425	800	1.550	1.350	7.925
217	317	Sabancı Üniversitesi	Türkiye	1.250	1535	1.350	900	1.350	1.500	7.885
230	257	Kütahya Sağlık Bilimleri Üniversitesi	Türkiye	1.300	1335	1.275	850	1.525	1.575	7.860
236	258	Atatürk Üniversitesi	Türkiye	1.375	1225	1.425	750	1.475	1.575	7.825
246	319	Mersin Üniversitesi	Türkiye	1.250	1560	1.425	750	1.335	1.500	7.820
247	-	Kütahya Dumlupınar Üniversitesi	Türkiye	1.275	1625	1.050	750	1.475	1.600	7.775
254	231	Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi	Türkiye	1.305	1475	1.650	800	1.325	1.210	7.765
256	248	Hitit Üniversitesi	Türkiye	990	1750	1.650	600	1.350	1.350	7.690
279	278	Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi	Türkiye	1.025	1650	1.575	460	1.400	1.575	7.685
280	364	Ondokuz Mayıs Üniversitesi	Türkiye	1.375	1560	1.125	850	1.325	1.450	7.685
281	314	Düzce Üniversitesi	Türkiye	1.325	1625	1.275	550	1.325	1.575	7.675
285	247	Afyon Kocatepe Üniversitesi	Türkiye	1.005	1490	1.650	700	1.700	1.125	7.670
287	357	Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi	Türkiye	1.175	1600	1.275	800	1.350	1.425	7.625
293	403	Antalya Bilim Üniversitesi	Türkiye	1.175	1485	1.425	600	1.450	1.450	7.585
298	312	Hacettepe Üniversitesi	Türkiye	1.475	1200	1.725	260	1.425	1.500	7.585
299	375	Çukurova Üniversitesi	Türkiye	1.450	1400	1.125	650	1.425	1.525	7.575
303	280	Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi	Türkiye	1.060	1550	1.575	460	1.185	1.725	7.555
307	287	Kastamonu Üniversitesi	Türkiye	1.300	1235	1.275	700	1.160	1.775	7.445
321	391	Mardin Artuklu Üniversitesi	Türkiye	1.125	1375	1.425	550	1.375	1.525	7.375
332	438	Bursa Teknik Üniversitesi	Türkiye	900	1585	1.425	550	1.360	1.450	7.270
350	491	Selçuk Üniversitesi	Türkiye	1.275	1675	900	550	1.350	1.450	7.200
369	458	İstanbul Aydın Üniversitesi	Türkiye	800	1435	1.500	800	1.260	1.375	7.170
379	388	Kapadokya Üniversitesi	Türkiye	875	1465	1.275	500	1.575	1.400	7.090
399	483	Gazi Üniversitesi	Türkiye	1.025	1525	1.125	550	1.325	1.525	7.075
401	473	Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi	Türkiye	1.000	1500	1.050	650	1.335	1.475	7.010
417	509	Iğdır Üniversitesi	Türkiye	1.025	1365	1.425	800	810	1.575	7.000
424	575	Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi	Türkiye	1.100	1350	1.425	750	1.035	1.275	6.935
444	460	Kocaeli Üniversitesi	Türkiye	1.250	1335	1.200	600	1.085	1.425	6.895
452	-	Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi	Türkiye	1.100	1250	1.650	310	1.185	1.325	6.820
465	574	Artvin Çoruh Üniversitesi	Türkiye	1.025	1035	1.200	750	1.335	1.450	6.795
473	676	Uşak Üniversitesi	Türkiye	930	1285	1.050	600	1.525	1.350	6.740
489	532	Atılım Üniversitesi	Türkiye	850	1250	1.425	750	1.150	1.275	6.700
503	549	Bilkent Üniversitesi	Türkiye	1.275	875	1.500	360	1.275	1.415	6.700
504	768	Manisa Celal Bayar Üniversitesi	Türkiye	1.075	1500	1.050	500	1.275	1.275	6.675
509	463	Gaziantep Üniversitesi	Türkiye	960	1025	1.725	610	1.085	1.265	6.670
515	682	Akdeniz Üniversitesi	Türkiye	1.225	910	1.350	500	1.275	1.300	6.560

Kaynak: University of Indonesia (2025).

BÖLÜM E

SONUÇ VE ÖNERİLER

- Yükseköğretim kurumlarında öğretim üyesi ve öğretim elemanı başına düşen öğrenci sayıları bakımından devlet ve vakıf yükseköğretim kurumlarında önemli düzeyde farklılaşmalar söz konusudur. Bu durumun temel nedeni var olan öğretim elemanı ihtiyacından kaynaklanmaktadır. Yıllar içerisinde öğretim üyesi başına düşen öğrenci sayısı düşmektedir. Öte yandan Türkiye öğretim elemanı başına düşen öğrenci sayısında OECD ülkeleri ortalamasının üzerinde yer almakta olup 2022 yılında OECD ülkeleri arasında 5. sırada-yken 2023 yılı verilerine göre 2. sıraya yükselmiştir. Bu durum öğretim elemanı ihtiyacına yönelik çalışmaların yapılması ve bu ihtiyacın giderilmesine yönelik uygulamaların varlığını koruduğunu göstermektedir (Yurdakul ve Şahin-Demir, 2024). Bu nedenle yıllardır var olan ve kronikleşen öğretim elemanı ihtiyacı sorununun çözümüne yönelik politikalar belirlenmeli ve uygulanmalıdır.

- Yükseköğretimdeki öğretim elemanı sayısı yetersizdir (Yurdakul ve Şahin-Demir, 2024). Dolayısıyla ortaya çıkan personel ihtiyacına yönelik politikalar oluşturulmalı ve sürdürülmelidir. Hâlihazırdaki uygulamalar yeniden gözden geçirilirken, 50/d kapsamında çalışan araştırma görevlilerinin doktora eğitimini tamamlamalarının ardından kadroya geçiş imkânları sağlayan uygulamaya devam edilmelidir.

- Eğitim ve öğretim alanları sınıflamasına göre hem önlisans hem de lisans düzeyinde öğretim üyesi ve öğretim elemanı başına düşen öğrenci sayıları arasında büyük farklılaşmalar bulunmaktadır. Dolayısıyla bazı alanlarda öğretim elemanı ihtiyacı bulunurken bazı alanlarda ise tam tersi durum söz konusudur. Bu kapsamda eğitim ve öğretim alanları sınıflamasına göre öğretim elemanı ihtiyacı olan alanlar belirlenmeli ve ihtiyacın giderilmesine yönelik planlamalar yapılmalıdır.

- Yurt sayısında 2017/18 öğretim yılından bugüne %10'luk bir artış söz konusu olup 2025 yılı itibarıyla 868 yurt bulunmakta ve yurt başına bin 148 öğrenci düşmektedir. 2023 yılında yurtlardaki yatak kapasitelerinin artırılmasından kaynaklı olarak yurt başına düşen öğrenci sayısında ciddi bir artış yaşanmıştır. 2024 ve 2025 yıllarında yurt sayısında önemli bir artış olmasına rağmen yurt başına düşen öğrenci sayılarında azalmanın aksine az da olsa artışlar yaşanmıştır. Mevcut ekonomik koşullar, kiralar ve özel yurt ücretleri göz önüne alındığında, yükseköğretim öğrencilerinin barınma için öncelikli olarak KYK yurtlarına başvurdukları dolayısıyla da bu yurtlara ilişkin talebin artarak süreceği öngörülmektedir. Bu nedenle, KYK yurtlarına başvuran öğrenci sayısındaki yıllık artış dikkate alınarak, ihtiyaçlara yönelik yeni yurtların planlanması ve inşa edilmesi gerekmektedir. Yapılması planlanan yurtların konumları ve kapasiteleri ise arz-talep dengesi doğrultusunda belirlenmelidir.

BÖLÜM E

KAYNAKLAR

Gür, B. S., Çelik, Z. ve Yurdakul, S. (2018). *Yükseköğretime bakış 2018: İzleme ve değerlendirme raporu.* Eğitim-Bir-Sen Stratejik Araştırmalar Merkezi.

Gür, B. S. ve Yurdakul, S. (2020). *Yükseköğretime bakış 2020: İzleme ve değerlendirme raporu.* Eğitim-Bir-Sen Stratejik Araştırmalar Merkezi.

OECD. (2025). *Education at a glance 2025: OECD indicators.* OECD Publishing. https://doi.org/10.1787/1c0d9c79-en

University of Indonesia. (2025). *GreenMetric world university ranking.* Overall rankings 2024. https://greenmetric.ui.ac.id/rankings/overall-rankings-2024

YÖK. (2025). Y*ükseköğretim bilgi yönetim sistemi.* Yükseköğretim Kurulu. https://istatistik.yok.gov.tr/

Yurdakul, S. ve Şahin-Demir, S. A. (2024). *Yükseköğretime bakış 2024: İzleme ve değerlendirme raporu.* Eğitim-Bir-Sen Stratejik Araştırmalar Merkezi.

BÖLÜM F

YÜKSEKÖĞRETİMİN FİNANSMANI

GÖSTERGE F1	Bütçenin ve GSYH'nin ne kadarı yükseköğretim harcamalarına ayrılmaktadır?
GÖSTERGE F2	Öğrenci başına ne kadar harcama yapılmaktadır?
GÖSTERGE F3	Ekonomik sınıflandırmaya göre yükseköğretim bütçe dağılımı nasıldır?
GÖSTERGE F4	Öğrenciler ne tür kamu desteği almaktadır?
BÖLÜM F	Sonuç ve Öneriler

Ülkeler, fırsat eşitliğini teşvik etmek, ekonomik büyüme ve sosyal refahı desteklemek gibi çeşitli nedenlerle eğitime yatırım yaparlar. Yükseköğretim, farklı ülkelerde farklı ölçülerde araştırma ve geliştirmeyi içerir. Politika yapıcılar, eğitime ne kadar fon ayrılacağı ve bu kaynakların farklı eğitim seviyeleri, kurum türleri ve coğrafi alanlar arasında nasıl dağıtılacağı konusunda kararlar alırlar. Bu kararlar, öğrenci sayısının ve demografik yapısının değişmesi, öğretmen/öğretim elemanı açığı gibi sürekli değişen politika ortamları bağlamında yapılır (OECD, 2025).

Bu bölüm altında yükseköğretim bütçesinin Gayri Safi Yurtiçi Hâsıla (GSYH)'ya ve merkezi yönetim bütçesine oranında yaşanan değişim, kamunun yükseköğretim harcamalarında yaşanan değişim, finans kaynağına göre yükseköğretime yapılan eğitim harcamalarının dağılımında yaşanan değişimler ayrıntılı incelenecektir. Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü (OECD)'ne üye ülkelerde yükseköğretim harcamalarının GSYH içindeki oranı, OECD ülkelerinde yükseköğretime yapılan kamu harcamalarının toplam devlet harcamaları içindeki payı, OECD ülkelerinde yükseköğretime yapılan harcamaların harcama kaynağına göre dağılımı, devlet yükseköğretim kurumlarında yüz yüze öğrenci sayısında ve öğrenci başına yapılan harcamalarda yaşanan değişim ile kuruluş dalgalarına göre üniversitelerde öğrenci başına yapılan harcamalar, OECD ülkelerinde yükseköğretimde öğrenci başına yapılan devlet harcamaları, ekonomik sınıflandırmaya göre yükseköğretim bütçe dağılımı ve OECD ülkeleri ile karşılaştırılması, Kredi ve Yurtlar Kurumu Genel Müdürlüğü (KYK)'nden öğrenim kredisi ve burs alan öğrenci sayılarında yaşanan değişim güncel veriler ve göstergelerle birlikte detaylı ele alınacaktır.

GÖSTERGE F1

BÜTÇENİN VE GSYH'NİN NE KADARI YÜKSEKÖĞRETİM HARCAMALARINA AYRILMAKTADIR?

Bu gösterge altında, yükseköğretim bütçesinin GSYH'ye ve merkezi yönetim bütçesine oranı, kamunun yükseköğretim harcamaları ve finans kaynağına göre yükseköğretime yapılan eğitim harcamalarının dağılımında yaşanan değişim analiz edilmiştir. Ayrıca yükseköğretim harcamalarının GSYH içindeki oranı, yükseköğretime yapılan kamu harcamalarının toplam devlet harcamaları içindeki payı ile yükseköğretime yapılan harcamaların harcama kaynağına göre dağılımı OECD ülkelerinin verileri ile karşılaştırmalı bir şekilde incelenmiştir.

Şekil F.1.1 Gerçekleşen yükseköğretim bütçesinin GSYH'ye ve merkezi yönetim bütçesine oranında (%) yaşanan değişim (2016-2025)

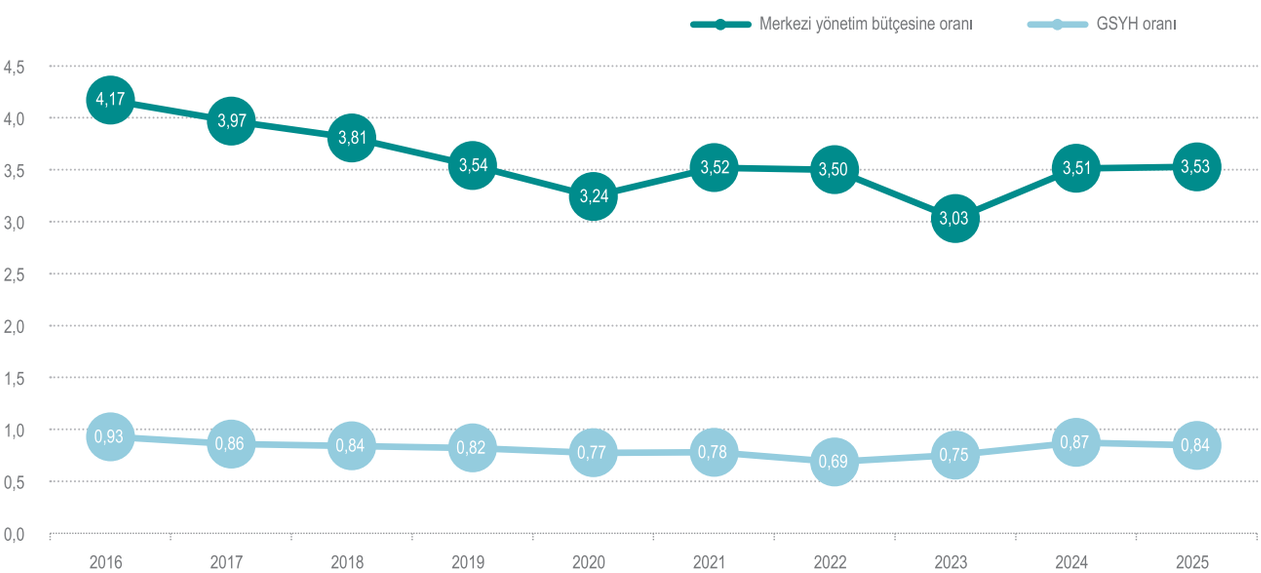

Kaynak: Muhtelif yıllarda yayınlanan TÜİK verileri ile Hazine ve Maliye Bakanlığı verileri kullanılarak tarafımızca hazırlanmıştır.
Not: 2025 yılı verileri gerçekleşmesi öngörülen veriler üzerinden hesaplanmıştır.

Şekil F.1.1'de 2016 ile 2025 yılları arasında gerçekleşen yükseköğretim bütçesinin GSYH'ye ve merkezi yönetim bütçesine oranında yaşanan değişim verilmiştir. 2025 yılına ilişkin veriler gerçekleşmesi öngörülen bütçeler üzerinden hesaplanmış olup diğer yıllara ilişkin veriler ise gerçekleşen bütçeler üzerinden hesaplanmıştır. Buna göre, 2016 yılında gerçekleşen yükseköğretim bütçesinin merkezi yönetim bütçesine oranı %4,17 iken 2020 yılına kadar düşüş yaşanmış ve %3,24 olarak gerçekleşmiştir. 2021 ve 2022 yıllarında %3,5 olarak gerçekleşirken 2023 yılında da %3,03'e gerilemiş sonrasında ise 2024 ve 2025 yıllarında 3,51 ve 3,53 olarak bir miktar artmıştır. Yükseköğretim bütçesinin GSYH'ye oranı 2016 yılında %0,93 iken 2022 yılına kadar düşüş eğilimi göstermiş ve %0,69 olarak gerçekleşmiştir. 2023 yılında bir miktar artışla %0,75'e, 2024 yılında ise %0,87'ye yükselmiştir. 2025 yılında yükseköğretime ayrılan bütçenin GSYH'ye oranının %0,84 olması öngörülmektedir. Genel olarak değerlendirildiğinde gerçekleşen veriler üzerinden yükseköğretim bütçesinin GSYH'ye ve merkezi yönetim bütçesine oranında genel bir düşüş eğilimi yaşansa da son iki yılda bir miktar artış söz konusudur.

2015 ile 2024 yılları arasında kamunun yükseköğretim harcamalarında yaşanan değişim Şekil F.1.2'de gösterilmiştir. Kamunun yükseköğretim harcamalarındaki değişimi ifade edebilmek için yapılan hesaplamalarda fiyat sabitlenmesi yapılmış olup yorumlarda, fiyat sabitlemesi yapılan yıldan önceki veriler yorumlanmıştır. Buna göre, yükseköğretim harcamaları, 2015 yılından 2024 yılına kadar sürekli olarak artış eğilimi göstermiş, 2015 yılında 21,47 milyar TL olan nominal yükseköğretim harcamaları, 2024 yılında 378,82 milyar TL olarak gerçekleşmiştir. 2024 yılı sabit fiyatlarıyla yükseköğretime yapılan kamusal harcamalar incelendiğinde ise 2015 yılından 2018 yılına kadar artış, 2019 ve 2020 yıllarında düşüş, sonrasında ise 2023 yılına kadar artış yaşanmıştır. 2024 yılı sabit fiyatlarıyla 2015 yılında 232,7 milyar TL olan yükseköğretime yapılan kamusal harcamalar, 2018'de 259,29 milyar TL, 2020 yılında 237,88 milyar TL, 2021 yılında 300,21 milyar TL, 2022 yılında 402,59 milyar TL, 2023 yılında ise 474,72 milyar TL olarak hesaplanmıştır.

Şekil F.1.2 Kamunun yükseköğretim harcamalarında yaşanan değişim (milyon ₺) (2015-2024)

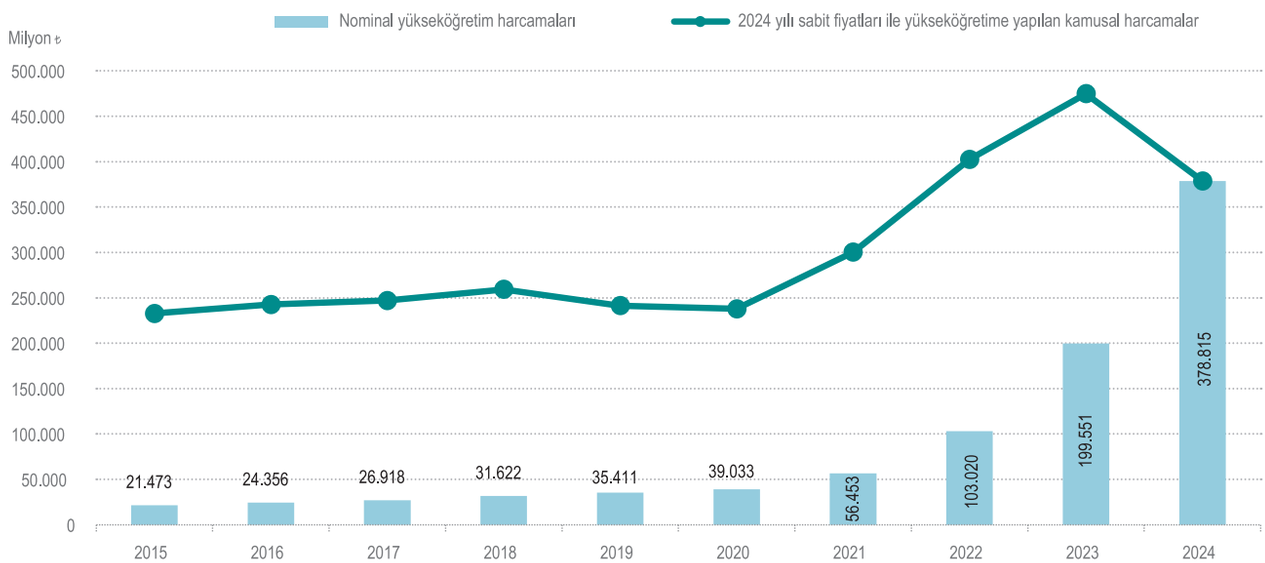

Kaynak: Hazine ve Maliye Bakanlığının verileri ile TÜİK'in Tüketici Fiyat Endeksi (TÜFE) verileri kullanılarak tarafımızca hazırlanmıştır.

2022 yılı için OECD ülkelerinde yükseköğretim kurumlarına yapılan harcamaların GSYH içindeki payı Şekil F.1.3'te verilmiştir. GSYH içinde yükseköğretim kurumlarına yapılan harcamalarının payı OECD ülkeleri ortalaması %1,42'dir. Şili %2,49, ABD %2,31, Birleşik Krallık %2,08 ve Kanada %2,01 ile GSYH'lerinin içinden yükseköğretim kurumlarına yaptıkları harcamaların payı %2'nin üzerinde olan ülkelerken Lüksemburg %0,45, İrlanda %0,76 ve İtalya %0,96 ile GSYH'lerinin içinden yükseköğretim kurumlarına yaptıkları harcamalara ayırdıkları pay %1'in altında kalan ülkelerdir. Türkiye 2022 yılı verilerine göre, %1,31 ile OECD ülkeleri ortalaması olan %1,42'nin biraz altında bir oranda GSYH'si içinden yükseköğretim kurumlarına harcama yapmış bulunmaktadır.

Şekil F.1.4'te 2022 yılı için OECD ülkelerinde yükseköğretime yapılan kamu harcamalarının toplam devlet harcamaları içindeki payı gösterilmiştir. Türkiye'nin toplam devlet harcamaları içinde yükseköğretime yaptığı kamu harcamalarının payı %3,86 ile hem OECD ülkeleri ortalaması olan %2,72'den daha yüksek düzeyde hem de OECD ülkeleri arasında en yüksek paya sahip 5. ülke konumunda bulunmaktadır. 2021 yılı verilerine göre %4,1 ile en yüksek paya sahip 2. ülke konumundayken (Yurdakul ve Şahin-Demir, 2024), 2022 yılı verilerine göre sıralamada üç sıra geriye düşmüş durumdadır. OECD ülkeleri arasında Danimarka %4,81, Şili %4,64, İrlanda %4,05, Norveç %4,03, Türkiye %3,86, İsviçre %3,77, Hollanda %3,68, İsveç %3,56, Avusturya %3,36, Kosta Rika

Şekil F.1.3 OECD ülkelerinde yükseköğretim kurumlarına yapılan harcamaların GSYH içindeki payı (%) (2022)

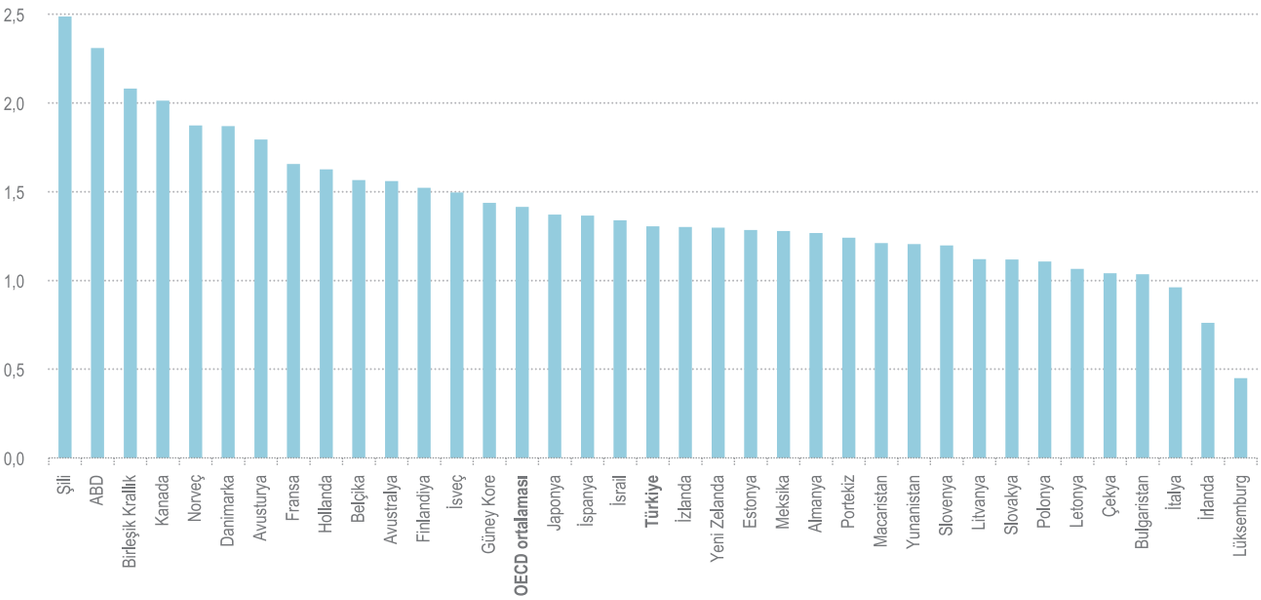

Kaynak: : (OECD, 2025).

%3,17 ve Meksika %3,06 ile toplam devlet harcamaları içinde yükseköğretime yapılan kamu harcamalarının payı en yüksek olan ülkelerken Lüksemburg %0,97, Letonya %1,46, İtalya %1,58, Japonya %1,64 ve Macaristan %1,73 ile payı en düşük olan ülkelerdir. Türkiye, toplam devlet harcamaları içinde yükseköğretime yapılan kamu harcamalarının payı bakımından hem OECD ülkeleri ortalamasının oldukça üzerinde hem de OECD ülkeleri arasında en yüksek payı ayıran beşinci ülke konumundadır.

Şekil F.1.4 OECD ülkelerinde yükseköğretime yapılan kamu harcamalarının toplam devlet harcamaları içindeki payı (%) (2022)

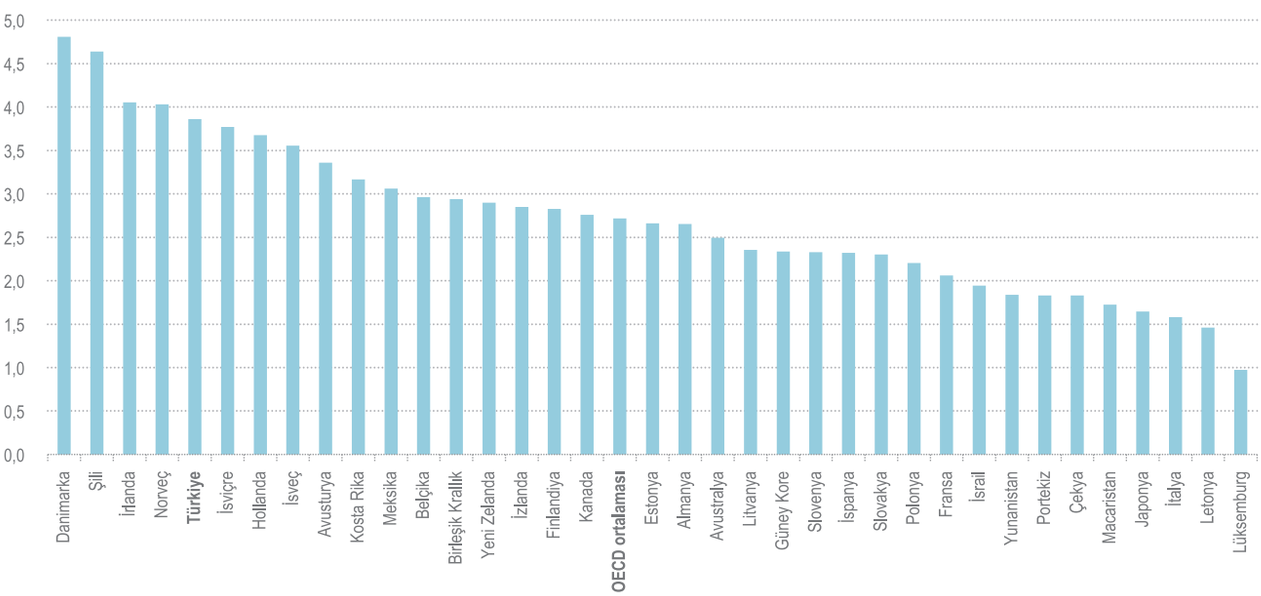

Kaynak: Data-Explorer.OECD (2025).

2022 yılı için OECD ülkelerinde yükseköğretime yapılan harcamalar içinde kamu, özel (hanehalkı ve diğer özel harcamalar) ve uluslararası harcamaların oranı Tablo F.1.5'te verilmiştir. Buna göre yükseköğretime yapılan harcamaların içerisinde kamu harcamalarının oranı Kosta Rika (%92), Norveç (%91), İzlanda (%90), Lüksemburg (%89), Finlandiya (%89) ve Avusturya (%88) ülkelerinde %88 ve üzerindeyken Birleşik Krallık (%22), Avustralya (%37), Japonya (%37), Şili (%38) ve ABD (%39)'de %40'ın altındadır. Yükseköğretime yapılan harcamalara, kamu kaynakları tarafından yapılan harcamaların düşük olduğu ülkelerde genel itibarıyla hanehalkı harcamalarının oranları diğer ülkelere nazaran daha yüksektir. Şili (%57), Birleşik Krallık (%55), Avustralya (%52) ve Japonya (%50) yükseköğretim harcamaları içerisinde hanehalkı harcamaları oranı %50 ve üzerinde olan ülkelerdir. Türkiye, yükseköğretim harcamaları içerisinde kamu harcamalarının oranı %71 ile OECD ülkeleri ortalaması olan %67'nin biraz üzerindedir. Buna karşın Türkiye'nin yükseköğretim harcamaları içerisinde hanehalkı harcamalarının payı %10 olup OECD ülkeleri ortalaması olan %21'in oldukça altındadır. Yükseköğretim harcamaları içerisinde diğer özel kuruluşların harcamalarının payı da OECD ülkelerinde ortalama %10 iken Türkiye'de bu oran %18'dir. Dolayısıyla Türkiye'nin yükseköğretim harcamalarının kaynağının büyük bir çoğunluğunu kamu kaynakları oluşturmaktadır.

Tablo F.1.5 OECD ülkelerinde yükseköğretime yapılan harcamaların harcama kaynağına göre dağılımı (%) (2022)

Ülke	Kamu kaynakları	Özel kaynaklar			Uluslararası kaynaklar
		Hanehalkı harcamaları	Diğer özel kuruluşların harcamaları	Tüm özel kaynaklar	
Kosta Rika	92	4	4	8	0
Norveç	91	4	3	7	2
İzlanda	90	6	1	7	3
Lüksemburg	89	1	4	6	5
Finlandiya	89	0	5	5	6
Avusturya	88	4	8	12	-
Belçika	84	6	6	12	3
Almanya	84	-	-	14	2
İsveç	83	1	11	12	4
Slovenya	81	11	3	13	5
Danimarka	81	0	14	14	4
Estonya	80	6	5	11	9
Yunanistan	80	6	5	10	10
Slovakya	79	10	7	17	3
Polonya	79	13	6	18	3
Hollanda	74	12	11	23	3
Çekya	74	8	12	19	7
Türkiye	**71**	**10**	**18**	**28**	**1**
Litvanya	70	16	10	26	4
İspanya	69	27	2	30	2
OECD ortalaması	**67**	**21**	**10**	**30**	**4**
Fransa	67	12	20	32	2
Macaristan	63	-	-	36	1
İtalya	61	33	3	36	3
Yeni Zelanda	61	28	11	39	0
Meksika	59	41	-	41	0
Portekiz	57	30	4	34	10
İrlanda	56	40	1	42	3
Letonya	55	25	11	36	9
Kanada	50	27	23	50	-
İsrail	49	29	23	51	-
Güney Kore	45	35	20	55	-
ABD	39	38	23	61	-
Şili	38	57	4	62	-
Japonya	37	50	12	63	0
Avustralya	37	52	11	63	-
Birleşik Krallık	22	55	19	74	3

Kaynak: OECD (2025).
Not: Nihai harcamaları içerir.

GÖSTERGE F2

ÖĞRENCİ BAŞINA NE KADAR HARCAMA YAPILMAKTADIR?

Bu gösterge altında önce devlet yükseköğretim kurumlarında yüz yüze öğrenci sayılarında ve öğrenci başına yapılan harcamalarda yaşanan değişim analiz edilmiştir. Daha sonra yükseköğretimde öğrenci başına yapılan devlet harcamaları OECD ülkeleri ile karşılaştırmalı olarak ele alınmıştır. Ayrıca birinci, ikinci ve üçüncü dalga üniversitelere göre öğrenci başına yapılması öngörülen harcamalar detaylı olarak incelenmiştir.

Şekil F.2.1 Devlet yükseköğretim kurumlarında yüz yüze öğrenci sayısında ve öğrenci başına yapılan harcamada (₺) yaşanan değişim (2015-2024)

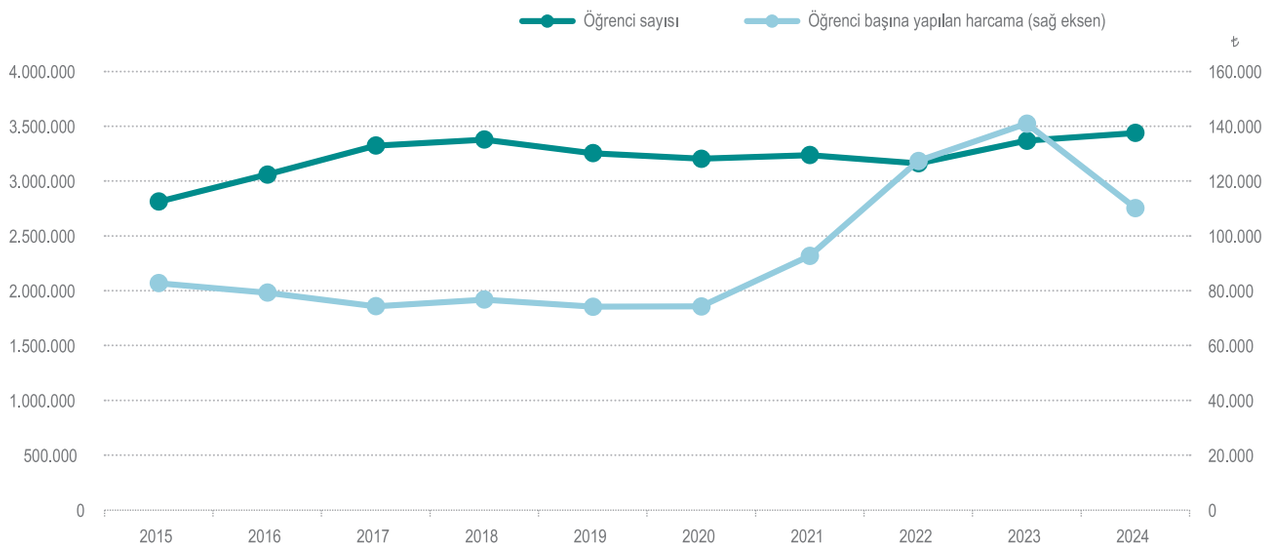

Kaynak: Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi ile Hazine ve Maliye Bakanlığı ve TÜİK'in TÜFE verileri kullanılarak tarafımızca hazırlanmıştır.

Not: Devlet üniversitelerinde öğrenim gören öğrenci sayıları olup açıköğretim öğrencileri hesaplama dışında bırakılmıştır. Nominal yükseköğretim harcamaları 2024 yılı sabit fiyatlarıyla hesaplanmıştır.

Şekil F.2.1'de 2015 ile 2024 yılları arasında devlet yükseköğretim kurumlarında yüz yüze öğrenci sayısında ve öğrenci başına yapılan harcamada yaşanan değişim verilmiştir. Nominal yükseköğretim harcamaları 2024 yılı sabit fiyatlarıyla hesaplanmış olup öğrenci sayıları açıköğretim hariç önlisans, lisans, yüksek lisans ve doktora düzeylerini içermektedir. Buna göre, yükseköğretim kurumlarında yüz yüze öğrenci sayısı 2014-2015 öğretim yılında 2 milyon 812 bin 229 iken 2024 yılında ise 3 milyon 438 bin 802'ye yükselmiştir. 2024 yılı sabit fiyatlarıyla yükseköğretim kurumlarında öğrenci başına yapılan harcamalara bakıldığında ise 2015 yılında öğrenci başına 82 bin 746 TL harcama yapılırken yıllar 2020 yılına kadar düşüş eğilimi göstermiş ve 74 bin 250 TL olarak gerçekleşmiştir. 2021 yılında yükseköğretimde öğrenci başına harcama 92 bin 747 TL'ye, 2022 yılında da 127 bin 313 TL'ye ve 2023 yılında ise 140 bin 934 TL'ye yükselmiştir. Yükseköğretim kurumlarında öğrenci başına yapılan harcamalar 2015-2020 yılları arasında az da olsa düşüş eğiliminde olup, sonrasında 2023 yılına kadar artış eğilimi göstermiştir.

Şekil F.2.2'de 2022 yılı için OECD ülkelerinde yükseköğretimde öğrenci başına yapılan devlet harcamaları verilmiştir. Buna göre Lüksemburg 54 bin $ ile OECD ülkeleri arasında yükseköğretimde öğrenci başına devlet harcamaları en fazla olan ülke olup OECD ülkeleri ortalaması 15 bin $'dır. Daha sonra sırasıyla İsviçre 33 bin $, Norveç 27 bin $, Danimarka ve İsveç 24 bin $, Avustralya 23 bin $ ve Belçika 22 bin $ ile OECD ülkeleri arasında yükseköğretimde öğrenci başına yapılan devlet harcamalarının en yüksek olduğu ülkelerdir. Buna karşın Meksika, Şili ve Yunanistan 4 bin

$ ile OECD ülkeleri arasında yükseköğretimde öğrenci başına yapılan devlet harcamalarının en düşük olduğu ülkelerdir. Türkiye hem OECD ülkeleri ortalamasına hem de OECD ülkelerine göre 8 bin $ ile yükseköğretimde öğrenci başına devlet harcamaları nispeten daha düşük düzeydedir.

Şekil F.2.2 OECD ülkelerinde yükseköğretimde öğrenci başına yapılan devlet harcamaları ($) (2022)

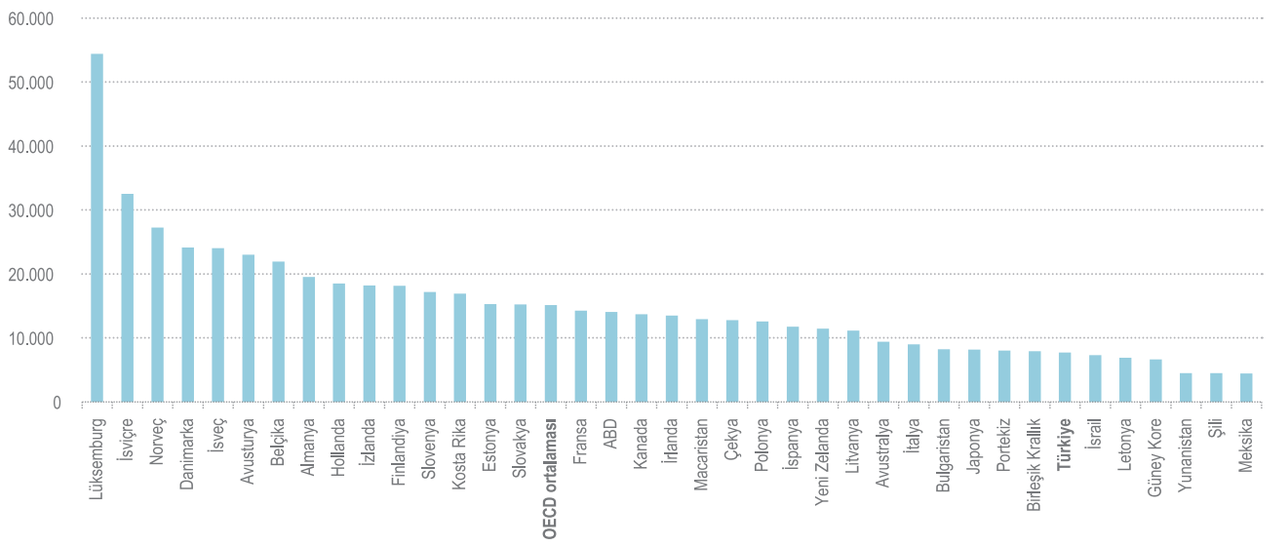

Kaynak: (OECD, 2025).
Not: Satın Alma Gücü Paritesine göre dönüştürülmüştür.

2025 yılında birinci ve ikinci dalga üniversitelere göre öğrenci başına yapılması öngörülen harcamalar Şekil F.2.3'te gösterilmiştir. Buna göre, 2025 yılında birinci dalga üniversitelerde öğrenci başına ortalama 183 bin 974 TL, ikinci dalga üniversitelerde ise öğrenci başına ortalama 132 bin 549 TL harcama yapılması öngörülmektedir. Birinci dalga üniversiteler arasında İstanbul Cerrahpaşa (328.050 TL), Gazi (317.966 TL), Hacettepe (290.585 TL), Boğaziçi (289.360 TL), Ankara (251.545 TL), İstanbul (246.546 TL), Ege (240.281 TL), Van Yüzüncü Yıl (233.971 TL), İnönü (226.734 TL), KTÜ (223.664 TL), Anadolu (214.050 TL), ODTÜ (213.676 TL), Fırat (189.261 TL), İTÜ (184.041 TL) ve Mimar Sinan Güzel Sanatlar (181.181 TL)'da 2025 yılında öğrenci başına 180 bin TL'nin üzerinde harcama yapılması öngörülmektedir. Kayseri (58.495 TL), Ankara Hacı Bayram Veli (107.465 TL), Yıldız Teknik (113.269 TL) ve Trabzon (117.719 TL) üniversitelerinde ise öğrenci başına harcama yapılması öngörülen miktar 120 bin TL'nin altında kalmaktadır. İkinci dalgada kurulan Afyonkarahisar Sağlık Bilimleri (388.902 TL), İzmir YTE (266.731 TL), Galatasaray (248.037 TL), Kütahya Sağlık Bilimleri (242.172 TL), Eskişehir Osmangazi (228.302 TL), Hatay Mustafa Kemal (218.193 TL), K.Maraş İstiklal (209.944 TL), Gebze Teknik (176.822 TL), Süleyman Demirel (167.332 TL), Kafkas (162.807 TL), Tokat Gaziosmanpaşa (155.133 TL), Pamukkale (153.760 TL) ve Harran (152.550 TL) üniversitelerinde öğrenci başına yapılması öngörülen harcama miktarı 150 bin TL'nin üzerindeyken, Sakarya Uygulamalı Bilimler (57.806 TL), Kütahya Dumlupınar (69.085 TL), Isparta Uygulamalı Bilimler (76.827 TL), Sakarya (89.867 TL), Afyon Kocatepe (90.209 TL), Muğla Sıtkı Koçman (97.259 TL) ve Niğde Ömer Halisdemir (99.853 TL) üniversitelerinde ise öğrenci başına yapılması öngörülen harcama miktarı 100 bin TL'nin altında kalmaktadır.

Şekil F.2.3 Birinci ve ikinci dalga üniversitelere göre öğrenci başına yapılması öngörülen harcama (₺) (2025)

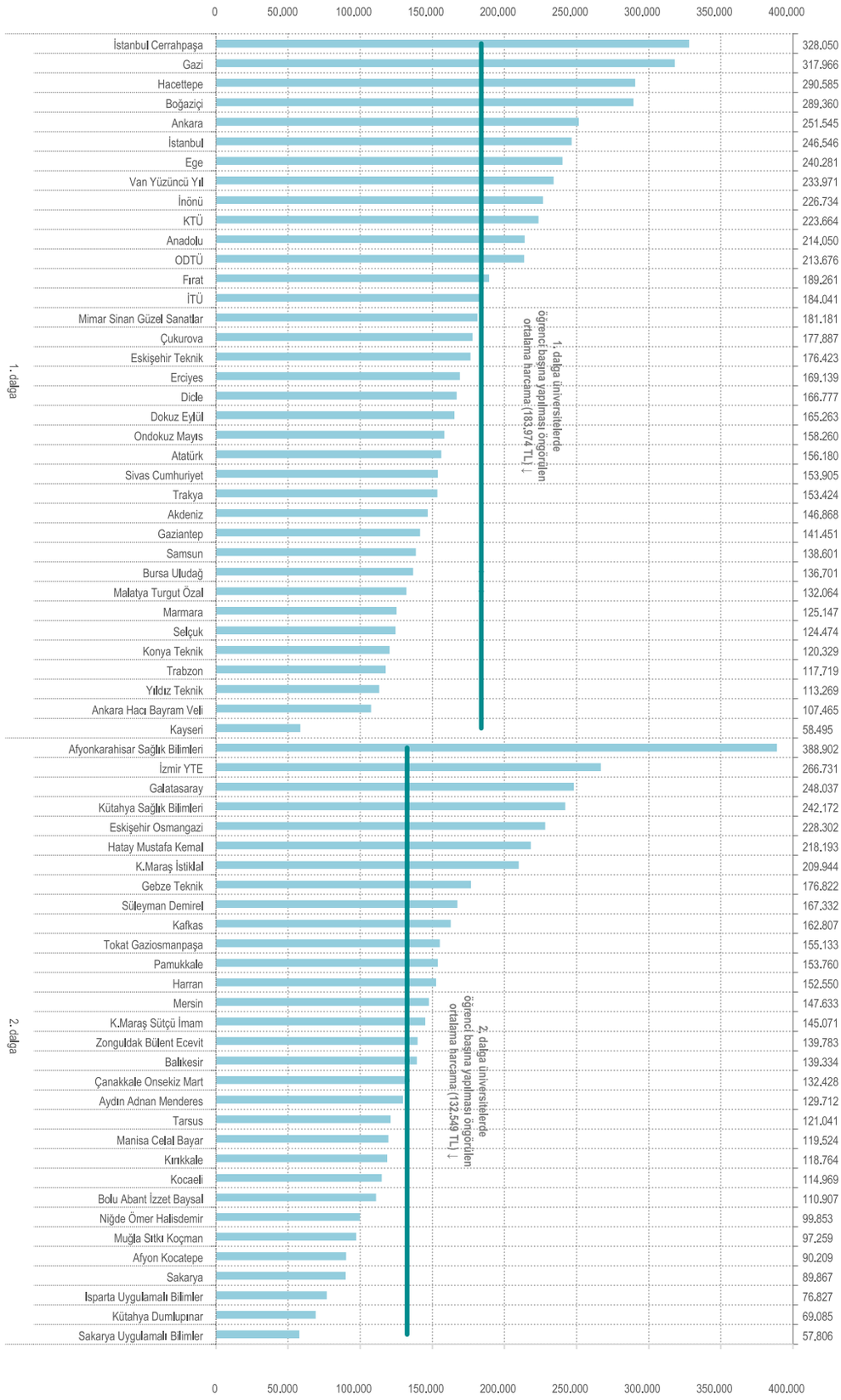

Kaynak: Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi ile Hazine ve Maliye Bakanlığının verileri kullanılarak tarafımızca hazırlanmıştır.

2025 yılı için üçüncü dalga üniversitelere göre öğrenci başına yapılması öngörülen harcamalar Şekil F.2.4'te gösterilmiştir. Buna göre üçüncü dalga üniversitelerde öğrenci başına yapılması öngörülen ortalama harcama miktarı 118 bin 828 TL'dir. Buna göre Ankara Müzik ve Güzel Sanatlar (472.230 TL), Sağlık Bilimleri (311.404 TL), Abdullah Gül (238.555 TL), Adana Alparslan Türkeş Bilim ve Teknoloji (220.315 TL), Hakkâri (217.003 TL), Türk-Alman (213.200 TL), Adıyaman (180.810 TL), Necmettin Erbakan (179.724 TL), Recep Tayyip Erdoğan (164.392 TL), Ardahan (163.368 TL), Erzurum Teknik (163.304 TL), Ankara Sosyal Bilimler (161.326 TL) ve Şırnak (152.965 TL) üniversitelerinde 2025 yılı için öğrenci başına 150 bin TL'nin üzerinde harcama yapılması öngörülmektedir. Karabük (69.369 TL), Gümüşhane (71.289 TL), Bandırma Onyedi Eylül (74.452 TL), İzmir Demokrasi (80.680 TL), Kırklareli (80.817 TL) ve Burdur Mehmet Akif Ersoy (84.936 TL) üniversitelerinde ise öğrenci başına 85 bin TL'nin altında harcama yapılması öngörülmektedir.

Şekil F.2.4 Üçüncü dalga üniversitelere göre öğrenci başına yapılması öngörülen harcama (₺) (2025)

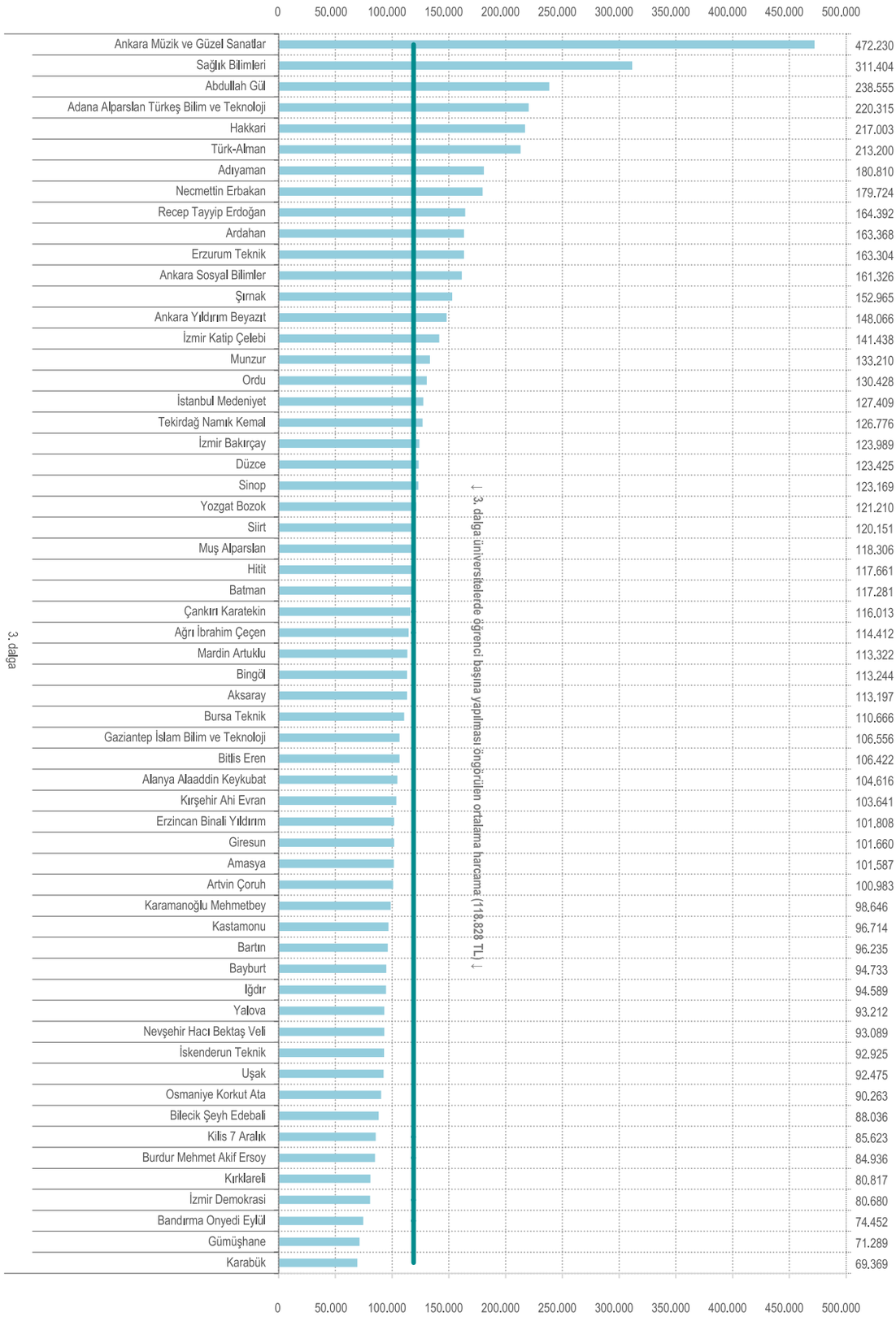

Kaynak: Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi ile Hazine ve Maliye Bakanlığının verileri kullanılarak tarafımızca hazırlanmıştır.
Not: Öğrenci sayısı 734 olan ve 3. dalgada kurulan Sivas Bilim ve Teknoloji Üniversitesi tabloda gösterilmemiştir.

GÖSTERGE F3

EKONOMİK SINIFLANDIRMAYA GÖRE YÜKSEKÖĞRETİM BÜTÇE DAĞILIMI NASILDIR?

Bu gösterge altında ilk önce yükseköğretim bütçesinin ekonomik sınıflandırmaya göre dağılımında ve merkezi bütçe yatırımlarından yükseköğretim yatırımlarına ayrılan payda yaşanan değişim ele alınarak ayrıntılı analiz edilmiştir. Sonrasında ise yükseköğretim harcamaları içinde cari ve sermaye harcamalarının payı OECD ülkelerinin verileriyle karşılaştırmalı olarak incelenmiştir.

Şekil F.3.1 Yükseköğretim bütçesinin ekonomik sınıflandırmaya göre dağılımında yaşanan değişim (%) (2016-2025)

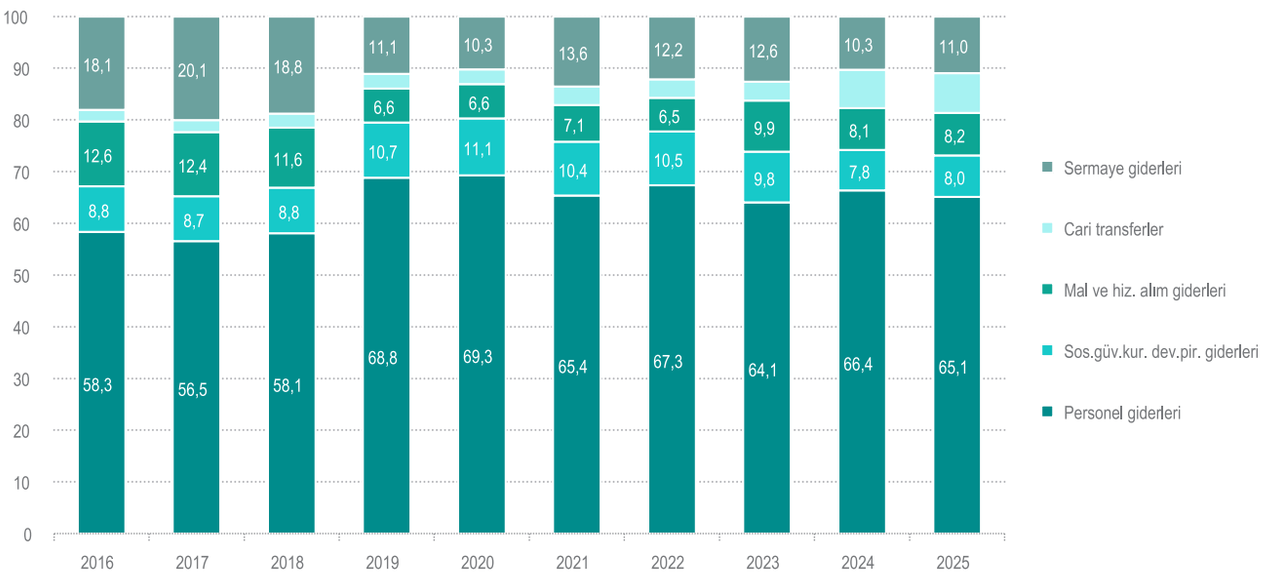

Kaynak: : Muhtelif yıllarda yayınlanan MEB istatistikleri ile Hazine ve Maliye Bakanlığı'nın verileri kullanılarak tarafımızca hazırlanmıştır.

Şekil F.3.1'de 2016 ile 2025 yılları arasında yükseköğretim bütçesinin ekonomik sınıflandırmaya göre dağılımında yaşanan değişim verilmiştir. Buna göre 2016 yılında yükseköğretim bütçesi içerisinde sermaye giderleri %18,1, mal ve hizmet alım giderleri %12,6, sosyal güvenlik kurumları devlet primi giderleri %8,8 ve personel giderleri %58,3 olarak gerçekleşmiştir. 2016-2018 yılları arasında yükseköğretim bütçesi içerisinde personel giderlerinin oranı fazla değişmezken 2019 ve 2020 yıllarında artmış, mal ve hizmet alım giderleri ile sermaye giderlerinin oranları 2020 yılına kadar önemli ölçüde azalma eğilimi göstermiştir. 2020 yılında %10,3 iken 2021 yılında %13,6'ya yükselmiş, 2022 ve 2023 yıllarında %12'nin biraz üzerine gerilemiş, sonrasında 2024 yılında %10,3'e kadar düşmüş olan sermaye giderleri 2025 yılında bir miktar artarak %11'e yükselmiştir. Mal ve hizmet alım giderlerinin oranı 2024 yılında %8,1 iken 2025 yılında %8,2'ye çok az artış gösterirken, personel giderleri ise 2024 yılında %66,4 iken 2025 yılında %65,1'e gerilemiştir.

2016 ile 2025 yılları arasında merkezi bütçe yatırımlarından yükseköğretim yatırımlarına ayrılan payda yaşanan değişim Şekil F.3.2'de verilmiştir. Şekilde 2024 yılı ve öncesi veriler gerçekleşen Merkezi Bütçe yatırımlarından oluşmakta olup, 2025 yılı için ise ayrılan miktar üzerinden hesaplanmıştır. Buna göre 2016 yılında merkezi yatırımlardan yükseköğretim yatırımlarına ayrılan pay 2017 yılında bir miktar artış göstermiş, sonrasında 2020 yılına

Şekil F.3.2 Merkezi bütçe yatırımlarından yükseköğretim yatırımlarına ayrılan payda (%) yaşanan değişim (2016-2025)

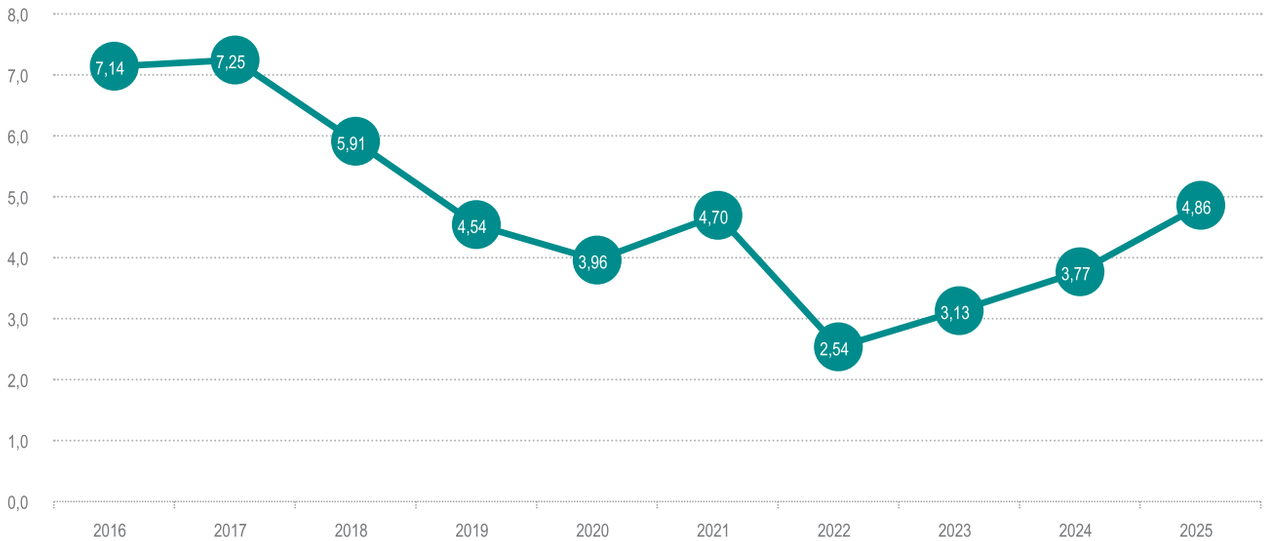

Kaynak: Muhtelif yıllarda yayınlanan MEB istatistikleri ile Hazine ve Maliye Bakanlığının verileri kullanılarak tarafımızca hazırlanmıştır.
Not: 2024 yılı ve öncesi gerçekleşen Merkezi Bütçe yatırımlarından oluşmakta olup, 2025 yılı için ise ayrılan miktar üzerinden hesaplanmıştır.

kadar düşüş eğilimine girmiştir. 2021 yılında bir miktar artış gösterse de 2022 yılında ciddi bir düşüş yaşamıştır. Sonrasında ise 2025 yılına kadar artış eğilimine girmiştir. 2016 yılında %7,14 olan merkezi bütçe yatırımlarından yükseköğretim yatırımlarına ayrılan pay 2020 yılında %3,96'ya kadar düşmüş, sonrasında ise az da olsa 2021 yılında %4,7'ye yükselmiş ve 2022 yılında %2,54'e gerilemiştir. Sonrasında 2025 yılına kadar artış trendine girerek 2025 yılında merkezi bütçe yatırımlarından yükseköğretim yatırımlarına ayrılan pay %4,86 olarak hesaplanmıştır.

2022 yılında OECD ülkelerinde yükseköğretim harcamaları içinde cari ve sermaye harcamalarının payı Şekil F.3.3'te gösterilmiştir. Buna göre, 2022 yılında Yunanistan (%44), Macaristan (%30), Türkiye (%16), Çekya (%14), Avustralya (%13), İspanya (%13) ve Polonya (%12) yükseköğretim harcamaları içinde sermaye harcamaları en yüksek oranda olan ülkelerin başında gelmektedir. Yükseköğretim harcamaları içerisinde cari harcamaların en yüksek olduğu ülkeler ise Lüksemburg (%98), İzlanda (%98), Şili (%98), Finlandiya (%97), İsveç (%96) ve Danimarka (%96)'dır. Yükseköğretim harcamaları içinde sermaye harcamaları oranı bakımından OECD ülkeleri ortalaması %11'dir.

Şekil F.3.3 OECD ülkelerinde yükseköğretim harcamaları içinde cari ve sermaye harcamalarının payı (%) (2022)

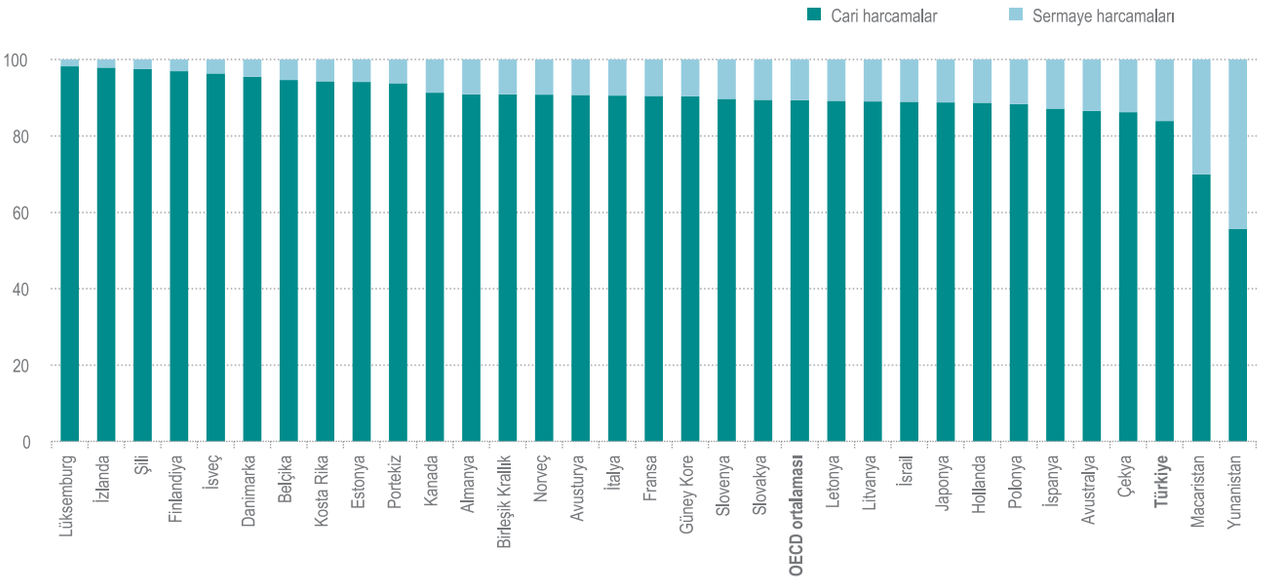

Kaynak: Data-Explorer.OECD (2025).

GÖSTERGE F4

ÖĞRENCİLER NE TÜR KAMU DESTEĞİ ALMAKTADIR?

Bu göstergede yükseköğretim öğrencilerinin ne tür kamu desteği aldığı güncel verilerle incelenmiştir. Bu kapsamda yıllara göre KYK'den öğrenim kredisi ve burs alan öğrenci sayılarında yaşanan değişim ayrıntılı olarak analiz edilmiştir.

Şekil F.4.1 KYK'dan öğrenim kredisi ve burs alan öğrenci sayılarında yaşanan değişim (2016-2025)

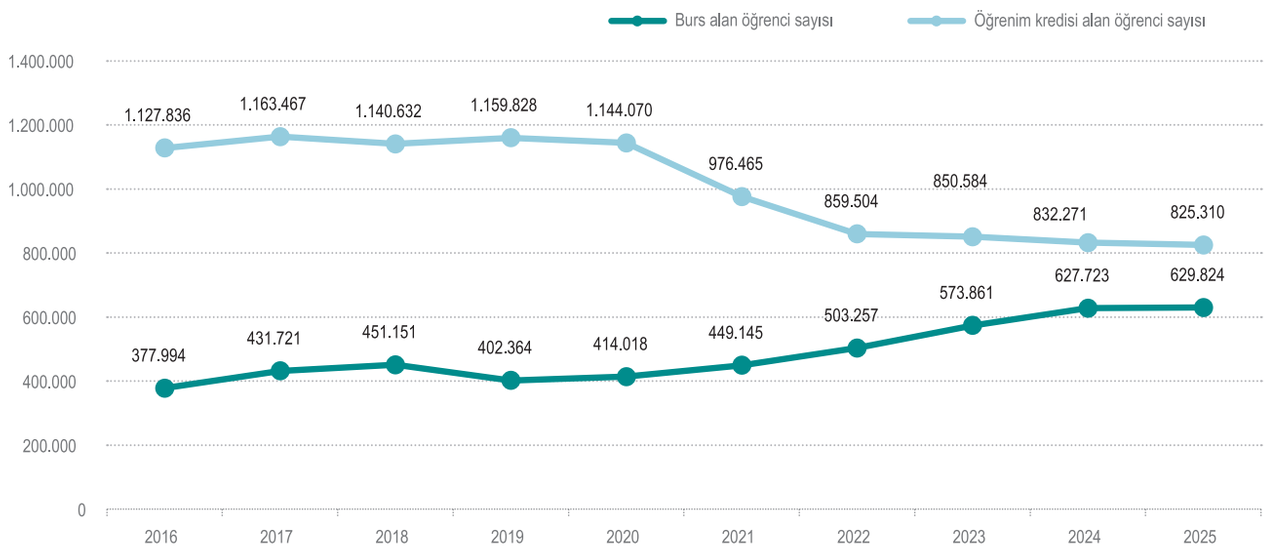

Kaynak: Muhtelif yıllarda yayınlanan MEB İstatistikleri ve Gençlik ve Spor Bakanlığının faaliyet raporu kullanılarak tarafımızca hazırlanmıştır.

Şekil F.4.1'de 2016 ile 2025 yılları arasında KYK'den öğrenim kredisi ve burs alan öğrenci sayılarında yaşanan değişim verilmiştir. Buna göre, 2016 yılında 1 milyon 127 bin 836 öğrenci öğrenim kredisi alırken bu sayı 2020 yılına kadar artış ve azalışlarla birlikte 1 milyon 144 bin 70 öğrenciye yükselmiştir. 2020 yılından itibaren 2025 yılına kadar öğrenim kredisi alan öğrenci sayısı düşüş trendine girmiş ve 2025 yılında 825 bin 310 öğrenci öğrenim kredisi almıştır. 2025 yılında KYK'den öğrenim kredisi alan öğrenci sayısı, son on yılın en düşük düzeyindedir. Burs alan öğrenci sayılarına bakıldığında ise 2016 yılında 377 bin 994 öğrenci KYK'den burs alıyorken yıllar itibarıyla artış eğilimi göstermiş olup 2025 yılında 629 bin 824 öğrenci burs almıştır. Öğrenim kredisi alan öğrenci sayısında son beş yılda ciddi bir düşüş söz konusudur. Bu düşüşün temel nedeni, alınan öğrenim kredisinin geri ödemesinde uygulanan enflasyon oranlarının son yıllarda yüksek olması ve ödeme güçlüğü çekeceğini düşünenlerin bu krediye başvurmamalarından kaynaklanmaktaydı. Buna ilave olarak 2024 yılında KYK tarafından önlisans ve lisans düzeyindeki öğrencilere verilen aylık burs ya da öğrenim kredisi 2.000 TL'den 2025 yılında 3.000 TL'ye, yüksek lisans düzeyinde 4.000 TL'den 6.000 TL'ye, doktora düzeyinde ise 6.000 TL'den 9.000 TL'ye yükselmiştir.

BÖLÜM F

SONUÇ VE ÖNERİLER

- Gerçekleşen veriler üzerinden yükseköğretim bütçesinin GSYH'ye ve merkezi yönetim bütçesine oranında genel bir düşüş eğilimi yaşansa da son iki yılda bir miktar artış söz konusudur. 2024 yılı sabit fiyatlarıyla yükseköğretime yapılan kamusal harcamalar incelendiğinde ise 2015 yılından 2018 yılına kadar artış, 2019 ve 2020 yıllarında düşüş, sonrasında ise 2023 yılına kadar artış yaşanmıştır. 2022 yılında Türkiye GSYH'si içinden yükseköğretim kurumlarına %1,31 oranında yaptığı harcama ile OECD ülkeleri ortalaması olan %1,42'in biraz altındadır. Buna ilaveten toplam devlet harcamaları içinde yükseköğretime yapılan kamu harcamalarının payı bakımından Türkiye hem OECD ülkeleri ortalamasının oldukça üzerinde hem de OECD ülkeleri arasında en yüksek payı ayıran beşinci ülke konumundadır. Dolayısıyla Türkiye yükseköğretim sisteminde hem ulusal hem de uluslararası alanda performans ivmesini daha da artırması için yükseköğretime ayırdığı bütçeyi daha da artırmalıdır.

- Yükseköğretim kurumlarında öğrenci başına yapılan harcamalar, 2021 ile 2023 yıllarında artış eğilimindedir. Satın alma Gücü Paritesine göre Türkiye, hem OECD ülkeleri ortalaması olan 15 bin $'a göre hem de OECD ülkelerine göre 8 bin $ ile yükseköğretimde öğrenci başına devlet harcamaları nispeten daha düşük düzeydedir. Yükseköğretimde öğrenci başına yapılan devlet harcamaları artırılarak OECD ülkeleri ortalamasına yaklaştırılması hedeflenmelidir.

- Son on yılda merkezi yatırımlardan yükseköğretim yatırımlarına ayrılan payda düşüş ve artışlar yaşansa da 2016 ve 2017 yıllarında bu pay %7'nin üzerinde gerçekleşmiş, 2025 yılında ise %4,86 olarak hesaplanmıştır. Dolayısıyla merkezi yatırımlardan yükseköğretim yatırımlarına ayrılan pay daha da artırılmalıdır.

- 2020 yılından itibaren 2025 yılına kadar öğrenim kredisi alan öğrenci sayısı sürekli düşüş eğiliminde olup 2025 yılında 825 bin öğrenci öğrenim kredisinden yararlanmıştır. 2025 yılında KYK'den öğrenim kredisi alan öğrenci sayısı son on yılın en az seviyesindedir. Öğrenim kredisi alan öğrenci sayısındaki bu düşüşün temel nedeni, bu alınan öğrenim kredisinin geri ödemesinde uygulanan enflasyon oranlarının son yıllarda yüksek olması ve ödeme güçlüğü çekeceğini düşünenlerin bu krediye başvurmamalarıdır. Dolayısıyla yükseköğrenimleri için öğrenim kredisi alan ve almak isteyen öğrenciler için hayat şartları da dikkate alınarak, öğrenim kredisinin geri ödemesinde uygulanan mevcut sistem daha esnek bir yapıya kavuşturulmalıdır.

BÖLÜM F

KAYNAKLAR

Data-Explorer. OECD. (2025). *OECD data explorer.* https://data-explorer.oecd.org/

OECD. (2025). *Education at a glance 2025: OECD indicators.* OECD Publishing. https://doi.org/10.1787/1c0d9c79-en

YÖK. (2025). *Yükseköğretim bilgi yönetim sistemi.* Yükseköğretim Kurulu. https://istatistik.yok.gov.tr/

Yurdakul, S. ve Şahin-Demir, S. A. (2024). *Yükseköğretime bakış 2024: İzleme ve değerlendirme raporu.* Eğitim-Bir-Sen Stratejik Araştırmalar Merkezi.

BÖLÜM G

ÜNİVERSİTELERİN AKADEMİK VE YENİLİKÇİLİK PERFORMANSI

GÖSTERGE G1	Türkiye'nin uluslararası akademik yayın performansı ne durumdadır?
GÖSTERGE G2	Türkiye adresli bilimsel dergilerin uluslararası sıralaması ne durumdadır?
GÖSTERGE G3	Türkiye'nin dünya üniversiteleri sıralamalarındaki durumu nasıldır?
GÖSTERGE G4	Türkiye'nin yenilikçi ekonomiler arasındaki performansı ne durumdadır?
GÖSTERGE G5	Türkiye'nin patent performansı ne durumdadır?
BÖLÜM G	Sonuç ve Öneriler

Bu bölüm içerisinde öncelikle Türkiye'nin akademik yayın performansına ilişkin veriler incelenecek ve diğer ülkelerle karşılaştırmalı olarak ele alınacaktır. Daha sonra, Türkiye adresli bilimsel dergilerin uluslararası performansları ayrıntılı olarak analiz edilecektir. Sonrasında Türkiye'deki üniversitelerin dünya üniversiteleri sıralamalarındaki durumları karşılaştırmalı olarak incelenecektir. Ardından, Türkiye'nin yenilikçi ekonomiler arasındaki performansı ele alınacaktır. Son olarak ise Türkiye'nin ve üniversitelerin patent başvuru sayıları ülkelerle karşılaştırmalı olarak analiz edilecektir.

GÖSTERGE G1 TÜRKİYE'NİN ULUSLARARASI AKADEMİK YAYIN PERFORMANSI NE DURUMDADIR?

Bu göstergede uluslararası akademik dergileri indeksleyen Scopus veri tabanındaki verilerden yararlanılarak; Türkiye'nin uluslararası yayın performansı ve toplam uluslararası yayın sayıları yıllara göre incelenip ülkelerle karşılaştırmalı olarak ayrıntılı analiz edilmiş ve Türkiye'nin 1996 yılından itibaren toplam yayın sayısına göre ülke sıralaması ile öğretim elemanı ve öğretim üyesi başına düşen doküman sayısı ele alınmıştı.

Tablo G.1.1 Scopus verilerine göre Türkiye adresli uluslararası yayın sayıları (2015-2024)

Yıl	Doküman sayısı	Atıf sayısı	Öz atıf	Doküman başına atıf	Uluslararası işbirliği payı (%)	Dünya payı (%)
2015	45.088	1.359.316	679.658	30,15	20,32	1,51
2016	48.234	807.544	144.632	16,74	21,58	1,55
2017	45.941	743.703	134.803	16,19	23,01	1,43
2018	46.744	746.141	137.277	15,96	24,21	1,40
2019	53.327	758.569	148.003	14,22	23,94	1,49
2020	60.017	846.105	159.969	14,10	26,02	1,59
2021	68.521	716.785	141.264	10,46	26,98	1,70
2022	72.871	522.636	106.333	7,17	28,72	1,77
2023	75.398	302.474	65.604	4,01	30,26	1,80
2024	82.150	81.106	18.975	0,99	31,93	1,89

Kaynak: Ağustos 2025 SCIMAGO (2025) verileri esas alınmıştır.

Tablo G.1.1'de 2015 ile 2024 yılları arasında Scopus verilerine göre Türkiye adresli uluslararası yayın sayıları verilmiştir. Buna göre Türkiye'nin yayın sayıları özellikle 2019 yılından itibaren sürekli artış eğilimi göstermiştir. Türkiye'nin 2015 yılında toplam 45 bin 88 yayını bulunmakta olup bu yayınlarda uluslararası işbirliği payı %20,32 iken dünya içerisindeki payı ise %1,51'dir. 2024 yılında ise toplam yayın sayısı 82 bin 150'ye, bu yayınlardaki uluslararası işbirliği payı %31,93'e, bu yayınların dünya içerisindeki payı ise %1,89'a yükselmiştir. Türkiye son yıllarda uluslararası yayın sayısını artırırken hem bu yayınlardaki uluslararası işbirliği payını hem de dünya içerisindeki payını artırma eğilimindedir.

Tablo G.1.2'de 2022, 2023 ve 2024 yıllarında Scopus verileri kapsamında ülkelerin toplam uluslararası yayın sayılarına göre sıralamaları verilmiştir. Buna göre Türkiye 2023 yılında bir önceki yıla göre ülke sıralamasındaki yerini iki sıra birden yükseltmiş ve 15. sırada yer almış, 2024 yılında ise ülke sıralamasını korumuş ve 15. sırada yer almıştır. Uluslararası yayın sayısını da 2022'den 2024'e önemli düzeyde artırmış ve 72 bin 871'den 82 bin 150'ye yükseltmiştir. Türkiye 2024 yılında bir önceki yıla göre uluslararası yayın sayısını sırasıyla Çin, Hindistan, Suudi Arabistan, ABD, Birleşik Krallık ve Güney Kore'den sonra en fazla artıran 7. ülkedir. İlk 30 ülke arasında üç ülke hariç diğer ülkeler yayın sayılarını bir önceki yıla göre artırmıştır. Türkiye de yıllar itibarıyla uluslararası yayın sayısını istikrarlı bir şekilde artırmıştır (bk. Şekil G.1.4). Çin uluslararası yayın sayılarını yıllar itibarıyla istikrarlı ve hızlı bir şekilde artırmış olup 2022 yılında 1 milyonu geçmiş (Yurdakul ve Şahin-Demir, 2024), 2024 yılında da bir önceki yıla göre yaklaşık 140 bin artış göstererek 1 milyon 215 bin 824'e yükseltmiştir. Çin 2024 yılında en yakın rakibi olan ABD ve Hindistan'ın toplam yayın sayısından daha fazla yayın sayısına ulaşmış olup 2019 yılından itibaren uluslararası yayın sayısında da birinciliği ABD'den almıştır (Yurdakul ve Şahin-Demir, 2023).

Tablo G.1.2 Scopus verilerine göre ülkelerin toplam uluslararası yayın sayılarına göre sıralamaları (2022, 2023 ve 2024)

2022			2023			2024		
Sıra	Ülke	Doküman sayısı	Sıra	Ülke	Doküman sayısı	Sıra	Ülke	Doküman sayısı
1	Çin	1.042.935	1	Çin	1.076.300	1	Çin	1.215.824
2	ABD	736.868	2	ABD	734.258	2	ABD	743.884
3	Hindistan	285.584	3	Hindistan	318.271	3	Hindistan	351.928
4	Birleşik Krallık	247.055	4	Birleşik Krallık	245.243	4	Birleşik Krallık	252.604
5	Almanya	212.823	5	Almanya	207.772	5	Almanya	206.323
6	İtalya	159.501	6	İtalya	159.596	6	İtalya	162.794
7	Japonya	145.207	7	Japonya	137.304	7	Japonya	138.991
8	Kanada	133.868	8	Kanada	130.352	8	Kanada	132.596
9	Fransa	129.666	9	Fransa	125.789	9	İspanya	126.393
10	Avustralya	125.497	10	İspanya	124.444	10	Fransa	125.764
11	İspanya	123.784	11	Avustralya	121.008	11	Avustralya	124.941
12	Rusya	117.303	12	Rusya	114.424	12	Güney Kore	109.408
13	Güney Kore	103.579	13	Güney Kore	102.373	13	Rusya	97.957
14	Brezilya	96.742	14	Brezilya	91.172	14	Brezilya	93.592
15	İran	78.400	**15**	**Türkiye**	**75.398**	**15**	**Türkiye**	**82.150**
16	Hollanda	74.392	16	İran	74.150	16	Hollanda	75.748
17	**Türkiye**	**72.871**	17	Hollanda	73.956	17	İran	75.501
18	Polonya	61.289	18	Suudi Arabistan	61.580	18	Suudi Arabistan	72.167
19	İsviçre	58.784	19	Endonezya	61.334	19	Endonezya	64.596
20	Suudi Arabistan	57.972	20	Polonya	60.414	20	Polonya	61.667
21	İsveç	50.173	21	İsviçre	58.012	21	İsviçre	58.724
22	Tayvan	47.473	22	İsveç	49.785	22	İsveç	51.897
23	Endonezya	46.799	23	Malezya	46.593	23	Malezya	50.854
24	Malezya	45.436	24	Tayvan	44.701	24	Tayvan	46.238
25	Mısır	43.809	25	Mısır	42.722	25	Mısır	43.835
26	Belçika	41.422	26	Belçika	41.275	26	Pakistan	43.007
27	Pakistan	41.296	27	Pakistan	40.563	27	Belçika	42.489
28	Portekiz	38.016	28	Portekiz	38.520	28	Hong Kong	39.526
29	Güney Afrika	35.639	29	Danimarka	36.020	29	Portekiz	38.395
30	Danimarka	35.294	30	Güney Afrika	35.596	30	Güney Afrika	37.121

Kaynak: SCIMAGO (2025).
Not: İlk 30 ülke alınmıştır.

Tablo G.1.3'te Scopus verilerine göre 2025 yılında ülkelerin 1996-2024 yılları arası toplam uluslararası yayın sayılarına göre sıralamaları verilmiştir. Buna göre 1996-2024 yılları arasında toplam uluslararası yayın sayısı en fazla olan ülke ABD olup yaklaşık 16 milyon 964 bin dokümana sahiptir. Buna ilaveten ABD, doküman başına atıf sayısı bakımından 33,3 ile de 5. ülke konumuna sahiptir. Sonrasında 1996-2024 yılları arasında toplam uluslararası yayın sayısı en fazla olan 11 milyon 685 bin ile Çin, 5 milyon 89 bin ile Birleşik Krallık, 4 milyon 328 bin ile Almanya, 3 milyon 629 bin ile Japonya, 3 milyon 341 bin ile Hindistan, 2 milyon 920 bin ile Fransa, 2 milyon 700 bin ile İtalya ve 2 milyon 575 bin ile Kanada gelmektedir. Doküman başına atıf sayısı bakımından 38,1 ile İsviçre birinci sırada bulunurken, 37,6 atıfla Hollanda ikinci, 36,6 atıfla Danimarka üçüncü ve 34,8 atıfla İsveç dördüncü sırada yer almaktadır. Türkiye, 1996-2024 yılları arasında toplam uluslararası yayın sayısı bakımından 1 milyonu aşmış olup ülkeler arasında 18. sırada yer almaktayken, doküman başına atıf sayısı bakımından ise 15,2 ile de bir önceki yıl verilerine ilişkin sıralamasından bir sıra geriye düşerek 27. sırada yer almıştır. Türkiye'nin 1996-2024 yılları arasındaki doküman başına düşen atıf sayısı bakımından ülke sıralaması, toplam uluslararası yayın sayısına ilişkin ülke sıralamasına göre çok daha gerilerdedir.

Tablo G.1.3 Scopus verilerine göre ülkelerin 1996-2024 yılları arası toplam uluslararası yayın sayılarına göre sıralamaları (2025)

Sıra	Ülke	Doküman sayısı	Atıf sayısı	Doküman başına atıflar	Doküman başına atıf sayısı sıralaması atıfla
1	ABD	16.963.549	564.191.398	33,26	5
2	Çin	11.684.858	178.312.168	15,26	26
3	Birleşik Krallık	5.089.262	158.900.978	31,22	10
4	Almanya	4.328.107	121.470.423	28,07	15
5	Japonya	3.629.428	76.400.180	21,05	19
6	Hindistan	3.341.068	44.912.652	13,44	29
7	Fransa	2.919.925	82.008.442	28,09	14
8	İtalya	2.699.911	68.905.437	25,52	16
9	Kanada	2.575.484	82.451.695	32,01	7
10	Avustralya	2.146.519	65.188.977	30,37	11
11	İspanya	2.119.444	52.225.630	24,64	17
12	Rusya	1.834.815	17.406.739	9,49	30
13	Güney Kore	1.717.334	35.304.573	20,56	20
14	Brezilya	1.527.999	25.517.390	16,70	23
15	Hollanda	1.425.877	53.669.901	37,64	2
16	İsviçre	1.064.762	40.611.905	38,14	1
17	Polonya	1.031.691	15.898.395	15,41	25
18	**Türkiye**	**1.005.684**	**15.238.939**	**15,15**	**27**
19	İran	966.118	15.639.174	16,19	24
20	İsveç	963.743	33.527.896	34,79	4
21	Tayvan	927.539	18.681.477	20,14	21
22	Belçika	784.825	25.838.558	32,92	6
23	Danimarka	610.489	22.339.602	36,59	3
24	Avusturya	594.548	17.342.330	29,17	13
25	Malezya	555.489	8.383.643	15,09	28
26	İsrail	543.249	17.125.142	31,52	8
27	Portekiz	526.180	11.887.422	22,59	18
28	Meksika	520.267	8.841.868	16,99	22
29	Hong Kong	503.385	15.790.931	31,37	9
30	Norveç	498.787	14.946.021	29,96	12

Kaynak: SCIMAGO (2025).
Not: İlk 30 ülke alınmıştır.

Şekil G.1.4'te 2015 ile 2024 yılları arasında Scopus verilerine göre Türkiye'nin uluslararası yayın sayısı ve ülke sıralaması gösterilmiştir. Buna göre 2015 yılında Türkiye 45 bin 88 uluslararası yayını ile ülkeler arasında 18. sırada yer alırken yıllar itibarıyla yıllık uluslararası yayın sayısını artırmış, ülke sıralaması ise 2021 yılına kadar 18 ile 19. sıralarda iken 2021 ile 2022 yıllarında 17. sıraya yükselmiştir. 2023 yılında uluslararası yayın sayını 75 bin 398 iken ülke sıralamasını 15. sıraya yükseltmiş, 2024 yılında ise uluslararası yayın sayısını 82 bin 150'ye yükseltirken ülke sıralaması da 15'te kalmıştır.

2015 ile 2024 yılları arasında Türkiye'de öğretim elemanı ve öğretim üyesi başına düşen uluslararası yayın sayısı Şekil G.1.5'te verilmiştir. Buna göre öğretim üyesi ve öğretim elemanı başına düşen uluslararası yayın sayıları incelendiğinde 2015 yılında öğretim üyesi başına 0,66 ve öğretim elemanı başına 0,30 uluslararası yayın düşerken 2024 yılında öğretim üyesi başına 0,78 ve öğretim elemanı başına da 0,45 uluslararası yayın düşmüştür. Son on yılda hem öğretim elemanı hem de öğretim üyesi başına düşen uluslararası yayın sayıları artma eğilimi göstermiştir.

Şekil G.1.4 Scopus verilerine göre Türkiye'nin toplam uluslararası yayın sayısı ve ülke sıralamasında yaşanan değişim (2015-2024)

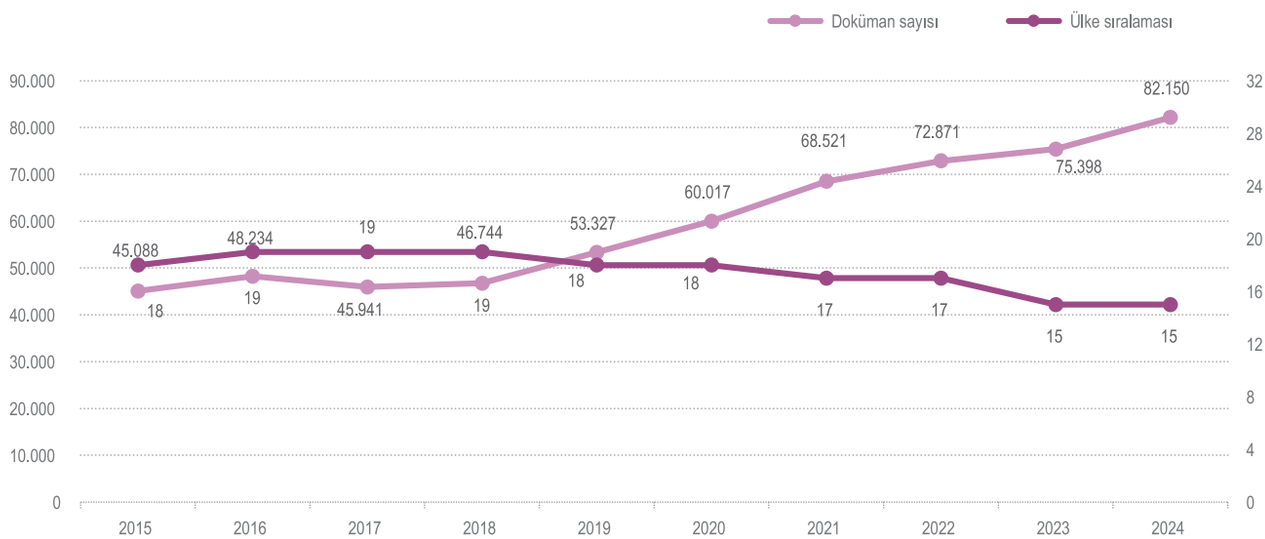

Kaynak: SCIMAGO (2025).

Şekil G.1.5 Öğretim elemanı ve öğretim üyesi başına düşen uluslararası yayın sayısında yaşanan değişim (2015-2024)

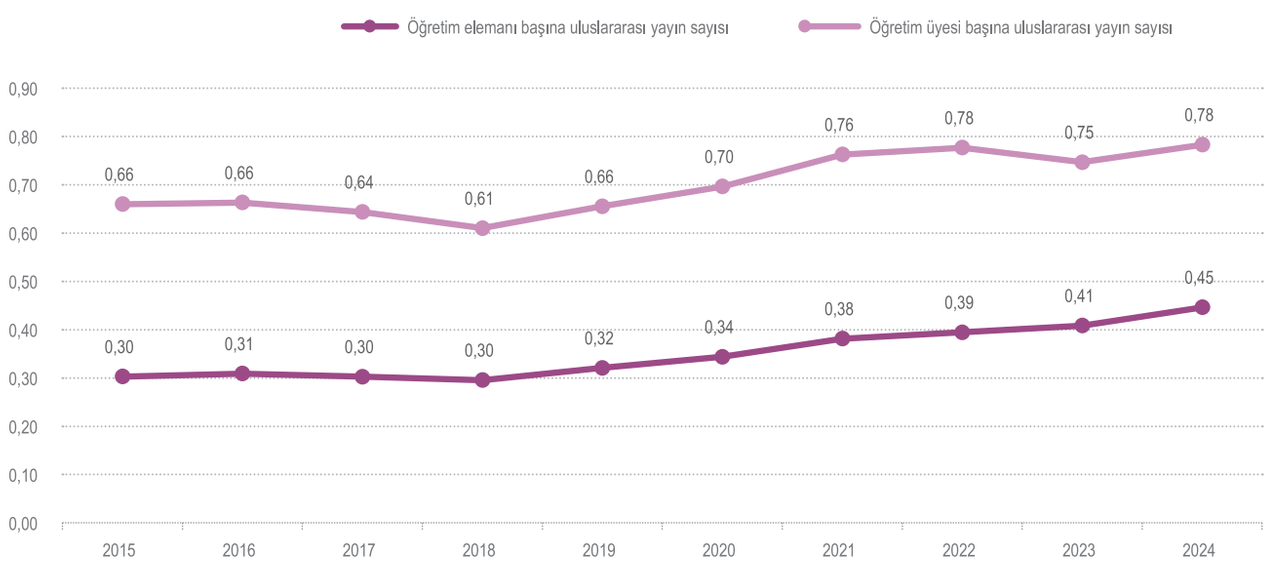

Kaynak: SCIMAGO ve Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi verileri kullanılarak tarafımızca hazırlanmıştır.

GÖSTERGE G2

TÜRKİYE ADRESLİ BİLİMSEL DERGİLERİN ULUSLARARASI SIRALAMASI NE DURUMDADIR?

Bu gösterge altında ilk önce Türkiye adresli bilimsel dergilerin yayın ve atıf sayıları ile etki değeri ortalamasına göre Clarivate Analytics Web of Science veri tabanındaki sıralamaları ayrıntılı olarak ele alınmıştır. Sonrasında ise Scopus veri tabanına göre Türkiye adresli bilimsel dergilerin dünya sıralamaları incelenmiştir.

2024 yılında yayın ve atıf sayıları ile etki değeri ortalamasına göre Clarivate Analytics Web of Science atıf veri tabanlarında (SCI, SSCI, AHCI) indekslenmekte olan Türkiye adresli bilimsel dergiler Tablo G.2.1'de verilmiştir. Etki değeri ortalaması, yayın başına düşen ortalama atıf sayısını belirtmekte ve tablodaki sıralama buna göre yapılmış olup Clarivate Analytics Web of Science atıf veri tabanlarında 62 adet Türkiye adresli bilimsel dergi indekslenmektedir. Buna göre, etki değeri ortalaması 10'un üzerinde olan 11 dergi bulunmaktadır. Etki değeri ortalaması 5 ile 10 arasında olan 17 dergi sıralamada yer alırken diğer 34 derginin ise etki değeri ortalaması 5'in altındadır. Türkiye adresli bu bilimsel dergiler, etki değeri ortalamalarını bir önceki yıla göre artırdığı görülse de (Yurdakul ve Şahin-Demir, 2024), Scopus veri tabanına göre Türkiye adresli bilimsel dergilerin dünya sıralamalarındaki yerlerinden bu etki değeri ortalamalarının bir çoğunun düşük olduğu görülmektedir (bk. Tablo G.2.2).

Tablo G.2.2'de 2024 yılında Scopus veri tabanına göre Türkiye adresli bilimsel dergilere ait veriler ve dünya sıralamaları gösterilmiştir. SCIMAGO'da bilimsel dergilerin dünya sıralamasına esas olan SJR puanıdır ve sıralamada ilk 100'deki bilimsel dergilerin SJR puanı 9,1 ile 145 arasında olup (SCIMAGO, 2025), bu sıralamada Türkiye'den 334 dergi yer almaktadır. Tabloda Türkiye adresli bilimsel dergilerin ilk 50'si bulunmakta olup SJR puanları 0,360 ile 1,955 arasında değişmektedir. 2020 yılındaki bu sıralamada Türkiye adresli bilimsel dergi 5901. sırada iken (Yurdakul ve ark., 2021), 2021 yılında 4406. sırada (Yurdakul ve Şahin-Demir, 2022), 2022 yılında 4045. sırada (Yurdakul ve Şahin-Demir, 2023), 2023 yılında 921. sırada (Yurdakul ve Şahin-Demir, 2024) ve 2024 yılında ise 1505. sıradadır. Buna ilaveten ilk 5 binin içerisinde yer alan Türkiye adresli bilimsel dergi sayısı 2021 yılında iki iken 2022 yılında bire düşmüş, 2023 yılında üçe çıkmış ve 2024 yılında dörde çıkmış olup ilk 10 bin içerisindeki dergi sayısının ise 12 olduğu görülmektedir.

Tablo G.2.1 Yayın ve atıf sayıları ile etki değeri ortalamasına göre Clarivate Analytics Web of Science atıf veri tabanlarında (SCI, SSCI, AHCI) indekslenmekte olan Türkiye adresli bilimsel dergiler (2024)

Sıra	Dergi adı	Yayın sayısı	Atıf sayısı	Etki değeri ortalaması
1	Journal of Sports Science and Medicine	1.995	45.954	23,03
2	Engineering Science and Technology-An İnternational Journal-JESTECH	1.577	34.396	21,81
3	Atmospheric Pollution Research	2.468	41.162	16,68
4	Turkish Journal of Earth Sciences	787	11.581	14,72
5	Diagnostic and Interventional Radiology	1.447	18.618	12,87
6	Turkish Journal of Agriculture and Forestry	1.289	16.279	12,63
7	Journal of Clinical Research in Pediatric Endocrinology	913	10.964	12,01
8	Turkish Journal of Biology	1.160	12.813	11,05
9	Turkish Journal of Botany	1.112	11.987	10,78
10	Records of Natural Products	1.078	11.241	10,43
11	Turkish Journal of Chemistry	2.707	27.637	10,21
12	Türk Psikoloji Dergisi	379	3.448	9,10
13	Türk Psikiyatri Dergisi	881	7.984	9,06
14	Turkish Journal of Fisheries and Aquatic Sciences	1.587	14.126	8,90
15	Acta Orthopaedica et Traumatologica Turcica	1.658	11.500	7,51
16	Turkish Journal of Field Crops	568	4.247	7,48
17	Turkish Journal of Zoology	1.410	9.227	6,54
18	Turkish Journal of Veterinary & Animal Sciences	3.254	21.094	6,48
19	Turkish Journal of Medical Sciences	3.708	24.002	6,47
20	Turkish Neurosurgery	2.486	15.779	6,35
21	Balkan Medical Journal	1.368	8.093	5,92
22	Eğitim ve Bilim-Education and Science	1.410	7.915	5,61
23	Turkish Journal of Gastroenterology	2.560	14.246	5,56
24	Turkish Journal of Electrical Engineering and Computer Sciences	2.852	15.764	5,53
25	Mikrobiyoloji Bülteni	1.248	6.797	5,45
26	Turkish Journal of Pediatrics	3.805	20.707	5,44
27	Hacettepe Journal of Mathematics and Statistics	1.784	9.258	5,19
28	Ulusal Travma ve Acil Cerrahi Dergisi-Turkish Journal of Trauma & Emergency Surgery	2.183	11.178	5,12
29	Nöropsikiyatri Arşivi-Archives of Neuropsychiatry	1.183	5.887	4,98
30	New Perspectives on Turkey	488	1.875	4,70
31	Experimental and Clinical Transplantation	2.701	12.499	4,63
32	Anatolian Journal Of Cardiology	3.018	13.887	4,60
33	Turkish Journal of Mathematics	2.125	9.687	4,56
34	Journal Of Agricultural Sciences-Tarım Bilimleri Dergisi	1.002	4.563	4,55
35	Journal of International Advanced Otology	1.330	5.839	4,39
36	Kafkas Üniversitesi Veteriner Fakültesi Dergisi	2.558	11.014	4,31
37	Türkiye Entomoloji Dergisi-Turkish Journal of Entomology	669	2.832	4,23
38	Psychiatry and Clinical Psychopharmacology	561	2.252	4,01
39	Tekstil ve Konfeksiyon	854	3.295	3,86
40	Archives of Rheumatology	845	3.228	3,82
41	Turkish Journal of Physical Medicine and Rehabilitation	569	2.142	3,76
42	Isı Bilimi ve Tekniği Dergisi-Journal of Thermal Science and Technology	428	1.577	3,68
43	JOINT DISEASES AND RELATED SURGERY	560	2.038	3,64
44	Turkish Journal of Hematology	1.364	4.806	3,52
45	Journal of the Faculty of Engineering and Architecture of Gazi University	2.210	7.607	3,44
46	Journal of the Entomological Research Society	545	1.822	3,34
47	Ankara Üniversitesi Veteriner Fakültesi Dergisi	1.004	3.332	3,32
48	Turkish Journal of Biochemistry-Türk Biyokimya Dergisi	1.458	4.078	2,80
49	METU Journal of the Faculty of Architecture	506	1.408	2,78
50	ALPHA PSYCHIATRY	291	624	2,14
51	Turkish Journal of Geriatrics-Türk Geriatri Dergisi	931	1.815	1,95
52	Adalya	342	585	1,71
53	UHOD-Uluslararası Hematoloji-Onkoloji Dergisi	656	1.067	1,63
54	Türk Göğüs Kalp Damar Cerrahisi Dergisi-Turkish Journal of Thoracic and Cardiovascular Surgery	2.122	3.207	1,51
55	Uluslararası İlişkiler-International Relations	845	1.117	1,32
56	Bilig	800	1.005	1,26
57	OLBA	269	296	1,10
58	Amme İdaresi Dergisi	432	459	1,06
59	Milli Folklor	1.307	1.292	0,99
60	Osmanlı Araştırmaları-The Journal of Ottoman Studies	483	475	0,98
61	Belleten	565	453	0,80
62	Turkish Journal of Civil Engineering	80	43	0,54

Kaynak: CABİM (2025) verileri kullanılarak tarafımızca hazırlanmıştır.
Not: Mart 2025 itibarıyla Clarivate Analytics WOS'da indekslenmekte olan Türkiye adresli dergi listesidir.

Tablo G.2.2 Scopus veri tabanına göre Türkiye adresli bilimsel dergilere ait veriler ve dünya sıralamaları (2024)

Sıra	Dergi adı	SJR	h endeksi	Doküman sayısı (2024)	Doküman sayısı (3 yıl)	Atıf sayısı (3 yıllık)	Atıf yapılan doküman (3 yıllık)	Doküman başına atıf (2 yıllık)
1505	Journal of Metaverse	1,955	17	16	35	571	35	11,23
2982	Borsa Istanbul Review	1,326	52	123	275	2379	274	8,83
3422	Constructive Mathematical Analysis	1,227	17	24	67	133	67	1,98
4297	Journal of Sports Science and Medicine	1,072	87	82	242	843	237	3,04
5420	Mathematical Modelling and Numerical Simulation with Applications	0,932	19	36	50	279	50	4,95
7006	International Journal of Smart Grid	0,781	13	23	58	200	58	3,59
7954	Balkan Medical Journal	0,710	31	97	248	414	137	1,89
8184	Educational Process: International Journal	0,694	13	31	73	295	73	4,50
8973	Joint Diseases and Related Surgery	0,643	23	61	345	567	339	1,77
8994	European Journal of Dentistry	0,641	53	203	427	1169	423	2,58
9268	European Endodontic Journal	0,624	15	51	117	289	113	2,45
9552	JCRPE Journal of Clinical Research in Pediatric Endocrinology	0,607	50	71	194	318	184	1,50
10503	Eurasia Journal of Mathematics, Science and Technology Education	0,554	63	179	437	1315	437	3,17
10886	Turkish Journal of Emergency Medicine	0,534	23	37	118	233	117	2,29
10898	International Journal of Engineering and Geosciences	0,533	13	34	78	244	78	2,98
10947	European Journal of Breast Health	0,531	18	38	167	300	159	1,56
11322	Turkish Journal of Mathematics	0,514	40	77	545	537	545	1,04
11468	Turkish Journal of Ophthalmology	0,506	17	69	224	292	196	1,21
11683	Turkish Journal of Physical Medicine and Rehabilitation	0,496	18	75	247	381	222	1,25
12027	Diagnostic and Interventional Radiology	0,478	57	54	340	565	321	1,69
12059	Turkish Journal of Gastroenterology	0,477	39	119	435	636	406	1,37
12305	Chaos Theory and Applications	0,464	14	28	78	169	77	2,12
12594	Turkish Journal of Agriculture and Forestry	0,452	57	79	240	689	240	3,39
12688	Journal of Turkish Science Education	0,448	27	43	170	369	170	1,81
12695	Anadolu Psikiyatri Dergisi	0,448	26	0	85	114	67	1,36
12733	Turk Patoloji Dergisi	0,446	19	28	109	185	101	2,13
12858	Turkish Journal of Pharmaceutical Sciences	0,440	26	65	242	600	234	2,12
12904	Turkish Online Journal of Distance Education	0,438	37	61	216	510	211	1,68
13042	International Journal of Optimization and Control: Theories and Applications	0,433	14	35	73	154	73	1,91
13136	Journal of International Advanced Otology	0,429	26	87	288	350	282	1,22
13155	Archives of Rheumatology	0,428	22	80	241	298	199	1,03
13565	Turkish Journal of Fisheries and Aquatic Sciences	0,410	42	77	182	369	182	2,16
13588	Turkish Journal of Orthodontics	0,409	14	27	87	115	86	1,38
13598	Acta Orthopaedica et Traumatologica Turcica	0,408	41	64	248	281	226	1,04
13617	Turkish Journal of Obstetrics and Gynecology	0,408	20	42	145	170	130	1,05
13770	Turk Psikiyatri Dergisi	0,401	38	44	127	152	116	1,27
13911	Uluslararasi Iliskiler	0,395	12	24	90	79	80	0,84
13913	Anatolian Journal of Cardiology	0,395	40	127	590	556	406	1,02
13938	Turkish Journal of Zoology	0,394	36	46	137	231	137	2,05
13974	Journal of Culture and Values in Education	0,392	8	54	55	137	54	2,49
14025	Noropsikiyatri Arsivi	0,391	27	65	217	263	201	1,02
14157	Turkish Journal of Medical Sciences	0,386	44	170	862	1103	841	0,98
14217	Journal of the Turkish German Gynecology Association	0,383	27	29	150	170	117	1,10
14455	Turkish Archives of Pediatrics	0,375	24	109	364	424	260	1,19
14612	Hepatology Forum	0,369	10	40	86	163	75	2,12
14637	Advances in the Theory of Nonlinear Analysis and its Applications	0,368	16	0	172	197	172	1,17
14685	Turkish Journal of Haematology	0,367	25	62	199	143	84	0,79
14686	Urology Research and Practice	0,367	23	40	213	250	199	1,06
14801	Journal of Pedagogical Research	0,363	12	83	210	323	208	1,32
14872	Turkish Journal of Electrical Engineering and Computer Sciences	0,360	45	51	443	827	443	1,99

Kaynak: SCIMAGO (2025).
Not: Veri tabanında yer alan 334 dergiden ilk 50'si tabloda gösterilmiştir.

GÖSTERGE G3

TÜRKİYE'NİN DÜNYA ÜNİVERSİTELERİ SIRALAMALARINDAKİ DURUMU NASILDIR?

Üniversiteleri uluslararası yayın sayılarına, yayınlara yapılan atıf sayılarına, öğretim elemanı başına düşen öğrenci sayısına, kadın/erkek öğrenci oranına, uluslararası öğrenci ve öğretim elemanı oranına, proje sayısına ve sanayi gelirlerine vb. çeşitli kriterlere göre sıralayan uluslararası birçok kuruluş bulunmaktadır. Bu sıralamalar, üniversitelerin hem ulusal ve uluslararası görünürlüğü hem prestiji hem de ulusal veya uluslararası öğrenciler tarafından tercih edilebilirliğini daha da artırmaktadır. Dolayısıyla tüm ülkeler ve üniversiteler için bu sıralamalar önem arz etmekte ve yükseköğretim politikalarına etki etme potansiyeli bulunmaktadır. Bu gösterge altında, Times Higher Education (THE) tarafından yapılan dünya üniversiteleri sıralaması, Shanghai Sıralama Danışmanlığı tarafından yapılan Dünya Üniversiteleri Akademik Sıralaması (Academic Ranking of World Universities, ARWU), Quacquarelli Symonds (QS) şirketi tarafından yapılan QS Dünya Üniversiteleri Sıralaması ile ODTÜ Enformatik Enstitüsü University Ranking by Academic Performance (URAP) Laboratuvarı tarafından yapılan dünya üniversiteleri sıralaması ayrıntılı olarak analiz edilmiştir.

Tablo G.3.1 Times Higher Education dünya üniversiteleri sıralaması (2026)

Sıra 2026	Sıra 2025	İsim	Öğrenci sayısı	Öğrenci: öğretim elemanı	Uluslararası öğrenci oranı (%)	Kadın:erkek	Öğretim	Araştırma	Atıflar	Sanayi geliri	Uluslararası görünüm	Toplam Puan
1	1	Oxford Üniversitesi (İngiltere)	22.005	10,4	43%	52:48	97,2	100,0	97,7	99,9	96,4	98,2
2	2	Massachusetts Teknoloji Enstitüsü (ABD)	11.703	7,7	33%	43:57	99,2	95,3	99,6	100,0	91,9	97,7
3	3	Harvard Üniversitesi (ABD)	8.739	8,2	23%	47:53	98,2	97,3	99,0	98,0	85,4	97,2
3	4	Princeton Üniversitesi (ABD)	21.045	11,3	38%	50:50	96,2	99,9	97,1	87,6	96,3	97,2
5	5	Cambridge Üniversitesi (İngiltere)	22.680	10,1	27%	53:47	95,9	100,0	98,9	86,7	88,3	97,1
5	6	Stanford Üniversitesi (ABD)	17.422	5,9	25%	48:52	97,5	97,4	99,5	100,0	83,9	97,1
7	7	Kaliforniya Teknoloji Enstitüsü (ABD)	2.401	6,7	33%	39:61	96,4	97,4	96,8	100,0	87,9	96,3
8	8	Kaliforniya Üniversitesi, Berkeley (ABD)	21.340	12,1	60%	43:57	90,6	94,9	98,0	91,9	98,2	94,7
9	9	Londra Imperial Koleji (İngiltere)	42.565	18,4	25%	53:47	87,3	99,0	98,9	99,5	83,9	94,4
10	10	Yale Üniversitesi (ABD)	14.884	6,2	24%	53:47	94,6	94,5	97,2	87,6	81,4	94,1
301–350	351–400	Koç Üniversitesi	7.111	21,0	12%	49:51	34,6	41,9	70,6	91,2	59,2	51,6–54,2
351–400	351–400	ODTÜ	15.224	21,6	13%	49:51	46,4	44,8	52,2	90,2	57,7	49,9–51,5
351–400	351–400	Sabancı Üniversitesi	3.752	19,5	12%	36:64	33,0	38,8	67,5	99,0	65,6	49,9–51,5
401–500	601–800	Boğaziçi Üniversitesi	11.998	28,5	5%	46:54	32,9	36,1	60,9	94,0	61,6	46,2–49,8
501–600	501–600	İTÜ	18.037	18,8	15%	42:58	39,7	41,7	50,4	93,0	44,1	43,6–46,1
601–800	601–800	Bilkent Üniversitesi	8.980	19,8	6%	48:52	28,4	35,5	51,3	99,5	63,2	39,0–43,5
601–800	801–1000	Kadir Has Üniversitesi	4.058	22,4	11%	58:42	19,4	31,7	67,1	32,8	56,1	39,0–43,5
601–800	801–1000	Yıldız Teknik Üniversitesi	20.391	23,4	13%	47:53	33,1	31,6	48,5	72,9	39,5	39,0–43,5
801–1000	-	Abdullah Gül Üniversitesi	2.977	32,4	8%	50:50	22,2	27,2	54,9	56,9	49,8	35,5–38,9
801–1000	1001–1200	Atatürk Üniversitesi	33.912	24,7	10%	50:50	29,5	28,0	51,8	29,0	36,7	35,5–38,9
801–1000	801–1000	Bahçeşehir Üniversitesi	19.548	46,0	24%	50:50	19,0	22,9	59,4	34,0	60,6	35,5–38,9
801–1000	801–1000	Çankaya Üniversitesi	5.609	21,3	1%	44:56	15,9	15,9	80,9	20,5	51,2	35,5–38,9
801–1000	801–1000	Hacettepe Üniversitesi	35.176	14,7	3%	61:39	34,8	28,6	49,0	58,7	27,0	35,5–38,9
801–1000	1501+	İstanbul Medipol Üniversitesi	20.473	34,4	43%	65:35	33,0	29,4	42,6	54,6	65,5	35,5–38,9
801–1000	801–1000	Özyeğin Üniversitesi	6.166	24,1	12%	47:53	20,6	30,7	47,8	80,9	58,2	35,5–38,9

Kaynak: Times Higher Education (2025) World University Rankings verileri kullanılarak tarafımızca hazırlanmıştır.
Not: Türkiye'den toplamda 109 üniversite katılmıştır.

Tablo G.3.1'de 2025 yılında Time Higher Education tarafından yapılan dünya üniversiteleri sıralaması 2026 verileri gösterilmiştir. THE 2026 dünya üniversiteleri sıralamasında 115 ülke ve bölgeden 2 bin 191 üniversite/kurum yer almakta olup, THE dünya üniversiteleri sıralaması, bir kurumun öğretim, araştırma, atıf, bilgi trans-

feri (sanayi geliri) ve uluslararası görünüm olmak üzere beş temel alandaki performansını ölçen 18 performans göstergesinden oluşmaktadır (Times Higher Education, 2025). THE 2026 sıralamasında ilk 10'a bakıldığında THE 2024 ve 2025 sıralamalarında olduğu gibi ABD'den yedi ve İngiltere'den üç üniversite bulunmaktadır. THE 2026 sıralamasında 1. sırada Oxford Üniversitesi yer alırken 2. sırada Massachusetts Teknoloji Enstitüsü ve 3. sırada Harvard ve Princeton üniversiteleri yer almaktadır. THE 2022 sıralamasında ilk 500 içerisinde Türkiye'den 1, 2023 sıralamasında 3, 2024 sıralamasında 3, 2025 sıralamasında 3 ve 2026 sıralamasında da 4 üniversite yer almıştır. Sıralamadaki İlk 1000 üniversite içerisine bakıldığında THE 2022 sıralamasında Türkiye'den 11, 2023 sıralamasında 13, 2024 sıralamasında 11, 2025 sıralamasında 12, 2026 sıralamasında ise 15 üniversite yer almıştır. Türkiye'den THE 2026 sıralamasında yer alan üniversitelerin sıralamalarına bakıldığında; 301-350 arasında Koç, 351-400 arasında ODTÜ ve Sabancı, 401-500 arasında ise Boğaziçi üniversiteleri bulunmaktadır. 501-600 arasında İTÜ, 601-800 arasında Bilkent, Kadir Has ve Yıldız Teknik, 801-1000 arasında ise Abdullah Gül, Atatürk, Bahçeşehir, Çankaya, Hacettepe, İstanbul Medipol ve Özyeğin üniversiteleri yer almaktadır. Türkiye'den THE 2026 sıralamasına toplamda 109 üniversite katılmıştır. Burada dikkat çeken iki önemli husus bulunmaktadır. Birinci husus ilk 10 üniversite ile ilk 1000 içerisinde yer alan Türkiye'deki üniversitelerin öğretim elemanı başına düşen öğrenci sayıları incelendiğinde; önemli düzeyde Türkiye yükseköğretim sisteminin öğretim elemanı ihtiyacının olduğu görülmektedir. İkinci husus ise THE 2026 sıralamasında ilk 1000 içerisinde Türkiye'den yer alan 15 üniversitenin 9'u vakıf, 6'sı ise devlet üniversitesidir.

Tablo G.3.2 ARWU dünya üniversiteleri sıralaması (2025)

Sıra (2025)	Sıra (2024)	Üniversite	Puan
1	1	Harvard Üniversitesi (ABD)	100.0
2	2	Stanford Üniversitesi (ABD)	76.8
3	3	Massachusetts Teknoloji Enstitüsü (ABD)	71.2
4	4	Cambridge Üniversitesi (İngiltere)	68.6
5	5	Kaliforniya Üniversitesi, Berkeley (ABD)	61.8
6	6	Oxford Üniversitesi (İngiltere)	61.0
7	7	Princeton Üniversitesi (ABD)	59.4
8	9	Columbia Üniversitesi (ABD)	55.8
9	8	Kaliforniya Teknoloji Enstitüsü (ABD)	55.5
10	10	Chicago Üniversitesi (ABD)	54.2
501-600	401-500	İstanbul Üniversitesi	-
601-700	601-700	Sağlık Bilimleri Üniversitesi	-
701-800	801-900	Ankara Üniversitesi	-
701-800	701-800	Hacettepe Üniversitesi	-
701-800	801-900	İstanbul-Cerrahpaşa Üniversitesi	-
701-800	701-800	Koç Üniversitesi	-
801-900	901-1000	Ege Üniversitesi	-
801-900	701-800	İTÜ	-
901-1000	901-1000	Atatürk Üniversitesi	-
901-1000	-	Gazi Üniversitesi	
901-1000	-	Marmara Üniversitesi	-

Kaynak: Academic Ranking of World Universities (2025) verileri kullanılarak tarafımızca hazırlanmıştır.
Not: Türkiye'den 11 üniversite bu sıralamada yer almaktadır. Sıralamada ilk 100 üniversitenin puanı verilmektedir.

2025 yılında ARWU dünya üniversiteleri sıralaması Tablo G.3.2'de verilmiştir. ARWU 2025 sıralamasına göre ilk 10 üniversiteye bakıldığında, üniversitelerin sekizi ABD'den ve ikisi de İngiltere'den (Cambridge ve Oxford) olduğu görülmektedir. ARWU 2025 sıralamasına göre Harvard Üniversitesi birinci, Stanford Üniversitesi ikinci, Massachusetts Teknoloji Enstitüsü üçüncü, Cambridge Üniversitesi dördüncü ve Kaliforniya Üniversitesi ise beşinci olmuştur. ARWU 2024 sırlamasındaki ilk 10 üniversite, 2025 sırlamasında da yerini korumuştur. Türkiye'den 11 üniversite bu sıralamada yer almakta olup İstanbul Üniversitesi sıralamada 501-600 arasında iken Sağlık Bilimleri 601-700, Ankara, Hacettepe, İstanbul Cerrahpaşa ve Koç 701-800, Ege ve İTÜ 801-900, Atatürk, Gazi ve Marmara üniversiteleri ise 901-1000 arasında yer almaktadır. ARWU 2024 sıralamasına göre 2025 sıralamasında İstanbul Üniversitesi ilk 500 içerisindeki yerini koruyamamış ve daha aşağılara düşmüştür. İTÜ'de yerini koruyamamış ve daha alt sıralara gerilemiştir. Ankara, İstanbul-Cerrahpaşa ve Ege üniversiteleri ise daha üst sıralara yükselmiştir. Sağlık Bilimleri, Hacettepe, Koç ve Atatürk üniversiteleri ise sıralamadaki yerlerini koruduğu görülmektedir.

Tablo G.3.3 QS dünya üniversiteleri sıralaması (2026)

Sıra (2026)	Sıra (2025)	Üniversite	Puan
1	1	Massachusetts Teknoloji Enstitüsü (ABD)	100,0
2	2	Londra Imperial Koleji (İngiltere)	99,4
3	6	Stanford Üniversitesi (ABD)	98,9
4	3	Oxford Üniversitesi (İngiltere)	97,9
5	4	Harvard Üniversitesi (ABD)	97,7
6	5	Cambridge Üniversitesi (İngiltere)	97,2
7	7	Zürih Federal Teknoloji Enstitüsü (İsviçre)	96,7
8	8	Singapur Ulusal Üniversitesi (Singapur)	95,9
9	9	Londra Koleji Üniversitesi (İngiltere)	95,8
10	10	Kaliforniya Teknoloji Enstitüsü (ABD)	94,3
269	285	ODTÜ	48,5
298	326	İTÜ	45,8
323	401	Koç Üniversitesi	43,1
371	418	Boğaziçi Üniversitesi	40,3
404	516	Sabancı Üniversitesi	37,2
415	477	Bilkent Üniversitesi	36,6
571	641-650	Hacettepe Üniversitesi	29,2
628	621-630	İstanbul Üniversitesi	27,4
697	801-850	Ankara Üniversitesi	25,1
731-740	851-900	Yıldız Teknik Üniversitesi	-
901-950	901-950	Gazi Üniversitesi	-
1001-1200	1001-1200	Ege Üniversitesi	-
1001-1200	1001-1200	Gebze Teknik Üniversitesi	-
1001-1200	1001-1200	Marmara Üniversitesi	-

Kaynak: QS World Universities Rankings (2025) verileri kullanılarak tarafımızca hazırlanmıştır.
Not: Türkiye'den toplamda 26 üniversite bu sıralamada yer almaktadır. Diğer 12 üniversitenin sıralaması ise 1201 ile 1400+ arasında yer almaktadır.

Tablo G.3.3'te 2026 QS dünya üniversiteleri sıralaması gösterilmiştir. QS dünya üniversiteleri sıralaması 2026'ya göre ilk 10 üniversite incelendiğinde ABD'den dört, İngiltere'den dört, İsviçre ve Singapur'dan birer üniversite yer almaktadır. QS 2025 sıralamasına göre 2026 sırlamasında Stanford Üniversitesi 6. sıradan 3. sıraya yükselirken Oxford, Harvard ve Cambridge üniversiteleri birer sıra gerilemiştir. Türkiye'den 26 üniversite bu sıralamada yer almakta olup QS 2025 sıralamasında ilk 500 içerisinde yer alan ODTÜ, İTÜ, Koç Üniversitesi, Boğaziçi Üniversitesi ve Bilkent Üniversitesi QS 2026 sıralamasında da ilk 500 içerisinde yer alırken Sabancı Üniversitesi de bu yıl itibariyle ilk 500 içerisine girmiştir. Buna ilaveten ilk 500'de yer alan bu üniversiteler sıralamalardaki yerlerini daha üst sıralara taşımıştır. QS 2026 sıralamasında ODTÜ 269., İTÜ 298., Koç 323., Boğaziçi 371., Sabancı 404. ve Bilkent 415. olurken sırasıyla Hacettepe 571., İstanbul 628., Ankara 697., Yıldız Teknik 731-740 arasında, Gazi 901-950 arasında, Ege, Gebze Teknik ve Marmara üniversiteleri ise 1001-1200 arasında yer almıştır. Gazi, Ege, Gebze Teknik ve Marmara üniversiteleri bir önceki sıralamaya göre QS 2026 sıralamasında yerlerini korurken tabloda yer alan diğer üniversitelerin tamamı sıralamada daha üst sıralara yükselmiştir.

2025 yılında URAP dünya üniversiteleri sıralaması Tablo G.3.4'te gösterilmiştir. URAP 2024-2025 dünya üniversiteleri sıralamasında ilk 15 incelendiğinde; Çin'den altı, İngiltere'den dört, ABD'den üç, Kanada ve Fransa'dan birer üniversite yer almaktadır. URAP 2024-2025 dünya üniversiteleri sıralamasında Türkiye'den Hacettepe Üniversitesi 573. sırada, İTÜ 712. sırada, Ankara Üniversitesi 760. sırada, İstanbul Üniversitesi 813. sırada, Koç Üniversitesi 862. sırada, ODTÜ 881. sırada, Gazi Üniversitesi 886. sırada, Ege Üniversitesi 903. sırada, Atatürk Üniversitesi 921. sırada, Yakın Doğu Üniversitesi 977. sırada ve İstanbul Cerrahpaşa Üniversitesi 985. sırada yer almaktadır. Türkiye'deki üniversitelerin bazıları sıralamalarını bir önceki sıralamaya göre yükseltirken bazıları ise düşürmüş olup ilk 500 içerisinde Türkiye'den üniversite bulunmamaktadır.

Tablo G.3.4 URAP dünya üniversiteleri sıralaması (2024 ve 2025)

Sıra 2024-2025	Sıra 2023-2024	Üniversite	Puan
1	1	Harvard Üniversitesi (ABD)	600,0
2	8	Paris Üniversitesi (Fransa)	575,4
3	2	Toronto Üniversitesi (Kanada)	570,1
4	3	University College London (İngiltere)	569,9
5	7	Zhejiang Üniversitesi (Çin)	569,4
6	9	Shanghai Jiao Tong Üniversitesi (Çin)	564,9
7	5	Tsinghua Üniversitesi (Çin)	563,9
8	4	Oxford Üniversitesi (İngiltere)	556,4
9	6	Stanford Üniversitesi (ABD)	554,0
10	12	Pekin Üniversitesi (Çin)	545,4
11	10	Johns Hopkins Üniversitesi (ABD)	543,7
12	20	Sun Yat Sen Üniversitesi (Çin)	537,0
13	11	Cambridge Üniversitesi (İngiltere)	536,1
14	13	Imperial College London (İngiltere)	536,1
15	19	Huazhong Bilim ve Teknoloji Üniversitesi (Çin)	534,4
573	554	Hacettepe Üniversitesi	336,6
712	783	İTÜ	313,3
760	800	Ankara Üniversitesi	306,7
813	799	İstanbul Üniversitesi	300,1
862	920	Koç Üniversitesi	295,1
881	868	ODTÜ	293,2
886	995	Gazi Üniversitesi	292,7
903	998	Ege Üniversitesi	290,5
921	1109	Atatürk Üniversitesi	288,4
977	1016	Yakın Doğu Üniversitesi	282,5
985	990	İstanbul Cerrahpaşa Üniversitesi	281,5
1012	1084	Yıldız Teknik Üniversitesi	278,1
1023	1119	Erciyes Üniversitesi	276,7
1037	1138	Marmara Üniversitesi	275,5
1042	1245	Sağlık Bilimleri Üniversitesi	275,0

Kaynak: University Ranking by Academic Performance (2025) verileri kullanılarak tarafımızca hazırlanmıştır.
Not: Sıralamada Türkiye'den ilk 15 üniversite tabloda yer almaktadır.

GÖSTERGE G4 TÜRKİYE'NİN YENİLİKÇİ EKONOMİLER ARASINDAKİ PERFORMANSI NE DURUMDADIR?

Dünyanın en yenilikçi ekonomilerini ortaya çıkarmak için Dünya Fikri Mülkiyet Örgütü (World Intellectual Property Organization, WIPO) 2011 yılından bu yana çeşitli göstergeler bakımından inovasyon performansına göre ülkeleri sıraladığı, güçlü ve zayıf yönlerini vurguladığı Küresel İnovasyon Endeksi (Global Innovation Index, GII)'ni her yıl yayımlamaktadır. GII siyasi ortam, eğitim, altyapı ve her ekonominin bilgi üretimine ilişkin önlemler de dahil olmak üzere inovasyon girdileri ve çıktıları olarak gruplandırılmış yaklaşık 80 göstergeyi içermekte olup, dünya ekonomilerini inovasyon yeteneklerine göre sıralamaktadır. Ülkeler için inovasyon politikasına ilişkin bir eylem aracı olan GII, inovasyonun çok boyutlu yönlerini yakalamayı amaçlamaktadır. Hükümetler inovasyon performansını kıyaslamak, inovasyon ölçütlerini mükemmelleştirmek ve sonuçta kanıta dayalı inovasyon politikası oluşturmayı şekillendirmek için Küresel İnovasyon Endeksi'ni kullanmaktadır (WIPO, 2025a). Bu gösterge altında ilk önce Küresel İnovasyon Endeksine göre ülke sıralamaları ayrıntılı olarak. İncelenmiştir. Sonrasında Türkiye'nin Küresel İnovasyon Endeksine göre yıllar içindeki sıralaması ele alınmıştır. Son olarak ise ülkelere göre nüfusta bir milyon kişi başına düşen Ar-Ge personeli sayısı ayrıntılı olarak incelenmiştir.

Tablo G.4.1 Küresel İnovasyon Endeksine (GII) göre ülke sıralamaları (2025)

Sıra	Ülke /Ekonomi	Puan	Sıra	Ülke /Ekonomi	Puan
1	İsviçre	66,0	26	Yeni Zelanda	45,5
2	İsveç	62,6	27	Malta	45,4
3	ABD	61,7	28	İtalya	44,9
4	Güney Kore	60,0	29	İspanya	44,6
5	Singapur	59,9	30	BAE	44,2
6	Birleşik Krallık	59,1	31	Portekiz	43,9
7	Finlandiya	57,7	32	Çekya	42,0
8	Hollanda	57,0	33	Letonya	40,8
9	Danimarka	56,9	34	Malezya	40,6
10	Çin	56,6	35	Slovenya	40,1
11	Almanya	55,5	36	Macaristan	40,0
12	Japonya	53,6	37	Bulgaristan	39,1
13	Fransa	53,4	38	Hindistan	38,2
14	İsrail	52,3	39	Polonya	37,7
15	Hong Kong (Çin)	51,5	40	Hırvatistan	37,7
16	Estonya	51,1	41	Litvanya	37,5
17	Kanada	51,1	42	Yunanistan	37,4
18	İrlanda	50,4	**43**	**Türkiye**	**37,2**
19	Avusturya	50,1	44	Vietnam	37,1
20	Norveç	49,2	45	Tayland	36,7
21	Belçika	48,5	46	Suudi Arabistan	36,0
22	Avustralya	48,0	47	Slovakya	35,5
23	Lüksemburg	47,3	48	Katar	34,6
24	İzlanda	47,0	49	Romanya	34,3
25	Güney Kıbrıs	45,5	50	Filipinler	33,6

Kaynak: WIPO (2025a) verileri kullanılarak tarafımızca hazırlanmıştır.
Not: Küresel İnovasyon Endeksinde 139 ekonomi sıralanmıştır.

2025 yılında Küresel İnovasyon Endeksine göre ülke sıralamaları Tablo G.4.1'de gösterilmiştir. Küresel İnovasyon Endeksi (GII) 2025 sıralamasına göre İsviçre 2024 sıralamasında olduğu gibi bu yılda birinci sırada yer alırken İsveç 2., ABD 3., Güney Kore 4., Singapur 5., Birleşik Krallık 6., Finlandiya 7., Hollanda 8., Danimarka 9. ve Çin 10. sırada yer almıştır. Güney Kore 2023 yılında 10. sırada yer alıken 2024 yılında 6. sıraya, 2025 yılında ise 4. sıraya yükselmiştir. Tabloda Küresel İnovasyon Endeksine göre ilk 50 ülkenin sıralaması ve puanları yer almakta olup bu ülkelerin GII puanı 33,6 ile 66 arasında değişim göstermektedir. Türkiye, Küresel İnovasyon Endeksi 2024'te 39 puanla 37. sırada yer alırken 2025'te 37,2 puanla sıralamasını 6 sıra düşürerek 43. sırada yer almıştır.

Tablo G.4.2 Türkiye'nin Küresel İnovasyon Endeksine göre yıllar içindeki sıralaması (2016-2025)

Yıl	Sıra	İnovasyon girdileri sıralaması	İnovasyon çıktıları sıralaması
2016	42	59	37
2017	43	68	36
2018	50	62	43
2019	49	56	49
2020	51	52	53
2021	41	45	41
2022	37	49	33
2023	39	52	32
2024	37	51	28
2025	43	49	35

Kaynak: WIPO (2025a) verileri kullanılarak tarafımızca hazırlanmıştır.

Tablo G.4.2'de Türkiye'nin Küresel İnovasyon Endeksine göre 2016 ile 2025 yılları arasındaki sıralaması verilmiştir. Küresel İnovasyon Endeksi, inovasyonun çok boyutlu yönlerini yakalamayı amaçlamakta ve dünya ekonomilerini inovasyon yeteneklerine göre genel, inovasyon girdileri ve çıktıları olarak gruplandırılmış yaklaşık 80 göstergeye göre sıralama yapmaktadır (WIPO, 2025a). 2016 yılında Türkiye Küresel İnovasyon Endeksine göre 42. sırada yer alırken inovasyon girdileri bakımından 59 ve inovasyon çıktıları bakımından ise 37. sırada yer almıştır. 2025 yılında bir önceki yıla göre Küresel İnovasyon Endeksinde Türkiye sıralamasını 6 sıra düşürmüş ve 43. sırada yer almıştır. Türkiye, 2025'te de inovasyon çıktılarında inovasyon girdilerinden daha iyi performans göstermiştir. Bu ise yenilik yatırımlarının yenilik çıktılarına etkili bir şekilde çevrildiği anlamına gelmektedir. Dolayısıyla Türkiye'nin inovasyon yatırımlarının düzeyine göre daha fazla inovasyon çıktısı üretmiştir. Buna karşın Türkiye inovasyon girdilerinde geçen yıla göre daha iyi performans göstererek 49. sırada, inovasyon çıktılarında ise geçen yıla göre daha az performans göstererek 35. sırada yer almıştır.

2022 yılında nüfusta bir milyon kişi başına düşen Ar-Ge personeli sayısına göre ülke sıralamaları Tablo G.4.3'te gösterilmiştir. Buna göre nüfusta bir milyon kişi başına düşen Ar-Ge personeli 9 bin 435 kişi ile en fazla olan ülke Güney Kore'dir. Daha sonra sırasıyla Danimarka (8.736), İsveç (8.624), Finlandiya (8.073), Singapur (7.917), Norveç (7.395) ve Belçika (6.983) gelmektedir. Nüfusta bir milyon kişi başına düşen Ar-Ge personeli sayısı 5 bin ve üzeri olan 19 ülke, 4 bin ile 5 bin arası olan 7 ülke, 3 bin ile 4 bin arası olan 4 ülke, 2 bin ile 3 bin arası olan 10 ülke ve bin ile 2 bin arası olan 10 ülke bulunmaktadır. Türkiye'de 2022 yılı verisine göre nüfusta bir milyon kişi başına 2 bin 479 Ar-Ge personeli düşmekte olup ülkeler arasında 36. sırada yer almaktadır. Avrupa ülkelerinde nüfusta bir milyon kişi başına düşen Ar-Ge personeli ortalaması 3 bin 935 kişi olup Dünya genelinde ülkelerin ortalaması ise bin 420 kişidir.

Tablo G.4.3 Ülkelere göre nüfusta bir milyon kişi başına düşen Ar-Ge personeli sayısı (2022)

Sıra	Ülke	Nüfusta bir milyon kişi başına düşen Ar-Ge personeli sayısı	Sıra	Ülke	Nüfusta bir milyon kişi başına düşen Ar-Ge personeli sayısı
1	Güney Kore	9.435	26	Litvanya	4.154
2	Danimarka	8.736	**27**	**Avrupa**	**3.935**
3	İsveç	8.624	28	Polonya	3.721
4	Finlandiya	8.073	29	İspanya	3.388
5	Singapur	7.917	30	Slovakya	3.387
6	Norveç	7.395	31	İtalya	2.796
7	Belçika	6.983	32	Rusya	2.684
8	İzlanda	6.864	33	BAE	2.607
9	Avusturya	6.659	34	Bulgaristan	2.557
10	Hollanda	6.319	35	Hırvatistan	2.534
11	İsviçre	6.021	**36**	**Türkiye**	**2.479**
12	Almanya	5.787	37	Malta	2.428
13	Portekiz	5.687	38	Sırbistan	2.350
14	Japonya	5.630	39	Letonya	2.270
15	İrlanda	5.512	40	Küba	2.079
16	Kanada	5.412	41	Tayland	1.863
17	Slovenya	5.370	42	Çin	1.849
18	Fransa	5.182	43	Gürcistan	1.809
19	Yeni Zelanda	5.095	44	Güney Kıbrıs	1.728
20	Yunanistan	4.927	45	Tunus	1.704
21	Lüksemburg	4.879	46	Azerbaycan	1.702
22	ABD	4.825	47	Belarus	1.434
23	Macaristan	4.725	48	Dünya	1.420
24	Çekya	4.697	49	Arjantin	1.296
25	Estonya	4.655	50	Ermenistan	1.187

Kaynak: UNESCO (2025) İstatistik Enstitüsü veri tabanı kullanılarak tarafımızca hazırlanmıştır.

Not: Nüfusta bir milyon kişi başına düşen Ar-Ge personeli sayısı bin ve üzeri olan ülkeler alınmıştır. Ar-Ge personel verileri, tam zamanlı eşdeğeri (TZE) cinsinden hesaplanmıştır. ABD, BAE, İsviçre, Kanada, Singapur ve Yeni Zelanda verisi 2021 yılına aittir.

GÖSTERGE G5

TÜRKİYE'NİN PATENT PERFORMANSI NE DURUMDADIR?

Patent başvuru sayıları ülkelerin ve yükseköğretim kurumlarının Ar-Ge ve inovasyon performanslarının önemli bir göstergesini oluşturmaktadır. Buluşların piyasada katma değeri yüksek ürünlere dönüşebilmesi için buluşun patentinin tescil edilmesi dolayısıyla koruma altına alınmasıyla olmaktadır. Bu gösterge altında patent başvuru sayıları açısından Türkiye'nin mevcut durumu ülkelerle karşılaştırmalı olarak incelenmiştir. Bu kapsamda, Türkiye'deki yükseköğretim kurumlarının yenilikçilik performansı, patent ve Patent İşbirliği Antlaşması (Patent Cooperation Treaty, PCT) başvuru sayıları bakımından ayrıntılı olarak ele alınmıştır.

Tablo G.5.1 Toplam patent başvuru sayısına göre ülke sıralamaları (2019-2023)

Sıra	Ülke	Patent başvurusu (doğrudan) 2019	Patent başvurusu (doğrudan) 2020	Patent başvurusu (doğrudan) 2021	Patent başvurusu (doğrudan) 2022	Patent başvurusu (doğrudan) 2023
1	Çin	1.311.412	1.409.205	1.492.055	1.531.852	1.587.038
2	ABD	457.232	435.607	421.990	418.699	463.268
3	Japonya	241.001	220.838	216.418	213.638	224.446
4	Güney Kore	179.954	188.681	194.579	191.155	197.826
5	Hindistan	25.472	29.815	32.721	45.491	58.249
6	Almanya	59.927	54.580	51.669	50.208	51.218
7	Rusya	25.629	25.905	21.356	20.343	21.806
8	Çin, Hong Kong Özel Bölgesi	16.532	21.556	21.943	20.164	17.784
9	Birleşik Krallık	16.959	18.320	16.500	16.591	17.062
10	Fransa	15.869	14.313	14.759	14.746	15.566
11	İtalya	10.127	11.008	11.063	9.077	9.443
12	Avustralya	8.850	8.169	9.028	8.577	8.586
13	İran	12.147	12.030	10.791	8.269	8.489
14	**Türkiye**	**7.814**	**7.893**	**8.156**	**8.785**	**8.370**
15	Kuzey Kore	7.379	6.937	-	6.806	6.898
16	Kanada	7.911	6.985	6.772	6.448	6.399
17	Brezilya	7.126	6.359	5.736	5.568	6.163
18	Polonya	3.946	4.058	3.430	3.284	4.022
19	Singapur	5.222	4.102	4.132	3.865	3.690
20	Arjantin	3.702	3.492	3.669	3.576	3.418
21	Hollanda	2.677	3.023	3.470	3.772	3.094
22	Meksika	3.425	2.797	3.158	2.874	3.063
23	Vietnam	1.659	1.947	1.871	1.741	3.040
24	Lüksemburg	476	703	1.359	1.791	2.514
25	Endonezya	4.041	2.030	2.306	2.434	2.415
26	Suudi Arabistan	960	1.117	1.104	1.935	2.375
27	İsveç	2.120	2.131	2.147	2.112	2.173
28	Malezya	2.040	1.989	1.924	1.929	2.074

Kaynak: WIPO (2025b) istatistik veri tabanı kullanılarak tarafımızca hazırlanmıştır.
Not: PCT ulusal faz girişleri hariçtir. Tabloda 2 bin ve üzeri patent başvurusu olan ülkeler yer almaktadır.

Tablo G.5.1'de 2019 ile 2023 yılları arasında toplam patent başvuru sayısına göre ülke sıralamaları verilmiştir. 2021 yılında dünya genelindeki doğrudan patent başvuru sayısı 2 milyon 684 bin 500, 2022 yılında 2 milyon 720 bin 200 iken 2023 yılında bu sayı 2 milyon 858 bin olarak gerçekleşmiştir (WIPO, 2025b). 2021 ve 2022 yıllarında olduğu gibi 2023 yılında da toplam patent başvurularının %56'sı Çin tarafından yapılmış olup başvuru sayısı 1 milyon 587 bin 38'dir. 2023 yılında Çin'den sonra dünyada en çok patent başvurusu yapan ülkeler sırasıyla ABD (463.268), Japonya (224.446), Güney Kore (197.826), Hindistan (58.249) ve Almanya (51.218) olup Türkiye 8 bin 370 başvuru ile ülkeler arasında sıralamasını 2022'ye göre iki sıra gerileyerek 14. sırada yer almıştır. Türkiye 2019 yılında patent başvuru sayısı bakımından ülkeler arasında 15. sırada yer alırken, 2020 yılında 14. sırada, 2021 yılında 15. ve 2022 yılında da 12. sırada yer almıştır. Dünyada en çok patent başvurusu yapan ilk dört ülkenin (Çin, ABD, Japonya ve Güney Kore) toplam patent başvurusu dünyadaki toplam patent başvurularının %87'sini oluşturmaktadır. Bu ise katma değeri yüksek teknoloji çıktılarının hangi ülkelerde daha yoğun olduğunun temel bir göstergesidir.

2020 ile 2024 yılları arasında menşeine göre PCT uluslararası patent başvuru sayıları Tablo G.5.2'de verilmiştir. PCT, buluş sahibinin buluşunu başka ülke veya ülkelerde de koruma altına alması için patent başvurularında istenen ortak bir araştırma raporunu hazırlatma imkanı sağlamaktadır. Bu sayede başvuru sahibi hem za-

Tablo G.5.2 Menşeine göre PCT uluslararası patent başvuru sayıları (2020-2024)

Sıra	Menşei	2020	2021	2022	2023	2024
1	Çin	68.928	69.656	70.016	69.527	70.160
2	ABD	58.431	59.330	58.839	55.618	54.087
3	Japonya	50.583	50.277	50.529	48.992	48.397
4	Güney Kore	20.050	20.731	22.013	22.277	23.851
5	Almanya	18.491	17.264	17.464	16.944	16.721
6	Birleşik Krallık	5.894	5.853	5.692	5.567	5.861
7	İsviçre	5.135	5.471	5.439	5.398	5.324
8	Hindistan	1.907	2.082	2.560	3.725	4.552
9	Hollanda	4.003	4.093	4.012	4.256	4.310
10	İsveç	4.354	4.439	4.482	4.301	3.762
11	Fransa	7.794	7.316	7.745	7.907	3.171
12	İtalya	3.398	3.565	3.313	3.104	3.099
13	Kanada	2.606	2.597	2.575	2.399	2.388
14	Finlandiya	1.679	1.897	1.768	1.540	2.004
15	**Türkiye**	**1.616**	**1.740**	**1.770**	**1.913**	**1.985**
16	Singapur	1.316	1.687	1.777	1.811	1.771
17	İsrail	1.930	2.122	1.968	1.904	1.715
18	Avustralya	1.723	1.769	1.747	1.496	1.572
19	Danimarka	1.577	1.556	1.497	1.536	1.539
20	Avusturya	1.523	1.575	1.421	1.548	1.532
21	İspanya	1.460	1.570	1.490	1.465	1.528
22	Belçika	1.314	1.388	1.326	1.342	1.310
-	Diğer	9.177	9.201	8.201	7.846	13.261
	Toplam	274.889	277.179	277.644	272.416	273.900

Kaynak: WIPO (2025b) istatistik veri tabanı kullanılarak tarafımızca hazırlanmıştır.
Not: Tabloda bin ve üzeri PCT başvurusu olan ülkeler yer almaktadır.

mandan hem de ayrı ayrı araştırma raporu düzenletme ücretinden tasarruf sağlamaktadır. Dolayısıyla PCT başvurusu, katma değeri yüksek ürünlerin uluslararası ticaretinin yapılacağının da temel bir göstergesi olarak ifade edilebilir. 2024 yılında en çok PCT başvurusunun yapıldığı ülke 2020 ile 2023 yılları arasında olduğu gibi Çin'dir. 2024 yılı Çin menşeili PCT başvuruların sayısı 70 bin 160'tır. Daha sonra menşeine göre en çok PCT başvurusu yapan ülkeler sırasıyla ABD (54.087), Japonya (48.397), Güney Kore (23.851), Almanya (16.721), Birleşik Krallık (5.861) ve İsviçre (5.324)'dir. 2024 yılındaki toplam 273 bin 900 PCT başvurusunun %77,8'i ilk 5 ülke menşeilidir. Türkiye menşeili PCT başvuruları, 2024 yılında bin 985 olarak gerçekleşmiştir. Türkiye en çok PCT başvurusu yapan ülkeler arasında 2023 yılına göre sıralamasını bir sıra düşürmüş ve 15. sıraya gerilemiştir.

2024 yılında PCT uluslararası patent başvuru sayısına göre seçilmiş kurumların dünya sıralaması Tablo G.5.3'te verilmiştir. 2024 yılında en çok PCT başvurusu 6 bin 600 başvuru ile Çin'de Huawei kurumuna aittir. Çin menşeili Contemporary (1.993), BOE (1.959) ve Xiaomi (1.889) firmaları da PCT başvuru sayısı bakımından dünyada ilk 10 kurum arasında yer almaktadır. 2024 yılında ikinci sırada en çok PCT başvurusu yapan Güney Kore'de Samsung firması (4.640), üçüncü sırada ABD'de Qualcomm firması (3.848) ve dördüncü sırada ise Güney Kore'de LG firmasıdır (2.083). Türkiye'deki kurumların 2024 yılındaki PCT başvuru sayıları incelendiğinde Tusaş (47), TOGG (37), Arçelik (21), Eczacıbaşı Tüketim Ürünleri Sanayi (20), Samet Kalıp (18), Garanti Bankası (18), Eczacıbaşı Yapı Gereçleri Sanayi (17), Enover Isı Sistemleri (17), Femas Metal Sanayi (16), BTS kurumsal Bilişim Teknolojileri (15), Turkcell (15), Havelsan (13), Sanovel İlaç Sanayi (12), Ulak Haberleşme (12), Vestel Beyaz Eşya (12), Aselsan (11), Kordsa Teknik Tekstil (11), Tırsan Treyler Sanayi (11) ve Delivers Al Robotik (10), firmaları 10 ve üzerinde başvuru ile ön plana çıkmaktadır. Üniversitelere göre PCT başvuru sayıları incelendiğinde ise ABD, Çin, Güney Kore ve Singapur'daki üniversiteler ön plana çıkarken, Türkiye'de ise Atatürk, Bursa Uludağ, İstanbul Gelişim, İstanbul Medipol, Medipol, Bilkent, Üsküdar, Süleyman Demirel, İnönü, İzmir YTE, Yıldız Teknik, Dokuz Eylül, Ankara, İstanbul, KTÜ, Özyeğin, İstinye, Koç, Ankara Medipol, Sakarya ve Erciyes üniversiteleri 10 ve üzeri PCT başvurusu ile ön plana çıkmaktadır. Burada en önemli husus her geçen yıl Türkiye'deki üniversiteler PCT başvuru sayılarını artırıyor olmasıdır.

Tablo G.5.3 PCT uluslararası patent başvuru sayısına göre seçilmiş kurumların dünya sıralaması (2021-2024)

Sıra	Başvuran kurum	Ülke	PCT başvurusu (2021)	PCT başvurusu (2022)	PCT başvurusu (2023)	PCT başvurusu (2024)
1	Huawei	Çin	6.952	7.689	6.494	6.600
2	Samsung	Güney Kore	3.041	4.387	3.924	4.640
3	Qualcomm	ABD	3.931	3.855	3.410	3.848
4	LG	Güney Kore	2.885	1.793	1.887	2.083
5	Contemporary Amperex	Çin	271	266	1.799	1.993
6	BOE	Çin	1.980	1.884	1.988	1.959
7	Mitsubishi	Japonya	2.673	2.320	2.152	1.956
8	Xiaomi	Çin	473	913	1.603	1.889
9	Ericsson	İsveç	1.878	2.158	1.863	1.886
10	Nippon	Japonya	1.508	1.884	1.760	1.877
42	Kaliforniya Üniversitesi	ABD	551	552	532	519
116	Texas Üniversitesi	ABD	177	187	217	216
140	Tsinghua Üniversitesi	Çin	201	174	209	188
150	Zhejiang Üniversitesi	Çin	306	309	240	175
155	Seoul National Üniversitesi	Güney Kore	110	160	168	170
156	Johns Hopkins Üniversitesi	ABD	129	160	141	167
166	Stanford Üniversitesi	ABD	194	217	180	162
167	Massachusetts Teknoloji Enstitüsü	ABD	227	161	170	161
183	Michigan Üniversitesi	ABD	113	109	115	150
219	Singapur National Üniversitesi	Singapur	163	138	139	130
639	Tusaş	Türkiye	18	39	32	47
770	Atatürk Üniversitesi FMH Koordinatörlüğü	Türkiye	16	16	-	39
797	TOGG	Türkiye	-	-	-	37
894	Bursa Uludağ Üniversitesi	Türkiye	-	10	-	33
895	İstanbul Gelişim Üniversitesi	Türkiye	-	-	17	33
1371	Arçelik	Türkiye	-	20	20	21
1456	Eczacıbaşı Tüketim Ürünleri Sanayi	Türkiye	-	20	20	20
1523	İstanbul Medipol Üniversitesi TTO	Türkiye	-	13	25	19
1524	Medipol Üniversitesi	Türkiye	22	19	25	19
1609	Samet Kalıp	Türkiye	-	-	-	18
1610	Garanti Bankası	Türkiye	-	25	-	18
1698	Bilkent Üniversitesi	Türkiye	-	-	-	17
1699	Eczacıbaşı Yapı Gereçleri Sanayi	Türkiye	-	20	19	17
1700	Enover Isı Sistemleri	Türkiye	-	-	-	17
1701	Üsküdar Üniversitesi	Türkiye	-	-	-	17
1785	Femas Metal Sanayi	Türkiye	16	15	17	16
1786	Süleyman Demirel Üniversitesi	Türkiye	-	-	-	16
1896	BTS Kurumsal Bilişim Teknolojileri	Türkiye	-	-	-	15
1897	Turkcell	Türkiye	18	29	16	15
2039	İnönü Üniversitesi	Türkiye	-	-	-	14
2040	İzmir YTE	Türkiye	-	-	-	14
2041	Yıldız Teknik Üniversitesi	Türkiye	13	38	27	14
2197	Dokuz Eylül Üniversitesi	Türkiye	-	-	-	13
2198	Havelsan	Türkiye	-	-	12	13
2386	Ankara Üniversitesi	Türkiye	12	10	11	12
2387	İstanbul Üniversitesi	Türkiye				12
2388	KTÜ TTO	Türkiye	-	-	10	12
2389	Özyeğin Üniversitesi	Türkiye	-	11	-	12
2390	Sanovel İlaç Sanayi	Türkiye	20	21	20	12
2391	Ulak Haberleşme	Türkiye	-	-	-	12
2392	Vestel Beyaz Eşya	Türkiye	-	17	25	12
2620	Aselsan	Türkiye	18	25	20	11

Kaynak: WIPO (2025b) istatistik veri tabanı kullanılarak tarafımızca hazırlanmıştır.
Not: Tabloda Türkiye için sadece 10 ve üzerinde başvuruya sahip kurumlara yer verilmiştir.

BÖLÜM G

SONUÇ VE ÖNERİLER

- Türkiye son yıllarda uluslararası yayın sayısını artırırken hem bu yayınlardaki uluslararası işbirliği payını hem de dünya içerisindeki payını da artırma eğilimindedir. Dolayısıyla da öğretim elemanı başına düşen uluslararası yayın sayısı da son yıllarda artış eğilimi içerisindedir. Türkiye 2024 yılında toplam uluslararası yayın sayısı bakımından ülkeler arasında 15. sıradaki yerini korurken 1996-2024 yılları arasında ki toplam uluslararası yayın sayısı bakımından ise sırasını bir sıra yükselterek 18. sırada yer almıştır. Türkiye uluslararası yayın sayısındaki performansına karşın nitelikli yayın çıkarma noktasında yeteri kadar performans gösterememektedir. Bunun en önemli göstergeleri ise Türkiye adresli bilimsel dergilerin dünya sıralamasında 1505-4297 sıra arasında 4 derginin yer alması ve 1996-2024 yılları arasındaki doküman başına atıf sayısı bakımından da iki sıra gerileyerek 27. ülke konumunda olmasıdır. Türkiye'nin yayın sayısındaki artışına paralel olarak daha nitelikli uluslararası yayınlar çıkarmasını sağlamak için yeni teşvik politikaları geliştirmeli ve uygulamalıdır.

- Türkiye'deki üniversitelerin dünya sıralamalarına bakıldığında, genel itibarıyla sıralamalardaki yerlerini yükselttiği görülürken, sıralamalarını yükselten üniversitelerin çoğunluğunu ise vakıf üniversiteleri oluşturmaktadır. Türkiye'nin son yıllardaki yayın sayılarındaki performansı da dikkate alındığında, başta araştırma üniversiteleri olmak üzere devlet yükseköğretim kurumlarının dünya sıralamalarında ilk 500 ve ilk 1000 içerisinde daha fazla sayıda yer alabilmeleri için yayın performanslarını daha da artırmak ve daha nitelikli uluslararası yayınlar çıkarmalarını sağlamak adına mevcut teşvik mekanizmaları revize edilmelidir.

- Üniversitelere ilişkin dünya sıralamaları incelendiğinde; Türkiye'deki üniversitelerin öğrenci-öğretim elemanı oranlarının nispeten daha yüksek olduğu, uluslararası öğrenci oranının daha düşük olduğu, atıf performansı, araştırma ve uluslararası görünümlerinin de nispeten daha düşük olduğu görülmektedir. Burada öğretim elemanı başına düşen öğrenci sayıları detaylı incelendiğinde ise Türkiye yükseköğretim sisteminin önemli düzeyde öğretim elemanı ihtiyacının olduğu görülmektedir. Türkiye yükseköğretim sisteminin daha verimli işlemesi için öğretim elemanı ihtiyacının karşılanması gerekmektedir.

- Ülkelerin ve yükseköğretim kurumlarının patent sayıları, akademik ve yenilikçilik performanslarını doğrudan etkilemektedir. Türkiye'nin ve yükseköğretim kurumlarının son yıllardaki patent ve PCT başvuru sayıları artış eğilimindedir. Türkiye menşeili patent ve PCT başvuru sayılarını daha da artırmak için yükseköğretime ve özel kurumlara yönelik yeni teşvik mekanizmaları geliştirilmelidir.

- Türkiye Küresel İnovasyon Endeksi 2025 sırlamasında bir önceki sıralamaya göre 6 sıra birden gerilemiş ve 43. sırada yer almıştır. Buna ilaveten inovasyon çıktılarında inovasyon girdilerinden daha iyi performans göstermiş olmasına rağmen Türkiye bu sıralamalarda; inovasyon girdilerinde geçen yıla göre daha iyi performans göstererek 49. sırada, inovasyon çıktılarında ise geçen yıla göre daha az performans göstererek 35. sırada yer almıştır. Türkiye, yenilik yatırımlarını yenilik çıktılarına etkili bir şekilde çevirmesine rağmen inovasyon çıktılarında 7 sıra birden gerilemiştir. Türkiye'nin ilk on ekonomi arasında yer alma hedefi; akademik ve yenilikçilik performansını daha da artırması ve güçlendirmesi dolayısıyla nitelikli insan kaynağı, nitelikli yayın ve katma değeri yüksek ürün veya teknoloji ile mümkündür. Bu kapsamda mevcut insan kaynakları politikalarının gözden geçirilmesi ve desteklenmesi, mevcut akademik araştırmanın da yeniden yapılandırılması ve daha fazla desteklenmesi gerekirken yükseköğretimin yeniden yapılandırılmasına da ihtiyaç duyulmaktadır.

BÖLÜM G

KAYNAKLAR

ARWU. (2025). *Academic Ranking of World Universities 2025.* ARWU. https://www.shanghairanking.com/rankings/arwu/2025

CABİM. (2025). *WoS Türkiye adresli bilimsel dergiler.* CABIM. https://cabim.ulakbim.gov.tr/bibliyometrik-analiz/thomson-reuters-web-of-science-wosda-indekslenen-turkiye-adresli-bilimsel-dergiler/

QS. (2025). *QS world universities rankings 2026.* QS. https://www.topuniversities.com/world-university-rankings

SCIMAGO. (2025). *Scimago journal & country rank.* SCIMAGO. http://www.scimagojr.com/

Times Higher Education. (2025). *World university rankings 2026.* https://www.timeshighereducation.com/world-university-rankings/latest/world-ranking

UNESCO. (2025). *UNESCO Institute for Statistics.* UIS Data Browser. https://databrowser.uis.unesco.org/

URAP. (2024). *University ranking by academic performance.* URAP. https://www.urapcenter.org

URAP. (2025). *University ranking by academic performance.* URAP. https://www.urapcenter.org

WIPO. (2025a). *Global innovation index 2025: Innovation at a crossroads.* WIPO Publishing. https://www.wipo.int/web-publications/global-innovation-index-2025/assets/80937/2000EN%20Global%20Innovation%20Index%202025%20-%20Full%20-%20v8.pdf

WIPO. (2025b). *Intellectual property statistics.* WIPO. https://www3.wipo.int/ipstats/ips-search/patent

YÖK. (2025). *Yükseköğretim bilgi yönetim sistemi.* Yükseköğretim Kurulu. https://istatistik.yok.gov.tr/

Yurdakul, S. ve Şahin-Demir, S. A. (2022). *Yükseköğretime bakış 2022: İzleme ve değerlendirme raporu.* Eğitim-Bir-Sen Stratejik Araştırmalar Merkezi.

Yurdakul, S. ve Şahin-Demir, S. A. (2023). *Yükseköğretime bakış 2023: İzleme ve değerlendirme raporu.* Eğitim-Bir-Sen Stratejik Araştırmalar Merkezi.

Yurdakul, S. ve Şahin-Demir, S. A. (2024). *Yükseköğretime bakış 2024: İzleme ve değerlendirme raporu.* Eğitim-Bir-Sen Stratejik Araştırmalar Merkezi.

Yükseköğretime Bakış
İZLEME VE DEĞERLENDİRME RAPORU 2025

Eğitim-Bir-Sen Genel Merkezi
Zübeyde Hanım Mahallesi Sebze Bahçeleri Caddesi No: 86 Kat: 14-15-16 Altındağ/ANKARA
Tel: (0312) 231 23 06 - Faks: (0312) 230 65 28

EGİTİM-BİR-SEN